

Č A S O P I S
MAĆICY SERBSKEJE
1899.

Redaktor:
dr. Ernst Muka,
ryčef serbskeho rjada Sw. Sawy.

Lětnik LII.
Zešiwk I.

(Cyłeho rjada čisło 100.)

Budyšin.
Z nakładom Maćicy Serbskeje.

Č A S O P I S
MAĆICY SERBSKEJE
1899.

Redaktor:
dr. Ernst Muka,
ryčeř serbskeho rjada Sw. Sawy.

Lětnik LII.

B u d y š i n.
Z nakladom Maćicy Serbskeje.

Słownik z Jakubicowego Nowego Zakonja.

Po wupiskach prof. *A. Leskiena* a zrzadowanju *M. Hörnika*
z nowa přehladał a wudał

dr. Ernst Muka.

(Pokračowanje.)

- njemoc, Schwäche; 4, 23; w njemocach.
 njemocny, schwach.
 njemožachmy, 1. pl. impf. 17, 19.
 njemožno, unmöglich.
 njemudrosć, Unweisheit.
 njemudry, unflug.
 njepłodny, unfruchtbar.
 njeplek, a, Unrat; Ma. 23, 27; dat. -owi.
 njepobojski, ungöttlich.
 njepobožnosć, Gottlosigkeit.
 njepobožny, gottlos.
 njepocěiwy, unehrbar.
 njepodbanc, ungehorsamer, frecher Schwätzer. Tit. 1, 10.
 njepodbany, frech, rěcy ne-, II. Tim. 2 na k.
 njepokajanski, unbußfertig, loc. -im.
 njepokoj, Unfriede.
 njepokojny, unfriedfertig.
 njeposlušnosć, Ungehorsam.
 njeposlušny, ungehorsam.
 njeprawo, Unrecht.
 njeprawosć, Unrecht, Ungerechtigkejt, Untugend.
 njeprawy, ungerecht, unrecht.
 njeprašel, Feind, pl. -ele.
 njeprašelnosć, Unfreundlichkeit.
 njeprašelstwo, Feindschaft.
 njeprašelny, unfreundlich.
 njepřestawajucey, unaufhörlich.
 njepřikryty, unbedeckt.
 njepřirožony, unnatürlich.
 njerodny, ruchlos. Efes. 1.
 njerozumny, unverständlich. Rom. 1.
 njesć, tragen; njesk.
 njeserbski, unverständlich (po prawom nicht wendisch).
 njeskoncański, unendlich (nětk ni-merny).
 njesmjertnosć, Unsterblichkeit.
 njespěšny, langsam.
 njestajny, unbeständig.
 njeswjaty, unheilig.
 nješćedry, ungütig.
 nješlachotnik, Ungerechter, Gott-loser. M. 21, 41.
 nješlachotnje, adv. böse.
 nješlachotnosć, Gottlosigkeit.
 nještrafowny, unsträflich.
 nješwarny, unflätige, lose (Nede). I. Tim. 6, na k.
 nješwary, pl., Unflätigkeiten, unflätige Reden, Thaten zc. Ef. 4.
 njewědomnosć, Unwissenheit.
 njewědomny, unbekannt.
 njewěra, Unglaube.
 njewěsty, unbekannt.
 njewidomy, unsichtbar.
 njewinjoay, unschuldig.
 njewinowany, unschuldig.

njewjedro, Ungewitter.
 njewjesta, Braut.
 njewobręzanie, Nichtbeschneidung.
 njewobręzany, unbeschneitten.
 njewotkryty, unaufgebeckt.
 njewuchylny, nicht wankend.
 njewumjely, der nicht verstanden
 hat. I. Kor. 14.
 njewumyslony, unausgedacht, ungeheuchelt. I. Pētr. 1.
 njewymolwisty, unausprechlich.
 njewyzgoninski & -zgoniski, unerforchtlich.
 njezahinjeński, unbergänglich (h = g).
 njezawity, unverhüllt.
 njezboże, Unglück.
 njezgonjeński, unerfahren.
 njezmilnosc, Ungnade.
 njezmilny, unbarmherzig.
 njezridnosć, Unordnung.
 njezridny & -nje, unordentlich.
 njeż & njeżli (nesch), als (po kompar.).
 njeżycawy, nieschezawy, geizig (eig. mißgünstig).
 njeżela, e, Sonntag.
 njeżik, Undant; njeżikem, „aus Zwange“.
 njeżikowny, undantbar.
 noc, Nacht; l. nocy, g. pl. nocy. 4, 2.
 noga, Fuß; dual. noze, pl. nogi, g. nog.
 nok (njok), ich will nicht; не хлута. 21, 29.
 nosyć, tragen; nosym, nosyli.
 nowowere, Neuling, Neophyt.
 nowy, neu; l. nowu; po nowu, von neuem.
 nucny & -nje, nütlich (z němsk.).
 'nucuta (* vnučata), pl., Enkel-
 finder. I. Tim. 5, spoč.
 nugły, pl. Ethen.

nusiś (stsl. *nātiti, č. nutiti, hs. nućić) abo nuziś (přir. ds. nuzkaś, stsl. nuditi), nötigen, drängen, zwingen. 5, 41. nu-zony, genötigt, gezwungen.
 nutrny, innerlich, ernstlich.
 nutř, nutez, hinein; nutř dodane pismo, eingegebene Schrift.
 nutřejšy & -trajšy, innere, innerst, inwendig.
 nutřkach & nutřikach, innen; drinnen.
 nuza & e, Not; l. nuzy.
 nuzny, bedürftig.

nadymańe, neutr. subst. verb., Aufgebläsenheit.
 nadymaś se, sich aufblasen.
 naměsienik, Mondlichtiger. 4, 24.
 nawraczil, zurückgekehrt.
 neś & nebo, denn. Rom. 3.
 nějaki, irgend welcher.
 nechte, laffet.
 njemlwnjaty, Mat. 21, 16; -tko, einfältig, Rom. 2.
 njemocen, schwach.
 njenawistny, feindselig.
 njenucki, unnüt.
 njeomylny & -nje, unbeirrt. II. Kor. 6.
 njepognutedlny & -gnutitedlny & njepognutelny, unbeweglich; Hebr. 12 na kóncu.
 njepohnutedlny, unbeweglich.
 njeporušite(d)lny, unzerstörbar, unverwundlich.
 njeposkwrnjeny & -njony, unbesleht.
 njeprawednosć & wednosć, Un-gerechtigkeit. Rom. 3.
 njesnesitelny, unerträglich. M. 23, 4.
 njesprawedliwy, ungerecht.

njesprawedlnosć, Ungerechtigfeit.
 njestydosć & njestydatosć, Un-
 zucht.
 nješlechutnik, Böfewicht. Ef. 6.
 nješlechtnjony, II. Pětr. 2, pře-
 pisane — město: nješlechetny.
 nješlechotnik, Bošhafter, ini-
 quus.
 nješlechotny & -chetny, gottlos;
 Rom. 5; schlecht.
 nješopla (= zymnica), Fieber.
 njetres(t)liwy, unsträfflich. I. Kor. 1.
 njeustawičny, instabilis.
 njewiditedny, unsichtbar.
 njezbaudce, nesbaudcze, Frevler;
 přir. česki nezbednice.
 njezbedny, unbescheiden, unartig.
 njeznamny, unbekannt.
 njezriženje, Unordnung.
 nikoli, keineswegs; 2, 6; ns. ni-
 kula.
 nuže, wohl!an!

Ⓞ.

(Wšitke tu pod „o“ stejace słowa su
 z čěšćiny přiwzate.)

O, o; part. exclam.
 obcowanje, Gemeinschaft; Wandel.
 obrana, Verteidigung.
 obranc, Vormund; i. -ami. Gal. 4.
 obraz, Bild.
 ohawnost, Greuel (přir. česk. bibl.
 z l. 1506). Zjew. J. 21, 27.
 ohrazeny, gewappnet. 1. Pětr. 4.
 ohryzek, peripsema, Segopfer
 (Luth.). I. Kor. 4, 13.
 ochotnje, freiwillig, frei.
 ochotnosć, Luft.
 oliva, Ölbaum.
 opona, Vorhang.
 orlica, Adler.
 ortel & orteil, Urteil.
 Oseiassa.
 osoba, Person; g. pl. osob.

osprawedlenjeny, gerechtfertigt.
 Rom. 8, 4.
 osten, Stachel.
 ostrow, Insel; loc. -owje.
 oznameno, geoffenbart. Rom. 1, 19.
 oznamjenis, kundthun.

P.

Pad, u, Fall.
 padaś & padnuś, fallen.
 pachole, Anäblein.
 pak, aber.
 palis se, brennen.
 palma, Palme.
 pancer, Panzer; pl. pancyrje.
 para, Dampf.
 paradiz, Paradies.
 parišćo, Pfuhl; stagnum. Zjew. J.
 19, 20.
 pas, Gürtel; i. sg. -em, i. pl. -emi,
 Zjew. J. 15.
 pasć, hüten, weiden; pasće, **nactre!**
 p. se, sich hüten. II. Tim. 2.
 pastyr, Hirt; pl. n. -yrje, d. -om.
 pełnis, füllen; žele, Galle.
 pełnosć, Fülle.
 pełny, voll.
 perla, Perle; i. pl. perlami.
 pěsk, u, Sand.
 pěsn, Lied.
 pětnasće, 15.
 pětzesut, 50.
 pijany, trunken.
 pił, getrunken.
 pilnosć, Fleiß; p. dawas, fl. au-
 wenden.
 pilny & -nje, fleißig; pilnjejšy &
 pilnjej, fleißiger.
 pirwjej, c. gen. vor; 6, 33; adv.
 zুবor.
 pirwjejšy, frühere.
 pirwnosnik, der Erste, -em, i. sg.
 pirwinoš[st]nicy, pl. Erstlinge.
 Jak. 1.

- pirworoženje, Erstgeburt (-rožena, gen.).
 pirworožony, Erstgebormer.
 pirwotnik, Erstling. Zjew. J. 14.
 pirwotny, Erstlings-; p. duch, des Geistes G. Rom. 8.
 pisano, geschrieben.
 pisaš, schreiben; pišu, schreibe.
 piskas, pfeifen; piskany.
 pismamudry, Schriftgelehrter.
 pismo, a, Schrift; loc. -mje.
 piše, Pfeifer; pischozuow.
 pišćel, Pfeife.
 piš, pihitz, trinken; pijem, trinke.
 piše, Trinken.
 piwnica, Kelter (zmylnje přeložil, jako by tam „Keller“ stało). Zjew. J. 19, 15 (vulg. torcular).
 pjec, gen. -a, Ofen; 6, 20; loc. w pjecu (přir. pól. piec, a, m.).
 pjekło, a, Hölle (přir. Chojn. pjakło).
 pjetyň, Barmut.
 pjenize, Geld. 6, 8; 24, 18.
 pjero, Feder, i. -em.
 pjersćeň, Ring, -iem, l.
 pjes (pehes), Hund.
 pjuty (puity), fünfter.
 płac, stsl. плачь, das Weinen; i. -em.
 płacucy, weinend.
 płakaš, weinen; płacem, ich weine; praes. 3. pl. płacu, imp. płacće (placzte).
 płasiš, gelsten; płaschila u. plaaczy. Rom. 10.
 płatajucy, fließend.
 pławjenje, Schwemmung.
 pławješ, schiffen, plaweja, 3. pl.
 płod, u, Frucht; pl. g. płodow, l. plodach.
 płomje, gen. -nja, Flamme; l. plomenw = plomjenju.
 płot, Zaun.
 płotno, Leinwand, 15, 46.
- płowy, faßl.
 płožiš se, fructificare.
 płoga, Plage.
 po, nach, unter zc.; po cłowjecku, menschlich; po drugim, zum zweiten Male; po tym mjasu, Rom. 1; po ten grech pezedany, unter die Sünde verkauft.
 pobědny, lahm, claudicans („chromy“ wumaznjene). Hebr. 12, 13.
 pobis, schlagen; pobity, geschlagen, erschlagen.
 pobiše, Schlacht, caedes.
 pobłuziš, abirren. I. Tim. 6.
 pobožnosć, Frömmigkeit.
 pobudu, ich werde bleiben.
 pocakowanje, Harren.
 pocakowaš, warten; se —, sich sehnen.
 pocal, a, o, hat angefangen.
 pocćiwosć, Ehre; loc. -i.
 pocćiwy & -wje, ehrbar.
 pocynaš se, anfangen. Rom. 1.
 pocynk, Sitte; dobry p., gute Sitte; Gebärde (S.). Fil. 2, 7.
 pod, unter; c. instr. po(d) tem grechem.
 podariš, schenken; podarjon, geschenkt.
 podaty, übergeben. 26, 25.
 podawaš & -dawowaš, übergeben, darreichen, verleihen; podawajše, übergebet; Rom. 6; pozdrowjenja podawowaš, den Gruß erwidern.
 podawiš, erwidern.
 podbaš, verschonen.
 poddaš, übergeben.
 poddanosć, Untertänigkeit.
 poddany (podana), Unterthan.
 podjuš, empfangen; podjuli, haben empfangen; podjušće, aor.
 podlenje, Verzögerung.
 podlijowaš, zögern.

- podobjeństwo, Gestalt, Bild, Ähnlichkeit; loc. sg. -u, Gleichniß, 21, 34, hewak přirowanje.
 podobny, ähnlích.
 podwinus se, sich unterwinden. Jak. 3, spoč.; kuždy se podwinuje swoju letnu wjeceru prwej weznuš.
 podwjedł, verführt, gefangen.
 podwjesć, heimlich führen, verführen, fangen (?); podwjedu, 3. pl.
 pogarżowaš, stolz sein.
 pogłušyš, betäuben.
 pognuriš, versenken (praes. -am, M. 11, 15??); pognuri, versenken; pognurea, 3. pl. (wopaki: poknuriš se, verführen. II. Kor. 2).
 pognuš, bewegen, erregen; fut. pogñem.
 pogoršenje, Ärgerniß.
 pogoršyš & pogoršowaš, ärgern.
 pohan,*) Heide; 10, 33; pl. -ny, -om, g. -now.
 pohanski, heidnišć.
 pohleđaš, pohlidaš & -dowaš, hinsehen, betrachten.
 pohoršowaš, ärgern.
 pochimaš = pojimaš, fassen, halten.
 pochodnja, Saßel.
 pochopiš, anfangen; pochopi, fing an.
 pochopjenje, Anfang.
 pochopješ, Anfänger.
 pochowaš, begraben.
 pochwališ, loben, rühmen.
 pochylenje, Neigung.
 pochylny, demütig.
 pochylowaš se, sich demütigen.
 pochyšiš, hinwerfen.
 pojdu (poydu, pogdu), ich werde gehen.
 pojdź (potez), pojdźće (poodce), komn, kommt! poźmy.
 pojžiwaš, pojżiwowaš se, pogschiwacz se, anschauen, hinsehen.
 pokajanje, Reue, Buße, d. -u.
 pokazenje, Verberben.
 pokazyš, verberben; pokaž!
 pokład, u, Schatz, pl. pokładowe.
 pokładam se, ich schätze mich.
 pokłoniš, neigen.
 pokliknuš, niederknien.
 pokoj, Friede.
 pokojnošć, Friede.
 pokojny, ruhig.
 pokopany, begraben.
 pokopaš, ausgraben, twoje wotarje.
 pokornošć, Demut; l. -i.
 pokorny, demütig.
 poł (puol), halb; poł štundy.
 połapiš, ergreifen.
 połapjenje, Berührung.
 połapski in njepolapske, unbegreiflich.
 poł noc, Mitternacht.
 počožyš, hinlegen, hingeben; počožym.
 połudnja, g., mittags.
 pole, Feld, loc. poli(y). Mat. 13, 16.
 polěpšenje & -owanje, Besserung.
 polěpšowaš, bessern, verbessern.
 polubiš, verheißten, versprechen.
 polubjenje, Verheißung.
 pomagaš, helfen; pomaga zgoru, hilft auf.
 pomazanje, Salbung.
 pomazaš, salben.
 poměriš, schonen. Kol. 2, 13. a 23; na —, c. acc.

*) Wo słowach z pismikom „h“ město „g“ mamy wotwisnošć Jakubicy wot českeje předłohi widjeć.

- pominus, vergehen; 5, 18; pominuła, vergangen.
 pomjan & pomjen (?), m.; jenož w pl. pomány (pl. g. pomaenow) & pomainy, Zjew. J. 13, Zeichen = Wunder (stsl. poměňũ, memoria, pól. pomian, m. Lösungswort).
 pomjениś, -njony, genannt.
 pomjenowaś se, heißen.
 pomoc, Hilfe, loc. -cy.
 pomoc, helfen; pomoże, er hilft; pomożono, geholfen.
 pomocnik, Helfer, Gehilfe, g. dual. -kowu.
 pomsćis, rächen.
 pomsta, Rache.
 pomysl, f., Sinn.
 pomyslenje, Sinn, Gefinnung.
 pomysliś, bedenken; pomysliśe. 3, 9.
 pomyslony, gefinnt.
 ponajpirweј, zuerst.
 poniženje, Demut.
 ponižony, erniedrigt.
 ponižys, -žowaś, erniedrigen, demütigen.
 ponjesu, ich werde bringen.
 ponukajucy, reizend.
 po-nutśkach, inwendig.
 popadnjony, gefangen.
 popjek, m. Affe.
 popuśćis, lassen; popuśćone, delicti.
 poraženo, n. geschlagen.
 porod, a, Geburt, Natur; prwny p., Erstgeburt.
 porownje, adv. gleich; p. jakož, gleichwie.
 porowny, a, e, gleich; porowneju juteju, der beiden Mitgefangenen.
 porozumjeś, verstehen.
 poroženje, Geburt, Gebären.
 porožony, geboren.
 porožowaś, gebären.
 porpurowy, purpurn.
 porta, Pforte; porcze, loc. 7, 13.
 porucyś, empfehlen, anvertrauen, anheimstellen; praes. porucym.
 porzaś, verrosten; porzało.
 porzenina, męsto: porzanina, Rost.
 posaziś, hinsetzen; 5, 1, setzen.
 posćenje, Fasten.
 posćełe, schick, postać, 9, 38.
 posćicony (w rkp. z l. m. s.: poleciczone), dargereicht (Q.): ministratur, čes. způsobeno bude. II. Pětr. 1, 11.
 posćis, fasten.
 posednaś, setzen; sedni.
 posek, Bote.
 poselstwo, Botschaft.
 poschnuś, retrodieren.
 poskišony, poskišowaś & poskiśis, dargeboten, darbieten, anbieten.
 postłaś, schicken.
 posłuchac, Zuhörer; d. pl. -om.
 posłuchaf, Hörer.
 posłuchaś, -chowaś, gehorchen; c. dat. anhören.
 posłuchnuś, gehorjam werden, posłuchnuli.
 poslušenje, Gehorjam.
 poslušnosć, Gehorjam.
 poslušny, gehorjam.
 poslužowanje, Dienst.
 poslužys, -žowaś, dienen.
 z posładka, nachher. 9, 20.
 posledny[i], letzter.
 posmėwac, Spötter (čes. -ač).
 posmėwanje, Lästerung, dat. -u.
 posobk, Schaß.
 pospėchowaś se, eilen.
 posrėż (posrehetz), adv. mitten.
 postajony (nic w), gestellt. Mat. 5, 15.
 postawiś, aufstellen, aufrichten.
 postroženje, Schreck. 13, 8.
 postroženski, schrecklich.

- poswiśiś (i = ě), -swiśowaś, heiligen, weißen.
 poswjaśony, geweiht, -ny chleb, Schaubrot.
 posyłaś, senden.
 posyliš, stärken, & posylniš se, sich stärken.
 posylowaś, stärken.
 poślo, gegangen.
 pośignuś, ziehen, reifen.
 pośirpiś, leiden.
 potajiś, verbergen.
 potajne, to, daś Geheime.
 potajomnje, adv. heimlich. Ma. 1, 19.
 potajomny, geheim, verborgen.
 potajomstwo, Geheimniś.
 potajone, verborgen. Mark. 5, 15.
 potkaś, begegnen, widerfahren; jomu, ihm; potkaj! Ma. 16, 22.
 potkocony, zertreten. 5, 13; 7, 6.
 potkocyś, zertreten.
 potopiš se, ertrinken.
 potopjeństwo, Sündflut.
 potrjeba, Notdurft; loc. -bje.
 potrjebnoś, Notdurft, Bedürfnis.
 potrjebny, nötig.
 potrjebowaś, bedürfen; Rom. 3; pr. 1. pl. *potrebujeme*, „ermangeln“.
 potrěsował abo: potrīs. — (-czy-), erschüttern. 27, 39.
 potrěsowaś abo: potrīs. — (-czy-), erschüttern. 27, 39.
 potwarzenje, Stärkung.
 potwarżony, -żowaś, befestigen, stärken.
 potwarżony, gestärkt.
 potwerżiś = potwarżiś.
 powěch, aor. slow. powjedaś, 5, 16.
 powenkach, auswendig.
 powěra, Aberglaube.
 powjedanje, Bedeutung, significatio.
 powjek wot powjedaś. 13, 4. 3. 6, 30.
 powjesć, Gerücht, fama.
 powjesyś (?), hängen, poweschy, 3. sing. aor.
 powjez, sage! ВѢЖДЬ. 13, 14.
 powjezano, erzählt, mitgeteilt.
 powojowanje, Bekämpfung, Bekriegung.
 powojowaś, bekämpfen, kriegen.
 powołanje, Beruf, Berufung.
 powołany, berufen.
 powolenje, Bewilligung.
 powoliś, erlauben.
 powolowaś, willigen, erlauben; sich gefallen lassen; Gefallen haben an etwaś; consentire, c. dat. Rom. 1 ad.
 powonjanje, Geruch.
 powostaś, übrig bleiben. Ma. 10, 11.
 powrzoj, Strick, dat. -owi, g. pl. -zow.
 powstanuś, entstehen; aufstehen.
 powyśenoś, Erhabenheit, sublimitas.
 powyśyś, -śowaś, erhöhen, erheben.
 pozastaś (přepisane *pozestaś*), aufhören.
 pozdrowniś, -wowaś, grüßen; praes. *pozdrawuju*.
 pozdrowjenje, Gruß.
 poznank, Zeuge, pl. -owe; auch: Zeugniś.
 poznany, erkannt.
 poznaś, -waś, erkennen, bezeugen; praes. *poznajem*, *poznaty*, *poznawši*, *poznacze* & *-asche*. II. Pětr.
 poznaśe, Erkenntniś.
 poznawanje, Zeugniś.
 poznawowanje, Zeugniś.
 poznawowaś, bezeugen.
 pozwignjony, erhoben, aufgerichtet.
 pozwignuś, -gowaś, aufrichten, erheben; se —, sich überheben.
 pozwiśowaś, heiligen.

- pozwostaś, bleiben.
 pozwostawiś, zurücklassen.
 požegnowanie, Segen.
 požegnowaś, segnen.
 požnjuty, geerntet.
 požrjeś, verschlingen; požri! požręł (ee), aor. 3. sg. poschree.
 požud, a, Luft, Wunsch, pl. g. -ow. Mat. 4, 19.
 požudanje, Luft.
 požudaś, Begehren.
 požudaśki, erwünscht, desideratus. Fil. 4.
 požudaś, wünschen, begehren, Luft haben, gelüsten.
 požudnik, Begehrer, pl. -icy.
 požycowaś, leihen.
 požytk (poschitek, poschitk), Nutzen, dat. -oji, -owi.
 požytny, nützlich.
 požywanje, Gebrauch.
 požywaś, brauchen.
 požerżowaś, halten.
 požikowanie, Danf, Danfsagung.
 požikowaś, danken, aor. požikowa.
 požiwadło (poschywadło), Schauspiel.
 prajenje, Sagen, i. -nw.
 prajis, sagen; 3. sg. praji, 3. pl. praja; imp. praj; pt. prajono. Ma. 2, 17.
 prajucy, sagend.
 prawda, Wahrheit, d. prawsche.
 prawdoś, Wahrheit, l. -i.
 prawica, rechte Hand, dat. -cy.
 prawiś, sagen; prawim.
 prawjono (prawono), gesagt.
 prawje, adv. recht.
 prawo, Recht.
 prawowaś, rechten.
 prawy, recht; prawa, d. rechte Hand.
 prec (ee), weg, fort! 6, 2.
 prje, vor prje bojosoć. Ma. 28, 4.
 prjed, vorher; Mat. 11, 10; c. instr. vor.
 prjedběžnik, Vorläufer.
 prjedgaś, Prediger; pl. g. -ou.
 prjedgowanje, Predigt, dat. -u.
 prjedgowaś, predigen; k predkowaniu to evangelium, I. Rom.
 prjedk; na prjedku, voru.
 prjedpowjedaś, -am, zuborjagen.
 prjedpowjezał, pl. -eli, vorher verflündet.
 prjedpowjezano, vorher verflündet.
 prjedstup, Vorgang, primatus.
 prjedsužony, vorhergerichtet.
 prjenošowaś, verjehen (Berge).
 prjesaziś, verjehen.
 prjewracaju, 3. pl., sie verkehren.
 prjewracenje, Abwendung, Verkehrung.
 prjewysoki, sehr hoch, vortrefflich; pl. -ocy.
 prjez, durch, über; prjez zemju, über Land. 21, 35. M. 7, 37. 5, 42.
 prjeziwny (preschihywny), sehr wunderbar.
 prjodk, voran; pr. prjjs tych, zuborjommen.
 prjod(k)tyknjony, vorgesteht (Ziel).
 proca, Arbeit, gen. -e.
 procowaś, arbeiten; se —, sich bemühen; c. gen. um etwas.
 proch, Staub.
 prosba, Bitte, Gebet.
 prostnoś, Einfach, loc. -i.
 prostny, einfältig.
 prosyś, bitten; prosym, prosyś; imp. prośće.
 prošk, Stäubchen, w sadže: prošk we woku (prošk m. = trëska, snano změšane němske Stäubchen ze Stäubchen).
 prut, Rute, Gerte, prutem.
 pšaśel (najskerje ptčaśel wurjekowane), Freund, 5, 43, voc. -u.

- prašelniwy (raz přes. —), pl. -we.
 prašelność, Fremdlichheit.
 prašelny, freundlich.
 pře —, vor, pře bolosć, vor Schmerz.
 přebywanje, Aufenthalt.
 přebywaš, bleiben; prebiwa.
 přece (pschetse), immer; immerfort (pezedse). 20, 14.
 před, vor; přede wšemi, vor allen.
 předany, verkauft.
 předawak, Verkäufer.
 předawaš, verkaufen; předawanŏ.
 přegaraly & -le (?), listig, vorichtig, tüchtig. II. Kor. 12. Eph. 5.
 přechažowaš se, herum-, umgehen.
 přechožiš, durchwandeln, Mat. 12, 43.
 přechwatnjon, übereilt, ereilt.
 přejasnosť, Herrlichkeit.
 přejžiwnuš, durchschauen; 3. sg. pschegczwiwe.
 překora, Zanf.
 překrasny, schön.
 překupowaš, handeln, negociari; -ne. M. 22, 5.
 přelaš, vergießen.
 přelaše, Überschwemmung; Vergießen.
 přelicyš, durchzählen, zusammenrechnen.
 přeliš, zu sehr, überaus; přeliš wiliki.
 přelišny, übermäßig.
 přeměniš, -njowaš, wandeln, verwandeln.
 přeměnanje, Veränderung.
 přeměnjeny, verwandelt.
 přeměriš, ausmessen.
 přemoc, -mogowaš, überwinden, übermächtigen, siegen; přemogł, přemožeš, übersteig, 5, 36.
 přemoženje, Vermögen, Können, Sieg, d. -u.
 přenica, Weizen.
 přepławiš, hinüberfahren. Ma. 9, 1.
 přepuściš, verschonen.
 přeradnik, Verräter.
 přeraziš, verraten; -žony.
 přesćiganje, Verfolgung.
 přesćigaf (raz přesy[i]gowaf), Verfolger.
 přesćigaš, -gowaš, verfolgen (sćyuiu město sćiguju). 5, 44.
 přestawanje, Aufhören.
 přestaš se, aufhören; bjez: se. Ma. 14, 32.
 přestojaš (!), verstehen, erkennen. Mat. 13, 14.
 přestupiš, -powaš, übertreffen.
 přestupjenje, Übertretung.
 přestupješ, Übertreter, dat. -oji.
 přestupnik, Übertreter, i. -em, pl. -icy, dat. -om.
 přestwor, a & u, Traum.
 přešla, part. durchgedrungen.
 přesirpješ, ertragen; zu gute halten; c. dat. rei a k dobroši.
 přesisnuš (?), durchschneiden (?).
 přesiwŏ, gegen, c. d., II. Kor. 10.
 přeto, denn; přeto až, denn.
 přewěriš, veruntreuen (!).
 přeweznicy, pl., Verfeumder (čes.?).
 přewinuš, überwinden; přewině = é abo -winuje.
 přewjesć, übervorteilen, circumvenire. Ma. 8, 18. přewjeschecze, übervorteilt. I. Kor. 5, 8.
 přewozić, geleiten.
 přewysoki, sehr hoch.
 přewysokosć, große Höhe.
 přewyšowaš, übertreffen, höher sein als; se —, voraus haben. Rom. 3, spoč.
 přez, durch, c. acc., přez murju. Ma. 25, 14.
 při, bei, an, c. loc. 4, 13.
 přiběraš, zunehmen.

přibíš, anſchlagen.
 přiblížys, -zowaš se, ſich nähern.
 přibog, Güte, dat. -u; g. pl. -ow.
 přibojski (g = j), abgöttiſch; —
 wopor, Götzenopfer.
 přibojstwo (g = j), Abgöttere.
 přibowanje, Zunahme, profectus.
 I. Tim. 4, 15.
 přicyna, Urſache.
 přicyniš, darzuſun, anwenden;
 -ili tu pilnoſć.
 přichazowaš, kommen.
 přichimaš & přijimaš, pezigy-
 matez, drje přijimaš, annehmen,
 „adſten“; praes. 3. sg. přijmje,
 & -chima. III. Jan.
 přichod, u, Ankuſt, Hinzuſommen,
 Ma. 24, 3. Q.: Zuſunft. I. Kor. 16.
 přichodny (pſch & pez), zuſunftig.
 přidaš, -dawowaš, hinzugeben, dar-
 bringen.
 přidawowanje, Handreichung. Kol.
 2, 19.
 přidu, ſpinne. 6, 28.
 přigoda, Gelegenheit, -ach, loc. pl.
 přigotowaš, bereiten.
 přigoziš se, -zowaš se, ſich zutragen;
 bjez: se, widerfahren, c. dat.
 přihíš (drje: přijš), kommen; 3, 11;
 3, 7; přigdu, přijzeš (prczy-
 sesch), přijze (-schehe), prišel.
 přijíwaš, -wowaš (pezygſch. —),
 zuſehen, ſehen auf; přijíwaj!
 (g = j.)
 přikazanje & -zowanje, Gebot,
 Befehl.
 přikazń, Gebot. 4, 6.
 přikazaš, -zowaš, befehlen, gebieten;
 přikazu & přikazujem.
 przykład, Exempel, Vorbild; d. -owi.
 przykładny, muſterhaft; gelegen, be-
 quem, opportunus; s przykład-
 nym duchem, mit Sanftmut.
 Gal. 6.

přikryš, -krywaš, bedecken.
 přikrywadlo, Decke, d. -oji & -owi.
 přiložonv, beigelegt.
 přilezć, einſchleichen.
 přilešeš, herbeifliegen; -lešeli. Ma.
 13, 4.
 přilicyš, zählén.
 přiměrowaš, zumeſſen.
 přimje, Beiname, i. -nem.
 při[j]muš, nehmen, annehmen; 10,
 14; 14, 46; aor. 3. sg.: přijmu,
 se přimuš, ſich annehmen einer
 Sache, anfaſſen, přimise se!
 přimuty, angenehm.
 přinažato, erhofft.
 přinješć, bringen.
 přinjesony (město: přenjesony),
 überſetzt (w doſłowje).
 přinušíš abo přinužiš, zwingen.
 připadnuš, hinzufaſſen. 6, 33.
 připodobeňstwo, Vorbild.
 připodobnjeny, gleich.
 připodobny, ähnlích; -ne woblice.
 II. Kor. 4, spoč.
 připomocnik, Geſhilfe, pl. -icy.
 připowježano, zugeſagt.
 připrajony (město: připrawjony?),
 zubereitet.
 připrawjenje, Zubereitung; daš
 Aufrichten; k peczyprawenw tu
 poſlušnoſcz, Rom. I.
 přirachnowano, angerechnet.
 přirachnowaš, anrechnen.
 přirownajucy se, ſich gleichſtellend.
 přirownanje, Gleichniš, loc. -u, g.
 pl. ou.
 přirownany, verglichen.
 přirownaš, -nowaš, vergleichend.
 přirozenje, Natur.
 přirozony, natürlich.
 přirucono, anbefohlen.
 přirucyš, anvertrauen.
 přisiga, Schwur, Eid.
 přisigaš, Schwörcer, pl. -rom.

prisigaš, -gowas, -gnuš, schwören,
3. pl. -signiu.

priskodnik, Berleumder, pl. -icy.

priskodny, schmeicheln, 1. pl.

priskody, „Dhrenbläßer“. Rom. 1.

priskowo, Sprichwort.

priskuchač, Hörer (-ary).

priskuchař, Hörer.

priskuchowaš, zuhören.

priskusaš, angehören; praes. 3. sg.

priskušy, 1. pl. -slušame, 3. pl.
-aju.

prisporiš, -owaš, vermehren.

prisporowaš se, zunehmen; pri-
sporuje se!

pristawiš, dazusetzen, -stellen.

pristojaš, anstehen, kleiden; ge-
ziemen; pristoji, pl. pristoja.

pristrojenje, Rüstung.

pristrojiš, -jowaš (tež pristrowil),
bereiten, anrichten, anstiften.

pristrojon v, zubereitet.

pristup, Zugang.

pristupiš, herantreten, -stupme!
pristupichu.

prišel, přisedši, gekommen.

při tom, dabei; gegenwärtig.

přiwabiš, ločen.

přiwisnuš, -sowaš, anhängen, an-
hängen. 6, 24.

přiwizany, angebunden.

přiwjesč, hin-, zuführen; na nic,
zu nichts machen; 2. p. pr. při-
wjezeš.

přiwjezony, hingeführt.

přiwoliš, einwilligen.

přiwozowaš, (-zo- -zo-?), herbei-
führen. 4, 24; 8, 16.

přiwozeny, bekleidet; II. Kor. 5,
spoč. (přir. č. bibl. 1506: při
odijeni.

psalmy, Psalmen.

psy, pl., Hunde.

pactwo, Gewögel.

ptak, Vogel, gen. pl. -ow, d. -om.

(p)tuca, Regenbogen. Zjew. J. 4, 1.

puki, Schläge.

pulaš, jagen, treiben. M. 1, 43.

— 5, 10. (přir. póraš).

punksik, punczik, Pünktchen, Zi-
telchen. 5, 18.

puscina, Wüste.

pusty, wüst.

puščiš, entlassen. 1, 6.

put(d)nik, Pilger, Wanderer.

pych, a & pycha, y, Schmutz,
Hochmut, acc. -u.

pychotny, hoffärtig.

pyšenje, Schmutzung, Schmutz.

pyšyš, schmützen.

pytaš, suchen, pytajše!

páchař, treiben. II. Kor. 12, na k.
pakli, wenn, aber.

pan, Herr, pl. panowe.

panic, Herrchen, Verschnittener.
19, 12.

panowaš, herrschen, Herr sein.

panownik, Herrscher.

panstwo, Herrschaft.

parowcki & parowkski, knechtlich.

parowk, Knecht, pl. parowcy. 13, 28.

parowstwo, Knechtschaft.

Pawel, Pawla, P.; -owski, Pau-
linisch.

persona, Person; g. pl. person.

pětkrat, petkrat, fünfmal.

pichadło, a, Stachel.

pis (ie, pytz, píet), fünf.

pjeca, y, Sorge.

pjecenstwo, Sorge, Gefahr.

pjecliwošć, Sorge, Sorgsamkeit.

pjecliwy, sorgfältig.

pjecny, sorgsam.

pjecony, pjeconu a wobstajnu
kotwu, sicher und fest. Hebr.
6, 19.

pjecowanje, Sorge.

- pjecowaś, 6, 24, sorgen, tež: se pj.
 pjecowny, sorgend.
 pjecyliwość, Sorge, Kampf. Kol.
 2, spoč.
 pjecyś, peeschim, idŕ ringe, certo
 (pracuji já). Kol. 1 na k.
 pjekelski, hällisch (přir. čes. pe-
 kelny).
 plawc, Schiffer, pl. -cy.
 pcectność, Herrlichkeit, Preis (po
 čěsku?).
 pcectny, herrlich (po čěsku?).
 pochłubiś, -bowas, rühmen; se —,
 sich rühmen.
 pochłubjenje, Rühmen, i. -em.
 pochybowac, Zweifel.
 pochybowanje, Zweifel.
 pochybowaś, zweifeln.
 pochybowaś, schwach werden.
 pognutedlny, beweglich.
 pohubnuś, zu Grunde gehen, mo-
 veri. I. Thess. 3.
 pohubowaś, přepisane za pochybo-
 waś. Mark. 11, 23.
 poklnuty, verflucht; poklnu.
 11, 21.
 pokrytc, Heuchler; pl. -tey, voc.
 sg. pokrytce.
 pokrytstwo, Heuchelei; Falŕchheit.
 polechcys, erleichtern.
 polibowaś = polubowaś.
 polički, pl. Streiche, Schläge.
 poličkowany, gehörreigt.
 polknuś, verchlingen; po-lknjeśe,
 2. pl. Mat. 23, 24; -njony,
 I. Kor. 15, na k.
 poměškaś, zögern.
 pomnite, ihr gedent. 8, 18.
 ponjeważ, weil.
 poruśeny, verdorben, verrückt, z. B.
 -ne smysłowe. II. Kor. 11.
 poruśitedlny, verweŕlich. II. Kor.
 1, 15.
 poruśitelność, Verweŕlichkeit.
- poskwrnjenje, Fleck.
 poskwrnowaś, beflecken.
 posob rozlične, I. Kor. 14, einś
 umś andere (ns. za sobu).
 posodłona, zmylnje za: posobjona,
 bereitet, wot čěsk. posobiti =
 působiti. M. 14, 15.
 postred, mitten. Ma. 6, 47.
 postredk, a, Mitte.
 pošlem, Tit. 3. M. 11, 10; &
 pošlu, Mark. 1, 2, idŕ schide.
 potestatowe, Rom. 8 na k.
 poteśenje, Tröstung, Trost.
 poteśys, -šowaś, trösten; se p.,
 sich ergögen.
 potkaś se, widerfahren; podkala
 sse, pf.
 potrata, Verlust.
 potupis, -powaś, zu Schanden
 machen, verachten.
 potupjenje, Verdammung.
 potupny, verächtlich, contempti-
 bilis.
 powinjen, verŕhuldet (prädikativ),
 Rom. 1.
 powinnosć, Pflicht; Not.
 powjm, idŕ erzähle, fut.
 powstawjenje (Bestimmung), Mei-
 nung, ze sercnego—a. II. Kor. 6.
 pozłaczena, vergolbet.
 pozwaś, einladen. 22, 9.
 prawedliwy, gerecht.
 prawedlnosć, Gerechtigkeit.
 prawdom(u)łowny, wahrhaft.
 Rom. 3.
 prazdny, vergeblich.
 przedwedel, zuvor verŕehen hat.
 Rom. 11.
 przedwedenje, praefinitio, Eph. 3.
 prekaźka, Hindernis.
 prezwedel, erkundet. Rom. 8.
 prezwedenje, Vorŕehung.
 principatowe, Fürstentümer.
 Rom. 8.

pro, für, um, pro nas, Hebr. 11,
na k.; pro prawdu Božu, um
der Wahrheit wissen.
procný, mühselig, w procnym spa-
senju (!). M 11, 28.
prodal, verkauft.
propast', i, f. Abgrund.
prorocki, prophetisch.
prorok, Prophet; pl. proroci; mu-
schowe marinare parouci lud-
kowe bratri.
prorokarka, Prophetin.
prorokowanje, Prophezeiung.
prorokowaš, prophezeien, weisſagen.
prorokski, Prophet-.
prorokstwo, Weisſagung.
prospech, Förderung, Gelingen;
proventus. I. Kor. 10, 13.
prošiwnik, Widerſpenſtiger.
prowasche, loc. sg. drje provaze,
Mühe (?). II. Kor. 11, na k.
prowod, pruowod, Geleit.
pršy (deischcz), ſtäuben, fallen.
prudkoš, Ungeſtim.
prukla (?), Rebe.
prwnjejšy, frühe.
prwný & -ni, erſter; prwný po-
rožony, Erſtgebormer.
překazono, verhindert; mi je —.
přeměřistwy, überſchwenglich, über-
flüſſig; přeměřistwe. Phil. 4, 18.
přestupitel, Übertreter.
přewrašís, -šowaš, verkehren.
přewrašony, verkehrt.
přibuzny, Verwandter.
přijimanje, osob, Anſehen der
Perſon.
přizeň, f. Gunſt, loc. přizni: aby
necinil po pczesnie, nađ Gunſt.
I. Tim. 5, 21.
přitomen & -nje, gegenwärtig.
přitomnoš, Gegenwart, Gegen-
wärtigkeiſt.
přychaznyyczyho, M. 16, 28.

R.

rad, gern; comp. ražej, lieber.
rada, Rat; l. raasche.
radosć, Freude.
radowaš se, ſich freuen; radujem
se, ich freue mich. 5, 12.
radujucy se, ſich freuend.
rachnowanje, Rechenſchaft.
rachnowany, verrechnet.
rak, raak, Krebs.
rana, Wunde, g. pl. ran.
ranjony, verwundet.
raz, mal; z razem, zugleich.
raži, pl., gern; 6, 5; pl. m. rat.
radschy.
raziš, raten; se r., gelingen.
razišer, Ratgeber.
rebro, Jođ; pod rebriem. I. Tim.
6, spoč.
řeč, reez, Sprache, Rede; pl. nom.
řečy, Worte; gen. řečy, d. -am,
loc. -ach.
řečnik, Bertheidiger, Redner.
regirowaš, regieren.
regniwiš (rewn. —?), eifern; re-
gniwjach.
regniwoš, Eifer.
regniwowanje (město: rewni—),
Eifer.
regniwy (město: rewniwy), eifrig.
Rom. 10, na k.
reptanje, Murren.
reptaš, murren.
reptatnik, Murrer.
rewniwy, eifrig.
rid, Ordnung, dat. rydowi. 6, 40.
ridny & -nje, rydny, ridny, ſchön;
РАДЬНЬ.
rišiz, rieschis, rischis, ryszies,
Reſte; pl. g. rišizow, l. -ach,
i. -ami; **РАТЭЦЬ.**
rjecniwy, geſchwätzig.
rjecy, reden, imp. rjektej & rjekú-
tej; rjekł, geſagt.

- rjeknjony, gefagt.
 rjeknuš, jagen; 7, 4; rěće (= zèlevoua.
 hs. rěće), recte, redet.
 rjemjesło, Handwerk.
 rjemjeslnik, Handwerker.
 robiš, wirken.
 robjenje, Arbeiten, Wirkung.
 robošer, Arbeiter; g. pl. -rou.
 robota, Arbeit; l. -e; g. pl. robot.
 robotny, thätig.
 ročne easy, Jahreszeiten.
 rog, Horn.
 rok, Jahr; l. roce.
 rola, Acker.
 rolnik, Ackermann.
 roś, wachsen.
 'rošiš se, umkehren.
 'rota, pl. Thür, Thor, g. pl. rot (roott).
 rownik, n. Gleicher; aby rownika bylo, daß er gleich sei. II. Kor. 8, 13 (w 11. horka).
 rownoś, Gleichheit.
 rowny & rownje, gleich (dwójcy: rwné), pl. rowni, tego rowni, deſgl. rownje to same, eben deſhalb.
 rozbity, zerſchlagen.
 rozdželenje, Unterſcheidung, Unterſchied.
 rozdželeństwo (Jakubica sam džě-
 žal), Spaltung.
 rozdželiš, -lowaš, teilen, ver-, aus-
 teilen, ſcheiden, trennen.
 rozeznanje, Unterſcheidung.
 rozeznaš, -znawaš, unterſcheiden,
 prüfen.
 rozgłos, s, erſchallen.
 rozgněwaš & -hń., erzürnen, se r,
 ſich erzürnen.
 rozgoriš, erzürnen; aor. rozgori se.
 rozjasniš, erleuchten; -njony, er-
 leuchtet, verflärt.
 rozkaz, Befehl.
 rozkazanje, jussus, Feldgeſchrei;
 rozkazaš, befehlen.
 rozkom (česki rozkoš), Wolluſt;
 d. -u, Tit. 3, l. -e.
 rozkomjel, Ergöhung, jucunditas.
 rozkomjelnoś, Wohlleben, Uppig-
 keit.
 rozłamaš, zerbrechen.
 rozlaty, vergoſſen.
 rozlicny, verſchieden.
 rozlicowaš, erzählen (přir. huli-).
 rozmagali se, ſind geſtärkt worden.
 rozmnoženje, Vermehrung; aug-
 mentum.
 rozmnožowaš, vermehren.
 rozmołwiš se, ſich beſprechen, ſich
 bereden; raz: rozmalwaš se, pře-
 pisane m. rozmołwjaš se.
 roznjješ, herumtragen; roznjješ,
 -njješony, verbreitet.
 roz(s)pališ, entzünden.
 rozplawiš se, ſchmelzen, intr.
 rozplawjony, zerſchmolzen.
 rozplynuš, ſich auflöſen, dissolvi.
 rozpomniš se, ſich bedenken, ſich
 erinnern; rozpomnim se.
 rozporcki, pl., Trennung.
 rozprajanje, Geſchwäg.
 rozprajowaš, erzählen. Ma. 8, 33.
 rozprawiš, erzählen; -prawjony &
 prajono, erzählt, gefagt.
 rozprawka, Geſchrei.
 rozrězanje, Zerſchneidung.
 rozsekany, zerſchnitten.
 rozsewaš, Säemann, d. -roji.
 rozsewaš & -sywaš, ſäen.
 rozsuženje, Entſcheidung Gericht;
 Gutdünken; l. -u (w).
 rozsužiš, rozsužowaš, urteilen,
 unterſcheiden; richten.
 rozswěsenje, Erleuchtung.
 rozswěšiš, erleuchten.
 rozsyliš se, ſich verſtärken.

rozšeris, -rjono, verbreitet.
 rozstarnula, zerriffen. M. 15, 38.
 roztyl (-teyl), auseinander. 25, 32.
 rozum, Vernunft, Verstand.
 rozumješ, verstehen, 3. sing. ro-
 zumeje.
 rozumješe, Verständnis.
 rozumjety, a, o, verstanden.
 rozumność, Weisheit.
 rozumny, verständig.
 rozwachowaš, aufwachen; roz-
 wachuj! (Jak. mylnjesam tworil.)
 rozwižaš, losbinden.
 rozwizowanje, Losbindung.
 rozwizowaš, losbinden. 5, 17.
 rozwucyš, -wucowaš, unterweisen,
 belehren.
 rozžegnowaš se, sich verabschieden.
 roždy, pl., Aufruhr; w roščdach,
 II. Kor. 6, 5, in seditionibus.
 rozina, Geschlecht.
 rubeš (a), Leinwand.
 rubjeństwo, Raub.
 rubjeźnik, Räuber.
 rubowaš, rauben.
 ruka, Hand, l. ruce, dual. ruce,
 rukoma, rukowu, pl. g. ruk.
 rumowaš, räumen (verlassen).
 ryba, Fisch; rybiny, Fische.
 rybak, Fischer.
 rychły & rychło, schnell, comp.
 adv. rychlej.
 ryšer (riczer), Kriegsmann, społu-
 ryšer, Mitstreiter.
 ryšerjowaš, Kriegsdienste thun.
 ryčerstwo, Ritterſchaft.
 ržišće, Stoppeln (rschicze), rschisze,
 I. Kor. 3.

ranhanje, Gäſterung.
 ranhaš, läſtern.
 rodicuow, gen. pl., **Worellern**
 II. Tim. 1, spoč.
 roty, Rotten, pl.

rozbroj, Zwietracht, Unruhe. Mat.
 14, 2. 7.
 rozkoš (často), Wolluſt, pl. -i, l.
 -ech.
 rozkošnik, Weichling.
 rozptylenje, Zerſtreuung.
 rozptyleny, zerſtreut.
 roztrhla. 27, 51.

S.

s, mit; saetz = zac, um waš.
 Ma. 20, 22.
 sabbatny žen (schehen), Sabat.
 sady, pl. Obſt.
 sachy, Sachen.
 sam, allein, ſelbſt, 6, 23, sami m.
 pl. ten samy, derſ., to same.
 samodrugja, ſchwanger.
 sano, Heu.
 Sara, Sarah.
 sarlat, Scharlach.
 saš, ſäen, 3. sg. seje; saš.
 satan, Satan, -owi, d.
 sato, geſät.
 scyniš (sczinitz), machen, thun,
 szinsche!
 śca(r)bišće, Maš. 24, 22.
 śće, ihr ſeid.
 śćedrość, i, Milde, Barmherzigkeit.
 śćedry, mild, freigebig; śćedrze
 (schedre), adv.; śćedowaš, gern
 geben.
 śćelba = strělba, Geſchoß.
 śćelne męsto (schczellne m.),
 Schüdelſtätte (śććlo? śćerb?
 śćerpne?). Ma. 27, 33.
 Śćępanow, a, o, deš Stephan.
 śćępiš, pflanzen, pflanzen, śćępjony.
 śćęptor, Scepter.
 śćęrw, Wurm, 9, 44.
 śććina, Rohr.
 se, sich; reflex.
 sebje, gen. u. dat., sich; wot sebje;
 loc. w sebje, in mir; instr. sobu.

- sebranje (drje: ze-), Samm-
lung.
- sedm, sedym, 7; g. sg. sedmi, g.
pl. sedmich; sedmimi, i. pl.
22, 28.
- sedme, n. pl. 12, 23.
- sedmže sud.
- sednuš, sič sežen; sedni! sedajucy,
sižen.
- sem, ič bin. 28, 7.
- semje, Same; gen. semena, 12,
21, dat. -owi, -ohi.
- serbski, wendisch; po serbsku,
27, 33.
- serp, Sičel; i. -em.
- sestra, Schwester, sestre, dat.
sestřenc, Nette.
- sešla se, ist zusammengekommen.
- seš, Než; pl. seši, 4, 18; 4, 20
a 13, 47, sedczy.
- setrěš, abwiščen.
- sežeš, sižen; 3. pl. sežeja, sezał &
seželi. 3, 32. 39.
- sgrešće, imp. jündiget.
- sgromaženje, Versammlung.
- sgromažis = zgr.—, hāufen.
- schazowaš se, zusammenkommen.
- skala, Feis, Luft; skal, Lüfte,
g. pl.
- skalanj (zkal-), gestochen.
- skaržba, Klage.
- skaržobnik, Klāger.
- skazenje, (zk-), Verderben.
- skazonj (zkaz-), verdorben. Ma.
5, 29.
- skazyš, verderben; skaž!
- składk, Kleinod (?).
- składli (zkl-), zusammengelegt.
- składowanje (zkl-), Sammlung.
- składowaš, (zkl-), sammeln.
- sklatk, aemulatio, Örgempel. 2. Kor.
9, spoč.
- skludnosť, Geduld; -scu, bjez:
„s“, mit Geduld.
- skluzis (zkl-), zāhmen, skluzony,
gezāhmt.
- skocki, pl. Heuschrecken.
- skonanje, Ende. 28, 1.
- skonaš, endigen.
- skorica, e, Zimmet.
- skorko, baš. Fil. 2.
- skoše, Tier; g. pl. zkoschutt.
- skošicy, Vieh-. I. Kor. 15.
- skot, Vieh, Tiere.
- skripanje zubow, das Zähneknir-
schen.
- skrošis, bezāhmen, refrenare; 13,
20 zkrocziue jusigk.
- skrys, verbergen.
- skryty, bedekt.
- skublany, aufgezogen, enutritus,
ernährt.
- skupje, adv. fārglich.
- skusyš (s a ss), versuchen, prüfen.
- skušowaš, prüfen (zkussujesch).
- skušyš, prüfen, bewāhren.
- skut, That, Werk, Geschäft.
- skutk, That, pl. skutki, -ow, -am.
- slabkosć, i (slapk-), Schwachheit.
- slabosć, Schwäche.
- slaby, schwach; -bšy, schwächer.
- slachu, sie streuten. 21, 8.
- slodki, süß.
- slodkosć, Süßigkeit.
- slonce, Sonne, & to slunco &
slunce, 13, 5, sluncowy, Sonn-.
- slonowy, Elefanten-, -we kosi,
Elfenbein.
- słowo, Wort, d. sg. -u; g. pl.
slow, i. -ami.
- słowski, Wort-, w slowskich zwo-
jach, im Wortstreit.
- słozće, 2. imp. ablegen.
- słozej = zložej.
- słozis, schmecken; słozili.
- sluchaš, hören; sluchaj!
- slušny, gehörend, geziemend.
- služba, Dienst.

- słup, Säule; n. pl. słupowe.
 służebnik, Diener. 14, 65.
 służenje, Dienst.
 służobny, dienstbar.
 służyś, dienen, impf. służyć.
 słyśanje, Gehör; 13, 43 a husto.
 słyśaś, hören; 3. pl. słyśe, 3. sg.
 słyśa, Rom. 13 = słyśy, ge-
 hört, es gehört sich.
 slepota, Blindheit.
 slepy, blind.
 slycys, zählen.
 slubiś, versprechen (po č. slybichu,
 14, 11).
 slubjeny, verheissen.
 slutowanje (też: slut.), Mitleid,
 Barmherzigkeit.
 smarczene, n. Runzel.
 smazaś, aufwischen.
 sme — sće — su, wir sind z.
 smėch, Spott.
 smėk, gedurft, gewagt.
 smėrjenje, Versöhnung.
 smėrowaś, smėriś (też: zmer.—
 pisane), versöhnen.
 smers, i, Tod.
 smersis, töten. 5, 21.
 smertny & -nje, tödlich, sterblich.
 smėśany, a, e, gemischt.
 smėśys, schmähren.
 smilosć, smilnosć, Barmherzigkeit.
 smilnosćiwy, barmherzig.
 smilowanje, Erbarmen.
 smilowaś se (praes. smiluju se),
 erbarmen sich. Rom. 9.
 smysl, Sinn, pl. smyslowe, Ge-
 danken. II. Kor. 11.
 smysliś, erfinden.
 snad, etwa, & snaż (znatz), verschiedt.
 snėg, Schnee.
 snjesć, ertragen.
 snosys, ertragen.
 sobu, i., mit sich, 15, 30; mjez
 sobu. Rom. 1.
 sodmy, siebenter (wjacykróć).
 Sodomitske grėšnicy, pl.
 sol, Salz, i. solu.
 sold (solt), Sold.
 solono, gesalzen.
 sostra, Schwester (často).
 spadnuś, abfallen.
 spalucy, verprennend.
 spanje, Schlaf.
 spaś; 2. sg. praes. spiś, du schläfst;
 3. spi (spihy), zpw, 3. pl. =
 spju.
 spiwanje, Gesang.
 spiwaś, singen.
 spiża, e, Speise.
 spodakanje, Gefallen.
 społu, zugleich, 23, 8; inagefamt;
 famt; społustuzebnik, Mitdiener.
 sposladka, zulekt (?). 5, 27.
 sprostnosć, Einfalt.
 spřelaśe, Bergießen.
 srebrany, silbern.
 srebro, Silber.
 sreda (sdreda), Mittwoch.
 srednenie zachowajśe, Unterschied.
 Jud. 22.
 srednik, Mittler.
 sromaś se (raz pisane: zrom.-),
 sich schämen. II. Tim. 1 z
 kónca.
 sromis, lästern. 5, 11.
 sromiseś, lästern.
 sromjenje, Lästerung, Schande.
 sromjony, gelästert.
 sromota, Schande.
 sromotny, schändlich, schandbar.
 srownaś, vergleichen; -nowaś se,
 sich gleichstellen.
 ss = ś: starssich; zrussily.
 Ma. 14.
 stado, Herde.
 stajis, stellen; 3. sg. stawi.
 stajnje, beständig, immer.
 stajny, standhaft, fest.

- stalt, Gestalt.
 stan (Zelt); stany, Lager, castra.
 stank & -ka, Hütte; tabernaculum.
 Hebr. 8.
 stanuš, stehen, geschehen; stanje,
 steht. List na Kor. na kóncu:
 zgoru stanuš.
 staraš se, sorgen.
 starcys (tež: ztar.-), stoßen; 8, 12;
 verstoßen, fortstoßen.
 starejše, Ältern, pl.
 starosć, Sorge.
 stary, alt; comp. staršy.
 staš (?) se —, geschehen; stało se.
 statk, That; i. -em, pl. -ki, Güter,
 na statkach, an den Thaten.
 staw, Glieb; d. pl. stawam.
 stawanje, zgoru st. (raz mylnje
 stawenje), Auferstehung. Ma.
 22. 28, 30.
 stawaš, zgoru st., aufstehen.
 stawjenje, Bau, structura.
 sto (stoo); hundred.
 stojaš, stehen; praes. sg. 3. stohy
 & stogy, pl. 2. stojše, 3. stoja.
 stol, u, Tisch, Stuhl, d. -u. &
 -owi.
 stolatny, hundertjährig.
 stopy, pl. Fußstapfen; loc. -ach.
 strafowanje, Strafe.
 strafowaš, strafen.
 strach, u (tež: ztr.-), Schrecken,
 bf. pl. Furcht.
 strachosć (tež: ztr.-), Fährlichkeit.
 strachowaš se, fährdhaft sein, sich
 ängstigen.
 strašliwy, verzagt.
 strašnosć (tež: ztr.-), Gefahr.
 strojiš, bereiten; strohitch se, sich
 rüsten; strojilo; Ma. 8, 33;
 přir. trojiš.
 strom, u, Baum (pódlá: drewo).
 strona, Seite, g. pl. stron; wonu
 stronu, jenseits, adv.
 strowi se m. stroji se (přir. po-
 wony m. pojony), es ereignet sich.
 strožyš se (tež: ztr.-), erschrecken.
 strumje, Strom, loc. strumeňu,
 g. pl. strumjen.
 střaly (czaly), pl. Bogen (arcus).
 studnja, e, Brunnen, g. pl. studń.
 stuka, i, Stück, Klumpen, -ach,
 l. pl.
 stukowanje, Stückwerk.
 stukownje, stückweise.
 stum, stumkali, bald, fogleich
 (často), alsbald, schnell.
 stunda, Stunde.
 stup, Tritt, Schritt.
 stupáš, steigen; z goru st., auf-
 steigen; stupajucy, steigend.
 stupiš, treten, steigen.
 stwaris, schaffen.
 stwarjenje, Gebäude.
 stwarony, geschaffen.
 stworisel, Schöpfer, d. -owi.
 stworjenje (-ne, -nhe), Geschöpf,
 Schöpfung.
 stydaš se (zt.-), sich schämen; sty-
 dam se, ich schäme mich. Rom. 1.
 styri, vier; styroch. 24, 30.
 styskaš sebje, sich ängstigen; -ame
 sebe (soebe), wir ängstigen uns;
 mi se styska, mich verlanget.
 sud, u, Gericht, 5, 21, d. -owi;
 pl. sudowe.
 sud, u, Gefäß. 13, 48.
 sudnik, Richter; pl. -iki.
 sudny, Richter; — stol, Richter-
 stuhl.
 suchy, trocken.
 sukno, Gewand.
 summa, Summe.
 surobny, grimmig.
 suziš, richten; suzony; sužće.
 suzišef, Richter; -oji, dat.
 sužog(k), Docht, nětko skeps.
 šyžog.

- swar, u, Scheltwort, Schelten; d.,
 -owi, pl. -rowe.
 swariś, schelten.
 swarliwy, zänkisch.
 sważba, Hochzeit.
 sważobny (swoczobni), hochzeitlich.
 9, 15.
 swe = swoje. II. Kor. 7 spoč.
 swěcka, Licht; 6, 22; pl. -cki.
 swěcnik, Leuchter.
 swědomje, Gewissen.
 swědcyś, bezeugen; swedcym;
 sweczy, 5, 15.
 swěrono (drje: zwěr-), anvertraut.
 swěśiś, leuchten: swěś!
 swět, u & a, Welt; l. swěse.
 swětamudry, Weltweiser.
 swětło, Licht.
 swětny, weltlich.
 swětski, weltlich.
 swinja, Saue: swiená.
 swircha (z w.-), von oben.
 swirchu, oben. 15, 26; 22, 20.
 swiśenje, Feier.
 switki, Pfingsten, g. switk.
 swity, heilig, fest; comp. switšy;
 pl. swite 5, 5.
 swjeseľil (drje: zwj.-), frohgemacht.
 swoboda, Freiheit, Freubigkeit;
 gaudium, tež schoboda; l.
 -osche, -ocze.
 swobodny, frei.
 swoj (drje: zwoj), Kampf. Fil. 1
 z kónca.
 swoj (swogy, swochim), feine.
 swojba (swoyba), Geschlecht
 (trójcy).
 sy, du bist.
 syga (drje: tyga), tauget; 26, 23.
 syła, Schar.
 sylność, Kraft, Stärke.
 sylny, stark; comp. sylńejšy,
 mächtig.
 Symon, Simon; d. -owi. 3, 16.
 syn, a, Sohn; voc. synu & syn!
 (často), d. synoji, pl. synowe.
 sypaś, streuen. 7, 6.
 syrota, Waife.
 syty, satt.
- saud = sud, Urteil.
 saulocze = soulozi, Kopffissen.
 sauziś = suziś.
 serce, Herz; loc. sercu, l. pl.
 -ach, g. serc.
 sercny, herzlich, freundlich; Herz-.
 setřes (setrozehetcz), zerreiben.
 setrwaś, 10, 22.
 sigel, pl. sigle, S., -ami.
 sklamany, übervorteilt.
 slowe (3. sg. praes.), heißt.
 słowny Kol. 2 = č. slavný.
 slupis, ausziehen, exspoliare.
 snubiś, freien (v. d. Frau), (dwojcy).
 spasen & -ny, gerettet.
 spasenje, Heil, Seligkeit.
 spasitedlnosć, Erlösung.
 spasiťel, Erlöser.
 spasiťelny, heilsam.
 spojenje, Füge, Fügung; spojony
 (spowono), gefügt, zusammen-
 gewunden.
 spolki; njeměj spolki (č. -u),
 Gemeinschaft. I. Tim. 5.
 sprawedliwy, gerecht.
 sprawednosć & -dlnosć, i, Recht,
 Gerechtigkeit.
 sprostnosć, Einfach.
 srdecnje, herzlich, im Herzen.
 srednosć (stríd.), Mäßigkeit;
 w sredmosty, mäßiglich.
 stacyś, genügen (?), ut iis sufficiet.
 I. Tim. 5.
 strawa, Futter, Nahrung, Speife.
 14, 15.
 stredliwy & stridliwy, züchtig.
 strednosć, Mäßigkeit.
 stredmy, nüchtern; mäßig.

stridmość & stridność, modestia,

Bindigkeit (Luth.).

strizliwy, züchtig. Tit. 4.

stydlivosć, Scham.

stydlivy, keufch, ehrbar.

styżim se, ich schäme mich.

swatość, Heiligkeit.

swaty, heilig, heilig.

swatyna, Heiligtum.

swazek, Band.

swēdectwo, Zeugniß.

swedł, verführt, betrogen.

swi(y)teży, er siegte.

K S.

(Z pismikom „z“ pisane.)

zpadnuś, abfallen.

zpalis, anbrennen, anzünden. 3, 12.

zpalis se, verbrennen.

zpalony, gebrannt.

zpar (abo: par), Hitze, pre zpar,
vor (durc) Hitze. Zjew. J. 16.

zpłozis, erzeugen, 3. pl. praes. -eja.

zpocus, anfangen; zpoculo se, es
hat angefangen.

zpocutk, a & u, Anfang. 10, 6.

zpod, unter, c. gen.

zpody, unter, c. gen.

zpominanje, Andenken; Gedächtnis.

zpominaś, gedenken.

zpomnis & -njes [?], gedenken;

-nim, ich g.; zpomnise, gedenket!

zpomnjał. 11, 21.

zpiwakow, g. pl., Sänger. Zjew.
J. 18.

zpiwas = spiwas.

zpuścaś se, sich verassen.

zpuscis, verstören, zpusceja.

zpuscony, verwüstet.

zpytał, Versucher.

zpytowanie, Versuchung.

zpytowaś, versuchen (w duch.
zmysłu).

ztkocys, zertreten.

ztoplowany, umgebracht.

ztoplowaś, umbringen; aor. zto-
płowa.

ztracucy (-asucy), mēsto: strada-
jucy, darbenđ, necessitatem ha-
bens. 1. Jana 3, 17.

ztraśnosć, Gefahr.

ztraśywy, scheu, schüchtern.

zurowosć, Ernst.

zprawa, Regel.

zprawe, Regierer, gubernator. n.

pl. -owe, g. pl. -ouow.

zprawowaś, regieren, richten, lenken,
c. acc. beherrschen.

zpuśosob, Schein, Anschein, Form,
zp. wumene. Rom. 2.

zporny, trügig.

ztraśis (ztracizoz), verlieren.

ztraśis, verderben (zatratiti?).

Ś.

śafnał, Schaffner, Haushalter.

śak (mēsto: wśak), doch.

śakowaśe, adv. auf jede Weise,
allenthalben (L.). II. Kor. 7.

śakowaty, allerlei, verschieden.

śalkostwo, Schalkheit (dwojcy).

śalkowaś, „schaffen“ (L.).

(w)śedny, śednje (y), adv. täglich.

śegomocny, allmächtig.

śeja, Hals.

śemł, Schemel, d. -owi.

śeść, 6; po śeśćich dnach.

śeśćzesut, sechzig.

śeśćzesutkratny, sechzigfältig. 13, 8.

śkarda (?), Scherflein. 12, 42.

śkoda, Schade.

śkodny, schädlich.

śkoženje, Schädigung.

śło, gegangen.

ślejer, Schleier.

śolta, Richter (?), 5, 25? d. pl.
śoltom.

šola, Schule; šolske hatkanje, Schulgezänt.

šole, n. pl. Schafen.

šonowaš, ſhonen.

šosty, ſchſter.

šotfa, 12, 50; pl. sotry, 13, 56.

špatny, gering.

špel (schpeel), Quaf, tormentum, cruciatus, wilika ſp., Zjew. J. 9, 5; 15; 16; 14, 11; i. ſpelu, pl. -e, g. ſpel.

šudy & šuže, überall. I. Kor. 4.

šumjenje, Kaufhen.

šwafel, Schwefel; -flowy, ſchweflig.

šyck-en, -a, -o, alle, pl. šycke & šycni; pl. gen. wšyckich; š. swět, alle Welt; po wšym swěše.

šykowaš se, ich ſchiden.

šypy, pl. Pfeife.

šyroki, breit, weit.

šyrokosc, Breite.

šelma, wildeš Tier; d. -oji.

šelmowy, Tier-.

škareže, häßlich.

štyr, Skorpion; pl. -oſe.

Š.

(Pisane z wjetša sch abo ze.)

šalo, czáalo & zcaalo, Leib, Leichnam. Ma. 6, 29. loc. -lu, g. pl. zcaal (= šal), 27, 52.

šalny, Leib-, leiblich; -nje, adv. leibhaftig.

šasto, Teig. Kor. 1, 5.

šec, fließen; šecaše, ceczasche, 3. sg. impf.

šelice, Raib; czeliczogy, dat. sg. šelicyny, Raib-, -czynu, acc. sg. f. adj. poss.

šémnoš, i, Finſterniſ; czemnoszy, zcemnosczy, gen. & loc.

šémny, finſter, dunfel.

šén, Schatten, Finſterniſ, czenu. 4, 16.

šernje, crne, zcerne 13, 7, neutr. coll. czernowu. M. 15, 17.

šesto, Teig, piir. šasto.

šigaš (sygach) & šignuš, ziehen, reifen, šignje, 3. sg.; šigli, part. širpjenje, Leiden, cirpene, širpjeň, g. pl.

širpješ (-etz), leiden; praes. sg. 1. czirpim, 3. czirpi, 11, 12; pl. 3. woni czirpe, 5, 10, pt. czirpela.

širplnoš & širpliwoš, Geduld.

širplny & širplivy, geduldig.

šisnuš, werfen; ciscze, werfet.

šiščas, drängen, czischzechu. M. 5, 24.

šičce, adv. ſchwer, kaum.

šički, ſchwer, cyschke; -ku. Ma. 17, 15.

šičko, adv. ſchwer.

šma (zma nad zaleju zemu), 15, 34; dat. sg. czme.

šoply, warm.

T.

tacy, pl., ſolche, tales.

taſlicka, Tafel, g. pl. -ck.

tajmo, geheim.

tajomstwo, Geheimniſ.

tak, ſo, alſo; tak to.

targace, reiſend. 7, 15.

tar(g)nuš, ziehen, reiſen; 1, 26; 11, 12; tarh & tarnuš (9, 26).

tarnjony, entzündt, raptus.

tczy = cí, er ehret. Ma. 15, 5.

tegodla, deſwegen.

tehdy (techdy pisane) 1, 20 & tegda & tegdy, dann, da, I. Kor. 15; tegdy, denn (w prašency).

teke (tekee), auch.

telik, ſobiel.

tempel, Tempel.

ten, ta, to, diefer, der z.; (togo) tego, teje, teju (i.), temu & tomu, Rom. 1; loc. tom, po tom, 21, 33; dual. tyma; pl. dat. tym (tem).
 testament, Testament.
 tešliwosć, Angst.
 tešliwy, beſümmert.
 tešnica, Angst; l. -y.
 tešniš se, trauern; ſich ängſtigen.
 tež, auch.
 tinta (tynta), Tinte.
 tlocona, gefeltet. Zjew. J. 14.
 tlocoyš, drücken (?), calcare; feltern.
 to, pronominam atd. přiwěšane: gžežto, z nich to, auß denen, Rom. 9; tak to.
 torny, thöricht.
 toš (totez), da, 4, 7 (tot, Rom. 10 je č. tw.).
 towaris, dem. -išk, Genoffe, voc. towarišku; d. -owi; pl. -iši.
 towaristwo, Gemeinſchaft.
 trapjenje, Bein; Seiden (njezrozumjene): I. Pětra 5, na kóncu (trapjež mussa, tribulatio carnis).
 trawa, Graš.
 trocowaš, trogen.
 trochu, ein wenig.
 troji, dreifach, trohi, troie 'rotta, 3 Th.
 tron, Thron, pl. tronowe, Throne.
 troniš, ahnden, ſtrafen; troše! pſir. rus. тронуть, km. trog.
 tronjenje, Bücktigung.
 tronjony, beſtraft.
 troška, Bißchen.
 trošt, Troſt.
 troštowany, getröſtet.
 troštowny, getröſtet; getroſt.
 trozby, nächtern.

truba, Poſaune, g. pl. trubow; trubu trubiš, poſaunen.
 trube, Poſaunenbläſer, g. pl. -ow.
 trubiš, trompeten, poſaunen.
 truchlošć, i, Trübfal.
 truchly, betrübt.
 trunk, Trunk.
 tř— je zwjetša trez pisane.
 třeptanje, Raſſeln, czeptanie.
 třeši, a, e, Dritte.
 tři (raz třě), 3; třech (trezeheh), třem.
 třinosnik, tcynosnik, Zuchtmeiſter. Gal. 3.
 třisć, ſchütteln, třisli. 15, 29.
 třisenje, Beben; czyssene zemje, Erdbeben. Mat. 28, 3.
 třižesći, dreißig.
 tu, da; stoji zwjetša zady demonſtrativow, rědko prjedy nich: tu tech (II. Kor. 9).
 tuca, Regenbogen, gutcza.
 tud (tut), dort, da.
 tudy, hier, dort.
 tuzynt, 1000 (1260 t. dweesczee a šesćzesut), tež gen. pl. tak.
 twarc, Baumeiſter.
 twardosć, i, Feſtigfeit.
 twardy, feſt, pl. twarži & twarde; adv. twardo & twarže.
 twariš, bauen (praes. -im).
 twoj (twoy), dein, dwochim, loc. ty, sg. g. tebe, instr. tobu, dual. wej, wama.
 tyjenje (tiene), Gedeihen.
 tym, deſto, před komparativom.
 takowy, ein ſolcher, talis, 19, 14.
 trapjeny, gezüchtigt.
 trestanje, Beſtrafung (d. -nu).
 trestaš, ſtrafen, corripere.
 trplnošć, Geduldigkeit.
 trwanliwosć, Geduld. Rom. 2.
 trwaš, dauern, bleiben.

trwan(i)wějšy, dauernder.
třikrat & -kraty, 3mal. II. Kor. 11.

W.

w, in; wuwostajene: Romje, Rom.
1; w wěře, im Glauben; we
nich, we mńe.
wabiš, ločen, reizen; wabše! 3.
pl. wabja.
wachlaš, 3. pl. ločen, reizen, wach-
lony, gereizt.
wachowanje, wachen.
wachowaš, wachen.
waga, Wage.
Walachy, Stalien, z Walach.
walaš, wälzen.
walna, Welle; 4, 37; pl. n. welny
(často), g. weln, d. -am.
wandel, Wandel.
warnowanje, Warnung.
warnowaš, wälhren; warnujše, 6,
1; se —, hüten.
wartko, schnell, 16, 18; přir.
pólski wartko.
waš, a, e, euei.
ważny, wichtig.
we, in; wetym, darin; we wšym,
in allem (přir. na -wšych, po
-wšym).
wěc, Ding, Sache; pl. n. wěcy,
g. wěcy & wěc, l. wěcach, i.
wěcmi.
weceř & -ra, d. -i, d. Abendessen.
wěceřaš, zu Abend essen.
wěcnosć, Ewigkeit.
wěcny, wěcnje, ewig.
wěcor, Abend; 14, 15.
wěcorny, abendlich.
wědomny, bekannt, kund.
wej, ihr beide. 21, 2.
wejšenje, weyschenje, Eingehen.
wěk, Ewigkeit, na wěki wěkow!
na wěki, in Ewigkeit.
wekofeńeny, eingewurzelt.

welgi, sehr. 2, 10.
weliki, groß, pl. -icy & wilicy;
7, 15; małe a wilicy, kleine
und große: woboje wo masc.
ration.
wěm, ich weiß; wěš, wě (wehe),
wěmy, wětoče, wěžeja; nje-
wěmž ja. II. Kor. 12, spoč.
wen, вѣнѣ, hinaus, heraus.
wenkach, draußen.
wěra, Glaube.
wěricy, gläubend (dwójcy).
wěrnosć, Treue, wěrný, treu,
gläubig. Kol. 1, 9.
wertnony, geworfen. Zjew. J.
20, 9.
wěseliš (se), freuen (sič). 5, 12.
wesen, Wesen.
weschgam (nětko: žgan), ja, sičer-
sič.
wěsołosć, Freude.
wěsoły, fröhlich.
wěstota, Gewißheit.
wěsty, gewiß; comp. wěsćejšy.
wešla, f. eingegangen.
wetny (?) zkladk, Kleinod.
wětr, Wind.
wětr abo wětro, a, Luft.
wezatni, wezatna, angenehm (wzac-
ny). I. Kor. 8. Rom. 15, 7,
na kóncu.
wezuš (dwójcy), inf. Ma. 20,
10; wezuli, 14, 12; wezuch,
ich nahm, 3. pl. wezuchu;
wezu = wezy, nahm, aor.,
14, 19; wezmušće, 2. pl. &
wezmu 3. sg. aor.; wezme,
3. sg. nimat; wezmše zgoru,
nehmet auf! wezmeme, wir
bernehmen; wezmuł, 8, 17;
wezmenje, Nehmung; wezmuš,
nehmen; wezmuty, a, o, ge-
nommen.
wicej, mehr; 6, 30; 7, 11 a dr.

- widomy, sichtbar.
wicher; wichrowny, Wirbelwind-.
wiki, Markt.
wilki & wiliki = wjeliki.
winica, Weinberg.
winny & winen (prädik.), [schuldig,
strafbar.
wino, Wein; winowy, Wein-.
winowaś, [schuldig sein; wón nas
winuje. Rom. 9.
winowaty, [schuldig, pl. wino-
wajczy.
wisy, er hängt.
witśy, größere; najwitśy (wētśy,
Ma. 20, 26).
wiżacy, sehend. 13, 13.
wiżenje, Sehen; Erscheinung.
wiżeś (ie, y), wiżał, a, o, gesehen;
wiżim, 3. pl. wiżeja; wiżeny,
wiżony, gesehen & wiżany,
Zjew. J. 11 na kóncu.
wjas (?), Dorf, gen. pl. wsow
(wsov). 6, 36.
wjele, viel, sehr; mézy wjele
bratrami.
wjednik, Führer.
wjeso, Kluder.
wjeżano, gewußt.
wjeże, er fährt.
wjezenje, Wissen.
wjeżeś, wissen, wjeżał, wetcze =
wéźce.
wjeżony, geführt, regiert.
wlikaś se (uleknouti), erschrecken,
verzagen; wlikay se!
wobaraś, -rowaś, wehren.
wobdany, umgeben.
wobdarowanie, Begabung; Gabe.
wobej (masc. M. 15, 14) & wo-
boji, beide; woboj ind.; z wobu
stronu & stronowu wostry,
zweischneidig. Zjew. J. 2.
wobgońowaś, forschen. 10, 11.
wobgrozowaś, drohen.
wobchazowaś, herumgehen; 4, 23,
umgehen.
wobłożony, überzogen.
wobložys, umringen.
woblec, woblekaś, anziehen, an-
fleiden; wobleczme! woblekli.
woblekanje, Anziehung.
woblewas, -wowaś, begießen.
woblice, a, Gesicht; 6, 17; An-
gesicht.
wobnowiś, -wowaś, erneuern.
wobraśowaś se, sich wenden, sich
umwenden.
wobraziś, beraten (Rat geben).
wobrëzanje, wobrëzowanie, Be-
schneidung.
wobrëzany, beschnitten.
wobrëzowaś, beschneiden.
wobrosiś, umwenden, befehlen (?),
7, 6; se —, sich befehlen.
wobsažony, befehlt (?). 4, 24.
wobsednuś, befehlen. 5, 5.
wobsig-nuś, -owaś (-ujem), be-
schwören. 26, 63.
wobskaržys, -žowaś, beschuldigen,
verklagen.
wobstajny, fest.
wobstaś, bestehen; wobstanje, wob-
stało.
wobsënjowaś, (-e-), beschatten.
wobsiženje (-i, y-), Beschwerung.
wobsižys, -žowaś, (-y, ie-), be-
schwören.
wobtwarzenje, Bestätigung.
wobtwaržonosć, Befestigung.
wobtwaržony, bestätigt.
wobute, pl. gestieft.
wobydlenje, Wohnung.
wobyśe (wobitcze), Wesen, Weise;
po tym wobieczu, nach dem
Lauf, — Wesen.
wobzgonjowanie, Erforschung.
woc, warum. 9, 4.
wocowny, Augen-.

- wocy, dual. & pl. wocow, wocmi (Ma. 13, 14 a časćišo: wocma, wocyma).
- wod = wot. Rom. 2 a w zastajenkach.
- wodaś, wodawaś (z wjetša: -dd-), vergeben. 6, 14.
- wodawanje (z wjetša: -dd-), Bergebung. 26, 28.
- wodny, Wasser-.
- wodrjeś, schinden, wodrhe.
- wogęń, wognja, Feuer; i. wognem.
- woglėdaś & woglėdowaś, schauen, sehen, besehen; wohladuie, 3 sg. wogniwy, feurig (wogniwowy).
- wogniowy, feurig.
- wogoliś, sgheren; wogolony.
- wogon, Schwanz.
- wogreś, wärmen.
- wogziwaś (t. j. wójziwaś), schauen.
- wohledan, gesehen.
- wohledanje, Schauen.
- wojna, Krieg, Kampf; dat. wohyny = wójnje; gen. pl. wohyn m. wojin, wojn.
- wojowanje, Kampf.
- wojowaś, kämpfen.
- wojsko, Heer.
- wojwoda, Herzog.
- wokazaś, -zowaś, beweisen; zeigen; 3. sg. wokaže.
- wokno, Fenster; i. -em.
- woko, Auge.
- wokoło, umher, um.
- wokolny, umliegend.
- wokomužiś, versäumen. Hebr. 4, spoč.
- wokorjenjony, gewürzt.
- wokowy, pl. (česke?), Bande (eiserne).
- wokropiś, besprengen.
- wokropjenje, Besprengung.
- wokrał (-krsch-), erquidť. Fil. 2, 19 (dwójcy).
- wokřsćiš, taufen: kezi, ksezi, kseczy.
- wokřsćony (-kscz-), getauft.
- wokuzłowaś, bezaubern. Gal. 3.
- wol (wohol, wool), Woll, d. -owi & -oji: acc. pl. -woły.
- wolanje, Rufen.
- wolaś, rufen; k temu mjenowi w., anrufen.
- wolowy, Woll-.
- woložyś (drje: wotł-), ablegen.
- woltař, fa, Altar, pl. -te.
- wola, e (-ou), Willen. 18, 14.
- wolej, Öl.
- womazanje, Reflexion.
- womazaś, -zowaś, beslecken, (be-) alben, 3. sg. womaže.
- womerzana wěc, ärgerliche Sache.
- womlasowaly su wasche ruce, contrectaverunt; město: womasowali (?), betastet (?).
- womołwjony, berebet, berichtigt.
- womoženje, pisny zmylk město: wym-, Eröffnung.
- womyslenje, Gedanke.
- won, wona, wono, er, sie, jener, wonego; pl. woni, -ie, dual. wonej.
- wón (wuonn), Geruch, dat. -i.
- wopasany, umgürtet.
- wopaśće, inf. wopasys (?), wopaschze (dwójcy), umgürtet!
- wopilstwo, Trunfheit, Saufen.
- wopilstwyy, adj. (dwójcy), trunfjtichtig. I. Kor. 5, z kónca. — I. Tim. 3, ze spoč.
- wopily, trunfen.
- wopisany, beschrieben, geschrieben.
- wopis se, sich betrinken.
- wopjet, wieder, abermals, wiederum.
- wopłakaś, beweinen.
- woplašenje, Bergeltung.
- woplaśiš, -śowaś, bezahlen, vergelten, woplaśujše!
- woplaśono, vergolten.

- wopokazan (praedikativnje), er-
wiesen. Rom. 1.
- wopokazaš, -zowaš, beweisen, er-
weisen, erzeugen; wopokažće!
wopokazń, Beweis.
- wopomnjenje, Erinnerung.
- wopor (?), Opfer, woproji, d.
woprašany, gefragt.
- woprašowaš, fragen.
- woprawjenje, erudiendum.
- woprowanje, Opfer.
- woprowany, geopfert.
- woprowaš, opfern, 3. pl. wopruju.
- wopuščis, -ščowaš, 1. pl. -ujem,
3. pl. -uju; verlassen, unterlassen;
vergeben.
- wopuščono, vergeben.
- wopuščujucy, verlassend.
- wopytaš, versuchen, unternehmen.
- wopytowaš, besuchen, k, c. dat.
Jak. 1 z kónca.
- wopyš, Zopf, tortis crinibus.
I. Tim. 2, 9.
- worac (cz), Pflüger. **орать.**
- woraš, pflügen.
- wosebje, adv., sonderlich. II. Kor. 2.
- wosebnye, besonders.
- woset(d), Distel.
- woslepis, verblenden, -ika; wosle-
pěno. Mark. 6, 52.
- wosmy, achter.
- wosom, acht.
- wosprawedlowanje, justificatio.
Hebr. 9.
- wosromis, beschämen.
- wostawanje, Unterlaß, bez w—a;
Auffhören.
- wostro (?), das Scharfe; wostru
mecowemu. Hebr. 11.
- wostry, scharf; comp. wosčejšy.
- woswěcowaš, erleuchten.
- woswě(d)cenje, Zeugnis.
- woswě(d)cony, bezeugt.
- woswě(d)cujem, ich bezeuge.
- woswišeli, heilig geworden (inf.
woswišes).
- woswissenje, Seligkeit, Heiligung.
- woswišis, heiligen.
- woswišony, geheiligt.
- wošareństwo (woscha-), Täu-
fung.
- wošaris, betrügen.
- wošarjenje (woscha-), Trug.
- wošc, a, Vater, dat. -owi, voc.
wošcu & -ce, i. -em, pl.
wošcowe.
- wošcowny, väterlich.
- wošeń, m. Schatten (wooczen &
wohoczen); dat. -nowi.
- woširpješ, erleiden, ertragen; wo-
širpjeli.
- wot, von, c. gen: před naslědo-
wacymi zubnikami „wo“ pi-
sane.
- wotbywaš, abnehmen; twojim la-
tam njebuže —, deinen Jahren
nicht aufhören.
- wotcušis (wotcz-), aufwachen.
- wotdaleny, entfernt.
- wotegnaty, vertrieben.
- wotejmuš, wegnehmen (wotejmem,
-eš, -e).
- wotemfeli, abgestorben.
- wotešto (wodteschlo), weggegangen.
- wotchyšis, -ytnuš, abwerfen.
- wotjimaš, wegnehmen.
- wotkazanje, Testament.
- wotkryty, aufgedeckt.
- wotkublaš, aufziehen (Kinder).
- wotkul? woher?
- wotkamaš, abbrechen.
- wotkoženje, Ablegung.
- wotkožyš, ablegen; wotkožme!
- wotmołwa, Antwort; Widerspruch.
- wotmołwiš, antworten.
- wotmyš, abwaschen.
- wotmyše, Abwaschung; Bad.
- wotmyty, abgewaschen.

- wotnowiś, erneuern.
 wotnowjenje, Erneuerung.
 wo-to, darum.
 wotore, etliche, prikazanje. Kol. 4, 10.
 wotori, einige. M. 2, 1.
 wotpad, Abfall.
 wotpadnuś, abfallen.
 wotpłata, Beilage, depositum. II. Tim. 1.
 wotpocywanje, Ruhe.
 wotpocywaś, -pocnuś, ruhen.
 wotpocywk, a, Ruhe.
 wotpuściś, erlassen, vergeben.
 wotrězaś, abhauen, abschneiden (wotrehesa, 3. sg. aor.).
 wotrjeknuł se, hat entsagt.
 wot(w)racowaś (-cz), abwenden (dwójcy).
 wotroś, erwachjen.
 wot(w)rośili se, haben sich abgemendet.
 wot(w)rośony, abgewandt, abwendig.
 wotrubany, abgehauen.
 wotstrigany (-scz-), abgeschnitten, abgehoren (v. Haaren). I. Kor. 11, spoč.
 wotstupiś, -powaś, abtreten, abfallen, weichen.
 wotsuzenje, Gericht, Beurteilung.
 wotsuziś, beurteilen.
 wotsuzony, beurteilt.
 wotšel (-dsch-), weggegangen.
 wotsignuś, entziehen, wotsign se, imper.
 wotśiže se, er entzog sich.
 wotśpił, verstoßen.
 wotśuś, abhauen; aor. wotśu, hieb ab. **OTYTA**. 14, 47.
 wottargowaś, abreißen. 2, 23.
 wottarł, abgerissen.
 wottul, von da. Ma. 4, 21.
 wotważyś, abwägen; sme sebje żywjenje wotwaž., des Lebens erwägen; taederet vivere.
 wotwjeraś & wotworiś, aufmachen, öffnen; wotworjony, geöffnet.
 wotwuzany, gelöst.
 wotwuzaaś, -zowaś, losbinden; wotwuzće!
 wot(w)zyte (wodsytte), beraubt; desolati. I. Thess. 2, 17.
 wotzeleniś se, grünen.
 wotželiś, -lowaś, absondern, scheiden, trennen.
 wotželony, ausgefondert, -na, geschiedene.
 wowak, sonst.
 wowaki, sonstig.
 wowca, Schaf; pl. wuocze; 26, 31; g. pl. wowc & wowec. 18, 12.
 wowcny, Schaf-, na př. wowcna drastwa, Schafskleidung.
 woznamjenjeno, bezeichnet.
 woznamjeniš, anzeigen; versiegeln (signavit). II. Kor. 12 z kónca.
 woznamowany, versiegelt.
 woznamowaś, befannt machen, zeigen.
 wozowy (-o-), a, Wagen-.
 wozrjenje, Ansehen.
 wozy (-oo-), pl. Wagen.
 wozyś, fahren, führen; 10, 18; wozicy.
 woži(y)wili, erquidť (nie wo-křewili).
 wožiwjeli, auflebť.
 wožywowaś, lebendig machen.
 woženje, -zewanje, Kleidung.
 wožewany, bekleidet.
 wožewaś, bekleiden.
 wracował se, ist zurückgekehrt; ne-wracay. 13, 16.
 wśak, doch.
 wśel nutř, ist eingegangen.

- wšon, all: sg. wode wšego, we wšyckim, se wšyckeju, pl. wode wšych, se & nade wšymi; nade wše, we wšech, we wšyckich, se wšyckimi.
- wu = stsl. oy, potajkim rozdželne wot **вѣ.** Ma. 3, 7.
- wubžas, entinnen.
- wubogi, arm, pl. wubozy, elende.
- wubogstwo, Armut, Elend.
- wubojas se, sich fürchten.
- wucba, Lehre.
- wucebnicka, Lehrerin.
- wucebnik, Lehrer.
- wucobny, lehrhaft.
- wucyniś, machen, ausführen; wucynjony & wucynjony, gemacht.
- wucynjon, (praedik.), gemacht.
- wucyś, lehren; praes. 3. sg. wucy, impf. 3. sg. wucaše. 4, 23.
- wucyscenje, Reinigung.
- wucyciś, -scowaś, reinigen, wucycyśce (-scz-) m. -scće.
- wudobriś, erben; ererben; 3. pl. praes. wudobrie.
- wudowa, Witwe.
- wudyriś, -fowaś, schlagen, streichen, verberare. I. Kor. 9.
- wugle, pl. Koffen.
- wugotowaś, bereiten.
- wucho, Ohr.
- wuchwaleńšy, herrlicher.
- wujmuś, nehmen, aor. 3. sg. wyjmu. 9, 27.
- *wujś, gehen, kommen: wschesche = 3. sg. impf. er ging, newschesche = njewužěše, er kam nicht. — po-uschicztej = powužěštej (Mat. 9, 31), sie beide gingen hin.
- wukorjenjony, eingewurzelt.
- wukrutny, grimmig.
- wułożenje, Vorſatz.
- wułożono, beſtimmt.
- wułożyś, beſchließen, dijudicare.
- wulezć, entgegen, c. d., temu sudowi Božemu. Rom. 2.
- wulubjenje & wulibjenje, Wohlgefallen. Ephes. 1.
- wumarł (praedik.), abgeſtorben.
- wumarły, Toter.
- wuměniś sebje, beſchließen.
- wuměnje (neh), daſß Verſtehen, оумѣние. Rom. 2, 1. s. v. zpřosob.
- wuměranje, Sterben; mortificatio.
- wuměraś, im Sterben liegen; wuměrajucy.
- wuměś, verſtehen; wumějem, ich verſtehe; wumějeś, du verſteheſt; wumjel, verſtanden.
- wumilcyś (?), zum Schweigen bringen.
- wumilknuś, ſtill werden.
- wumora, Todesgefahr, Sterben, loc. -e.
- wumrěś, ſterben; wumrjel; wumru.
- wumyslony, erdichtet.
- wumyś & wumywaś, abwaſchen, waſchen.
- wumyty, abgewaſchen; gewaſchen. 7, 5.
- wumywanje, Abwaſchung.
- wunjeś, ertragen, auśhalten.
- wupadł, hineingefallen, eingefallen.
- wupadnuś, entfallen.
- wupełnejšy, voller.
- wupełnoś, Vollkommenheit; Fülle.
- wupełny, vollkommen, voll, i. -ym.
- wuprosyś, erbitten.
- wupyšony, geſchmückt.
- wupytaś, gewahren, merken, ſehen. 5, 8.
- wurobiś, erarbeiten.
- wurobjony, erworben.
- wurość, waſchen, wurośł, aufgewaſchen.

- wurozumjeś (zs), verstehen; praes. 3. sg. -rozuměje; 13, 19; 3. pl. -rozuměju, 13, 13; aor. 3. sg. wurozumje, verstand.
- wusażeństwo, Saßung, d. pl. -am.
- wuseknuś, hauen; fut. 3. sg. wuseknie.
- wuskuchnuś, erhören; 3. sg. wustuchnie (w listach často jako vb. imperf. trjebane w zmysłu přitomnosće).
- wusłyšaś, erhören.
- wusměwanje, Sächten.
- wusmjersiš, -sowaś, töten, -söny, getötet.
- wusnuś, einschlafen, einschlafen.
- wusromowaś se, sich schämen.
- wusta, pl. Mund, wust, wustam, wustami.
- wustawiś, bestimmen, festsetzen.
- wustupowaś, weichen.
- wuśek, pl. wuśli, entronnen, entgangen.
- wuśkoziś, schädigen, beleidigen.
- wuśy, Dhren, dual. g. wuśowu; d. wuśyma. 13, 13.
- wuśekaś, fliehen: wuczne, 3. sg. praes. ausziehen (wo čerće).
- wutwariś, erbauen.
- wutwarjony, erbaut; befestigt.
- wutwarzenje, Festigkeit, firmitas, Grundfeste.
- wutykowaś, verhalten (aufwachen).
- wuwarnowaś se, sich hüten, entgehen.
- wuwěriś, glauben, 3. pl. -wěreja. Rom. 1.
- wuwjesć, führen; żywjenje . . . wuwjeżony, eingeführt.
- wuzaś abo lěpje wjuzaś, binden; 3. pl. wuschu. 23, 4.
- wuzboženje, Seligkeit.
- wuzbožnosť, Heil.
- wuzbožny, selig; comp. -nějšy.
- wuzbožowaś, heiligen.
- wuzbožys, trans. selig machen; intr. selig werden. Rom. 5.
- wuzdoba, Schmuđ; corona. Fil. 4, spoč.
- wuzdobowanje, Aus schmückung.
- wuzdrowjenje, -wowanje, Heilung, daß Gesundmachen.
- wuzdrowjony, geheilt.
- wuzrim, ich w. sehen; videbo.
- wuź (wuhusch), Schlange, pl. n. wuźowe, g. -ow.
- wuźelaś, machen; wuźelany, gemacht.
- wuźeliś, mitteilen. Rom. 1.
- wuźelowanje, Austeilung, Beanteilung; communicatio; daß Austeilen.
- wužitnějšy, nützlich.
- wużytk (-tek, -teg), Nutzen, Vorteil.
- wużywaś, brauchen.
- wy (po česku) = wu, nětko ds. hu.
- wy, (wie) ihr, d. wam, kuam, acc. was, inst. wami.
- wyběžaś, herauslaufen, wybeży.
- wybrany, auserwählt.
- wycysćony, ausgerottet.
- wydany, verheiratet; newydany, ledig.
- wydaś, herausgeben; reddere.
- wydaś se, -dawaś se, -wowaś se, sich verheiraten, freien (wot žónskich).
- wydawowanje, Ausgabe (Nicht-Einnahme).
- wydawowaś, geben, herausgeben; se wydawowaś, sich ausgeben für etwas.
- wydrěś, austreiben; wydrěli, ausgerissen.
- wyganjowaś, austreiben; wyganjowali. Mat. 10, 1.

- wygasyś (dwójcy): wygassitz & wygasowaś, auflösen.
- wychad, u, Ausgang.
- wychazaś, -zowaś, aus-, herausgehen.
- wychod, a, Ausgang.
- wychwalowaś, preißen.
- wyjaścaś (wyaſchczēja) letnu sromotu, auſſchäumen, eigene Hände, despumantes suas confusiones. Jud. 13; p̄ir. Megiser jaśc!
- wyjżeze (wieyesche), exivit, ritt aus. Zjev. J. 6, 2.
- wyjednaś (wyednatcz), hervorbringen.
- wyjżeś (wysesch), herauskommt.
- wykładanje, die Auslegung.
- wykladaś, -dowaś, auslegen.
- wykladnik, Ausleger, z wukladnikem.
- wyknuaś, lernen, wyknuli.
- wykonaś, vollenden.
- wykorjenjony, entwurzelt.
- wykupiś, loskaufen, erkaufen; -kupjony.
- wykurwili se, ausgehurt; exornicatae.
- wyłożenje, Auslegung.
- wylaś, ausgießen, wylejse! gießet aus! wylany, ausgegossen.
- wylaśe, Bergiegung.
- wymalwjaś se, sich entschuldigen, sich verteidigen.
- wyměnjony, ausgenommen, exceptus.
- wymėriś, ausmessen.
- wymoc, retten, erlösen; wymogl.
- wymolwa, Entschuldigung.
- wymolwenje, Ausprechen.
- wymolwiś, ausprechen.
- wymoženje, a, Erlösung.
- wymożowaś, erretten, erlösen.
- wynakladaś, anwenden.
- wynałożyś, darlegen; se —, sich hingeben für etwas.
- wynjesć, heraustragen.
- wypadko, ent-, weggefallen, verloren gegangen.
- wypadnuś, entfallen.
- wypinaś, ausspannen.
- wypleś (-pleesch), jäten; wypleta, 13, 40 (drje partic. na -ty).
- wyprajowaś, ausprechen.
- wyprawc, Ausrichter, Ausfühler.
- wuprawiś, ausprechen; zu Ende reden.
- wyprawowanje swoyby, Geschlechtsregister.
- wyprawowaś, erzählen, narrare.
- wyproznjony, beraubt.
- wypuściś, herauslassen.
- wyrachnowanje narodow, Geschlechtsregister.
- wyrobiś, wirken.
- wyroch, Weibrauch.
- wyrosli, erwachsen, herausgewachsen.
- wyſażeństwo, Saßung, pl. d. -am, inst. -ami.
- wyścėraś, ausstrecken.
- wyſchmuś, vertrocknen.
- wyſchoziś, aufgehen, gwėzda.
- wyślany, ausgesandt.
- wysoki, hoch.
- wysokoaś, Höhe.
- wyſtajiś, aufstellen.
- wyſtajowaś, setzen, aufstellen (Mitte), affirmare.
- wyſtarcyś, ausstoßen, wystarcony, ausgestoßen; imp. wystarc!
- wyſtawjenje, Saßung.
- wyſtawjony, I. nimmt, festgesetzt.
- wyſtawowaś, einrichten.
- wyſtupiś, -powaś, heraussteigen.
- wyſwobožen & -eny, befreit.
- Rom. 6 a 15.
- wyſwoboženje, Freiheit.
- wyſwoboziś, befreien.

- wysypaś, ausſchütten.
 wyſeđſy, getommen.
 wyſej, adv. höher.
 wyſel, wyſlo, weg-, ausgegangen.
 wyſſy, höher, obere.
 wyſignuś, ausziehen (?). 7, 4.
 wyſpiś, herauſwerfen; imp. wyſpi
 (wyschpy).
 wytarnuś (?), herauſreißen; wy-
 tarł, wytarńse!
 wytoplowaś, verderben, vernichten;
 pñir. Tarejowe: topłať.
 wywjeśe, auſführen (= vollenden),
 herauſführen, wywjedł.
 wywjezeńje, Herauſführung.
 wywjeżony, herauſgeführt.
 wywolenje, Wañł.
 wywoliś, erwählen.
 wywolony, Außerwählter.
 wywożowaś (-sch-), auſlaſſen,
 hněw, Bort.
 wywraćaś, auſſpeien (dwójcy).
 wywbużowaś, erwecken, I. sg. praes.
 -ujem.
 wyzdrowowaś, heilen. Mat. 9,
 35.
 wyzgonjowaś (-nów-), erforſchen.
 wyznaś & wyznawaś, -wowaś,
 bekennen; -wowaś, teź: bezeugen;
 3. pl. -wuju.
 wyznawanje, -wowanje, Bekenn-
 niś, Zeugniś.
 wyzwolony, auſerwählt.
 wyźelowanje, Auſteilung, i. -em.
 wyźelowaś, auſteilen.
 wyżeś meśto: wyźeś (wysesch),
 herauſkommſt. 5, 26.
 wzdaś (wzdatez), übergeben.
-
- walka, Sader; dat. walcze.
 wcaſtnicy, Teilhaber, Genoffen.
 Ef. 3. Hebr. 1.
 wcaſten (= ucaſtny), teilhaftig;
 wczatny. I. Kor. 9, na k.
 wedla, c. gen., gemäß; wedla casu.
 2, 16.
 weiwod, weiwod, Fürſt; 2, 6;
 pl. n. weiwodowe, Fürſten.
 wejſi, wejczy, hineinkommen; 3.
 pl. praes. wegdu.
 welblaud, Kameł. 19, 24.
 welebiś, preiſen; 3. pl. welebeja,
 5, 16; welebte, preiſet.
 welebnoc, Kreis.
 welebny, magnificus.
 welekrat, vielmal.
 wespolek, untereinander.
 witezstwo, Sieg, Triumph.
 widitedlny, ſichtbar.
 wlaſtny, (eigen), treu. Fil. 4, 9.
 wobdiżal, erhalten, gemacht. Kol.
 2, 15.
 wobezrenje, Anſiğ.
 wobchod, negotium.
 wobłuda, Geipenſt. 14, 26.
 wobranujem, ich verteidige.
 wobraz, u, Anſtoß.
 wobrazenje, Anſtoß.
 wobrazyś, -zowaś se, auſtoßen.
 wobyčeſj, Sitte, modus. I. Theſſ.
 2, ze spoč.
 wokłamanje (?), Betrug.
 wokłamaś, betriegen.
 woklon swěta, Beſtkeiś.
 wokuśnoc, Verſuch oder Schein;
 w. pobożnego žiwjenja, Schein
 eineś gottſel. 2. II. Tim. 3, spoč.
 wonny, wohlriechend.
 wopłata, Lohn.
 woplatnik, Vergelter.
 wopłazowaś, ſchleichen.
 wosaſjety, einſam. I. Tim. 5.
 woſcegať (-scz-) = čeſki: oſtre-
 hač, Wächter. Mat. 27, 65.
 wostatek, Überreſt.
 wotec, (wottetec), Vater.
 wotpjerac, Widerſprecher, g. pl.
 -cuow.

wotpjeraś, -rowaś, widerſtehen; 5, 39; se —, ſich widerſtehen, ſich weigern beſſen.
 wotpjerka, i, Wiſerſpruch.
 wotporny, entgegen (widerſtehend).
 wotreptował, entgegenet, gemurrt.
 woźrałstwo, Freſſerei.
 woźralc, Freſſer. 11, 19.
 wšetačnje, adv. fürwizig.
 wšetačność, Fürwiz. II. Theſſ. 3, 11.
 wucitelny, lehrhaftig.
 wulibeny, wohlgefallig.
 wulibi se, aor., eš geſieł.
 wurubk, a, m. (mėsto čėsk. wýrobek), Gewinn, Santierung. I. Tim. 3, 8.
 wuſtanowjenje, Entſtehung; i. -nym drje mėsto čėsk. -ním.
 wutward (wtvrd), impr. befeſtige, ſtärke.
 wyborny, köſtlich, aušgezeichnet.
 wyprazdniś, aufheben, bernichten.
 wypraznjeny, bernichtet, befreit. Rom. 6.
 wyrknuś, aušſprechen; wyrkni! 4, 3.
 wytrhl, entreiſe, errete.

V & U = u, w.

(Wšitko pak čėske pak po čėsku pisane.)
 vertutowe, virtutes. Rom. 8, z kónca.
 vschaalo = zalo, Werk, Geſchäft.
 vschaal = zal, Teil; loc. žalu. дѣль.
 vschaalatoz = žalaś, arbeiten; дѣлати; 21, 28; 3. pl. žalaju; žalajucy, arbeitend.
 vschalaczere = žalaſerje, pl. Arbeiter, g. -oŭ.
 vschachu = žachu, ſagten. 8, 25. 9, 3.
 vschasche = žaše (hſ. džaše), ſagte, 8, 3, ſprach.

vschee = že abo wujže, er geht; kuźde ſlowo, kotore wuže.
 vschy = ži abo wujži, geht! 4, 10.
 vseschał, er ſaß, 24, 3.
 vsesche = žėše, ging. 4, 21.
 vsikkuie = wuźėkuje, er dankt.
 vsisiche = žiše, geht! **НАУКЕ.** 9, 13; 10, 14; 7, 2.

vlikneme (= ulikn-), deſtituimus.

II. Kor. 4.

vsłowane (?), Eifer, aemulatio.

ucynil, gemacht.

učednik, pl. -icy, Jünger, 5, 1.

uđeril (vdirl), geſchlagen. 26, 68.

ukrutnje, grauſam.

ukrutność, Grimm.

uloženje, Beſtimmung (Ž.: Fürſaß),

po tym u., Rom. 8; Vorſaß.

uložil, beſchloſſen, vorgenommen.

uložone, impositum.

umėni (vmeene), Wiſſen, Kunſt,

Meinung, wjednym —. I. Kor. 1.

umrjek, geſtorben. 2, 19.

umysl, Meinung.

uřad, Amt, Stufe. I. Tim. 3.

usnubiś, verloben, anvertrauen.

usudiś, geurteilt. Zjew. J. 16.

ušek (jednu milu), aby u. 5, 41.

utrhaní (-thrh-), Zanf.

utrhanje, Verleumdung.

utrhaś, -owaś, verleumben; 3. pl.

utrhaji & -ju, utrhuje!

(vthrucze).

uweden, eingeführt. Gal. 4.

uwitezstwo, Sieg. 1. Kor. 15.

uźėlnik (vscheelnig), Arbeiter.

Z.

(Z pismikom „z“ pisane.)

z (= єъ resp. izъ), von, auš.

za, für; 4, 15 . . . za cum acc. jako praedikativum.

- zabiś, erschlagen, pt. praet. a. za-
bially, pt. praet. p. zabity, ge-
schlachtet.
- zabiše, Schlachten.
- zachadaś, untergehen (Sonne).
- zachow, Beschäftigt.
- zachowanje, das Halten.
- zachowaś, halten.
- zachowuju, unterhalte.
- zachwaśiś, ergreifen (často).
- zachyśony, verworfen.
- zadajony, erwürgt.
- zadliś, verzögern (trans.).
- zahanbjon (praedik.), zu Schanden
gemacht.
- zahinjenski, vergänglich.
- zahinuś (-chyn- a -hyn-), ver-
gehen, umkommen; 3. pl. zahinu.
- zakaziśeś, Verderber.
- zakazujucy, verbietend.
- zakład, Grund.
- zakładaś, legen (Grund); zakła-
dajucy, legend.
- zakładowaś, gründen.
- zaklinaś, fluchen, verfluchen. 15,
32.
- zakliwanje & -klinanje (-nie),
Fluch.
- zakon, Gesetz; d. -nu & -nowi,
loc. -nie (-ie), instrum. po sło-
wjanskim waśnju bjez před-
ložki: Rom. 7 schöna zawi-
sana ie iomu (muschowy) za-
konem; wobkedžbuj: pze-
stuppeneh ten zakon (Rom. 2)
= přestupjenje ten zakon,
daś ůbertreten des Gesetzes.
- zakopanje, Begraben. 27, 7.
- zakryte, verborgen.
- zakrywadło, Decke.
- zakwasys (-ssy- = šy?), säuern.
- zakwětli, erblühet, refluoristis,
- założys, legen (Grund).
- zamałwanje, Verantwortung,
- zamałwaś, -wowaś, verantworten,
entschuldigen.
- zamcony, eingeschlossen.
- zamilcano, verschwiegen.
- zamknuś, verschließen; zamkne &
-nie. Zjew. J. 3.
- zamotwa, Verantwortung; loc. -we.
- zamordowany, ermordet, getötet.
- zaniceś, Verdächtiger.
- zanicono, verächtet.
- zanicyś, -cowaś, verächten. 6, 24.
- zapad, u, Westen.
- zapalisty, brünstig.
- zapaliś, anzünden.
- zapalny, Brand-; -ny wopor.
- zapjeraś (-per-, -pyr-), leugnen.
I. Jana 2.
- zapłaśiś, bezahlen.
- zapleśony, verflochten.
- zapletanje, Flechtung.
- zapodechwaśiś, ergreifen.
- zapolapis, ergreifen, fangen.
- zapominaś, vergeffen; zapomnjeł,
vergeffen.
- zapowjedanje, Verfündigung.
- zapowjedaś, verfündigen; 3. pl.
-ju; -dana, verfündet.
- zapowjeł, verfündigt.
- zapřeł, verleugnet.
- zapřeś, verleugnen; -přem, ich ver-
leugne; 3. pl. zapru.
- zapřiśignuś se, sich verschwören,
einen Schwur thun.
- zaskyśaś, vernehmen, hören.
- zaslepiś, -pjeny, verblenden, ver-
stochen. Rom. 11.
- zaslubjanje, Verheißung.
- zaspiwaś, anfangen zu singen
(fröhlich). 26, 34.
- zastaraś, versorgen.
- zastawjenje, Stehenbleiben (Vor-
überziehen). I. Kor. 16.
- zastojas, vertreten; vorstehen, let-
nemu domogy (= domowi).

- zastřelony, erschossen.
 zastupíš, vertreten.
 zasvěšís, erleuchten; zeň zasvěšís, der Tag bricht an.
 zasvěšony, erleuchtet. 5, 15.
 zasyglowaš, besiegeln; zasyglowany, versiegelt.
 zašěmnjony, verdunkelt, verfinstert.
 zašpeňski, verwerflich, verächtlich.
 zašpíš, verwerfen, verstoßen; zašpím, ich werfe weg; zašpík, zašpěne, verachtet.
 zatajony, verborgen.
 zatamanje, Verdammung, Verdammniš.
 zatamaš, -mowaš, verdammen, anflagen.
 zatkany, verstopft (Maul).
 zatopíš, ertränken.
 zatoplowanje, Lötlung; Ma. 2, 13; pšir. wytoplowas.
 zatarnjony, zercüftet; njezatarnjony, unberüftet.
 zatrubíš, blasen (Trompete); trubu & w trubu.
 zatwardlo, verhärtet.
 zatwarziš, -zowaš, verstoßen, verstoßt machen; zatwaržony.
 zawazuju, ich beschwöre. I. Thess. 5.
 zawdali, gegeben.
 zawěrnje, wahrlich (als Beteuerung).
 zawěšk, a, Vorhang.
 zawěšny, hängend.
 zawidnjony, verweilt; njezawidnjony, unverweilt.
 zawisć, Reid, l. -sći.
 zawiš, verschüllen.
 zawitra, morgen.
 zawitry, morgenlich.
 zawizany, verbunden.
 zawizaš, binden, 18, 18; zubinden.
 zawizeš, beneiden.
 zawjednik, Verführer; i. -ami.
 zawjerane, verschlossen.
- zawjereno, enthalten, eingefaßt (in diese Worte).
 zawjesć, -wjedowaš, verführen; 3. pl. zawjedu.
 zawježenstwo, Verführung.
 zawježony, verführt.
 zawobrošís, evertere.
 zawobrošony, verkehrt.
 zawolaš, ausrufen.
 zawoženje, Verführung.
 zawožowaš, verführen.
 zawrjel, a, o, beschloffen, eingeschlossen.
 zaznamjene, neutr. Siegel.
 zazrješ, gewahren, erblicken, erschauen. 4, 21.
 zazymnješ, erfalten. 24, 12.
 zažeržas, verhalten, Rom. 1, vorhalten.
 zažewk & zažewanje, Hindernis.
 zbadaš, prüfen; merken.
 zbawony, erquickt, getröstet, reffectus.
 zběraš, sammeln, lesen.
 zbiš, schlagen; zbity, erschlagen, besiegt.
 zbłuziš, verwirren, trans., 3. pl. zblužeja.
 zbogaseš, reich werden; zbogaseši, reich geworden.
 zbogašís, reich machen, 3. pl. -eja, -eju.
 zbojaš se, sich fürchten.
 zbože, Habe.
 zbranje & zběranje, Sammlung, Steuer, Beisteuer.
 zbužiš, -zowaš, wecken, erwecken, aufwecken; zbužon, erweckt.
 zbytny, übrig.
 zcarowaš, verzehren.
 zčěmnjony, verfinstert.
 zdala, von weitem.
 zdaš se, scheinen; 3. sg. praes. zda se, es scheint; 3. pl. zdaže se (ДАДАТЬ СЯ).

- zchoboda (= skoboda), Freude, Freudigkeit.
 zchobodny & -nje, kühn, freudig,
 getrost; comp. -nějšy. Rom.
 2, 5. Rom. 10, z kónca.
 zchowaś, verbergen; schowako nebe,
 Zjew. J. 6, 14.
 zchwaliś, billigen; pl. imp. -tcze!
 zchyrnjony, geschwächt. Rom. 8.
 zdobny, a, o & -nje, billig, n. passend.
 zdrowisek, Heiland.
 zdrowje, Heil.
 zdrowosc, Heil; buz temu zdro-
 wosc, sei dem G.
 zdrowy, gesund.
 zdruzgas, zerbrechen.
 zdychanje, Seufzen.
 zdychaś, -chowaś, seufzen, sich
 sehnen.
 ze & z, aus, mit; 4, 17 (abo:
 daś?).
 zemja, i = e? Erde, 4, 15 &
 25; Land.
 zemjetrisenje, Erdbeben.
 zemnosć drje = zymnosć, Kälte.
 zemrjeli, gestorben.
 zeński, irdisch.
 zesromjony, geschändet.
 zestarjes, veralten, 3. pl. -eju.
 zetlaś, verweſen, 3. sg. zethla.
 zewlececy, entfleidet.
 zeznaś, erkennen.
 zežraś, fressen.
 zezrjenje (z zrěny), Aussehen;
 Rom. 11, přir. česki: dal gim
 ducha zetřeni; zetřiti.
 zgłosny, einmütig.
 zgniko (zknjlo), verfault.
 zgojony, geheilt.
 zgonjenje (-neh), Erfahrung.
 zgonjowanje, interrogatio.
 zgonjowaś, forſchen.
 zgorjes se, verbrennen.
 zgoru, hinauf; oben (jako citat).
 zgorustanuś, auferstehen.
- zgorustawanje, Auferstehung.
 zgoruzwignjono, aufgehoben (irri-
 tum factum).
 zgoružeržeja, 3. pl. praes., auf-
 halten. Rom. 1.
 zgotowaś, bereiten.
 zgrěšyś, sündigen (bjez: se, Rom. 5).
 zgromažiś, versammeln, sammeln;
 2. pl. imp. -tcze!
 zjasnjony, verklärt.
 zjednanje (-ny = 1), Versöhnung.
 zjednany, versöhnt.
 zjednať, Versöhner.
 zjedna, thun, machen, schaffen;
 Rom. 1; se —, sich versöhnen.
 zjewiś, offenbaren.
 zjewjenje, Offenbarung.
 zjewjony, offenbart.
 zjewmo zjeyme (-w-?), offenbar,
 kund.
 zježony, gegeben.
 zjimany, gefangen, bestraft.
 zlamany, gebrochen.
 zlamaś, -mowaś, brechen, zlamu-
 jesch.
 zle (-ee), to, das Böje.
 zlocync, Übelthäter, g. pl. zlocin-
 cuow.
 zlom; loczhy zlom, Schiffsbruch.
 zlosć, Bosheit, 5, 11; Übel.
 zlo-(t)nik, a, Bösewicht.
 zły, böje; zły drug (-gk), Übelthäter.
 złě, adv. übel.
 zloschitoz (dwójcy) = slozis, kosten,
 schmecken.
 zludařski, trüglisch, spöttisch.
 zludařstwo, Lüge, mendacium.
 zludaś, übervorteilen, betrügen.
 II. Kor. 7, spoč.
 zlutowaś se, sich erbarmen.
 zmawowaś, bewegen.
 změjem, ich werde haben; změ-
 jemy & -me, -es.
 změnjony, verändert, verwandelt.

- změnuju, 3. pl. sie verwandeln.
 změris, messen.
 změšas, vermischen.
 změšys = směšys, schänden.
 I. Kor. 11, spoč.
 změšony = směšony, geschmährt.
 zmija, Schlange, 3, 7 (adj. poss.
 zmyhou [?]) = змиѣвъ.
 zmilcys, trans. still machen; intr.
 schweigen.
 zmordowaš, töten.
 zmyliš, verwirren, 3. pl. praes.
 -eja, Gal. 1; nezmielsche to
 swedome. Rom. 14, spoč.
 znaju & -jem, ich kenne; imp.
 znajach; part. praes. znajucy,
 kennend.
 znamje, Zeichen, 8, 12, Siegel;
 pl. znamjena & -ná.
 znamjenaš, -iš, -owaš, bezeichnen;
 versiegeln; znamení (y), Rom. 4.
 znamno, bekannt.
 znamosć, Erkenntnis, Erkenntnis.
 znank, Zeuge. Rom. 1.
 znějicy, klingend.
 znutřkach (trez-), inwendig.
 zowol, a, m., Gefchrei, Tumult,
 Mark. 5, 39 a dr.
 zradowaš se, sich freuen; -any,
 erfreut.
 zrały, reif.
 zridnje, ordentlich.
 zriženje, Ordnung.
 zrižiš, ordnen. 3, 14.
 zrižony, verordnet.
 zrosćenje, Gewächß.
 zrownanje, Gleichheit, Vergleichung.
 zrudnosć, Trübsal.
 zruciš, -zowaš, betrüben.
 zważnosć, confidentia, Kühnheit,
 fiducia, Freudigkeit. Efes. 3
 (II. Kor. 10, spoč.).
 zwenkach, von außen, außen, aus-
 wendig.
- zwěre, Tier; pl. n. zweruta.
 zwěrjona, verlobt.
 zwěstujeme, wir verfühndigen.
 zwidlo, verwest. 13, 6.
 zwilar = cwilar, Feiniger: cwi-
 larom = cwilarjom. 18, 34.
 zwirchu, Mat. 11, 15.
 zwoj, Kampf, Streit, Krieg; l.
 -ach.
 zwojowaš, kämpfen.
 zwoliš, erwählen, vorziehen.
 zwon, Schelle. I. Kor. 12.
 zwostaš, -awaš, bleiben, übrig
 bleiben.
 zwostatk, Rest.
 zwostat(d)ny cas, übrige Zeit (z.:
 hinterstellige Zeit). I. Pētr. 4,
 spoč.
 zwostawiš, zurück-, verlassen.
 zwoziš (zswoschitez), verführen.
 zwucycy, tönend.
 zwudnuš abo lěpje: zwjudnuš,
 verwellen. 4, 6.
 zwuk, Ton, Schall.
 zwuz (= zwjuz), Band; pl. -ze,
 -ow, -ach.
 zwuzanje, Fesselung.
 zwuzanstwo, Band.
 zwuzany, gebunden.
 zwuzaš (= zwjuzaš) a zwizaš
 (-ii-), binden; 2. sg. pr. zwužeš;
 imp. zwužće!
- zadržaly, vorenthalten.
 zaglmeli, verschmachtet. 8, 3.
 zajisće & -iste, adv. gewiß.
 zaklnuše, Fluch (časćišo).
 zaklnuty, verbannt, verflucht.
 zakusili, gekostet.
 zalibene, Wohlgefallen.
 zalibilo mi se, habe Wohlgefallen.
 zanedbaš, vernachlässigen. 22, 5.
 zasługa, Verdienst.
 zasly(i)biš, verheissen.

zatracenje, Verdammung. 23, 33;
7, 13.
zatracs, umbringen, verderben;
1. sg. praes. zatracym.
saulocze, loc. Kopffüssen. 4, 38.
zawdawek, Pfand.
zawinuty, eingewickelt.
zawod, Wette (?); na z. bēžeja,
sie laufen in den Schranken.
zazesatkowan, mit Zehnten belegt,
decimatus. Zjew. J. 7.
zbawjeny, befreit.
zbor (= sbor), Hausen.
zborjen, zerbrochen. 24, 2.
zborjenje wichrowe; II. Pētr. 2,
17; zmylk Jakub. č. mlhy
wichry zbūrzené.
zbytek, Überfluß.
zdali že, ist etwa?
zdržowaš se, sich enthalten.
zdydaimē se (?), schämen wir uns!
zjisk, Gewinn.
zjiskaš, gewinnen (4 króć).
zlašany, golden. Zjew. J. 9, z k.
zlaupil, beraubt.
zluščno = slušno, gebührend.
zmarēno & zmarono, eitel, ver-
geblich. Rom. 4. M. 5, 13.
zmēje = smēje = ns. smě, er
wagt.
zrno, Korn.
zwazek, Band. 7, 35.
zwelebil, herrlich gemacht.
zwēm, ich werde erfahren, wissen.
Fil. 2.
zwestawající (-gycigo). I. Jana 5.
zwykle, gewöhnlich.

Z.

(Z pismikom „s“ pisane.)

zajuł, ergriffen.
zarno, Korn. 4, 31. 17, 20.
zase, wieder.
zastojanstwo, Amt.

zastojnik, Beamter.
zawitra, morgenš. 16, 3.
zbłūziš, irren, sich verirren.
zelazny, eisern.
zele (sehele), Kraut.
zeleny & zelony, grün.
zelezo, Eisen.
zdychowanje (i. -iem), Seufzen.
zetrenosć (setr.-), Aufgeriebenheit,
t. j. Unfall, Ungemach, Rom. 3.
złošany, golden.
zloto, Gold, i. -slottim (zmylk).
złoty, golden.
złózej, Dieb, pl. -eje.
złózejstwo, Dieberei.
zmijow(y), adj. Schlangen-, yahad
z. Rom. 3.
znank, Zeuge.
znankowaš, bezeugen (praes. -ujem).
zowolenje m. zogolenje, lauteš
Reden, Särmen. M. 9, 23.
zrudnosć, Trübsal, Traurigkeit.
zrudny, betrübt.
zuby, pl. Zähne.
zwada, Aufruhr; loc. zwaže; pl.
-y, Zwietracht.
zwarnowanje, Verwaltung. 27, 65.
zwarnowaš, verwahren, aor. zwar-
nowa.
zważnosć, fiducia, Freudigkeit.
zwažyš, wagen.
zwěse (e & y), Tier, pl. zwěruta,
-tam, -tami.
zwignuš, heben. Ma. 14, 20.
zwuz (swuhus) = zwjuz, Bund.
zyna, Winter.
zymny, kalt.

Ž.

(Pisane z wjetša z pismikomaj „sch“.)
žaba, Frosch, pl. žab.
žadaš, verlangen, wünschen, geküßten.
žaden, kein.
žadne, n. irgend ein.

- zadosć, Lust, Gelüste, pl. zadosci.
 zadosciwy, begehrend, gelüstend.
 żagliś se, glühen, żagły (schakly),
 glühend. Zjew. J. 1, z kónca.
 żalbowas, salben.
 żaloba, Klage, querela. Fil. 2.
 żalosc, i, Leid.
 żalowaś, bedauern, bereuen, trauern.
 żalty, gelb.
 żaris (-aa-), betriegen (?).
 że (ze-), daß, pscheto że, da, weil.
 żegnowanje, Segen.
 żegnowas, segnen.
 żelc, Galle. 27, 34.
 żeńc, Schmitter, pl. g. -cuow.
 żeńska, Frau.
 żeśe, er frisst; żeśeśe, ihr freßt.
 żerty, Scherze.
 żerż, i, f. Stange; pl. instr. żer-
 żami.
 żgrebje, Füllen; 11, 2; loc. -u.
 żni, i. pl. Ernte.
 żnus, ernten; żnjem (schnem), ich
 ernte, **жнѣм**; żnjeś, 25, 24. 26.
 żnemie, wir ernten; żni! schuly,
 žuli, geerntet.
 żona, Frau, pl. żony, żon.
 żonka, Frau, Mark. 10, 6.
 żródło, a, Quell.
 żyd, Jude, d. -u, pl. żydov'e &
 żyzi (schydschy, gen. schiedou.
 żydowski, jüdisch; po -sku, auf
 jüdische Weise.
 żydowstwo, Judentum.
 żywjenje, Leben, d. -oji & -nu &
 -owi (owy).
 żywnoś, Lebensunterhalt.
 żywot, Leib, d. -owi.
 żywy, lebendig; — byś, leben.
 żyże, to, Seide, i. schieczem
 (też gen. schicze m. żyśa).
-
- żiznime, wir dürsten (často).
 żizniwy & żizny, dürstig. 25, 37.
- żiznjenje, Durst.
 żiznjeś, dürsten, -eju, 5, 6; cyz-
 cyni = žizni, er dürstet.
- Ž.**
- żatki (schatky, schaadky), pl.
 die Kindlein.
 że (scheje), er geht.
 żeń (schehen), Tag; gen. dña,
 dat. dnu (= dñu) & dnoji, loc.
 dne (= dñe), instr. dniem
 dual. dnoma, plur. nom. dny,
 acc. dnie & dny, loc. dnach
 & dnách.
 żeržas, -żowaś, halten, 5, 33, żerż!
 żerżowaś se, sich verhalten, żer-
 żowaś (zcer-), aufhalten, zurück-
 halten.
 żesutk & żesatk, Zehuter (de-
 cimae).
 żesuty, zehuter.
 żesyś (schesytycz), zehnt. 4, 25.
 żeśe (schecze), Kind, pl. n. żeśi;
 d. żeśom, 7, 11; i. żeśmi.
 żeśinski, kindisch.
 żeśistwo & żeśitstwo, Kindischaft.
 żeśitke m. żeśitske (scheschitz-
 kego), kindisch.
 żeśutko, Kindlein, g. pl. žeśutk.
 żełajucy, arbeitend.
 żełnik, Arbeiter (drje po č.).
 żełis se, sich unterscheiden.
 żełzanje, das Halten. M. 7, 4.
 żewiś-żesut, 90. 18, 12. 13.
 żewity, neunter.
 žikowano, gedankt.
 žikowaś, danken, 1. sg. praes.
 žikujem.
 žikowny, dankbar.
 žins & žinsa, heute.
 žinsajśy, heutige.
 žiśe, gehet!
 žiw, Wunder, pl. n. žiwowe, acc.
 žiwy (schyhywi). 24, 24.

ziwadło, Schauspiel.	ziwny & -no, wunderbar.
ziwaś se, -wowaś se, fiń mundern;	ziwowanie, Verwunderung.
gschywa se; přir. pogziwaś se.	żowka (-ou-), Mädchen; żowečka,
ziwi abo žiwy, wiśb.	9, 24.
ziwizna, Wiśb. 1, 13.	

Přistawk.

Kak njekedźbliwje a wopačnje je Jakubica druhdy přeložował abo ze swojeje českeje předlohi wotpisował, njech tele přikłady wot kn. prof. Leskiena wupisane tu dopokazaju:

1. Rom. I. zgewono buče ta prawednoscz město: zjewjona buče (ta) prawjednosť.
2. Zjew. J. 12, 14. wilikego orlica město: wilikego (w)orła, (w)orjoła abo: wilikeje orlice (worlice), štož je wón po českej předlozy chcył pisać.
3. II. Pětra 2, 13. to zasne rozkomelnoscz po njekedźbliwym přeložowanju Lutheroweho „das zeitliche Wohlleben“, město: ta casna rozkomjelnosć.
4. I. Pětra 4, 3. w yarosczach . . . a grudnim pczibogstwam (po Luth.: und greulichen Abgöttereien), město: grudnych přibojstwach.
5. Kol. 4, 9: Vulg.: cum Onesimo charissimo et fidei fratre. Luth.: sampt Onesimo, dem getreuen und lieben Bruder. Jak.: s Onezymem wernemu a luby bratr. Česka bibl. z l. 1506 prawje: Onezymem naimileyssijm a wiernym bratrem.
6. Ef. 4, 13: Vulg.: in mensuram aetatis plenitudinis Christi (gr. *ἡλικίας*). Česka b. z l. 1506: w mijeru wieku plnosti Krystowy. L.: inn der Masse des vollkommenen Alters Christi. Jak.: w tey doobe tego wupelnego woltara (!) Kristussowego.
7. Hebr. 12, 1: Vulg.: curramus ad propositum nobis certamen, beschme k vloschonemu nam woyny: adj. msc., subst. fem. Česka b. z l. 1506 prawje: bieźme k vloženému nám bogi.
8. Zjew. J. 18, 22: Vulg.: et omnis artifex omnis artis non inveniatur in te amplius. Luth.: und kein Handwerksmann einiges Handwerks soll mehr in dir gefunden werden. Č. b.

z l. 1506: a každý rzemeslnijk každého rzemesla nebude nalezen w tobie wijece. Jak.: a žaden remeslnig, musch iednego remesla nedery w tebe namakany bitz.

Rukopisy Hansa Nepile-Rowniskeho.

Podawa *Handrik-Slepjanski*.

B. 1) Prëni pisany rukopis.

Z tutym wjetšu počoucu jenoho z najzajimawšich a z dobom tež rëcnje najdospolnišich rukopisow Hansa Nepile wudam. We nim Nepila swoje všëdne žiwjenje, swoju zrudobu a nuzu, swoju radosë a prácu, čehož je všëho tak jara wjele na swëće mëł, wopisuje. Tu wón njëmëješe kaž we svojich nabožinskich pismach žanoho originala před sobu, po kotrymž budžeše so mohł zložowaë, a tuž bu wón sam z originalom, hdyž svoje prácowanje a čerpjenje sam we swojej rëči napisa.

Ja sym wobsah tutoho džëla trochu přewidny sčinił z tym, zo sym jednotliwym džëlam přihódne napismo dał, a wuznawam: Štóz so jeno trochu za čłowjeske žiwjenje a to, štož je a štož je było, zajimuje, štóz z drjewjanej hłowu přez njo njeđže, tón tu hromady zajimaweho namaka. Kak wulkotnje je wopisane drohe čezke lëto hłodu, hdyž žanoho khlëba njebě, hdyž je lud trawu warił, zo by sebi žiwjenje zdžeržal, a hdyž je Nepila sam swój puë k hlinjanej hromadže namakał a z jërej surowej hlinu swój hłód stajał! Kak hnujace je, hdyž rano dešë pada a maë a syn plakataj, zo nětko trawy pytaë a jëdže sebi nawarië nje-možetaj! Kak drastiscy, haj z džëla ironiscy je čas po drohim lëce předstajeny abo na wulku sylnosë nana pokazano! Njeh so dobrotow našeho časa dopomni, štóz staw wo pječënju khlëba a džëtanju hejdyše čita, abo štóz slyši, kak je so tehdy éłne a duchowne džëlo plaćilo. Nëhdyša pastyřska wutroba so zhrëje, hdyž ma jow nanajdrobnišo wopisane wšitke pastyřske tryski a kuski, kajkež so na pastwišëach a łukach stawachu. Kóždemu gospodarjej móže Nepila za přikład a znamjo byë, hdyž widzi, kak je tutón z wulkeje nuzy a bëdy přeco dale a bóle do přëdka kročił, zo je sam swój naporjad, svoje domske, všë svoje twa-

rjenja pak z nowa natwarił, pak wuporjedzał a wšitko tak do rjada přinjesł, zo hišće džensa steja, kajkež buchu tehdy natarjene. — To je jenož něšto mało wo tym, štož w tutym džěle stoji; přede wšěm pak je rjanosé rěče, serbskeje namjezneje rěče, na kotruž cheu a mam tu wosebje pokazać. Mało jenož je, štož sym trjebał přeměnić; pismiki sym jenož tej knizy druhe dał, druhu drastu (t. r. analogiski prawopis) sym ju woblekł, wěc sama je wostała, cyle kajkaž je wot Nepile na nas přišla. Wosebje jeho stylej (wašnju pisanja) njejsym na žane wašnje blisko stupił, dokelž je jemu cyle wosebity. Wón ma to wašnje, zo wšitko hač na najdrobnišo wobkedźbuje, rozpomina a potom tež tak wopiše. A husto sym so při wobdźělanju tutych Nepilowych rukopisow na rozrěčowanje dopomnił, kotrež mějach něhdy jako młody gymnasiasta dla Turgenjewa, wosebje dla jeho wopisowanja a rysowanja přirody a žiwjenja, z našim njeboh Smolerjom, kiž charakteristiske słowo wupraji: „Wón (t. j. Turgenjew) so wušmatać njemóže.“ Tež wo Nepili móže so tuto słowo, hdyž na wašnje jeho wopisowanja džiwamy, prajić: „Wón so wušmatać njemóže.“ A to je cyle wěste, hdy by Nepila potrjebnu wzdźělanosć měł, by so sčinił dobry serbski spisaćel. A ja přewjele njepraju, hdyž skónčam: Na Nepili je był serbski Turgenjew zhubjeny!

I. Drohe lěto.

Wót toho drogego lěta a wót chudoby a wót nuzy a to wělike džěto mjo jo docakało a tež wěliku procu ważył som.

* * *

Nó da Wy wusoke a gładne a dobre knězstwo, Wy séo wót boga wustajone na knězstwo a na prawdu, a ja tež to wuznajom, až knězstwo jare nuzne a tež dobre jo how na tom swěće.

* * *

Ja som ten pólburu, we Rownem Hanso Nepila narodžony, a we scénicznych knižkach jo mójo měno zapisane Hanso Nepila w Rownem.

Nó, da Wy, wusoke a gładne knězstwo, ja 'cu Wam tež jenu nowu powěsć prjodk 'tšíněsć wót toho drogego lěta te'dym hako ja som mały był a kajku ja jědz jěđł som te'dym we drogem a głodnem lěće a te'dym jo se pisało 1770.

Te'dy jo było jare mokre lěto a jare chudobne lěto a jare głodne lěto. Trajda*) ńejo nic narostła a jo 'šycka małučka wóstała sejdže a ńejo se nic radziła a hejdyš ńejo gor nic narostła; tu su ludže skubali na górach; a we dołkach ńejo nic wót ńeje było hako wódny kólej a pyf; a ludže su ju z płachtami aby z břemenjami domoj wótnosyli, až jo tak jare mało jeje było; a jagły su lě'dy ze zemje wulězli a ńejo wordowało wót nich gor nic.

Ludže żyto su 'šycko womłócili a su jo 'šycko zasej wuseli a jo jim pobrachnuło, až ńejsu wobseli 'šycko což jo wobsete byé derbjało ze żytom a su jo kupowali, 'džož jeno su jo krynuć mógli, až su trochu wobseli. Wóno jo było jare droge. Te'dym jo płaceł kórc żyta 18 tolari na tom sewe; a pótem w zymje až do žni jo 'tsece płaceł kórc żyta 16 tolari. Ach, to jo był jare drogi chlěb; to su derbėli (derjali) raz pjenjeze byé, 'dyž jo sebi ten góspodar kórc żyta kupić 'cył. Ach, to jo było jare droge lěto; ach, to jo było tež jare głodne lěto we tom cełem sakssem kraju a we tom cełem kejžorskem kraju. W tyma krajoma jo tak jare drogo było, až ludže su jare głodne byli a ńejsu nic jěsć měli, až su musali hyé prosyć do bramborskego kraja te kuski chlěba, až su żywe byli. A togo luda jo tam chódźiło jich jare wěle we tom Chóćebuzskim landže. Tam su chódźili Budyski lud a ten Mužakowski lud, a to jo było jich jare wěle. Te ludže ńejsu jim dodawać mógli. Někotere ludže su mjez nimi tak jare głodne a słabe byli, až su na droze sejdželi a ńejsu dalej hyé mógli, až tak jare słabe byli su. A což domoj šli su, a sebi te kuski chlěba njesli su, a tych głodnych na droze namakali su, da wóni su jim wót togo swójogo prosonego chlěba te kuski tež dawali, až su se najėdli, až su tež tam hyé mógli sebi te kuski chlěba wuprosyć, až su żywe byli. To su mi te stare pojedali, a wóno ńejo trało jare dłuho to prosenje, wóno bu zakazane a běchu wajchtarje stajone; te glědachu za tym a njedachu wěcej nikomu do jsy a kohož su potřečili, su jich wusterkali a wen wugnali.

W Chóćebuzu togo luda jo było tež tam jare wěle a chódže prosyło, a kogož su te wajchtarje potřečili, da su jich sterkali

*) żyto.

a bili a wen wugnali. Ten sakski lud, kóteryž jo tam sebi něčo trajdy kupić 'ćeł aby tež kupił jo, a su jogo te franzhossarje potřečili, da su jomu 'šycko prec wezeli. To jo było jich. Za tym se nějo trjobał wěcej nichten prašać, až by jo zasej krynuł. To jo ten bramborski kral tajki lud měł a te su se franzhossarje měnowali a su za tym glědać dyrbjali, což su sakske ludže sebi w Chóóebuzu kupowali, a kogož su wóni potřečili, da su jomu 'šycko prec wezeli, to jo było jich, a nějo nichten nic zasej dostał.

Bramborski land jo był bogaty. Tam jo było se 'šo derje radžiło; ten jo měł, ale ten bramborski kral nějo ženeje lubosći a smilnosći měł k tomu sakskemu głódnemu ludoji, ale jo był tak jare njedobroćiwý a njewužyny, až nějo jim dał nic, a to nic tež za pjenjeze, ale 'šycko jo prec wezeł, což su sebi kupili, a we tom bramborskem Chóóebuzu jo kórc žyta płaćeł 10 tołari a něčo wušej.

Da su góspodarje póten do Mužakowa jězdžili tym kněžym po žyto. Te su jogo něčo měli, a su jo sebi wót nich kupowali a tež póžycali, tak dlugo jako su jo měli.

Da su góspodarje póten žytowe płowy a głowkowe płowy a wowsowe płowy w młynach na muku mlěli a wót toho chléb pjekli a jědli. Wón jo był tajki wložaty a štapaty a suchi a my jogo nějsmy 'nedym zmacać mógli we tych našych suchich słabých gubach, až bychmy jen skeřejšo póžerali, až tak jare głódné my byli smy, a ten chléb jo był tak jare suchi a drobny, až te pokrytki se nějsu gromadže dđeržali aby ceła wóstali, ale su se roztyla pukali a rozwalowali a su je musali zasej na tych łopatach 'tšewalać a gromadu sterkać, až su je do péca sajdžili aby sajdžić mógli a we tom pécu jo se zasej jare rozpukał a roztylja zrozwaljował, až su jen musali z grjoblami z toho péca wen cégać. To su byli lute kusy wót tych pokrytkow a nějo była žena ceła. To su byli lute kusy a lute droběncki, a nějo žena se ceła gromadže dđeržala a su jen we šórcuchach do jspy nosyli a na blido wuwalowali aby sypali, a jen jědli smy. A te droběncki su z šćidłom gromadu mjetli, a jen zew*) žycami do guby sypali smy a jen jědli smy. Ten chléb jo był mało dróbný;

*) Ze žycami (prawje; jenički pad, hdžež je so horne ł = w do namjezneje řeče přečišćało).

wón jo był jare gropny a jěšći tajki włożaty a štapaty, a jare suchi jo był, až my jogo nějsmy mógli 'nedym znacać we tych našych gubach, až bychmy jen skefejšo póžerali, až tak jare głodne my byli smy we tom drogem čěžkim lěće. Wón jare dobry był nějo, a my smy jen derje jědli, 'dyž jare głodne my byli smy. A wón jo rowno tajki wuglědał, hako te kónjace gowna su suche drobjate. To my smy jen derje jědli lubej jako bychmy głodnejše smjerći wumfeli. Ja som jen tež jědł; ja wěm, kajki był jo a kak dobry był jo. Ja to njetžu, mój Bog Kněz to wě, až ja to njetžu, až ja jen jědł som a hyšćen nam jo jogo pobrachnuło.

Da jo póten ten Mužakowski kněz, Grofa Kalenberg jo se mjenował na swójom grodzie we Mužakowje, ten jo se na tymi burami smilił a jo jim dał drjowo džěłać, až móžeje z nim jěć, 'džož 'ceje, 'džož jeno jo 'tšedać móžeje*) a jomu ten dawk dawać derbeje, da su te góspodarje póten to drjowo džěłali a su sebi jogo nadžěłali kujždy bur 30 klofterow, a te suche gałuze a te prošćały a te smólne wódženki a te smólne ščěpy, to su sebi domoj wózyli. Ja som to widžet; ja som wótery raz z nimi sobu był a na wózu sejdžet, da ja to derje wěm, kak džěłali su a kak było jo.

Ale mój nan, ten tych klofterow sebi ženych džěłał nějo; wón nějo ženeje piły mět a tež nějo k nicomu sekery mět, ten sebi tych klofterow nějo ženych džěłał.

Da su góspodarje póten z drjowom do městow jězdžili, 'džož jeno su jo 'tšedać mógli a su tomu kněžoji něco dawku dawali.

A mója mać jo mi to wěle raz pojedala, jako jo wóna mała góllica była a jeje nan jo jezdił tež do Grodka z drjowom z tymi kusami a je 'tšedawał jo, a wóna tež wótery raz sobu była jo a jo pomagala narězać tych kusow jomu a jo jěła tež z nim sobu do toho Grodka, da jo ten nan tu foru kusow 'tšedał za dwaj kroša a póten jo kupił masku soli a masku muki a bě ta wařba 'šycka. A na drugi raz jo jěła zasej sobu, da jo ten jeje nan za tu foru kusow zasej krynuł dwaj kroša; da jo kupił za kroš mydła. A ten jeden kroš jo 'tšiwjedł domoj a ze štyrimi wólými

*) Hišće džzensniši džen kruch hole pola Rowneho, hdžež su tehdy drjewo džěłali, „Gnadenhólz“ rěka.

tam jětej a wobej dwaj sobu byłej a tej dwaj kroša krynułej stej. To jo mi mója mać tajke pojedala: o to jo była jena hubjona wařba, tajka wařba; to ten dawk 'nedy ňejo. To ma ta žywnosć wěliku škodu, 'dyž ta wařba wěkša ňejo; ale ca su 'ćeli? 'dyž wěcej płaćeło ňejo, 'dyž jogo jo dosć było 'šudžon, až wó njo nichten jare rodźel ňejo, 'dyž jogo dosć su měli, ale něto wěcej tak tunjo ňejo w tom casu, hako we starem casu było jo a tež derje njebudžo. A to jo było hyšći pěřej tego drogego lěta 37 lět, jako tak mało płaćeło jo.

A tak dalej. Da mój nan tych klofterow sebi ženych džěłał ňej', aby je 'tšedawać mět a mógl, aby ten dawk dawać mógl, a wón tež wěle doma był ňejo. Wón jo 'tšece chódže prosył 'tši bramborskem boku we tych 'sach, až jo se někak sam žywił, ale mej z mójeju maćerju, mej ňejsmej mětej doma nic jěsć; mej smej gor głodnej bytej we tom drogem lěće. Da jo mója mać nama tu łobodu warila, a mej ju jědtej smej we tom drogem ćěžkim lěće; a mój nan wěle doma był ňejo; ten jo chódže prosył we tom bramborskem boku, až jo žywy był.

Da jo póten 'tšed swětkami było žyto 'tšiwjezone do „Raczdorffa“*) pó wodze ze šyfami, da su póten góspodarje 'šycke pó žyto jěli a to cety Mužakowski land aby revèr, a to 'šycko z karkami a su jo do Mužakowa 'tšiwjedli; da su te kněža póten to žyto 'tšeměrili 'šycko a tym buram su jo 'tšedawali a pózycali su, ale mój nan ten ňejo doma był; ten ňejo pó to žyto jět a tež sebi wót tych kněży nic pózycal ňejo. Ten jo chódže prosył, až jo žywy był, ale mej z mójeju maćerju mej smej jare głodnej byłej; mej ňejsmej nic dobre k jědźi mětej, jako te zelone łopěnka, te smej jědtej mej, až smej żywej byłej. Druge góspodarje su doch doma byli a su se starali, až sol a zacynk su kupowali, až todla lěpšu jědź jědli su, ale mej ňejsmej nic dobre k jědźi mětej; nama jo mója mać te zelowe łopěnka chódže tergała a łobodu warila a mej ju jědtej smej.

A tak jo mója mać nama tu łobodu 'tšece warila; až do žni wóna jo te łopěnka 'šelake tergała: kmjelowe łopěnka, lipowe łopěnka, slěwkowe łopěnka, hadrikowe łopěnka, rěpnikowe łopěnka,

*) Radšow, niže Gubina, hdžež so Nysa do Wódry wuliwa, w tehdy saskim kraju. Red.

kulkowe łopeńka a tež kopciwowe łopeńka. A nama tu łobodu jo warila a mej smeju derje jědłej, 'dyž jare głodnej mej byłej smeju we tom głodnem lěće. Wóna nějo była zacynjona a tež nějo była solona, ale mej smeju jědłej; ten głód jo tola jare zły.

A tak jo mója mać nama tu łobodu 'tšece warila až do žni a smeju 'tšecej tajku njezacynjonu a njesolonu jědłej až do žni, a mój nan, ten nějo doma był, a mója mać nějo nic warbowala, aby nama sol a zacynk kupić mógła. Te'dy něje nichten nikogo nic najimał, ale jo kujždy sam glědał, až se jo někak zežywił we tom glodze. Te'dy tež se nějo žena robota cynila kněžym a tež nic pachmanoji. Te'dy jo kujždy sam se glědał, až jo žywy wostał; ta jo byla 'ša zabyta cynić. A ten slěpjanski pachman jo měł ten Milerazski chorbark tež a jo wobej dwaj najimał a wót togo Milerazskega jo měł dwa hunderta pachtu wótědać a wót togo Slěpjanskego jo měł póltšěća hunderta pachtu; to su mi te stare pojedali a tak ja wěm.

Ale wón jo wujěl skradžu w nocy prec do bramborskego landu; woń nějo mogł wobstać. Pacht jo derbjał dawać a roboty jomu ženeje cynili nějsu, da jo lubej wujěl prec, až jogo nichten wěcej widžel nějo.

A tak dale. Da jo mója mać te łopeńka chódže pytała, až je tergała jo a nama tu łobodu warila, až mej se jeje najědłej smeju. Wóna nějo była zacynjona a tež nějo była solona; wóna jare dobra była nějo, ale mej smeju derje jědłej. Ten głód jo tola jare zły; ten 'šo dojmjo. — Mój nan jo wugnał swóje skót do góle. Te su tam se žywili, trawa jo byla a we žnjach aby nažni su 'tšišli sami zasej wen na pola, ale nic 'še. P'erej stej aby smeju mětej jich 5 a póten su jeno 'tšišli zasej 4, a to jeno jo wostało prec a nejstej wót njogo zgóniłej nic, 'džo jo wostało. Su jo ludže popanuli a zabili a měso jědli w tom głodnem lěće, aby jo welk jo zežrał, a prec jo wostało a nejstej zgoniłej nic za nim, 'džo wostało jo.

A to jo mi mója mać pojedala wěle raz, 'dyž na to droge lěto spominała jo, tež wěle raz, kak te'dy tola jare zlě było jo. Bog ten 'šogomócnny kněz jo był ten kórbik górej sé'nuł togo čělnego žognowanja, a my smy póten jare głodne byli we tom

čežkim lěče, a nějsmy nic dobre k jědźi měli hako to zelowe kópenka; te su tergali a kórodu warili a jědli smy.

A mój nan ten nidy wěle doma nějo był; ten jo 'tšecj chódže prosył 'tši tej bramborskej kromje, až jo žywy był. Wón jo tam wótery raz był dwa tydźenja, da jakle jo domoj raz 'tšišeł woglědać, kak how smy a kak wěle mamy jěsě. Jeden dzeń doma jo how był a jo wujšeł zasej přez a jo tam był 3 tydźenje a mója mać jo póten chopila jogo spominać, až ten nan jo tam něnto gor dłuho, 3 tydźenje su se minuli a hyšćen ni'džon domoj ně'tsidžo, a jo prajiła, ka zo budžo nama ten raz wěle chlěba 'tšinjesě, 'dyž tam tak dłuho jo. A wóno nějo dłuho trało, wón jo póten za dwaj dny domoj 'tšišeł a mej smeji se weselefej, až budžo nama wěle chlěba dać, až budžomeji se jogo tola tež raz zasej najěsě, 'dyž za dlějki cas ženogo jědfej nějsmej. Da jo ten nan póten ten wuprosony chlěb na blido wusypał z toho měcha a njeběšo w njom nic wěcej jako jeno te 5 škórkow a hyšće su byli wobgryzane. Toć by to naju weselejenje. A naju mać jo nama te škórki w wódze macała a je jědfej smeji, ale mačko najědfej se smeji; wóni su byli jare małke. A mója mać jo plakała, až how nic jěsě njema, hako jeno tu zelowu kórodu njezacynjonu a njesolonu a hyšći njemožo jeje 'nedy ni'džo (narychtować) nagotować, aby ju warić mógła. Wóna jo była 'šudžo 'šycka wuzběrana a wotergana a wót něje wěle wěcej ni'džon nic było nějo, da jo póten mój nan doma dwaj dny był a jo tež pomagał tu kórodu tergać a zběrać, až jeje něco wěcej se nagotowało jo a mója mać nam ju wariła jo, až ju jědli smy; ale mój nan ten jeje jare jědł nějo; tomu nějo była dobra, ale jo prajił, až jo jare górka a nic dobra nějo; ten jeje jare jědł nějo; ja a mója mać, mej smeji ju derje jědfej, mej smeji byfej z něju nawuconeji, ale mój nan jo na tšeci dzeń zasej wujšeł k bramborskemu krajoji; a jo tam był až do samych žnjow. A doma nějo džěłało se nic; to jo 'šo stajało a ležało. A te druge ludže nějsu tež nic wěle džěłali. To jo se kujždy starał za teju jědžu a su chójdzili a pytali te zelowe kópenka a je tergali a zběrali a tu kórodu warili a jědli su. A wóna wěcej ni'džon žena była nějo, aby jeje natergać a nazběrać mógli. To jo było 'šo wupytane a wutergane a wuzběrane. —

Da su póten ludže na Góru chójdzili na knězsku štuku pó ten hadrik. Tam jo jare był a su sebi jogo brěmjenja domoj nosyli a wót njogo łobodu warili su a jědli, ale mója mać pó nju tam chódziła néjo. Ta jo pó našych pólach a mjezach chódziła a tu łobodu pytała a tergała a zběrała a nama je warila a mej ju jědlej smej. A wóno jo bywało blisko to pólnjo jako mej snědalej smej, a 'dyž mej ju zjědtej smej, da jo mója mać zasej šla pytać a tergać a zběrać tu łobodu k tej wěceri a warila jo a mej ju wěcerjałej smej a se jeje najědtej smej a strowej do ranja wót néje spałej smej wót boga tego 'šogomócnego a wěcnego kněza. A tak dalej. A 'dyž jo ten swěttły dzeń zasej był a to slujncko swěćilo jo, da jo mója mać zasej šla pytać łobodu a zběrać wót 'šelakich zelow a nama je warila jo, a mej ju snědalej smej a wóno jo było pólnjo, jako mej jědtej smej, a 'dyž mej ju zjědtej smej, da jo mója mać 'ned zasej šla ju k tej wěceri pytać a zběrać, ale jare mało jeje 'tšinjesta jo, 'dyž ni'dzon nic wót néje było néjo, aby nazběrać mógła. Da jo nama ju zasej warila k tej wěceri a mej ju jědtej smej a maľko najědtej se smej; mej bychmej hyšćen wěcej jědtej, 'dy bychmej ju mětej. Mej smej hyšćen głodnej bytej.

A tak dalej. Da je mój nan měl glinu doma. Da ja som póten šel k tej glinje a som se dołoj senul 'tši nej a som ju wopytowaľ jěsć; a som wót néje tajke małe mlince mjaćil a wótkusowaľ a jědł som. Ja som był hyšći głodny, ale mi se jeje tola jare njechašo; tak górka hižo njebešo jako ta łoboda, jeno tak wěcej jěra; a ten raz jeje néjsom wěle jědł. A som šel zasej wót néje prec a som se le'nuľ spać. A mój Bog a Kněz jo mjo żywego zdžeržaľ a ja rano zasej strowy stanul som z bogom 'šogomócnym knězom. Wón nas 'šyckich żywi a zdžerży a njeda nam wumfeć głoda dla.

A tak dalej! 'Dyž ten dzeń zasej był jo a to slujncko rjanje swěćilo jo, da jo mója mać zasej šla tu łobodu pytać a zběrać. Wóno wěcej néjo nic było wót néjo, aby baldy nazběrać mógła. Wóna jo dyrbjala ju dľugo zběrać, až jo ten gernyšk peľny był a nama ju warić mógła, aby ju skeřejšo jěsć mógłej, 'dyž mej jare głodnej bytej smej. A 'dyž jo warjona byla, da mej smej ju snědalej, a wóno jo było hižo to pólnjo a dyž ju

zjědłej smej, da jo mója mać rowno zasej šła tu łobodu pytać a zběrać k tej wěceri, ale mało jeje 'tšínjesła jo. Ten gernyšk jo był njepełny, a 'dyž jo warjona była, da jo hyšći jeje mjeńej było w tem gernyšku a mej smej ju baldy (skóro) zjědłej, ale se małko najědłej. A ja som był hyšći głodny. Da ja som póten sebi tajki mały gernyšk wezeł a mału trošku wódy pócrjeł a som 'žycu wezeł a som zasej k tej glinje šel a som jeje tajku kulu jako to kokošyne nejwěkše jajo jo, do tego gernyška łożył a rozměšał som na dróbnó z teju wódu a som tajku muku měł a tež som ju zjědł a som se le'nuł a wót ńeje strowy spał som; mój bog a 'šogomócný kněz jo mjo žywego zdžeržał a mi ńejo dał wumřeć głoda dla. Wón mjo ńejo zapomnjeł, ale na mnjo stajnje spomina a mjo žywego zdžerży po jogo dobrem spodobanju. A tak dalej. A 'dyž ten dzeń zasej był jo a to słujncko rjanje a jasnje swěćilo jo, da jo mója mać zasej šła tu łobodu pytać a zběrać a nama ju wariła jo a mej ju snědałej smej, ale to póinjo jo było jižo mimo, 'dyž mej jědłej smej, a 'dyž ju zjědłej smej, da jo 'ned zasej šła ju pytać k tej wěceri a jo pózdze domoj 'tšišła a jare małko jeje 'tšínjesła. Wóno jo było dešć a mokro 'šo było jo a wóna jo płakała a prajiła, až wóna njewě, co derbi zachopić, aby 'džo derbi se jeno wobroćić za teju jědžu. Wóno wěcej ni'džon nic ńejo, až by nazběrać mógła, aby nama warić mógła. A 'dyž ja som to wót ńejo słyšał, da ja som póten ten gernyšk sebi wezeł kus wěkšy a som šel zasej pó tu glinu a som jeje chytry kus do tego gernyška scynił, wěkšy kus hako to gusyne jajo jo, a som nalał wódu a ze w(ł)žycu rozměšał som na dróbnó a tajku muku jědł som pód wóknom na delce sejdže, a teje ńejsom 'šeje zjědł; to jo było wele, a som zasej jeje kusk wulał na zemju a gernyšk som wumyl a na ławu powrócił a póten som se le'nuł a wót ńeje strowy spał som. Mój Bog a Kněz mjo žywego zdžerży, a to ja njewěm, co pak mać jo jědła. Teje łobody ten raz nama wariła ńejo k tej wěceri, aby ju jědłej, a jo żywa była; ale ja pak som teje gliny trošku pójědł; da ńejsom był jare głodny, ale ta glina, to jo tajka jěra jědž.

A tak dalej. A 'dyž ten dzeń zasej był jo a słujncko zasej jare rjanje swěćilo jo, da jo mója mać zasej šła łobodu pytać a

zběrać k snědanoji, da ja som tež póten šel do toho guna bližej teje brožnje a som chódzil pó tom gunje 'tši tych Zagrodkach a tež w tych Zagrodkach a som chódže pytał we tej trawje tu rotwicu, a tu šcawinu, a tajke dlějke łópenka su rožkate a nožkate a prajeje tej trawje jašcorowe zełe a tež tajke dlějke łópenka su a dlujke aby dlějke smužki ma pó sřejdza; tomu prajeje řećenicowe zełe. Tajke som ja pytał a zběrał gromadu a te łópenka wobtergowal som a je gromadu mjačil a w rukoma kwerlowal a tajke kulki jědl som a na pólnjo zasej domoj 'tšišeł som, da jo mója mać měła tu łobodu warjonu gor tajki chytry gernyšk. Tu wótpótnějšu a tu dopótnějšu jo była 'šu gromadže naraz warila a mej smeje ju póten snědalej a wóno jo było jižo to pólnjo a teje mej smeje se gor derje najědłej ten raz, 'dyž jo jeje wěcej było. A mója mać jo jeje zasej šła wěcej pytać a zběrać k tej wěceri a jo pózdže domoj 'tšišta, da ja nějsom jeje prašal, budžo ju warić aby nic, a ja som zasej ten mały gernyšk 'zeł a som do njogo wódy pócrjeł a 'žycu wezeł a som k tej glinje šel a som se na nju senuł a z teju 'žycu dołk wudrapal a gładki wumjačil som a z toho gernyška tu wódu do njogo wulał som a kus gliny do njogo ložyl som a z teju 'žycu ju na dróbnu rozměšal som a tajku muku jědl som, a ja nějsom jeje wěle zjědl ten raz; ja nějsom byšćen był jare głodny a jo wóstała w tom dółku zbytna troška a ja som ten gernyšk a tu 'žycu zasej njesł nutś a na ławu stajil a póten som se le'nuł a strowy spał som wót teje jědzi. Wóna nějo była zacynjona a tež nějo była solona, ale mej smeje ju derje jědłej. Mej smeje jare głodnej byłej we tom drogemu lěće. A to jo te'dym ten skót skoro tak dobre jědl hako mej jědłej smeje. Tajka jědz jo todla jena jare słaba jědz a jare hubjona jědz za cłojekow, ale mej smeje ju derje jědłej lušej jako głodneje smjerć wumrjełej.

A tak dalej. Da jo mója mać raz w Slěpjanskim młynku była a domoj nama 'tšinjesła tajki mały kóľack a jo jen nakrajila sama sebi nejpeřej tu kromicku a póten mi jo jogo wótkrajila wókolicku. Ale ja nějsom jeje 'šeje zjědl. Wóna mi nějo dobra była; wóna jo była jare górka a jare žagliata. Ten kóľack jo był njedobry. 'Dyž som jen jědl, da jo mi w gubje a šyji žagleł až do žywota. Da toho ja nějsom wěcej jědl, ale

som zasej lubej tu glinu jědł. Ta jo była mi todla lěpša. A to ja njewěm, 'džo ten kólaek jo wóstał; jo jen mać jědła aby 'džo jo wóstał; ja jogo wěcej widźel nějsom. Ten kólaek jo był tajki mokry, njeradny a ćežki hako zemja a tak cerny hako nejcerniše błoto jo.

A ja som póten zasej ten mały gernyšk 'zeł a wódy pócrjeł a k tej glinje šel a kusk jeje do tego gernyška chyćil som a z teju 'žycu na dróbnu rozměšał som a tajku žydku muku jědł som a gernyšk 'zeł nutś a som se le'nuł a strowy spał som wot teje jědzi. A mój Bog Kněz jo mjo žywego zdźeržał a nějo mi dał wumřeć głoda dla.

A tak dalej. A 'dyž ten swětły dzeń zasej był io a słujncko zasej rjanje swěćilo jo, da jo mója mać zasej šła łobodu pytać a zběrać k snědanoji. Da som ja póten tež zasej šel do gunow do wěle a som tu rotwicu a te jašćorowe a te rjećenicowe łopěnka pytał a tergał a je gromadu mjaćil a wił a kwerłował som a tajke žwacki a kulki jědł som. A tež som chódził 'tśi struze a we struze a som ten kajlmus rył a roztylja proł a te srěnje łopena, te su tež dobre. A tež som chódził 'tśi tych starých groblach a ten kajlmus rył a proł na poł som a te srěnje łopena jědł som, te su byli mi tež dobre. A 'dyž se mi nějo 'ćeło teje jědzi wěcej jěsć, som šel zasej domoj. Da jo mója mać měła łobodu jižo warjonu, tu wótpólnějšu a tu dopólnějšu gor tajki chytry gernyšk a mej smej ju snědałej a wóno jo było jižon na wótpólnje, jako mej jědłej smej.. Teje smej se gor derje najědłej, 'dyž jo jeje wěcej było; da ten dzeń ja nějsom teje gliny jědł.

A tak dalej! Da jo mója mać zasej šła jeje wěcej pytać k tej wěceri a jo pózdze domoj 'tśišła, da nějo jeje warila a nějsmej wjecerjałej nic a smej cakałej až do snědanja.

A 'dyž jo ten swětły dzeń zasej był a to słujncko jare rjanje swěćilo jo a ćopło było jo, da jo mója mać zasej šła jeje wěcej pytać k snědanuju a zběrać gromadu, da ja som póten tež zasej šel k tej glinje a 'tśi něj se senul som a som wopytował tajku suchu jěsć, ale tajkeje sucheje se mi todla wěle njechašo jěsć; da su póten ku mnje 'tśišli druge džěci a smy wót gliny džětali kulki a całty a tykanicy a kryngele a mlince a papřeńce a wě-

liku góscínu gótowali smy a tež wót 'šogo wopytowali a jědlě smy, ale jare maľko zjědli smy; a ja som todla wót 'šogo kusk jědl, 'dyž som był z něju derje znajobny, ale te druge jeje wele jědli nějsu; wóni su ju wopytowali, ale jare maľo su jeje zjědli; jim nějo była dobra. Wóni su ju 'šycke zasej na tu glinu schytali. Da ja som póten sebi myslil, až wóni todla doma lěpše jěsě maju hako ja, 'dyž teje gliny se jim jěsě njecha. Da my smy póten 'šycke na drogu gnali do pěska a smy z tym pěskom grali.

A mója mać jo šla domoj z teju łobodu a jo nama ju warila k snědanoju a 'dyž jo gótowu měľa, da jo mjo zawoľala, a póten smej ju snědalej a to 'tšezpólno jo było jižo nimo, jako mej snědalej smej a teje smej se mej tež derje najědfej, 'dyž jo była 'ša gromadže warjona ta wótpólńejša a ta dopólńejša; da nějsmej byľej głodnej. A mója mać jo zasej šla ju pytać a zběrać k tej wěcari a jo tam była do émy a ja nějsom za teju łobodu cakaľ, ale som šel na móju glinu a som jeje kusk zjědl, wele nic teje sucheje, a som se le'nuľ a wusnuľ a njewěm nic, 'dy jo mać domoj 'tšišla.

A tak ďalej. 'Dyž ten dzeń zasej był jo a to slujnecko zasej jare rjanje swěćito, da jo mója mać zasej šla łobodu pytać k snědanoji; da ja som póten tež wujšel do Bertonjoc a tam smy póten te džěci zasej 'še byli a tak smy my tam na tom dworje 'tši tom pobocnem woknje 'tši tej spě 'tši tej sěenje na pyrju sejdželi. Tam jo była kopica pyrja, da my smy měli tam swóju gru a swójo džěľo a smy pytali a zběrali wót tych starych rozbitych gernykow te wucha wělike a maľe a te crjopy a smy trawu tergali a do tych crjopkow scynjali smy a te wucha do tych crjopkow na tu trawu scynjali smy a je futrowali a napowali smy; te wělike wucha to su byli móčne wóły a te srěnje su byli te krowy a te měnše su byli te éeleta; tajki skót smy měli. A 'dyž smy se z tym dosě najgrali, da póten smy zasej wěliku swaľbu gótowali, da smy póten sebi teje našeje gliny 'tšinjesli tajku kulu hako maska wělika jo a smy wót něje kujkatecaľty džěľali a kulki džěľali a lěťka džěľali a kryngele džěľali a tykajnce mjaćili smy; tajke džěľo džěľali smy, a tajki wěliki crjop měli smy; da do toho tež kus gliny scynili smy a wódy

lenuli a na drobno rozštapali a tajke krupy měli smy. Da póten smy sebi džělili do tych crjopaškow a nopaškow a 'žyckow, což jo kujžde měto a te całty a kulki a lětka a tykajnce a mlince a papřeńce a kryngele, to tajke smy sebi 'šycko rozdžělili a wěliku swaribu měli smy a tež wót 'šogo jědli smy. Ja som te móje džěle 'šycke jědt a tež som je derje zjědt; jeno te kamujški som wuchytował wen, což su tak wělike byli jako grochowezerno jo a tež kus wěkše, da tych nějsom jědt. A te druge džěci su na mnjo glědali, až ja to 'šycko derje jěm; da wóni su tež wopytowali wót 'šogo jěsć, ale wóni su jare mało zjědli; wóni su jěsć wopytowali, ale wóni nějsu mógli teje jědzi jěsć. Jim nějo ta glina była dobra. Wóni wopytowali tež derje su, ale wóni su 'šycko roztylja rozchytali a pósled sebjo a nějsu nic teje gliny zjědli; a póten smy tam spiwali po tej wělikej swarbjce a smy tam sejdželi pód wóknom na delkach a na pyrju 'tši tej spē a slujneko jo tam na nas rjanje swěciło a nas wogrěwało jo, až nam ćopło było jo a to jo nam se derje lubiło, až slujneko jo nam rjanje tam swěciło, až nam ćopło było jo. A póten su te maćerje chopili domoj wołać tych džěci k wobědoji; da wóni su 'še wujšli a mója mać jo měla tež tu łobodu warjonu, da mej smej póten tež snědaťej; da wóno jo było južon wótpólnje jako mej snědaťej smej, a teje smej se tež derje najědťej, 'dyž jo była 'ša naraz warjona ta wótpólnějša a ta dopólnějša a jo był jeje gor tajki chytry gernyšk. A 'dyž smej ju zjědťej, da jo mója mać zasej šla jeje wěcej pytać a zběrać k tej wěceri, a jo jare pózdze domoj 'tšišla a ten raz ja nějsom teje gliny wěcerjať. Ja som na tej wělikej swarbjce wěle jědt a póten doma wěle łobody wobjedował, a tak nějsom był głodny a som se le'nuł a strowy spał wót teje jědzi. Mój Bog a 'šogomócnny kněz jo mjo žywego zdžeržať.

A tak dalej. 'Dyž ten dzeń zasej był jo, da jo był dešć; da jo mója mać płaķała a se starała jo, 'džo budžo jeje džensa nagotować, 'dyž ten dešć jo. Wóna ni'džon wěcej žena nějo; wóna je 'šycka wupytana a wuzběrana a wóna njewě wěcej, 'džo deri jeno za něju być, aby jeje něco nagotować mógła.

(Pokračowanje.)

Přídavk

k delnjoserbskej pismowskej starozitnostcy.

(Čas. 1898, str. 83 sl.)

Delnjoserbski swjedžeński spěw w „Časopisu“ lěta 1898 str. 84 je mi jako rodzenemu delnjokožiskemu Serbej jara zajimawy.

K wuloženju tutoho spěwa dowolam sebi tole přispomnié:

Bych prajil, zo w 6. rjadcy „Ta sa tischim“ je čitač „Ta za tyžeń.“ Mam za to, zo je mysl tale: Wosada, kotraž je tamnu šulu twariła a ju tež zdžeržeć ma, pósła — zo by šulerjow dosć dostała — pósłow do wokolneho kraja z jeneje wsy do druheje, kotřiž dyrbja připowjedać, zo w Frankforće je nowa šula hotowa, zo budže „za tyžeń wuswječena“ a zo dyrbja burja wobdarjenych hólcow na tu šulu pósłać, tež sami ju sebi přińć wobhladać. Z pólom džeja hercy, kotřiž, hdyž su do jeneje wsy přišli, piskaju, zo bychu ludžo hromadu přišli, a potom posoł připowjeda, štož ma zjewić. Tole piskanje tamny „burski gólc“, jako do jeho domjaceje wsy přińdžechu, tež slyši a powjesć so jemu jara spodoba.

Tamny „gólc“ je drje prjedy hižom čas na šuli pobyl, ale stara šula je so snadź wotpalila, abo što je bylo, zo je dohe prózdny měl; te su so jemu pomału wostudžile.

Nětko so wjeseli, zo móže zaso do Frankforta, zo by tamny wulkotny swjedžeń sobu swječil a dale wuknył. Njebyli wón hižo tajki mjez burami česćeny knjez z wysokeje šule byl, to jemu wěsće njebychu w brózni spać dali, hdyž „druzy burja woraju a džělaja“. A njeby-li wón hižom trochu „wučeny“ a wučerjam tamneje šule jako dobry šuler znaty byl, budžechu jemu z čezka poručili swjedžeński spěw wudželać.

Hdyž je wuswjećenje „za tyžeń“, ma wón hišće khwile dosć so na nje prihotować a z wěsće trochu zdaleneje wsy tam pućować.

K wurazej „wosebne me spodobah“ (w 8. rj.) chcu spomnié, zo sym w Njabožkojcach, hdžež je mój nan z wučerjom, husto slyšał, zo su ludžo bjez „se“ prajili: „to mě spódoba“ abo „nje-spodoba“, při tym zo přeco rěkaše: „To se mi lubi.“

Hač w 13. rj. snadź rěkać dyrbi: „kmótra“ město „mutra“?

W 19. rj. pak dyrbi wěsće text wostać, kajkiž je. mjenujcy: „Ten gnilê“ (ale „zynêe = cynje“ je a wostanje pluralis! Red.). „Gnilê(j)“ je singular a substantiv, němski „der Faulpelz“. Slowo „Ty gnilej“ (du Faulpelz) sym wjele stow króć wot nana slyšał, jako hišće k njemu do šule khodžach.

Mój nan je mjenujcy w Šenhejdze (Schönhöhe) rodzeny, kotraž wjes wot zbytnych serbskich wsow najbliže k starej Bezkowskej serbskej stronje leži. Mam za to, zo je so tam drje hišće wjacj

slowow tamneje narěče zdžeržalo a zo je narěč skoro ta sama. Na přikład so tam „k“ kaž twerde l wupraja runje kaž w našim spěwje.

W Moysu p. Zhorjelca.

Pawoł Lenik, farař.

Nekrolog XXXVI.

Monsignore Jakub Kućank,

senior kapitla swj. Pětra w Budyšinje, čestny komornik bamža Leona XIII., ryčeř kral. saksck. zaslužbneho rjada I. klasy a bamžoweho křiža „pro Ecclesia et Pontifice“, sobuzaložer a čestny sobustaw Maćicy Serbskeje, serbski wótcinc a spisowacel, atd. atd.

* 26. julija 1818, † 28. junija 1898.

Jedyn z česćownych wótcow našeho naroda, senior kapitla swj. Pětra Monsignore Jakub Kućank w Budyšinje je 28. junija minjeneho lěta popołdnu w 2 hodž. w nimale dokonjanym 80. lěće swojeho žiwjenja zemrěł. Jako sobuzaložerjeje Maćicy Serbskeje, kotrejž je přez 50 lět swěry sobustaw wostał, słuša jemu slowo čestneho wopomnjeća w Časopisu.

Jakub Kućank narodži so 26. julija 1818 w Nuknicy jako syn kublerja Jakuba Kućanka a Hany rodž. Bruskec z Khrósćic. Dwaj jeho nanowej bratraj běštaj duchownaj a to Matej Kućank, tehdom runje farař Našeje Lubeje Knjenje w Budyšinje, kiž pozdžišo najwyšši skhodžeńk dostojnosće pola nas dospě, dokelž bu 10. nov. 1841 za tachanta Budyšského kapitla wuzwoleny, a Michał Kućank, kapłan w Ralbicach.

Dokelž derje wobdarjeny hólčec wosebitu přikhilnosć k duchownemu powołanju pokazowaše, bu k dalšim studijam do serbskeho seminara w Prazy pósłany, hdžež je tež 1842 z wulkej khwalbu dokonja. Jeho wuj Matej Kućank běše drje tehdom hižo Budyšski tachant; dokelž pak wón biskopskeje swjećizny nje-měješe, dyrbjěše mlody kandidat do Drježdžan, hdžež jeho 21. oktobra 1842 biskop Ławrjenc Mauermann, japoštołski vikar, z knjezomaj Jařšom a Wowčefkom (kotrajž běštaj pozdžišo porjadu fararjeje w Hubertusburgu) na měšnikow wuswjeći.

Bórzy na to bu Jakub Kućank do Budyšina powołany, hdžež je nimale 56 lět swojeho zjawneho žiwjenja ze wšej swěru

a horliwosóu skutkował a to 2 léce jako druhi kapłan, 2 jako katecheta a 9 lét jako přeni kapłan. W meji 1855 dósta farařstwo Našeje Lubeje Knjenje, kotrež je 14 lét jara wustojnje zastarał a wosebje jako řečniwy předař trajace a khwalobne wopomnjeće wobkhowawši. W léce 1870 do kapitla sw. Pětra powołany wěnowaše wšě swoje mocy zarjadowanju tachantstwa a cyleje Łužiskeje diöcesy. Tajke jeho skutkowanje měješe wot léta 1879, hdžež bu Kućank senior kapitla, wulku wažnosć, dokelž ma senior we wšelakich nastupanjach tachanta zastupować. To pak je tehdom čím husćišo trěbne, hdžž stej najwyššej cyrkwinskej zastojnstwje katholskeje cyrkweje w Sakskej, tachanta w Budyšinje a japoštotskeho vikara w Drježdžanach, w jenej wosobje zjednocenej. Jeho prócowanju mamy so džakować, zo bu starostawna swjateho Pětrowa cyrkej w Budyšinje we woběmaj džělomaj ponowjena, wón bu duchowny wóte a hłowny załožeř krasneje katholskeje cyrkweje w Žitawje, a parla serbskeje Łužicy, cyrkej w Baćonju, ma kaž za swoje nastace Hórnikkej, tak za rjane wumjełske wuwjedženje z najwjetšeho džěla Kućankej so džakować.

Při wšim zastojskim skutkowanju njezabu Kućank, zo je Serb a zo ma čím wjetše winowatosće za swój narod, čím nahladnišeho zastojnstwa bě dospěl. Při žiwym duchu, horliwej a lohey so zahorjacej wutrobje móžeše so jeho skutowne wobdžělenje na narodnym džěle čím bóle wočakować, dokelž léta jeho młodosće a čerstweje mocy so z létami narodneho wubudženja a wožiwjenja Serbowstwa zetkowachu. Sobuzałožiwši Maćicu Serbsku běše někotre léta jeje přeni pismawjedžeř. Hdžž tež zastojnstwa pozdžišich lét jemu zadžěwachu, kaž wot spočatka ze skutkom wo jeje zróst a kčěw runja njezapomnitemu Hórnikkej so starać, je jej tola hač do kónca swěrný wostał, tak zo bu při 50lětnym jubileju Maćicy sobu z jeje druhimi nestorami za čestneho sobustawa pomjenowany. — W towarstwje ss. Cyrilla a Methodija před 37 létami wot Hórnik a založenym měješe 35 lét dołho předsydstwo. — Wažny podžěl měješe Kućank tež při serbskich deputacijach, kotrež serbske naležnosće pola krala a knježerstwa zastupowachu abo kotrež kralej a kralowskemu domej při wosebitych přiležnosćach swěrnú lubosć a poddatosć

Serbow wozjewjachu: tak před kralom Friedrichom Augustom, kaž před kralom Janom a Albertom, w najnowišim času hišće před pryncem Friedrichom Augustom. — Wšelake serbske zhromadźizny a swjedženje serbskich towařstwow Kućank časćišo wopytowaše a w nich z wjetša z wulkim zapalom rěčeše, na př. wjacj króc w Khrósćicach, Swinařni, Baćonju, Jaseńcy a druhdze. Tež na Serbow zwonka Łužicy njezapomni: wón za katholskich Serbow kaž Jakob za lutherskich z přizwolenjom wyšnosćow serbske kemše w Drježdźanach založi a je je tež lěta dołho sam wobstarował.

Jeho skutkowanje w serbskim pismowstwje słuša do jeho młódsich lět. Tehdom běše Kućank redaktor a wudawař „Jutrniki“, z kotrymž časopisom je našemu nowinařtwu puće přihotował a płońć pomhał. „Dobre symjo“, modlitna kniha, kotruž wón z němčiny přeloži, so hišće džensa tu a tam trjeba; Schmidtowe „Jutrowne jejka“, kotrež wón přeloži, so rad čitaju a buchu w porjedženym prawopisu z nowa wudate. Pozdžišo drje Kućank so na pismowstwje samym wjacj njewobdźěleše, tola wosta kóždy čas hotowy a zwólniwy, je z darami podpjerał a jemu nowych džělačerjow z podpjeranjom a namołwjnjom młodych Serbow dobywał.

Zaslužbne skutkowanje Kućankowe namaka mnohe zjawne připóznaća, mjez kotrymiž je wosebje wuznamjace, zo kral Albert jemu ryćeřski križ I. rjadownje sakskeho zaslužbneho rjada spožči a bamž Leo XIII. križ „pro Ecclesia et Pontifice“. Při jeho 50lětnym měšnikim jubileju pomjenowa jeho Leo XIII. za swojeho čestneho komornika, z čimž wón tež titul Monsignore dósta.

Óčło zemrěteho bu 1. julija na Mikławšk khowane; we wobydlenju njeboičičkeho je scholasticus Łusčanski, předsyda Maćicy Serbskeje, požohnowa, a w tachantskej cyrkwi měještaj tachant biskop Wahl swjatočne requiem a kan. farar Skala pohrjebne předowanje na zakładze słowow (Luk. 12, 43): „Zbóžny tón wotročk, kotrehož Knjez přišedši nadeńdže tak činjaceho“, pokazujo zemrěteho jako Knjezoweho služobnika w starosći za dowěrjenu wosadu, diócesu a swoju samsnu dušu. Potom so éah na Mikławšk zrjadowa. Mjez přewodzerjemi běchu tudomni najwyšši zastojnicy krajnych, cyrkwinskih a měsčanskich wyšnosćow, 44

duchownych bratrow, mnozy přewodźerjo ze wšěch serbskich wosadow a wosebje z Budyšina. Při rowje mějeće kan. farań Wernař z Khrósćic serbsku rěč, w kotrejž wón duchowne žiwjenje a prócowanje zemřeteho wo swoje a dowěrjenych spomoženje wopominaše a kotruž z Wótče našom w serbskej a němskej rěči skónči. — Monsignore senior Jakub Kućank bu po swojim přeću do rowa svojeho wuja tachanta Mateja Kućanka pokhowany. —
Wón wotpočuj we měrje!
J. Skala.

Wučahi z protokollow M. S.

1. Hłowna zhromadźizna, 13. hapryla 1898, w Gudźic hôtelu w Budyšinje. Předsyda kan. schol. J. Łusčanski w přitomnosći 54 sobustawow po 2 hodź. zhromadźiznu wotewri a džeński porjad wozjewi. Hłownu rozprawu poda pismawjedźeř J. Skala. Spominajo na narodnu liwkosć mnohich Serbow pohenja sobustawow, zo bychu spjacych budźili a to wosebje z dobrym žiwym přikładom. Lětsa je 25 lět, zo ma Maćica Serbska swój dom, kotryž njezapomnity Smoleř lěta 1873 kupi podpjerany wot M. Hórnik. Tónle „stary“ dom je Maćicy wjele starosćow a woporow napołožił. Nimale cyle na dołh kupjeny je pak nětko tola z cyłej ležownosću bjez dołha po 25 lětach. Tola nowu starosć je sebi Maćica Serbska z nowotwarom napołožiła. Dowěra, kotruž na woporniwosć naroda staješe, njeje so cyle dopjelniła. Lud z džěla hišće zymnje na tak wuznamny twar Serbowstwa zhladuje. Zo by so tomu wotpomhało, dyrbi so kóždy prócować. Tón, kiž je zakładny kamjeń kładł, hižo mjez nami wjacy njeje, Imiš je wotwořany z pola narodneho džěla a prócowanja. Po jubilejnej zhromadźiznje měještaj předsydstwo a wubjerk 7 posedźeni zwjetša z twarskej kommissiju bromadže. Dla požčonki bě so wurjadna hłowna zhromadźizna powołała. — Rozprawa pokładnika Mjeřwy: M. S. měješe w 51. lěće 4008,35 hr. dokhodow, 3983,03 hr. wudawkow, potajkim 25,32 hr. zbytkta, z čimž jeje zamoženje na 5145,06 hr. zrosće. — Knihiškladnik Kapleř rozprawuje, zo je so łoni 7198 exx. wšelkich Maćičnych spisow mjez lud rozšěrilo. — Zarjadnik domu

Bartko wozjewja, zo bě wot stareho domu dokhodow 2061,90 hr. a wudawkow 709,62 hr., zbytka potajkim 1352,28 hr. Za nowotwar nawda so 9181,57 hr., štož z prjedyšimi zběrkami 19735,35 hriwnow wučinja. Z tutech pjenjěz bu hižo 17047,06 hr. naloženych, zbytk 2698,31 hr. je na Małowjelkowskej nalutowarni zapožoženy. — Knihownik Fiedleř prosy, zo by so jemu lětsa rozprawa spuścila. Knihi maju so do nowych rumow přenjesć. K lětu budže jemu móžno, potom dokładnje wo knihowni rozprawować. — Rěčespytny wotrjad je 3 posedženja měř. Předsyda je dr. Muka. Narodopisny wotrjad přibjera na sobustawach; hudźbny wotrjad wotmě dvě skbadžowancy, prirodospytny jenu pod předsydstwom kn. dr. med. Dučmana. Wo belletristiskim, paedagogiskim a historisko-archaeologiskim wotrjedže so rozprawy njepodachu. W poslednišim změje kn. Parczewski džensa přednošk. Wo delnjoserbskim wotrjedže rozprawuje Jordan: dvě knizy stej so wudatej; sobustawow njeje přibyło; lětsa hišće „wotrěd“ nakład „Pratyje“ přewzać njemóže. — Na to wopomnjeńska rěč sem. wyššeho wučerja Fiedlerja wo dr. Imišu, čestnym předsyźe M. S. scěhowaše. Po rěči zhromadźeni z postanjenjom wopomnjeće sławneho wótčina česćachu. Dr. Muka wopomina drugeho sławneho Serba, Imišoweho towarša, fararja M. Domašku, kotrehož wopomnjeće so na to same wašnje počesći. — Z njekeďžbnosću čišćernje bě so prawčasne powołanje hłownej zhromadźizny přepaste, tohodla njehodžeše so wo přeměnenju wustawkow jednać. Ma so to na přichodnej hłownej zhromadźiznje stać. Po namjeće kanonika fararja Herrmanna wuzwoli so kantor Bartko za čestneho předsydu twarskeho wubjerka, a po namjeće dra. Muki tež za čestnoho předsydu paedagogiskeho wotrjada. — Zastate přinoški sobustawow maja so z pominacymi listami zběrać. Po namjeće fararja Handrika ma so zarjadnistwo noweho domu wot stareho dźělic a tachantski předař Šewčik namjetuje za zarjadnika noweho domu rěčnika Cyža. Handrikowy namjet so přija. Knjez Bartko pak tajke dźělenje za dobre nima a tohodla swoje z wulkej swěru zastawane zarjadnistwo zložuje. Tež druzy pokazowachu na čěžkoty tajkeho dźělenja, tuž bu Cyž jenohłósny za jeničkeho zarjadnika Mačićneje ležownosće wuzwoleny. Z tym

pak wustupi Cyž z wubjerka. Na jeho město bu redaktor Smolef za porjadneho a na tutoho město tachantski předať J. Šewčik za naměstneho wubjerkownika wuzwoleny. Wučef Šewčik z Ralbic namoľwja Maćicu, zo by so wo wudaće nowych mužskich khorow starała. Dr. Muka slubi, zo tajke spěwy wuda, jeli rukopisy dostanje. Předsydstwo bu prošene, zo by so wo kolporteurow starało dla lěpšeho rozšěrjenja knihow mjez lud. Do sobustawow přiještaj so wučef Hajna w Konjecach a seminarist Andricki w Budyšinje. Přitomnym předpožoži so krasna kniha „Ewangelie knjeza Miroslawa“, dar Serbiskeho krala Alexandra za naš musej.

2) Posedženje předsydstwa, wubjerka a twarskeje kommissije w „Liščeje jamje“ 24. oktobra 1898. Přitomni: Łusčanski, Cyž, Bartko, Mrózak, Fiedleř, Kubica, Smolef, Sommer, Andricki, Kapleř, Skala. Dokelž je twarski wubjerk, kotryž so nimale kóžde dvě njezděli skhadžowaše, hłowne džěla wukonjeć měi, njeběše wot jutrow žane posedženje nuzne. Po rozprawje zarjadnik: řečnika Cyža wo domje budže nowotwar něhdže 112000 hr. płaćić. Předsydstwo chce so na wokresne hetmanstwo wobroćić z próstwu wo dowolnosť k zjawnemu zběranju darow za dalši twar serbskeho doma. List biskopa Strossmajera za jemu wot M. S. wopokazane počesćowanje so čita. Domownik za nowy dom wot Smolerja poručany so přijima, najprjedy jenož na poł lěta na pruhu.

3) Posedženje předsydstwa, wubjerka, twarskeje a financneje kommissije w „Liščeje jamje“ 2. januara 1899. Přitomni: Łusčanski, Kubica, Cyž, Renč, Bartko, Sommer, Smolef, Andricki, Gólč, Nowak I, Słodeńk, Pjeh, Skala, Fiedleř, Šewčik. Wokresne hetmanstwo je zjawne zběranje darow za nowotwar dowoliło, ale jenož mjez Serbami a w jeničkim měsacu januara. Čitachu so namjety Mukowe, kak by so najlěpje hromadzić měło. Pomjenowachu so dowěrnicy, kotrymž maja so próstwy a zběračne listna připósłać, a to 1. za město Budyšin a Budyšsku serbsku wosadu: Rjeda, Zahrjeńk, Sommer a Pjeh z Budyšina, Pětrik w Burku, Młyńk w Čemjeřcach, Rychtař we Wuricach a Wjela w Séijecach; 2. za Ralbičansku wosadu: wučerjo Šewčik, Wjenka a Hajna; 3. za Njebjelčičansku:

Kubleř Žur; 4. za Khrósčičansku: Rachel, P. Romuald, Holka, Klimank, Rjelka, Just, Hejduška, Renner; 5. za Wotrowsku: kanonikus Herrmann a kubleř Wjenka; 6. za Radwofsku w.: farař Žur a wučerjej Słodeńk a Zmij; 7. za Njeswačidlsku w.: Patok, Šudak, Mokol, Šotta, Młyńk; 8. za Rakečansku w.: Mička, Kučank, Šudak; 9. za Woslinčansku w.: farař Wařtař; 10. za Ğupojsku w.: vikar Mikela; 11. za Minakařsku w.: farař Sykora; 12. za Klukšansku w.: far. Běrnich; 13. za Malešečansku w.: kant. Keřk, dr. Pětranc; 14. za Hućinjansku w.: far. Matek, Kobanja; 15. za Bartsku w.: far. Matek; 16. za Rakojdy: wuč. Łodny; 17. za Khwačicy: Rybak; 18. za Hrodžišćansku w.: far. Mrózak a Dučman; 19. za Budyšinsku w.: farař Gólč; 20. za Poršisku w.: wučer Hančka; 21. za Bukečansku w.: Króna, Langa, Mikela, Wićaz, Jenč; 22. za Nosačičansku w.: farař Wićaz a wučer Šlenkař; 23. za Ketličansku w.: farař Renč a diak. Vogt; 24. za Lubijsku w.: diak. Guda; 25. za Budestečansku w.: farař Mrózak, Broda, Kalich; 26. za Hođzijsku w.: farař Křižan, diak. Domaška, Smoľa; 27. za Husčansku w.: farař Handrik; 28. za Wujězdžansku w.: farař Wjacka; atd. atd. Po namjeće Šewčika maju so próstwy direktnje dowěrnikam připóstać a knježa fararjo so prosyć, zo bychu na wuradžene a jim zdžělene wašnje zběranje darow w jich wosadach spěchować cheyli. Rozpóslanje na katholsku stronu přewozmje Šewčik a Smoleř na ewangelsku. Nimo wšelakich wosebnišich ludźi maju so tež předsydzja wšěch serbskich towarstwow wo zběranje darow prosyć. To wobstara Andricki. — Cyž rozprawuje wo nowym domje. Dotal je zapłaćene 81813 hr., plaćić ma so hišće 45087 hr. za twarbu a 2100 hr. honorara, tak zo by něhdže 40000 hr. dołha hišće zbyło. 28000 hr. by k tomu hišće wot požčonki (90000 hr.) wyše bylo, 20000 hr. pak dyrbjja so hišće nahromadzić. Dom so w tu khwilu hižo derje đani: změje kóždy lěto potřěća tysaca čisteho zbytka a hišće wjacy, hdyž budže wšo přenajate.

Wučahnył J. Šewčik.

Rozprawa wo knihiskładže M. S.

W běhu 51. Maćičneho lěta wot 1. hapr. 1897 hač do 31. měrea 1898 su so ze składa přez knihiskładnika slědowace knihi a knižki wudałe:

I. Wědomostne knihi:

11 exx. Słownika, 804 exx. Časopisa, 2 exx. Serbskich Zynkow, 17 exx. Zapiskow M. S., 21 exx. Za dušu a wutrobu = do hrom. 855 exx.

II. Musikalije:

8 exx. VI Spěwow wot Kocora, 7 exx. XV Narodnych Spěwow wot Kocora, 75 exx. Tow. Spěwnika, 31 exx. mužskich quartettow, 2 zeš. Slovanstva v swých zpěwech, 1 ex. Narodnych hłosow II wot Černeho, = do hrom. 124 exx.

III. Šulske knihi:

368 exx. čitankow, 395 exx. Bibliskich stawiznow, 251 exx. Spěwneje radosće = do hrom. 1014 exx.

IV. Ludowe spisy:

5027 exx. Protyki 1898, 8 exx. basnjow H. Zejlerja, 3 exx. Oberlina, 3 exx. Zahrodnistwa, 3 exx. J. M. Budarja, 4 exx. Jana Manje, 13 exx. Genofevy, 3 exx. Wěněčka fjalgow, 3 exx. Křiža a połměsaca, 13 exx. Robinsona, 4 exx. Małego gratulanta, 3 exx. Wumjeńkarja, 4 exx. Trójnिकow, 3 exx. Swěrneju susodow, 4 exx. Bratřika a sotřički, 33 exx. Nadpada pola Bukec, 3 exx. Jutrownych jejkow, 4 exx. Nowych Trójnिकow, 3 exx. Křižnych wójnow, 4 exx. Zabawkow, 23 exx. Bitwy pola Budyšina. 33 exx. Hrodu na Landskrónje, 1 ex. Bohumila, 1 ex. Božeje krasnosće w stwórbje, 1 ex. Jakubowych přědowanjow = do hrom. 5205 exx.

Wospjetowanje:

I.	855 exx.
II.	124 "
III.	1014 "
IV.	5205 "

Do hrom.: 7198 exx.

W Budyšinje, 13. hapr. 1898.

J. A. Kapleř,
Maćičny knihiskładnik.

W o b s a h.

Słownik z Jakubicowego Noweho Zakonja. Podał dr. Ernst Muka (pokradowanje a skóncenje)	str. 3.
Rukopisy Hansa Nepile-Rowniskeho. Podawa Handrik-Slepjanski	„ 42.
Přidawk k delnjoserbskej pismowskej starožitnostey. Wot Pawoła Lenika	„ 56.
Nekrolog XXXVI. (Monsignore Jakub Kučank)	„ 57.
Wučahi z protokollow M. S.	„ 60.
Rozprawa wo knihiskładze M. S.	„ 64.

 Wo zapłaćenje dostateju jubilejskeju spisow „**Zapiski Maćicy Serbskeje**“ (płać. 2 hr.) a „**Serbske Zynki**“ (płać. 3 hr.) su te česć. sobustawy, kiž hišće zapláćili njejsu, z tutym najnaležnišo prošene.

 Wo zapłaćenje lětnych a wosebje tež zastatych přinoškow (kóždolětnje 4 *M* abo w cuzych pjenjzech po kursu) a wo dary za dom M. S. najpodwólnišo prosymy. Lěto so bórzy minje! Pokładnikowa adresa za póst je: Kaufmann M. Mörbe, Bautzen (Sachsen).

Tež prosymy, zo bychu naše česćene sobustawy svojich znatych k přistupjenju do našeje Maćicy Serbskeje namołwjeli.

Přinoški kwitujemy w Časopisu a we „Łužicy“, darjene knihi buchu jenož w „Serbskich Nowinach“ kwitowane.

Časopisa M. S. su tež mnohe stare lětniki hišće na předań a móža so direktnje skazać pod adressu: An die Maćica Serbska in Bautzen (Sachsen).

Njesobustawam předawa so zešiwk Časopisa za 2 hr. 50 np. (2.50 *M*) a cyły lětnik za 5 hr. (5 *M*).

Rozeslanje Maćičnych spisow stawa so porjadnje dwójcy za lěto a to stajnje po jutrach a wokoło hód. Hdy by něchtó wozjewjeny spis njedostał, njech sebi žada z lisćikom pod adressu: Dr. Ernst Muka (Mucke), Freiberg (Sachsen).

 Dla zmóžnjenja porjadneho připosylanja „Časopisa“ a spisow M. S. je trjeba, zo česćene sobustawy wšitke přeměnenja svojich adressow (sydlišćow a dostojnstwow) prawje bórzy redaktorej Časopisa wozjewja.

Č A S O P I S
MAĆICY SERBSKEJE
1899.

Redaktor:
dr. Ernst Muka,
ryčef serbskeho rjada Sw. Sawy.

Lětnik LII.
Zešiwk II.

(Cyłeho rjada čisto 101.)

B u d y š i n.
Z nakładom Maćicy Serbskeje.

Serbja w Pruskej

po ličenju luda z lěta 1890.

Zestajał *A. J. Parčewski.*

Ličenje luda wukonjane w Pruskej w 1890. lěće so jara wustojnje z tym wuznamjenješe, zo bu we nim tež na maćeřnu rěč wobydlerjow w zapisach keđzbowano, štož so w Pruskej hižo wot lěta 1861 wjacu stało njebė. Prawe a wěrne žadanje Böckha*), zo ma methodiska statistika keđzbować na póżnać narodnostnych wobstejnoscow, předewšim pak na narodnu rěč, bė wjele lět wot pruskeho knježerstwa z cyła zabyte. Hewak ma so hišće přispomnić, zo při zapisowanju luda w lěće 1861 bu postajene prašenje wo swójbnej, w lěće 1890 pak wo maćeřnej rěči, po tajkim by poslednje prašenje mohło być dospołniše, dokelž budžeše kóždy wobydler mohł na prašenje wo swojej rěči samostatnje wotmołwić, hdyž w lěće 1861 jeno hłowa swójbny, hospodar, w tutym nastupanju rozsudžowaše. Bjezdwlne je, zo kóžde statistiske zapisowanje narodnosće, hačrunjež sčinjene na podložku theoretiscy cyle dospołneje metody, je tola praktiscy zjednocene ze wšelakimi zmylkami. Zmylki a wopačnosće wosebje tam z wulkej syłu wustupuja, hdžež dvě narodnosći w nastupanju ličby, politiskeho a społečenskeho wuznama so nahladnje wot sebje rozdzělujetej. Wuslėdki ličowanja dawaju stajnje přinošk ad majorem gloriám sylnišeje, knježaceje narodnosće ze škodu prawdy a słabšeho luda. Tež to je cyle zrozmyliwe, zo při statistiskim zapisowanju w Pruskej lěta 1890 mnozy Serbja pod wliwom wšelakich přičinow swoju narodnu rěč su zatajili a přiznali swoju přiwisnosć k němskej narodnosći. Po tajkim můžemy bjezdwlne być přeswėdčeni, zo su ličby serbskich wobydlerjow podate w hamtskich statistiskich žórtach přenizke. Niemjenje

*) Richard Böckh, *Der Deutschen Volkszahl und Sprachgebiet in den europäischen Staaten.* Berlin 1869, str. 19.

pak su wone tola jara zajimawe a poskićeju nam wažny, z najmjeńša přirunowanja hódný statistiski material. Podawamy jow tutón material na podložku officialneho žórta, mjenujcy: Preussische Statistik 121. I. Theil. Die endgültigen Ergebnisse der Volkszählung im preuss. Staate vom 1. December 1890. Berlin 1893. Z džěla budžemy tež wužitkowacé interessantne wobdžětanje narodneje statistiki wukonjane wot barona v. Fircksa, kotremuž běše přistupny nic jeno wozjewjeny, ale tež rukopisny material ličěnja z lěta 1890. Wono je wotčišćane w časopisu kral. pruskeho statistiskeho bureau-a.)* Po tutyh žórtach ličba ludźi serbski rěčacyh w Pruskej bě w lěće 1890 slědowaca:

I. We Łužicomaj.

A. Hornja Łužica.	Mužscy	Žónske	Hrom. k powšitkonn. wo- bydlerstwu (1:1000).	Proc. Serb. w přirun.
Zhorjalc město	18	10	28	1,0
Zhorjelski wokrjes	110	126	236	4,8
Rozborski wokrjes	5309	6454	11763	235,8
Wojerowski wokrjes	6569	7608	14177	436,2
Lubański wokrjes	1	1	2	—
W Hornjej Łužicy hrom.	12007	14199	26206	—
B. Delnja Łužica.				
Chóšebuz město	287	331	668	24,0
Chóšebuski wokrjes	14116	15731	29847	576,7
Grodkowski wokrjes	1180	1475	2655	116,1
Gubiński wokrjes	293	320	613	14,8
Gubin město	7	4	11	—
Kalawski wokrjes	975	1223	2198	47,2
Žarowski wokrjes	273	349	622	6,3
Lubiński wokrjes	28	29	57	1,6
Łukowski wokrjes	4	17	21	0,4
W Delnjej Łužicy hrom.	17163	19529	36692	—
We Łužicomaj, Hornjej a Delnjej	29170	33728	62898	—

Zwonka Łužiskeho kraja Serbja hačrunjež w małych ličbach, tola w lěće 1890 nimale we wšitkich stronach pruskeho kralestwa bydlichu. To dopokazuje slědowace ličowanje.

*) v. Fircks „Die preussische Bevölkerung nach ihrer Muttersprache und Abstammung. Auf Grund des Ergebnisses der Volkszählung vom 1. Decbr. 1890 und anderer statistischer Aufnahmen. Zeitschr. des Kgl. preuss. statist. Bureaus. XXXIII. Jahrg. Berlin 1893. 189—296. Wo Serbach str. 263—266.

II. Serbja zwonka Łužicow.

Wokrjes	Mužscy	Žónske	Hrom.	Proc. Serb. w přirun. k powšitkow. wo- bydleštwu (1:1000).
A. Prov. Braniborska z Barlinjom.				
Barliń	114	197	311	
Branibor, město	3	2	5	
Westhavelland	2	—	2	
Osthavelland	3	—	3	
West-Priegnitz	1	1	2	
Arnswalde	—	1	1	
Friedeberg i. N.	1	—	1	
Weststernberg	1	—	1	
Oststernberg	2	—	2	
Krosno	2	1	3	
Templin	1	—	1	
Angermünde	5	—	5	
Oberbarnim	3	—	3	
Niederbarnim	3	4	7	
Charlottenburg, město	1	11	12	
Teltow	9	13	22	
Jutrobog-Łuknow (Jüterbog- Luckenwalde)	3	—	3	
Suche Bělsko (Zauch-Belzig)	1	1	2	
Podstupim (Potsdam), město	4	—	4	
Spandawa, město	2	5	7	
Kralowc (Königsberg i. N.)	2	—	2	
Soldin	1	—	1	
Lubuš	3	2	5	
Frankfort n. Wo., město	19	2	21	0,4
Hrom. w Braniborskej pro- vincy z Barlinjom, z wu- wzaćom lužisk. wokrjesow	186	240	426	
B. Narańša Pruska.				
Klajpeda (Memel)	3	—	3	
Królewiec (Königsberg) město	4	—	4	
Olštyn (Allenstein)	8	—	8	
Nižiny (Niederung)	1	1	2	
Darkehmen	3	—	3	
Goldap	3	—	3	
Olecko (Oletzko)	—	1	1	
Hrom. w narańšej Pruskej	22	2	24	

Wokrjes	Mužscy	Žónske	Hrom.	Proc. Serb. w přirun. k powšitkown. wo- bydleřtwu (1 : 1000).
C. Nawječorna Pruska.				
Gdaňsk, město	4	—	4	
Suš (Rosenberg i. W.)	1	—	1	
Toruń	3	—	3	
Elblong	1	1	2	
?	—	1	1	
Hrom. w nawječornej Pruskej	9	2	11	
D. Pomorska.				
Uckermünde	1	1	2	
Randow	1	—	1	
Šćećin, město	1	—	1	
Saatzig	—	2	2	
Regenwalde	1	1	2	
Słupsk (Stolp)	2	1	3	
Stralsund, město	—	1	1	
Gryfja (Greifswald)	1	—	1	
Hromadže w Pomorskej	7	6	13	
E. Poznańska.				
Poznań, město	8	1	9	
Poznań, wjesny naraňši w.	2	—	2	
Grodźisk (Grätz)	—	1	1	
Lešno (Lissa)	1	—	1	
Rawič	1	—	1	
Ostrowo	1	—	1	
Čarnkow	2	—	2	
Oborniki	—	1	1	
Gostyń	1	—	1	
Bydgoždź (Bromberg) město	1	—	1	
Babimost (Bomst)	199	232	431	7,3
Šubin	—	1	1	
Hromadže w Poznańskiej	216	236	452	
F. Slezyńska.				
Wrótsław, město	6	6	12	
Wrótsław, wjesny wokrjes	—	1	1	
Brěg (Brieg)	1	—	1	
Wolešnica (Öls)	1	1	2	
Milič	10	2	12	
Němča (Nimptsch)	1	—	1	
Rychbach	1	1	2	

Wokrjes	Mužscy	Žónske	Hrom.	Proc. Serb. w přirun. k powšitkown. wo- bydlerstwu (1:1000).
Swidnica (Schweidnitz)	—	3	3	
Strěgłow (Striegau)	1	—	1	
Waldenburg	1	2	3	
Nowaruda (Neurode)	1	—	1	
Zelonagóra (Grünberg)	—	1	1	
Kožuchow (Freystadt)	1	—	1	
Žahań (Sagan)	7	9	16	
Sprotawa	2	—	2	
Głogow (Glogau)	5	2	7	
Bolesław (Bunzlau)	2	1	3	
Złotagóra (Goldberg)	1	—	1	
Lěhnica, město	2	1	3	
Lěhnica, wjesny wokrjes	—	1	1	
Bolkenhain	—	1	1	
Jelenjow (Hirschberg)	1	1	2	
Lwow (Löwenberg)	4	1	5	
Wopole (Oppeln)	—	1	1	
Tošek-Gliwice (Gleiwitz)	1	—	1	
Račibor (Radibor)	—	1	1	
Kózle (Kosel)	1	1	2	
Hrom. w Slezyńskiej, z wu- wzaćom lužisk. wokrjesow	50	37	87	

G. Sakska provinca.

Osterburg	1	—	1
Salzwedel	1	2	3
Jerichow I.	2	—	2
Kalbe	1	—	1
Magdeburg, město	4	2	6
Aschersleben	1	1	2
Halberstadt	3	—	3
Rukow (Liebenwerda)	2	3	5
Torgawa	2	—	2
Swinica (Schweinitz)	2	—	2
Bitterfeld	1	1	2
Solawski w. (Saalkreis)	4	—	4
Halo, město	3	3	6
Dolič (Delitsch)	1	2	3
Mansfeld, hórski wokrjes	1	—	1
Mansfeld, jězorny wokrjes	1	1	2
Weissenfels	—	1	1

Wokrjes	Mužscy	Žónske	Hrom.	Proc. Serb. w přirun. k powšitkown. wo- bydleŕstwu (1:1000).
Naumburg	2	—	2	
Žič (Zeitz)	—	1	1	
Hrom. w sakskej provincy	32	17	49	
H. Šlezwig-Holštein.				
Šlezwig	—	3	3	
Oldenburg	1	—	1	
Plön	2	1	3	
Kiel, město	1	1	2	
Kiel, wjesny wokrjes	—	1	1	
Rendsburg	2	—	2	
Süderdithmarschen	2	—	2	
Steinburg	5	1	6	
Stormarn	—	1	1	
Pinneberg	2	—	2	
Altona, město	2	—	2	
Lauenburg, wjeŕchowstwo	1	1	2	
Hrom. w Šlezwig-Holštein- skej provincy	18	9	27	
I. Haňoverska pro- vinca.				
Hanover, město	3	1	4	
Hanover, wjesny wokrjes	1	1	2	
Hameln	1	—	1	
Hildesheim, město	—	2	2	
Goslar	2	—	2	
Göttingen, město	1	1	2	
Celle, město	—	2	2	
Burgdorf	1	—	1	
Fallingbatel	1	—	1	
Soltau	1	—	1	
Luchow (Lüchow)	258	327	585	20,6
Dannenberg	—	3	3	
Lüneburg, město	3	3	6	
Harburg, město	4	—	4	
Harburg, wjesny wokrjes	2	—	2	
Stade	1	—	1	
Stadeln	1	—	1	
Lehe	1	—	1	
Osterholz	1	—	1	
Lingen	1	—	1	

Wokrjes	Mužscy	Žónske	Hrom.	Proc. Serb. w přirun. k powšitkown. wo- bydleštwu (1:1000).
Bersenbrück	1	—	1	
Osnabrück, město	2	—	2	
Hrom. w Hanoverskej	286	340	626	
J. Westfalska provinca.				
Tecklenburg	1	—	1	
Beckum	1	—	1	
Recklinghausen	50	28	78	0,8
Bielefeld, město	1	—	1	
Büren	1	—	1	
Höxter	—	1	1	
Hamm	14	6	20	
Dortmund, wjesny wokrjes	55	21	76	1,0
Hörde	1	—	1	
Bochum, wjesny wokrjes	16	5	21	
Gelsenkirchen	181	87	268	2,1
Hattingen	2	4	6	
Schwelm	2	1	3	
Iserlohn	1	—	1	
Altena	2	—	2	
Olpe	—	2	2	
Siegen	1	—	1	
Hrom. we Westfalskej	329	155	484	
K. Hessen-Nassauska provinca.				
Kassel, město	4	1	5	
Kassel, wjesny wokrjes	1	—	1	
Hanawa, město	—	1	1	
Unterlahnkreis	1	—	1	
Sankt Goarshausen	1	—	1	
Wiesbaden, wjesny wokrjes	1	1	2	
Wiesbaden, město	2	2	4	
Obertaunus	—	1	1	
Frankfurt n/M., wjesny wokr.	2	1	3	
Hrom. w Hessen-Nassauskej	12	7	19	
L. Rejska provinca.				
Koblenz, město	1	—	1	
Koblenz, wjesny wokrjes	1	—	1	
Neuwied	1	—	1	
Rees	1	—	1	

Wokrjes	Mušcy	Žónske	Hrom.	Proc. Serb. w přirun. k powšitkowu. wo- bydlerstwu (1: 1000).
Krefeld, město	2	1	3	
Duisburg, město	—	1	1	
Mühlheim n. R.	4	2	6	
Ruhrort	2	—	2	
Essen, město	6	4	10	
Essen, wjesny wokrjes	57	21	78	0,5
Mörs	1	1	2	
Düsseldorf, město	1	—	1	
Düsseldorf, wjesny wokrjes	1	—	1	
Elberfeld, město	7	3	10	
Neuss	1	—	1	
Gladbach	1	1	2	
Gummersbach	1	—	1	
Mühlheim n. Rejnom	2	—	2	
Köln, město	2	3	5	
Aachen, wjesny wokrjes	—	3	3	
Hrom. w Rejnskej provincy	92	40	132	

Wšitkich wobydleri serbski
rěčacych w lěće 1890 bě
w Pruskej zwonka luži-
skich wokrjesow 1259 1089 2348

Wšitkich wobydleri serbski rěčacych w cyłym
pruskim kralestwje bě po officialnym zličenju:

Mušskich	Žónskich	Hrom.
30 429	34 825	65 254

Po wyšepodatych zličenjach jednotliwych luži-
skich a zwonka Łužicow ležacych wokrjesow pak bě
Serbow:

	Mušskich	Žónskich	Hrom.
We lužiskich wokrjesach	29 170	33 728	62 898
Zwonka Łužicy	1 259	1 089	2 348
Hromadže	30 429	34 817	65 246

Poslednje ličby wopokazuja čisło wosobow, kotrež su na pra-
šenje wo narodnej rěči wotmołwile ze słowom „wendisch“.
K tym maju so hišće přizamknýe či, kotřiž su podali dvě rěči,
mjenujcy němsku a serbsku. Kak wjele bě tajkich w jednotli-
wych lužiskich wokrjesach? My jenož podač móžemy ličby tych,
kiž su němsku a druhu rěč powšitkownje (deutsch und eine andere

Sprache) zapisali; we lužiskich stronach so rozymi, budže ta druha rěč zwjetša serbska.

Wokrjesy	Mužskich	Žónskich	Hrom.
Rozborski	423	502	925
Wojerowski	500	534	1034
Chóšebuz, město	214	221	435
Chóšebuski wokrjes	291	394	685
Grodkowski	181	259	440
Gubiński	34	45	88
Kalawski	642	631	1273
Žarowski	127	108	235
Lubinski	17	14	31
Hrom. we Łužicy	2438	2768	5146

Tajkich počójenjakow němsko-serbskich je v. Fircks naličil w cyłym pruskim knježerstwje mužskich 2574, žónskich 2853, hrom. 5427; a počóju tutech, 1287 m. a 1426 ž., 2713 hrom., je wón přizamknył k serbskej narodnosći, kotraž so na tajke wašnje powjetši wo 1287 m. + 1426 ž. = 2713 wosobow. Tuž skónenje v. Fircks w léce 1890 liči 67967 Serbow w Pruskej.

Tuta ličba je bjezdwehlne přenizka; to my niže so postaramy dopokazać, nětko pak wostawimy hišće při druhich resultatach wuslědženych w ličenju léta 1890, kotraž nam poskičeja wjac dyžli jenu zajimawu statistisku wobstojnosć wo Serbach. — Powšitkownje měnimy, zo so w nastupanju statneje přisłušenosće Serbja rozdzěluja do sakskich a pruskich. To njeje dospołnje prawje a płaći jeno wo wjetšinje; nimo pruskich Serbow bydli w Pruskej mały džěl ludźi „wendisch“ (serbski) rěčacych, kotryž z poddanow wšelakich druhich statow, zwonka němskeho kejžorstwa ležacych, wobstoji. Widźimy to ze slědowaceho ličenja, kotraž podawamy po v. Fircksowych ličbach.

Stat	Mužskich	Žónskich	Hromadze
Němske kejžorstwo	31 348	36 082	67 430
Rakuska	355	154	509
Wuherska	4	9	13
Belgiska	1	1	2
Šwedska	8	2	10
Rusowska	—	1	1
Rumunska	—	2	2

Nadpadnje wulka je ličba rakusko-wuherskich „Serbow“ a tu ličbu móžemy sebi cyle lohko ze zmylkow statistiskeho zastojnstwa samoho wujasnić. W Rakuskej a tež w susodnych wokolinach wuherskeho kraja bydla Słowjenjo abo Słowińcy, kotřiž su wot Němcow mjenowani „Winden“, jich rěč pak mjenuje so „windische Sprache“. — Rakušenjo słowińskeje narodnosće, přebywajcy w Pruskej, su na prašenje wo maćefnej rěči ze słowom „windisch“ wotmołwili, a zastojnik při zličanju je tuto słowo ze słowom „wendisch“ změšał, a na tajke wašnje je přibýło přez poł sta Serbow rakusko-wuherskeho poddanstwa. Što pak činja Serbja belgiskeho a šwedskeho poddanstwa a što Serbowki z Rumunskeje a Rusowskeje, wujasnić njemóžemy.

W nastupanju wěrywuznaća rozdźěluja so Serbja do ewangeliskich a katolskich. To płaći pak jeno wo wulkej wjetšinje; přetož pruska statistika z lěta 1890 dopokazuje, zo nimo tutejch někotři Serbja słušachu k druhim křesćanskim wěrywuznaćam, haj namakachu so sami Židži, kiž serbsku rěč za swoju maćefnu spóznaču. Widźimy to ze slědowaceho zestajenja:

Wěrywuznaće:	Maćefna rěč			
	serbska:		serbska a němška:	
	M.	Ž.	M.	Ž.
Evangelscy	29009	33529	2393	2726
Katholscy	1387	1258	169	120
Bratrowska gmejna	2	1	—	1
Menonići	—	—	1	—
Baptisći	—	—	—	1
Japoštołska cyrkej	25	36	3	2
Dissidenći	3	2	—	—
Druzy křesćenjo	—	—	2	—
Židži	1	5	4	3
Słušacy k druhim wěrywuznaćam	—	—	1	—
Njewěšte podaće	2	—	1	—

W nastupanju staroby bě postajenje serbskeho luda w lěće 1890 slědowace:

Staroba:	Maćefna rěč			
	serbska:		serbska a němška:	
	M.	Ž.	M.	Ž.
Do 5 lět	3876	3723	132	185
5—10	3436	3448	156	154
10—15	3489	3510	194	226
15—20	2634	2968	238	237

Staroba:	Maćerŋna rěč			
	serbska:		serbska a němska:	
	M.	Ž.	M.	Ž.
20—25	1862	2509	230	238
25—30	2126	2430	249	233
30—35	2125	2352	253	255
35—40	2013	2278	216	202
40—45	1783	2145	206	230
45—50	1793	2072	174	205
50—55	1433	1859	157	188
55—60	1173	1557	119	123
60—65	905	1393	95	137
65—70	789	1141	77	105
70—75	582	800	49	64
75—80	291	436	19	50
80—85	86	135	8	14
85—90	27	58	1	7
90—95	4	7	1	—
95—100	—	1	—	—
100—	—	—	—	—
Njewěsta staroba	2	3	—	—

Škoda je, zo na dobo z wozjewjenjom officialnych statistiskich zličowanjow pruske statistiske zastojnstwo njeje dało wot-
 čisjeć nadrobne ličby wo wobydlerjach jednotliwych wsow a ryćer-
 kubłow w nastupanju maćerŋneje rěče, kaž to bu w swojim času
 činjene w Sakskej po ličenju lěta 1880 a tež w rakuskej Sle-
 zynskej wo tamnišich Polakach, Čechach a Němcach. — Tutón
 njedostak knježeŋskeje publikacije staraše so z džěla porjedzić
 v. Fireks z wozjewjenjom wsow a ryćerkubłow, w kotrychž Serbja
 we wjetšinje abo we waźniwej mjeńšinje bydla. Nastupace na-
 drobnoće wón podawa w kulojtych ličbach, mjenujcy w pro-
 centnym poměrje z tysaca. Ličby a městnoće na podložku li-
 čenja z lěta 1890 su slědowace.

I. Rozborski wokrjes.

900—1000 ‰ serbskich wobydlerjow mějachu wsy: Brě-
 zowka, Černsk, Dyrbach, Hola, Miłoraz, Mułkecy, Nowawjes,
 Rowne, Slepó, Sprjowje, Wolešnica, Wuskidž.

800—900 ‰: Čelno, Džewin, Jabłónc, Jamno, Košla, Stary
 Lubolń, Pakostnica, Publik, Spaleno, Wochozy, Wylemojcy.

700—800 ‰: Cympel, Dubo, Mikow, Mochotc, Radšowk, Štyri DUBY; ryčéřkubla Dyrbach a Slepó.

600—700 ‰: Delni Hbjelsk, Klětno, Krušwica, Krynhelecy, Wunšow c ryčéřkublo Cympel.

500—600 ‰: Horni Hbjelsk, Horšow, Hóznica, Kutý, Rychwařd, Wukrančicy; ryčéřkublo Miřoraz-Lěsny Hród (Mühlrose-Waldschloss).

400—500 ‰: Hornje Brusy, Krjebja, Skarbišecy, Trjebín, Wjeska; ryčéřkuble Dubo a Jablónč.

300—400 ‰: Bělawaoda, Dořha Boršć, Drěnow, Hamor, Muřakowski džěl; ryčéřkubla Delni Hbjelsk, Kořla, Krjebja, Stary Lubolń a Woleřnica.

II. Wojerowski wokrjes.

900—1000 ‰ serbskeho wobydleřstwa mějachu: Bezdow, Běly Khořmc, Bjerwařd, Bjedrichecy, Brěžki, Bórk, Tranje, Dubrjeńk, Hory, Hózk, Koblicy, Kočina, Kinajcht, Lipiny, Lubuš, Manjow, Mortkow, Mučow, Narć, Nowa Luka, Noweměsto, Rachlow, Radska, Roholń, Rudej, Sepšecy, Šiboj, Spale, Stróža, Sulšecy (Sollschwitz), Tři Žony, Wysoka, Židzino.

800—900 ‰: Bluń, Brětnja, Bukojna, Wulki Čisk, Drětwja, Hermanecy, Lejno, Łučó, Němcy, Nowawjes, Nydej, Nydej pola Łaza, Salow, Séeńca, Sprjejcy, Zabrod, Złyčín, Ždžarki.

700—800 ‰: Čorny Khořmc, Lubhozď, Nowawjes kralowska (Neudorf Königlich), Parcow.

600—700 ‰: Delni Wujezd, Łaz, Lěskej, Ptačecy.

500—600 ‰: Čisowa, Kulowc; ryčéřkublo Złyčín.

400—500 ‰: Bórkhamor; ryčéřkubla Běly Khořmc, Bjerwařd a Séeńca.

300—400 ‰: Ryčéřkubla Delni Wujezd, Hermanecy, Koblicy, Manjow a Rudej.

III. Khočebuzski wokrjes.

900—1000 ‰: Barbuk, Bobow, Bórkowy-Kupařska wosada, Brama, Brjazyna, Cazow, Debsk, Deřank, Deřno, Drěžnice, Góřbín, Góry, Grožišćó, Hařow, Kósobuz, Kóřlow, Kózle, Liřkow, Liřkowk, Móst, Myřyn, Nowawjes, Ochoza, Popojce, Radojs, Rogozna

(Roggosna), Rogozna (Willmersdorf), Šejnejda, Słychow, Strjažow, Tornow, Trawnica, Wjerbno, Zaspy, Žyłow, Žyłowk; ryćefkubła Bobow, Kósobuz a Wjerbno III.

800—900 ‰: Bórkowy-kolonija, Dalic, Drjejece, Dubje, Dubrawka, Gółkojce, Jabłoń, Janšojce, Kopac, Libanojce, Matyjojece, Příklad, Rubyn, Smogorjow, Zakazń; ryćefkubło Popojce.

700—800 ‰: Chmjelow, Garej, Kopańce, Kórjeń, Łakoma, Limbork, Trjebjejece, Turej, Žargoń; ryćefkubła Brama, Jabłoń, Kózle, Myšin, Słychow, Tornow a Wjerbno I.

600—700 ‰: Bórkowy-wjes, Brjazynka, Drjenow, Górnjonow, Wóseńk; ryćefkubła Brjazyna, Wjelike Dobrynje, Drěžnice, Dubrawka, Górnjonow, Kórjeń, Kótlow, Wjerbno V a Žargoń.

500—600 ‰: Glinisk, Křišow, Strobice; ryćefkubła Garej, Gółkojce, Wjerbno IV.

400—500 ‰: Gónna, Škódow; ryćefkubła Małe Dobrynje, Dubje, Gółbin, Trawnica.

300—400 ‰: Rogeńc a ryćefkubło Wjerbno II.

IV. Grodkowski wokrjes.

900—1000 ‰: Železna.

800—900 ‰: Běła.

700—800 ‰: Zakrjow, Zakrjeje, ryćefkuble Bageńc a Zakrjeje.

600—700 ‰: Łojow, Terp; ryćefkubło Lěšće.

500—600 ‰: Gózdź, Dubrawa.

300—400 ‰: Bageńc, Syjk-leński a ryćefkubło Łojojc.

To je wšitko, štož namakamy pola v. Firksa wo wsach wobydlenych wot Serbow; w městach Serbja wučinjachu 288,3 ‰ wobydlerjow w Kulowje a 176 ‰ we Wojerecach; w druhich městach procent Serbow bě hišće mjeńši. Zwonka lužiskeho kraja Serbja bydlachu w trochu wažniwych a widžomnych mjeńšosćach w industrialnych wokrjesach Westfalskeje a Rejnkeje provincy, w Gelsenkirchenje 2,1 ‰, Dortmundze 1 ‰, Recklinghausenje 0,8 ‰ a Essenje 0,5 ‰. Woni su tam bjezdwełnje jako džělaćerjo w kopalnjach a fabrikach přičahnyli. Cyle hinaši wuznam a pokhad maju Serbja w Póznańskej, w Babilmojskim wokrjesu, hdžež tež ze swojim procentnym poměrom k powšitkownemu wobydlerstwju přewyšuju ličbu Serbow w indu-

strialnych nawječornych wokrjesach. Smy hižo widźeli, zo tutón poměr je 7,3 ‰. Tući Babimojscy Serbja su potomnicy přečahawarjow z Delnjeje Łužicy, kiž w dawnych časach su so do Pólskeje přesydliili a tam wjes Chwalim při rěcy Obricy založili. Woni kruće dźerža na lutherskim wěrywuznaću, a jeno w tutom nastupanju rozdźěluja so wot katholsko-pólskich sudow, kotrychž rěč su hewak za swoju přiwzali. „Štož rěč nastupa, je Chwalim dawno spólšćeny.“ Tak je pisał Hórnik w léce 1884 na podložku dopisa fararja Zakobielskeho z městačka Kargowy, hdžež so Chwalimscy Serbja k Božim službam dźerža. *) Tuto na kóždy pad interessantne faktum, zo při ludaličenju woni serbsku rěč za swoju maćefnu rěč přiznachu, je z widžomnym dopokazmom wěšteje ethnografiskeje samostatnosće a kruće žiweho wopomnjeća wo jich serbskim pokhodže.

Hišće zajimawša je wobstojnosć, zo w Hanoverskej, we Łuchowskim wokrjesu přez połtysaca wobydlerjow je serbsku rěč za swoju maćefšćinu podało. Wo burskej kolonizaciji a přesydlenju Serbow z Łužicy do tutych stronow ničo znate njeje; tež wo přečahowanju serbskich dźěłaćerjow do toho wokrjesa rěč być njemóže. Wokolnosć Łuchowa (Lüchowa) je rědko zasydlena (39 wobydlerjow pro 1 □kilom.); njeje to kraj sylnje wuwiteje industrije, tohodla cuzy dźěłaćerjo tam njepřikhadžeju a tež do cyła trěbni njejsu. We wonych wokrjesach, do kotrychž z dalekich stronow dźěłaćerjo éahaju, so wšudžom wažniwy procentny poměr Polakow nakhadža, kaž na př. w Recklinghausenskim 59,1 ‰ + 0,8 ‰ Mazurow (tohorunja Polakow ewangelskeho wěrywuznaća), we wjesnym Dortmundskim 23,6 Polakow + 3,1 ‰ Mazurow, w Gelsenkirchenskim 73,6 + 8,2 Mazurow. Hinak we Łuchowskim wokrjesu; jow w léce 1890 Polacy do cyła njeběchu, potajkim tutón wokrjes njemohł być a njeje był kraj dźěłaćeřskeho přečahowanja. Tohodla tež pomjenowani w statistiskim zličowanju hanoversey Serbja abo „Wendojo“ njemóža być přečahawarjo z druhich stronow, ale słušeju do městneho starodawneho wobydlerstwa. Su to bjezdělnje potomnicy hanoverskich Połobjan, zrudne powostanki słowjanskich ludow Drje-

*) Spólšćena něhdy serbska wjes Chwalim. Łužica, lětn. 1884, str. 25.

wjanow a Hlinjanow, kiž runje w tutych stronach něhdy bydlachu a dołho, hač do kónca XVIII. lětstotka, dźeržachu swoju zastarsku słowjansku rěč. Perwolf*) naspomina, zo je we wsy Kremlinje w lěće 1798 zemrjel bur mjenowany Warac, posledni čłowjek, kotryž hišće znaješe Wótče naš w rěči svojich prawótcow. Ta powjesé móže być tola njewěsta a njedospołna, dokelž z wjele pozdžišeho časa, mjenujcy z lěta 1832 mamy slěd słowjanskeje samostatnosće w nastupanju rěče w hanoverskim kraju „Wendow“ wozjewjeny w sobučasnym Lüneburskim časopisu. Tam rěka, zo so „słowjanske wašnja přeco bóle a bóle zhubichu při stajnje husćišim měšenju z Němcami, tola nic jich swojotna rěč a namakuja so hišće burja, kiž maju někajke wědomstwo tuteje rěče. Hišće trjebaju so słowa: Dorjej = Schlagbaum, Pforte; Zickanejtz = Hase; Kuzzo, Kussa = Hütte.***) Z druheje strony je nadpadowace, zo słownikowe zběrki a druhe zapiski rěčnych powostankow tuteje słowjanskeje hałozy wot wšelakich zhromadźene pokhadźeju jenoz kónca XVII. a ze spočatka XVIII. lětstotka; z poslednim pomnikom je mała zběrka słow zapisana wot sudniskeho pismawjedźerja Hintza we Łuchowje (Lüchow) z lěta 1786.* *) To je z dopokazmom, zo bě hižo w tamnym času połobská rěč zrozpluwowała w němčinje a pozdžiši material njeje hižo wjacy dosahał za zhromadźenje słownika. Tež spisaćel w nowišim času, w lěće 1862 wudateho wopisanja hanoverskeho kraja Wendow w geografisko-ratařskim nastupanju, njewědžeše abo z najmjeńša njepiše ničo wo tom, zo bychu w tym kraju ludžo hišće słowjanski powědali.†) Po tajkim je jara

*) Germanizacija bałtijskich Sławian. S. Petersburg. 1876. Str. 49.

**) Neues vaterländisches Archiv . . . begründet von G. H. G. Spiel, fortgesetzt von Ernst Spangenberg. Jahrgang 1832. Lüneburg 1832, I., str. 305—6; passus tu počahowany stoji w originalu pola Pfula, Pomniki Połobjan Słowjańščiny (Čas. Tow. Maćicy Serb. 1864, str. 212).

***) Pful. Tamle str. 35. Hladaj tež: Hilferding. Die sprachlichen Denkmäler der Drewjaner und Glinjaner Elbslaven im Lüneburger Wendlande. Aus dem Russischen von J. E. Schmalzer. Budyšin 1857, str. 47.

†) Das hannoversche Wendland. Festschrift dem Centralausschusse der Königl. Landwirtschaftlichen Gesellschaft zu Celle bei seiner Anwesenheit im Wendlande im Sommer 1862, gewidmet von dem Landwirtschaftlichen Lokalverein des Wendlandes zu Lüchow. Lüchow. 1862.

dwělomne, hač tući wobydlerjo Łuchowskeho wokrjesa, kotřiž su w léće 1890 na statistiske prašenje wo maćérnej rěče ze słowom „wendisch“ wotmołwili, rěčachu a rěča woprawdžitu počobsku rěč, tajku samu, kotrejež zynkowny a twórbny stwar je Schleicher wědomostnje wobdžěłał na podložku zawostajenych powostankow. Skerje móžemy sudzić, zo woni hižo drje su so k delnjoněmskej rěči z cyła přizamkli, tola pak we njej mnohe powostanki ze stareho časa zakhowali a při tom su runje sebi zdžerželi žiwe dopomnjeće swojeho słowjanskeho pokhada a tež drje někotre słowjanske wašnja a nałožki; a tutech přičinow dla woni čuja swój rozdžěl wot Němcow, swoju nutřkownu samostatnosć a su ju wozjewili w statistiskich listnach. Na kóždy pad za wědomosć zajimawe by było nadrobne přepytowanje teje wotležaneje něhdy słowjanskeje hałozy, a to wosebiće ze strony tych słowjanskich wučencow, kotřiž z dohom su delnjoněmskeje rěče móćni. Přepytowanje hodži so přede wšim činić we tych wsach hanoverskeho „Wendlanda“, kotrež su w zastarskej kulojtej formje natwarjene. Po słowach von Firksa su tute wsy slědowace: Schletau, Bockleben, Witzeetze, Simander, Volzendorf, Predöhl, Trabuhn, Schweskau, Kriwitz, Köhlen, Schreyahn, Banzau, Lütenthien, Külitz, Proitze, Vasantien, Tobringen, Gross Breese, Nemitz, Lantze, Prezelle, Thurau, Meuchefitz, Kremlin, Ganse, Mammoissel, Gross-Sachau, Klein-Sachau, Diahren, Klein-Gaddau. Přetož z dališich słow*) woneho spisaćela móžemy sebi wuwzać, zo runje w tutech wsach bydla potomnicy počobsko-słowjanskeho naroda, kiž su rěč swojich přjedownikow podali za swoju w ličenskich listnach léta 1890.

Smy hižo raz spomnili, zo powšitkowne officialne ličby serbskeho luda w Pruskej su přenizke. Wone so jara sylnje rozdžěluja wot ličbow wobstaranych a podatych wot dra. Muki w jeho wulkotnje wobdžělanej statisticy lužiskich Serbow. To dopokazuje slědowace zestajenje:

*) Aber in keinem dieser Dörfer bilden Personen von wendischer Muttersprache die Mehrheit oder auch nur einen namhaften Teil der Bevölkerung. Str. 266.

(Ličba Serbow mužskich a žónskich hromadže.)

I. Delnja Łužica.

Po officialnych žórlach z l. 1890.	<i>Wokrjesy:</i>	Po Mukowej statisticy z l. 1880—1884.
668	Chóšebuz, město	44617
29847	Chóšebuski wokrjes }	
2655	Grodkowski	10735
613	Gubiński }	608
11	Gubiń, m. }	
2198	Kalawski	12877
622	Žarowski	2086
57	Lubiński	1487
21	Łukowski	—
<hr/> 36692		<hr/> 72410

II. Pruska Hornja Łužica.

	<i>Wokrjesy:</i>	
14177	Wojerowski	19377
11763	Rozborski	17385
236	Zhorjelski	541
28	Zhorjelc, město	—
2	Lubański	—
<hr/> 26206		<hr/> 37303
62898	Z razom Serbow w pruskich Łužicach	109713

Potajkim, rozdźěl tuteju dweju zličowanjow wučinja 46 815. Je to přez měru wulka a cyle wěrje njepodobna ličba. Njeje móžno, zo by serbski lud w krótkim běhu časa k lětu 1890, mjenujey w Delnjej Łužicy wot lěta 1880, w Hornjej Łužicy pak wot lěta 1884 tak nahle so pomjenšił. Woprawdže Mukowa ličba móhła so něšto ponižić přez to, zo stari Serbja w poněmčowaných namjezných wosadach su zemřeli bjez nastupnikow serbski řečacych; rozdźěl z tuteje přičiny pak njemóhł być wažniwy a na kóždy pad njemóhł wučinić džesatki tysacow. Woprawdžita přičina rozdźěla tči w druhich wobstojnosćach. Z tuteju dweju ličbow, kotra so bóle k woprawdžitosći přibližuje? —

Z jeneje strony Mukowa statistika załožuje so na podložku autoptiskich z wulkim prócowanjom zhromadžených powěšćow w jednotliwych wosadach a wsach samych a je nimo toho w nastupanju hornjołužiskich wokrjesow wobstarana a zestajana

na podložku materiala wot landratstwow sobudžěleneho, kotrež tola njesmědža so winować na stronistwo a přezměrnu přikhilnosć k Serbam. Z druheje strony pak znajemy khwatniwosć officialného powšitkowneho zapisowanja, předewšim pak wšelake psychiske wliwy, kotrež k pomjeńšenju ličby serbski rěčacych sobuskutkowachu. Nic jedyn, hačrunjež doma serbski rěči, je so hanibował zjawnje do ličenskeho listna swoju maćefnu rěč zapisać; na druhich su wliwali wulecy kublerjo, najeńcy, fararjo, wučerjo a wšelacy zastojnicy, zo by serbska rěč do wotmołwjenja na prašenje wo maćefšćinu cyle njeprišła. Mechanismus zapisowanja je derje znaty. Wjacy wo nim prajić njeje trjeba. Sapienti sat!

Předewšim mamy přistajić, zo tež v. Fircksowe wobličenje Serbow dospołne njeje; přistajenje jenož počojcy ludźi serbski a němski rěčacych k serbskej narodnosći njedosaha. Znajerjo městnych wobstejnosćow su bjezdwełnje přeswědčeni wo tom, zo bychy so Němcy, byrnjež derje serbski mohli, jenož w jara rědkich padach při officialnym zapisowanju k tomu znawali. Tohodla směmy skerje a cyle wěrjepodobnje ličbu wšitkich w dwěmaj rěčomaj rěčacych (5427), z małym wuwzaćom (10 %? abo hišće mjenje) k serbskemu ludej přizamknýć.

Za kritiske rozsudženje officialneho zličowanja Serbow wazniwy porjedzeř namaka so dale tež w druhim officialnym źorle, mjenujey w statisticy šulskich dźěći w Pruskej z lěta 1891 wozjewjenej w časopisu statistiskeho bureau-a. *) Wuspěchy tuteho zličowanja poskića čitarjej slědowaca tablica, w kotrejž podawamy ličby dźěći rěčacych němski, serbski a tež we woběmaj rěčomaj. Tutej dvě poslednej skupinje móžemy cyle wěsće zjednočić w jedyn a samy rjad serbskich dźěći. Kóždy, štóž znaje pruske šulske wobstejnosće, njebudže na tom dwělować; skerje móžno je myslić, zo w rjadu jako cyle němskich zapisanych dźěći mnohi dobry serbski hólčik abo holčka stej zatepjenej. Procentne poměry serbskich šulskich dźěći k powšitkownym ličbam šulskeje młodžiny podawamy po v. Fircksu. Při tom přispominamy, zo

*) Preussische Statistik. Heft 120. Das gesamte Volksschulwesen im preussischen Staate im Jahre 1891. II. Teil. Berlin 1892. Wo Serbach str. 74—77, 82—83; hladaj tež I. Teil. Berlin 1893.

v. Fireks jeno počejou dwěrěčnych džěci do serbskich je stajil, dokelž wón džě to same čini při poměrach powšitkowneho wobdylěstwa; tohodla procentne poměry serbskich džěci a wšitkich Serbow bywaju na tym samym podložku natwarjene.

Wokrjesy	Liěba džěci rěčacych			Serbske džěci hromadže	Proc. poměr wšitk. serb. wobydł. ‰/oo	Proc. poměr serb. džěci	Rozdžěl proc. poměrów serb. džěci wot tajk. serb. wob. ‰/oo
	němski	serbski	serb. a něm.				
Zhorjelski krajski							
w městach	294	—	—	—	4,8	3,5	— 1,3
na wsach	8755	63	—	63			
Rozborski, w měst.	827	—	—	—	235,8	230,2	— 5,6
na wsach	6142	1780	881	2661			
Wojerowski, w měst.	1127	242	179	421	436,2	376,9	— 59,3
na wsach	2238	2238	259	2497			
Chóšebuz, město	3457	4	60	64	24,0	18,1	— 5,9
Chóšebuski krajski,							
w městach	650	—	—	—	576,7	610,7	+ 33,9
na wsach	2700	5465	744	6209			
Gubiński krajski,							
w městach	688	—	—	—	14,8	17,3	+ 2,5
na wsach	6411	123	4	127			
Kalawski, w měst.	2609	2	—	2	47,2	47,3	+ 0,1
na wsach	6770	302	342	644			
Grodkowski, w měst.	1708	—	—	—	116,1	125,4	+ 9,3
na wsach	1844	300	430	730			
Žarowski, w měst.	6404	—	—	—	6,3	3,1	— 3,5
na wsach	10986	34	42	76			
Lubiński, w měst.	1000	—	—	—	1,6	0,7	— 0,9
na wsach	4754	—	8	8			

Z horjeka podateho zestajenja móžemy widžec, zo w štyrjoch wokrjesach, mjenujey w Chóšebuskim krajskim, Gubińskim krajskim, Kalawskim a Grodkowskim procentny poměr serbskich šulskich džěci w léce 1891 bě wjetši hač poměr wšitkich Serbow w léce 1890. Dokelž pak němscy starši njemóhli měc serbskich džěci, to dopokazuje, zo wěsty džěl Serbow při powšitkownym ličenju njeje prawje podať swoju maćerńu rěč. Mjeńši poměr serbskeje młodžiny běše we wokrjesach: Zhorjelskim, Chóšebuskim měšćanskim, Žarowskim, Lubinskim, Wojerowskim a Rozborskim.

W nastupanju teju dweju poslednjeju mamy něšto přistajić. W Rozborskim wokrjesu bě zapisana wulka ličba džěći rěčacych serbski a němski, štož rěka bjezdwełnje serbskich džěći; v. Fireks jeno počocu tutech je přizamknył k serbsčinje, štož je přemalo a wopačnje a tohodla po jeho zličowanju je so procentny poměr serbskeje młodžiny přenizki wopokazał. Woprawdže, po horjejšim porjedženju, poměr tón čini: 308,3 ‰. Mjez tym v. Fireksowy procentny poměr wšitkich Serbow z l. 1890, hdyž bychmy k ludžom serbski rěčacym 5309 m. + 6454 ž. = 11736 přiwdali samo wšitkich dweju rěčow (nic jeno serbskeje a němskeje) mócných 423 m. + 502 ž. = 925 wosobow, so jara mało powyšī, tak zo na kóždy pad w Rózborskim wokrjesu ličba serbskich džěći po šulskej statisticy z l. 1891 bě poměrnje wjetša hač procentna ličba wšitkich Serbow po zapisowanju z l. 1890. Tutech samych přičinow dla we Wojerowskim wokrjesu procentny poměr serbskeje młodžiny bě woprawdže tež wjetši, hač je so w v. Fireksowym zličowanju wopokazał; z přistajenjom wšitkich serbski a němski rěčacych džěći k serbskej młodžinje budže tutón poměr 464,4 ‰, tuž tohorunja tež sylnišī hač procentny poměr wšitkich Serbow po ličenju lěta 1890. Potajkim hižo wuslědki šulskeje statistiki z lěta 1891 zjawnje dopokazuja, zo běchu ličby Serbow wuslědžene w lěće 1890 přenizke.

To so wopokazuje hišće zjawnišo, hdyž podate wot v. Fireksa ličby wo serbskim wobydlerstwje jednotliwych wsow zestajamy z nadrobnosćemi autoptiscy zhromadženymi w Mukowej statisticy Serbow w Hornjej Łužicy z lěta 1884 a w Delnjej z lěta 1880. *) Róznota wot tutoho časa, hdyž je Muka swoju statistiku na podložku bjezdwełnych žórłow zestajał, k lětu officialneje statistiki njebě wulka a tohodla so, w faktiskich narodnych poměrach sylnje, nadpadowace přeměnenjenje stać njemóžeše. Mjez tym my w nastupanju jednotliwych wsow widžimy nahladny rozdžěl, kotryž so jenož z njedospołnosću officialnych statistiskich zapisowanjow z lěta 1890 wujasnić hodži. Z dopokazmom toho su slědowace nadrobnosće. W v. Fireksowym rjedže serbskich wsow Wojerow-

*) Statistika hornjołužiskich Serbow pruskeho kralestwa. Časopis Maćicy Serbskeje. 1885. Str. 6—20. Delnjołužiske Serbowstwo w lěće 1880. Časopis M. S. 1884. Str. 3—110.

ského wokrjesa pobrachujetej do čista serbska wjes Michałki (99 S.) a nimale čisće serbska wjes Daški (108 S., 3 N.). W mnohich druhich wsach procentny poměr serbsčiny pola von Fircksa je přenizko podaty: ze wsow na př. wobpřijacych 800—900 ‰ Serbow Bukojna a Salow běštej w l. 1884 čisće serbskej (256 + 129), z druhich pak mējachu Bluń 481 S., 7 N., Zabrod 301 S., 5 N., Lejno 388 S., 7 N., Sprjejca 325 S., 4 N., potajkim tute wsy by so hodźiło skerje přizamknýc k přenjejskej skupinje, w kotrejž procent Serbow bě 900—1000 ‰. W Čornym Khołmcu bě 424 S., 14 N., mjez tym zo po officialnym zličowanju wona wjes mėješe jeno 700—800 ‰ Serbow. Ze wsow ze serbsčinu 600—700 ‰ Ptačecy bě dospołnje serbska, w Delnim Wujězdze bě 385 S., 75 N., po tajkim ta poslednja wjes słušała by k skupinje 700—800 ‰. Naposledk w skupinje, hdžež serbsčina je sylna jenož 400—500 ‰, stoji Běły Khołmc, w kotrymž běše 530 S., 50 N., po tajkim tež tuta wjes ma po prawom słušeć z najmjeńša k wotrjadej 800—900 ‰. — W městach Wojerowskeho wokrjesa officialne ličby Serbow běchu tež přenizke; w Kulowje 288,3 ‰, hdžž w l. 1884 woprawdžity poměr bě 500 ‰, 1250 S. a 1250 N.; we Wojerecach 176 ‰, mjez tym zo bě po Mukowym nazhonjenju we Wojerowskej měšćanskej wosadze 1282 S. a 2226 N. Wopačnosće a njedospołnosće runje tak nadpadowace nakhadźamy w officialnych ličbach Rozborskeho wokrjesa. Najprjedy z dobrym prawom móžemy prašenje stajić, hdže su so zhubiće z wjetša abo přez počtu serbske wsy Kobjelin (373 S., 200 N.), Hora (523 S., 175 N.), Brunojcy (896 S., 375 N.), Kij (300 S., 302 N.), Zubornica (93 S., 34 N.), Jerchecy (42 S., 34 N.). Hdže su wostali Serbja Mužakowscy (403 S., 2597 N.)? Kak je zašto nimale dospołnje serbske Turjo (153 S., 3 N.)? Je cyle njezrozumliwe a njemóžno, zo by w krótkim časoběhu šesći lět wot 1884 do 1890 tajka wulka ličba Serbow do zemje zapadła abo so přeněmčila. Tutu wopačnosć jenož z njedospołnosću officialnych ličbow sebi móžemy wujasnić. Hlajmy dale. Z v. Fircksoweje druheje rjadownje wsow (800—900 ‰) bě w léće 1884 Publik cyle serbska wjes (60 S., 0 N.), runje tak Wochozy z jara maličkim wuwzaćom (390 S., 2 N.). Z třěćeho rjada (700—800 ‰) běštaj nimale

dospoľnje serbskej Štyri Duby (120 S., 5 N.) a Cypel (95 S., 2 N.), toho runja w štwórtej skupinje (600—700 ‰) Krušwica (222 S., 36 N.) a Krynhelecy (102 S., 4 N.). Spodźiwno je, zo je k rjadej wsow z němskej wjetšinu wobydľerstwa officialna statistika přizamknyła Skarbišecy (510 S., 13 N.), Trjebin (375 S., 10 N.), Wjesku (357 S., 21 N.) a Krjebju (465 S., 200 N.). Kaž widźimy, te tři přenje wsy běchu w l. 1884 nimale do čista serbske, poslednja pak jeno mjeńšu třecinu mješe němsku.

W nastupanju Delnjeje Łužicy w zličowanjach Mukowych z l. 1880 a officialnych z l. 1890 rozdźel časa je wjetši hač w nastupanju pruskeje Hornjeje Łužicy; tež je znate, zo tam wšelaka němcowafska džělawasć z wjetšej mocu wustupuje a zo je při tom nutřkowna duchowa defensywa naroda slabša; tola, nimo toho, namakujemy tež w officialnych ličbach delnjolužiskich Serbow jara spodźiwno nadrobnosće, kotrež přeswědčuja kóždého znajerja městnych wobstejnosćow, zo při hamtskim zapisowanju ludźi su zabyli staru dobru maximu:

Amicus Plato, sed magis amica veritas.

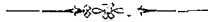
W jeničkim Gubinskim wokrjesu prawda bu kruće zdźeržana; swěrní Rogowscy Serbja su so njedwělomnje k swojej maćefšćinje přiznali; w léće 1890 bě jich w Gubinskim wokrjesu 293 m. + 320 ž. = 613, potajkim wjacy hač po Mukowym zličowanju, po kotrymž w Rogowje bě 600 resp. 593, w cyłym pak Gubinskim wokrjesu 608 Serbow. Cyle hinak, hdyž do druhich wokrjesow pohladamy. W v. Fircksowym zřadowanju podarmo pytamy za Prjawazom, wsu, kotraž w léće 1880 bě čisće serbska z wuwzaćom jeničkeho němskeho hajnika; tež jeho džowčička bě w tutym času serbski nawukła a serbski mješe. Tuta wjes je tež džensa serbska wostała. Spodźiwno je dale, zo z rjada serbskich wsow je wupadnył Kibuš, hdžež w léće 1880 njebě ani jedna němska wosoba. Tež pobrachujetaj Naseńce a Kokrjow w Křišowskej wosadze. W cyłym Kalawskim wokrjesu bě po officialnych ličbach jeno 2198 Serbow, mjez tym zo po Mukowym dospoľnje wěrnym nazhonjenju hižo w jeničkej Wětošowskej wosadze bě jich 2937. We wsy Husokej, hdyž sym přez nju hromadze z Muku pućował, bě jenički Němc korčmař. Běchu tam tola hewak tež w druhich wosadach a

wsach serbsey ludžo w l. 1890 a su tež džensa wostali, wosebiće we wokolnosći Komorowa. W Sedlišću w l. 1880 wšitke džěci powjedachu serbski, tuž njeje wěrje podobne, zo bychu so wone wšitke k lětu 1890 dospołnje přeněmćile. Na Drježdžanskej wustajeńcy w l. 1896 sym trjehił młodu holeu z Łutowskeje wosady, kotraž derje serbski powědaše. To samo płaći wo Žarowskim wokrjesu, w kotrymž officialna statistika z lěta 1890 je jeno 622 Serbow wuslědźila, hdyž tola džesać lět prjedy toho je jich nimale tak wjele było w dwěmaj wsomaj tutoho wokrjesa, w Žěwinku (mjez 174 wobydl. 15 Němcow, kotrychž džěci tež trochu serbski móžachu) a Husokej (433 Serbow). W tutej poslednjeje wsy we wjetšinje swójbow džěci tehdy serbski powědachu, a tuž so rozymi, zo móžachu serbski tež hišće w l. 1890. Z *mojich samsnych zapiskow móžu jow přistajě mjena swójbow* w Husokej, w kotrychž džěci serbski powědachu: Smoła, Jopa, Laurisk, Budiš, Adam, Worješk, Paulik, Alderman, Pjekač, Bělka, Šyc, Robeš, Bylak, Lehman, Garaus (Karas), Kokot, Ugor, Šaroba, Sušow, Kowalik. Swójby, w kotrychž džěci serbski a němski powědachu, běchu: Zawal, Schneider, Henoch. Jasne je, zo k lětu 1890 narodne wobstejnosće w Husokej njesu so móhće nahle dospołnje přeměnić. Hdže pak su Serbja w Kromole Jabłońskeje wosady, hdže wostatki starych ludźi w Kólskej a Dubrawskej wosadomaj? W nastupanju Grodkowskeho wokrjesa je wěste, zo je so tam w poslednim času jara wjele k zrudnemu přeměniło, tola nic tak wjele, kaž je to w officialnej statisticy wopokazane. Tak na př. w v. Firksowym rjadu serbskich wsow pobrachuja: Wjaska, w l. 1880 čisće serbska, Jaseń, Prožym, hdžež doma a wonka so serbski rěčeše a tež šulske džěci serbski na wsy so zabawjachu. Nic mjenje nadpadowace je, zo pobrachuujetej wsy Lěšće a Bóšojce, w kotrymajž bě w l. 1880 jenož 10 němskich swójbow w kóždej.

Z toho přirunanja zjawnje widźimy, zo Muka w l. 1880 bě wjele bližši k prawdze hač officialne statistiske zličowanje z lěta 1890. Wěste je, zo je so wot l. 1880 ličba Serbow w Delnjeje Łužicy móhła pomjeňić; stari Serbja w namjeznych wsach, kiž běchu tehdom hišće žiwi, ale hižo serbskich potomnikow nje-mějachu, su w tutym času wumrěli, w druhich wsach je wliw

šule a cyrkwyje za poněmčowanje wjele sobuskutkował; na kóždy pad pak poněmčowanje njeje móhło z tak khwatnej kročelu pokračować, kaž to w officialnej statisticy z l. 1890 widzimy. Rozděl wuslědow tutaje statistiki je wot Mukowych nazhonjenjow přewulki, a tohodla bjezdělnje jeje wuslědy njesu dospołne a woprawdžite. Powšitkownje móžemy wuprajíc, zo w nastupanju narodneje řeče, autoptiska metoda hromadžowanja statistiskich ličbow je lěpša a swěrnša hač officialne zličowanje. Poslednje jenož tehdom dowola čistu prawdu zhonić, hdyž z jeneje strony je swobodne wot wšelakeho nuzowanja a načišća z horjeka, z druheje strony pak, hdyž ma narod dospołnu narodnu sebje-wědomosć a krutosć, naposledk, hdyž kóždy na to kežžbuje, zo při statistiskim zapisowanju ma so wotmołwić čista prawda, runje kaž při swědčenju w sudže. Štóz njeprawdu praji, štóz swoju a džěci narodnosć zapřewa, tón je lžiwy swědk, tón je lžiwy přisaher; štóz pak k tomu pomha, štóz pohnuwa k wopačnemu zapisowanju narodnosće, tón je pomocnik lžiweho swědčenja. To ma so kruće pomjatkować při přichodnych statistiskich zapisowanjach. Daj to Bóh! —

Prisp. Porjedz na str. 70 Fallingbostel m. Fallingbatel, Madeln m. Stadeln; str. 73 rj. 9 wot horj. 43 m. 34 a rj. 13 wot horj. 2708 m. 2768; str. 74 rj. 10 wot horj. poč tysaca m. poč sta.

Rukopisy Hansa Nepile-Rowniskeho.

Podawa *Handrik-Slepjanski*.

B. 1) Přěni pisany rukopis.

I. Drohe lěto.

(Pokračowanje.)

A 'dyž to wědro zasej bywało, da jo póten zasej šla wěcej jeje (t. j. łobody) pytać a zběrać k tomu snědanoji. Da ja som póten tež zasej šel do tych gunow do wšyckich a som tam chódže pytał tu rotwicu a tu šćawinu a te jašćorowe łopenka; som tajke 'šo gromadu mjačil a wił a ždžímał a tajke žwacki jěđ som a za tym kailmusom tež chódžil som a jen rył som a na pól proł som a te srěnje łopenka jěđ som; te su byli tež dobre. A 'dyž som se teje tajkeje jěđzi najedł, da som póten zasej šel domoj

k tomu snědanoji, a ta mać hyšćen ňejo była doma z teju łobodu; da ja som póten zasej šel k tej glinje, a som wót ňejo džěłať zegerjowe wichty, tajke kule, a som wót ňejo plapať mydło, tajke granjate kusy.

Da su póten do nas 'tšišli tež druge džěci; da smy póten wót teje gliny zasej džěłali całty a kulki a kryngele a kłoski hako żyto ma, a mjaćili tykajnce, a mlince a papřeńce smy a do tego wělikego crjopa teje gliny scynili smy a wódu lenuli a z tšeskami rozštapali a tajku běłu muku z mlokom měli smy; a to smy sebi 'šycko rozdžělili do tych crjopkow a na te tšeski, což jo kujžde měło a smy wělike gelnje gótowali. Da smy póten te džěle jědli; ja som móje džěle derje z[g]jědł; ja som był głodny doch hyšćen wót tego kailmusa a wót tych žwackow; a druge džěci ňejsu nic wěle jědli; wóni su wopytali a ku gubje nosyli su a wopytowali su, ale wóni ňejsu nic tych džělow z[g]jědli. Wóni su 'šycko zasej na tu glinu chytali lušej hako bychy jeje něco jědli. A wóni tež ňejsu byli głodne; wóni su byli pó wobedze. Wóno jo se k wěcoru 'tšibližalo a ja jěšci ňej som był pó snědanju; a mója mać jo jare pózdze domoj 'tšišla z teju łobodu. Wóno jo bywało hižo éma. Da ten raz wóna jeje ňejo warila. Da ja som zasej šel k tej glinje z tym małym geryškom a wódy pócrjeł a kusk gliny scynił a z teju 'žycku na drobno rozměšał som a tajku žytku muku jědł som; a som zasej šel nutś a som se le'nuł a strowy spał som wót teje jědži. Mój Bog a 'šogomócný kněz 'šyckich wěcow stwórićel a zdžeržarjo a wobstararjo, ten jo mjo žywego zdžeržal a ňejo mi dał wumřeć głoda dla. Wón jo se za mjo starał a mjo žywego jo zdžeržal a hyšci mjo how dlěj žywego zdžeržy pó jogo dobrem spódobanju, až ja dlějšo mjez wami bydlim, kajž chódžimy tudy 'šycke gromadze hako džěci wót jeneje maćerje. A tak dalej. A 'dyž ten swětly dzeń zasej 'tšišel jo a slujncko zasej rjanje swěćilo jo, da jo mója mać nama tu łobodu warila k snědanju, a 'dyž jo gotowa była, smej ju snědalej a teje smej se gor derje najědłej. Teje jo był gor tajki wěliki geryšok, 'dyž jo była wót pódrudge dnja 'ša naraz warjona. Da mej smej mětej dosć ten raz. A tak dalej. Da jo mója mać zasej šła jeje wěcej pytać k tej wjeceri a ňejo domoj 'tšišla, až jo była éma. Da ja ňej som jeje

prašal, budžo ju warić aby nic; ja som zasej šel na tu glinu a som mały kusk sucheje z[g]jědł a som se le'nuł a strowy spał som wót teje [g]jědži. — A tak jo mója mać tu łobodu pytała a zběrała ten kujždy dzeń až dožni a raz za dzeń nama ju warila jo a mej ju tež raz za dzeń jědtej smej až do žni, a wóna wěcej nidžon žena była nějo, aby jeje nagotować mógła. Wóna jo była ša wuzběrana a wupytana, a mója mać nějo jeje mógła wěcej nagotować jako lědym ten gernyšk kujždy dzeń až do žni. Da ja póten za teju wěcerju wěle wěcej cakał nějsom, ale som šel k tej glinje z tym gernyškom a wódy pócrjeł a kus gliny scynil a ze (w)lžycu rozměšał na dróbnó a tajku muku jědł som; ale mója mać teje gliny todla jědła nějo; ja njewěm, kak ta jo se žywiła, aby co ta jo jědła; teje gliny doch jědła nějo a jo była doch tež žywa. — Ten šogomócný bog a wěcný kněz ten jo se za nju tež starał a ju žywu jo zdžerzał a njejo jej dał wumfeć głoda dla, ale ja pak som tu glinu wěle raz wěcerjał. Mój Bog a šogomócný kněz šyckich wěcow stwóriel a wobstararjo a zdžerzarjo, wón jo był tši šyckim tšipodla, wón wě, až ja to njełžu, až tu glinu jědł som; wón jo derje lepej wě hako ja, až ja tu glinu jědł som.

Pó kojncu aby tši kojncu našych Dubrawicow tam jo luta glina a tež derje spódy role; ta glina jo tajka gropna a jěra a wóstra a tajka kamyškata a dyž jeje wótere razy trochu wěle wěcerjał som, da jo mi nocy wót něje gor tak brjuše swědželo a rězało, ale ca som čel, dyž tuder we tom domje nějsom nic dobrego z wólu k jědži měł, hako jeno tu kopicku gliny; tu som ja wěle raz wěcerjał, dyž som jare głodny był. Mój Bog wě, až ja to njełžu, až ja tu glinu jědł som. Mój Bog jo mjo žywego zdžerzał a nějo mi dał wumfeć głoda dla.

Ja to wěm a wuznajom a prajim, až wo tom našom domje jo todla nejhubeńšo było, až mej z mójeju maćerju smej tuder wěliku nuzu a wěliki głod čerpiłej a nějsmej tuder nic dobrego k [g]jědži mětej hako jeno te zelone topeńka a tu kopicku gliny; ach to jo była jena hubjona a šlajcht jědž za ludži. Ta jědž nic mocy njema, ale mej smej derje ju jědtej lubej hako by głodneje smjeróci wumrjetej. Ja to wuznajom a prajim, až we drugich domach su džěci todla měli lěpšu jědž jěsć hako

ja, až wóni todla teje gliny néjsu 'ćeli wele jěsě, tak hako ja jědł som.

A ja to wuznajom a tež prajim, až we tych drugich domach su měli ludźe todla kusk lěpšu jědź jěsě, hako mej z mójeju maćerju mětej smej; wóni su džem te góspodarje trochu doma byli a su se starali za tu sol a su sebi ju kupowali až džem su tu jědź solonu jědli a tež su swój skót doma měli a jen wobstarali su, až su wót nich kus mlóka měli a tež su wót nich kusk chłěbu měli, butru a twarog. To 'šo wót nich 'tšijdžo ludžom k wužytoju a tež su wót nich kus gnoja měli do role, až jo žyto (ta trajda) lepej rostło. Ale mój nan ten jo naše skót wugnał na pastwu do góle a sam jo wujšel na prosenje, až jo žywy był, ale mej z mójeju maćerju mej tudy néjsmej mětej nic tajke jěsě hako druge ludźe měli su, 'dyž skót doma néjsu byli. Mej smej tudy we tej wělikej nuzy a we tom wělikem hubeństwe bytej, mej smej how jare wěliku nuzu mětej a jare wěliki głod ćerpitej smej až do žni.

II. Čas po drohim lěće.

A mój nan jo póten domoj 'tšišel 'tšed tymi samymi žnjami aby na te žni. Da jo póten togo žyta kus sekł nejperej. A wóno jo było hyšće trochu zelonowate a jo z karku domoj wózył jo a jo doma sušył jo a jo woklepował jo a jo wopalał jo, a mója mać nam jo wobarjowała jo a my jědli smy; a to jo nam jo warila ten ceły tydzień a my jo jědli smy a mója mać jo nam tež por razow tych kałowych łopenkow a tež tych kulawowych łopenkow holowała a nam tu łobodu jo warila a my jo jědli smy a ta jo była dobra wót togo, ale wóno jo było jare małko sajdžoneg' togo 'šogo, až by tam wele raz być mógła, ale wóna jo tam tola baldy škodu scynila; wóna jo tam te łopenka jare wele prec zwótłamowała, až néjo prawje rosć mógło a jo małe wostało. — A mój nan jo to žyto sekł pomałem perej tych drugich we casu a jo domoj wózył a jo sušył a woklepował jo, až ten kórc jogo nagotował jo a w młynje zemlěł jo a mać nam togo nowego chłěba napjekła jo a my jen zasej jědli smy a žywe a strowe wót njogo byli smy a chtož jogo jo wele seł, da ten jo glucny był. Wóno su byli zasej dobre žně. Wóno

jo se było zasej derje radziło; a tež jo se derje młóciło, až su ludže měli chléb jěsć z wólu.

Ale mój nan jo měl jogo mało setego. Tomu jo zasej (faloowało) pobrachnuło 'tšede žnjami, až jo zasej derbjał jen kupować wót tych pékarjow, až smy jen trochu měli a jen dźělił jo nama z mójeju maćerju a tajke małke wokolicki jo nama wótkrajał a sam sebi todla raz tak sporu a jen cejchował jo; a 'dyž wótery raz za ceły dzeń doma był ńejo a mej 'tšezpólnja wobedowałej smej, da jo mója mać nama kujždemu wokolicku jogo wótkrajiła a zasej pócejchowała, ale nan jo derje znał, až jo jen krajała a jo swarjeł, až smej jogo wele z[g]jědtej a jo prajił, 'dyž móžo wón bez njogo być, da mej to doma tež móžomej cakać, njetrjobamej jěsć wo jenom a jo prajił, až to jo tajke nawucenje, ten brjuch wo jenom napełnjać: 'šak ja mógu cakać, da wej tež mótej.

A jo jen 'tšece sam dźělił hako jo 'ćeł, a 'dyž jo doma był, te'dom jogo 'šak ńejo cejchował do teje srjodki. Ale 'dyž ńejo doma był aby tež do Grodka jo jěł, da te'dyn jo jen kujždy raz cejchował; do teje srjodki jo wele džerow aby dołkow wuštapał a sebi prawje woglédał, kak tam jo. A mej smej z mójeju maćerju wele raz wobedowałej bez tego chléba a ńejsmej jogo krajałej, 'dyž jo cejchowany był, a smej jogo lutować derjałej a trochu tradać zasej až do žni. A ja som pó tych dwórah wokoło chódził 'šudžo wokoło za teju jědžu, a te ludže su to tež derje wedźeli, až my zasej nic jěsć njemamy; da wóni su mi tež dali; we wóterych dwórah som krynuł chytru skibu chléba a w někoterych dwórah som krynuł chytru wokolicku tego chléba a tež som krynuł we wóterych dwórah kusk warjoneje jědži, 'dyž jo jim wótere razy zbytno wóstało wót snědanja aby tež wót wobeda a we por dwórah som krynuł trošku mlóka a tež butśanki, 'dyž ju dźělali su a kusk chléba nadrobili a mi jěsć dali su. A to som ja kujždy dzeń po tych dwórah wokoło chódził hako ten prosań; a kótorež su mi wěcej dawali, tam som ja wele gusćej 'tšišeł a chytru chyłu tam był som. Te ludže su to wedźeli, až my zasej nic jěsć njemamy, a wóni todla maje, až se najěsć možeje z wólu, až njetrjobaje 'šak głodne być, da wóni su wót swójich blidow te dary mi tež dźělili po jich za-

moženju, mi chudemu a nuznemu a głodnemu, až som tež nasycóny był, a mój Bog a šogomócný a wěcný kněz, šyckich wěcow stwóricel, zdžeržarjo a wobstararjo, wón jo był 'tši šyckom 'tšipodla, wón jo wě, až ja to nježju, až ja tak wokoło pó tych dwórach chódził som a te ludže su mi jěse dali, až nej som jare głodny był, tak hako w tom drogem léce jare głodny był som. Mój Bog to wě, až ja to nježju, wón jo był 'tši w-šyckom 'tšipodla; wón jo lepej wě hako ja, až ja tak se žywił som. Ja som wót małosći 'tsece we tej čelnej nuze a huženstwje był a nej som teje jědzi ni'dy z wólu se prawje najěse měi, tak hako nent džěci a ludže jěse maje we tom casu.

A mója mać jo tym ludžom wěle raz pomagala tež džětać, až su jej toho chléba tež kusk dali, až jogo šak tež wótere razy kusk z[g]jědla jo, 'dyž jogo doma ženogo měla nejjo zasej až do žni.

A to som ja wěle raz widžet, da mógu jo tež derje prajić, až wěro jo, da jo ten Mužakowski bėric how do toho Rownego wěle raz 'tšišet, to winowaće (?) pominać; da su pak te góspodarje do Šořkoc se zešli a su něco z řenjezami plaćili a něco žyta zasej dawali su; a tež póten zasej na druge lěto, da jo póten do Nagorkoc 'tšichadžował tež wěle raz a te dľugi jo pominał, da pak te góspodarje su šli do tych Nagorkoc a su tam tomu bėricoji něco řenjež dali a něco žyta su tam zasej wózyli a toho Mužakowskego kněza grobu Kallenberga su prosyli wót toho jich zawostajonego dľuga, až by tak dobry był a se smilił nad nimi a jim řenkował te dľugi, a jo jim spuščil to jich winowaće. Wóni su byli hyšćen wěle winowate wóstali, a ten kněz jo jim te dľugi spuščil. A mój nan sebi wót tych kněžych nic póžycał nejjo a tež jim zasej dawał nejjo nic wót toho swójogo; ten jo był 'tšed tym zyčer; ale 'dyž jo měi mało nasete, da jomu 'tšede řnjami džem pobrachnuło jo; a smy głodne byli, a 'dyž te druge řni su byli, da te su tež zasej dobre byli radžone; to řyto jo se zasej derje mľoćilo. Da jo mój nan toho řyta něco posekł a domoj wózył a sam mľoćil jo. Ja nej som derjał; to mi nejjo dał, ale lušej jo sam mľoćil a tež 'tšewjał ten džen a nagotował ten kórc a na noc wujěl do mľyna a rano 'tšijěl z muku domoj. A mója mać jo nam ten džen tež napekla toho nowe go chléba, až jen zasej měli smy, a jen jědli smy.

III. Sylnosé nana Nepile.

Mój nan jo wěkšy džěl 'tšece sam młócił; wón jo był peřej jare mócný; wón jo mógl dweju kónjowy naraz pózwinúć. To su mi stare góspodarje pojedali, až jo dweju z razom pozwinúł, až su se nógi libotali. To jo wótere razy pojedal, 'dyž su w zymje na robotu kuški wózyli do młynow, da to jo kujždy jogo wółał, až derbi jomu hyć pomagać nalodować. A to jo trało dłuho, a to jo jomu mjerzało, da wón jo lušej jězdził sam. Wón jo baldy nalodował; to jomu njetrało dłuho; wón jo měł baldy na wózu, to jo pojedal. A to jo tež pojedal, to som słyšał wót njogo, až jo mógl šesć bértylow žyta sebi zwinúć górej na ramje a z nim hyć. To nějsu žene mógli, a wón jo mógl. To jizon derbi gor sylna móc być, 'dyž to móžo. A wót tych starych góspodari som to słyšał, až jo mógl dweju kónjowy naraz pózwinúć, až zu se nógi libotali; da te'dym słaby był nějo, 'dyž to tajke jo 'šo mógl. To mi nějo pojedal; to nějsom wót njogo słyšał; jeno wót tych starych som to wéle razy słyšał, a to jo džem musało hyšćen peřej być, peřej hako ja som na swět 'tšišeł.

A tak dalej. Da jo mój nan 'tšecej sam młócił wěkšy džěl, a jo mócnje bił, a tu słomu 'šycku na měku na mērwu jo zbił, 'dyž jo mócný był, a te cepy jomu nějsu žene wudžeržali. Wón jo wéle bicow zrozbijał a tež wéle zwězkow z'tšetergował; to jomu nic džeržało nějo; to jo jomu 'šo do kusow šło, 'dyž jo mócnje bił; da te'dy ten grat njewudžeržy dłuho. A mója mać jomu wéle pomagała nějo młócić a ja som wótere razy pomagał młócić, a mjo jo swarjeł, až jogo mulim a wótdžeržujom wót togo młóćenja a ja som 'čeł rady nawuknúć tež to młóćenje.

IV. Kak je so khlěb pjekł a hejdyš džěłała.

A tak smy ten chlěb todla měli z wólu jěsć to nazymje a tež jěšćen w zymje; ale 'dyž togo péca nějsmy ženogo měli, da jo mója mać peřny měch aby ceły měch muki w kachlach pékla we kólačkach a tajke klaškowite kólački gótowała jo, hako te mlince su, a je na čénko rozčišćała jo, a to su se derje wupekli a 'dyž dosć pécone byli, da mać je póten na pół rozkrajila; da to bylejšy 'tšece dwaj tykańcaj wót kujždego kólaca. A to pékla wěkšy džěl baldy kujždy džěń; ne'džo wótery džěń jo jich na-

pekla na dwaj dny. Tajki chléb smy w zymje my jědli a mlince tež smy zapust pekli a pó zapusće tež wótere razy a jědli smy. A mója mać jo hejdyš sušyla w trubje a na kachlach a jo nam krupy džětała doma; a to na blidže a wěkšy džěl na špundowanju; wósfedž spy jo ceły murjeński cygjel do rukowy wezeła a z nim tu hejdyš šurowala jo, až su krupy byli a je wopalała a wósywala a je nam tak džětała jo až 'tsez jastry, a to za dwaj dny 'tsece raz. A nam je warila jo k wońedoji a tež k wěceri a to skoro kujždy džen, a my je jědli smy a te kółacki tež sobu jědli smy a nějsmy głodne byli tu chyłu. Ale to tajke džěło jo tajke skomudne džěło a toplafske džěło a to derbi jeden gor wele chyle měć, 'dyž 'co tajke džěło cynié. Jo, ale ca smy 'ćeli, 'dyž tego péca sami ženogo nějsmy měli; da smy tak cynili a se žywili, až nějsmy głodne byli. A 'dyž ten měch muki jo był 'šen na te kółacki spēcony, da jo mój nan ten měch zasej pełny nagotował tego žyta a jo do młyna jěl a zemleł jo a trošku běžeje muki wen wezeł jo k tym tykajncam k [g]jastram a tu drugu muku jo mać we chłěbje spēkla a to wó Maluškoc pécu. A tak smy džem póten zasej ten chléb měli a jen jědli smy a te krupy tež, a tak smy byli a se žywili smy a póten k [g]jastram smy zasej tykajnce měli a wó Maluškoc pécu su wuřecone byli, a my je jědli smy a tak byli smy. A tak póten zasej, 'dyž te tykajnce běchu 'še a ten chléb tež, a tež te krupy, a to jo było jižon po jastrach, da póten bě zasej 'šo, da póten mój nan toho žyta nějo 'nedy gótował mlěć; wón jo 'ćel jěšći jo dlej měć a póten 'tšede žnjami jo 'ćel jo mlěć, a jo zasej do Grodka jězdził gusćej z tym łucuwom a jo nam wót tych pékarjow zasej ten chléb kupował a jen jědli smy. A to swójo žyto jo 'ćel jěšćen dlej měć; wón jogo nějo wěcej měł hako jeno jeden kórc a tak jo 'ćel jo 'tšede žnjami měć, až nějo 'ćel 'ned toho nowego žyta zasej młóćić we tych žnjach, až jo derbjał ten kórc dose'nuć 'tsez te žni. Tak jo pojedal, až tak jo 'ćel měć a jo nam wót pékarjow ten chléb kupował, až jen trochu měli smy, ale mało jogo jědli smy a smy jogo lutowali, až jo derjał nam dlej dosegać. A ten nan jo jen sam krajał kujždemu hako jo 'ćel a jen cejchował jo; a jen chował jo 'tšed nama, až mej nějsmej derbjałej sebi wót njogo nic krajać a jěsć, 'dyž wón doma był nějo, a smej derbjałej ceły

džeń bez njogo być a jogo lutować, až jo nam derbjał dlej trać. A 'dyž wótery raz mać nama jogo wótkrajila skibki a zasej pócejchowała jo, da wón to derje kujždy raz znał jo a to jo jare naju swarjeł; a mi jo kazał, až ja derju gowna zběrać na drogach a domoj nosyć, a 'dyž tych mjeckow nějsmy měli hako jeno tajku mału półowicku smy jich měli, tu som pó tych drogach ćěgał a do něje gowna som zběrał, ale to na něj njechało nic wóstać; to 'šo roztyla lězło a padało dołoj, 'dyž jo była jare wuzka a tež se 'ned z'roćila, 'dyž trošku njerowne było a se 'šycke wen wuwalili kujždy raz. To na tej półowice nějsom jich wěle domoj nawozył; to jo 'šo ducy rozlězło a rozpadało. A nan jo mjo swarjeł, až jich njezběram a domoj njewozym, až jich how nic nějo. A mać jogo swarjeła, až ženych mjeckow njegotuju, ale z teju półowicku se ćěgam; na tej jich nic njemogu domoj 'tšiwjesć; to 'šo roztyla lezo a rozpada. Jomu prawe mjecki wudžětaš, da wón južon je wózyć budžo; a nan praji: ja ženych mjeckow džělać njebudžom a tež njemam tajkego drjowa — a praji: njech sebi holujom do dwórow; wóni todla ludže mjecki maje; a mać praji: njech maje aby což 'ceje; 'dyž je maje, da sami za se a nie za nas; wón je kujždy sam trjoba. A tak ja som póten šeł dó Małyškoc te mjecki pominać a tam som je krynuł, ale 'dyž te su jare wěliku džěru měli pósředža, to som musał kujždy raz delku łožyc na tu džěru, až nějsu 'tšepanuli, ale wóni su se mi na pól rozkłoli, a tak njebu nic wěle togo nawozenja, a póten som je zasej donješ, da som krynuł swar, až som je rozkłot; a nan mi nowych nějo 'ćeł wudžělać a ja nějsom to mógl.

V. Nepila na službje. Płaćizna drjewa. Kak so tehdy do šule khodžeše a wšelake nazhonjenja ze skotom.

A tak ja som póten wujšeł do Šlabeye na swětki; Doma nějsmy nic měli, jěšćen jare chléba nic, a tak ja som wujšeł do tych Šlabeye na swětki a som tam był 'tšez pólpěta lěta. Tam som měł wěcej jěsć; tam nějsom był głodny, a wuj ten jo tež do Grodka jězdził, a mi wótere razy 'tšiwedł tři kulki całty; ten jo mi dobry był a jo mój kmótr(y) tež był. A wón jo tež tajke forki drjowa do Grodka wózył hako něnt wózeje, ale wón za njo nějo tak wěle krynuł hako něnt krynjeje, a tež redlich štyri wersty

nakładł a njekrynuł za njo wěcej hako pěk krošow a wótere razy te pól šesta; a 'dyž jo nědžon gor te šesć krošow było, te'dym było jo to južon jare wěle, te'dym było jare droge, 'dyž tak wěle płaćeło jo. To jo wěle raz pojedal, až za njo tak krynjo a wušej ni'dy nic; a póten po někoterych lětach jo ten wuj tam z tym drjowom zasej był we tom Grodku a to jo było na tom nej-nuznejšym sewje, da jo za foru drjowa krynuł pótsedyma kroša; a to jo nam 'ned pojedal 'tši wěceri: ja som džensa za to drjowo krynuł pótsedyma kroša, a ta ćota jo tež prajiła: to sy za njo gor wěle krynuł ten raz; ale něnt ňejo wěcej tak tunjo we tom casu hako pefej było jo a tež derje njebudžo. Ale ca su 'ćeli, 'dyž wěcej płaćeło ňejo a 'dyž 'šudžon jogo dosć jo było, njech jo był ten bur aby njech jo był ten bergač, da jo togo drjowa měł kujždy dosć 'šudžon, až wo njo rozdźeli ňeksu. Něnt tak ňejo we tom casu a tež derje njebudžo; něnto ta fora drjowa płaćí raz tak wěle a jěšćen wušej, 'dyž jogo mało jo.

A tak ja som wo tych Slabcyc był 'tšez pól pětá lěta; tam som skót paš a w jednastem lěće som chódził do šule do Třebina k tomu Hanušoc chromemu Mertynoji, a ten nas gor derje wucašo. 'Tši tom my wuknuchmy gor derje; ten nas na to twardže dzeržašo, a ja to wuznajom, až to nješkodzi nic, ale jo dobre we tej wuchje; a póten na to druge lěto krynu zakazane, až njedyrbi wěcej wucyc a běšo dwaj tydženja 'tšed jastrami; a tak ja som póten chódził do Mileraza do šule tej dwaj tydženja až do tych jastrow, ale tam se mi 'ned tak lubiło ňejo, až tak wóstry ňejo ten šulař, hako tam ten był jo.

A tak póten na tu tšecu zymu som chódził do Mileraza do šule, a ta ćota jo mjo swarjeła, až som tam 'tšece jare dľugo wo tej šuli; 'dyž domoj 'tšijdzom, da jo 'ned ćma a njenadzělam nic; tajki wěliki gólc jako ja som a njenadzělam ze wšym nic a jěsć redlich 'cu. A tak som póten maćeri pojedal, až mjo ta ćota 'tšece swari, až som jare dľugo 'tšece wo tej šuli; domoj 'tšijdzom, da jo 'ned ćma a njenadzělam ze wšym nic a jěsć redlich 'com; a mać jo mi prajiła: dži zasej domoj; 'dyž éi ten kusk jědži wobswari, njech stej samej; hako tam tak derje nic nje-krynoš ženych nowych cfejow a štrumpow. To tam ňej som krynuł nic, jeno tajke stare džerate aby roztergane a cerne štrumpy

bergarske jo mi z Grodka wózył a te cfeje jo mi ten wuj te swóje stare płatał a dawal; we tych som derbjał chójdzic a te su byli jare wélike; te su mi jare z nógowy lětali; to héjsom mógl tych skotu dogonić; te su mi wube'nuli a gnali, 'džož 'ćeli, a ja som płakał, a 'dyž je zasej som dogonił a 'racał, a tajku staru płowušu, ta se mi njedała 'roćić, ale gnała na mnjo a mjo bodnuła, až ja se 'tšewalił, až se nógi zachycéli, a płowuša gnała, 'džož 'ćela, a te druge za néju, a ja se drěł, 'dyž mi tak wubégaju a jich 'roćić njemógu; a to wéle raz tak było, 'dyž ja je zasej 'racał, da mója płowuša gnała na mnjo a ja se wobarał z tym šćudom, šlapal jej naprjodk, ale to jej nie njewucyniło aby nje-było; ta wócy zamžeriła a na mnjo skócyła a mjo buchnuła, až ja se znak 'tšewalił, a gnała, 'džož 'ćela a te druge za néju. O to som ja wéle raz płakał 'tše tajkim 'racanim a pasenim. A jeden tajki wélike wól, jo se mjenował Pólan, tajke wélike rogi jo měł, da ten jo mjo tež bodł; a jeden raz we žnjach ja 'tšignach péfej domoj ten skót, a ten wuj a ta ćota, tej jěšćí 'nedym njeběštej domoj 'tšištej, da ja som póten ten skót 'tšiwězował, te méńše nejféfej a tego Pólana nejpośled, ale mój Pólan, ten se na mnjo póchyli a mjo pódejmnjo hako gernyk wélike widlice a jo mjo zwinul gófej wušej žłoba a mi bruslac 'tšestapił a mjo k tej scénje jo 'tšicisnuł a tej roga jo měł do teje scény twjerdo zaštapjonej, a ja som był bjez tyma rogoma twjerdo 'tšicisnjony, až se héjsom mógl gnuć, a mjo néjo 'nedym pušćil. Ja som wółał ludzi a to nichten ke mnje 'tšišel néjo a som płakał a to 'šo nic néjo pomagało. Wól mjo todla néjo pušćil. Da ja som póten jogo chopil drapać na głowje a na šyji a tež pód šyju, da póten jo mjo pušćil a ja som póten wube'nuł wen z tego chlěwa, jeno až som los 'tšišel. Da póten jo tam tych drugich chódže bodł, až su se wóttergowali a z chlěwa wen gnali, ale ja tam wécej šel héjsom. A na to 'tšijdžo ten wuj domoj; da jo póten ten je zasej 'tšiwězował a ja som je jomu zasej do chlěwa gónil a póten som jomu pojedal, až som te mjeńše péfej 'tšiwězował a nejpośledy jogo, a 'dyž som k njomu šel, da jo wón na mnjo skócył a z tyma rogoma mjo zagradał a mjo chyći gófej wušej tego žłoba a jo mi bruslac 'tšestapił a jo mjo 'tšicisnuł k tej scénje a tej roga stej se zaštapilej do teje scény, až jo gor tajkej

chytřej dvě džerje wuštapił a ja som se drěł a ludži wółał, až defeje mjo lozować, ale to nichten 'tšišel ňejo a wól jo mjo 'tšece twardo džerzał, až se ňej som mógl gnuć; da ja som póten jogo chopił na głowje drapać a na šyji a tež pód šyju; da póten džem jo mjo pušćil; a 'dyž ja to 'šo wupojedał som tomu wujoju, kak mi cynil jo, da jo ten wuj jomu 'ned tej roga 'tširězał, gor tajkej chytřej dlějkej kusa; a jo prajił: wót teju kusowy budžo wón sebi dać muštukow nadžěłać k fajfam, až jich filu (chylu) změjo, a ten Pólan jo jare welike rogi měl a tež jare špicne.*) A tež jo skót jare bodł a mjo tež a ta płowuša tež, a 'dyby ten Pólan mału drobenicku z tym rogom k sebye tych rjobłow mi załožyl, da tež by mjo 'tšekłól a mjo by 'tšeštapił k tej scěnje, da by mójo żywjenje było prec dawno, ale tak jo džem ten rog mi jěł pód pažu pó tych rjobłach pó tej košuli a jo mi tajku cerwjonu šmaru scynil, až jo krej wen lěžła. Ach te'dym som ja był jare nastrožany a tež som [myslił], až budžo z mójim żywěnim kójnc, až njeb'du dlej tuder żywy. Ale to jo była doch jare welika gluka, až jo ten rog pó tych rjobłach jěł pó tej košuli 'tšez ten bruslac a jo mjo 'tšištał k tej scěnje twardo, až se ňej som mógl gnuć. Ach to jo było strašne żywjenje te'dym to mójo żywjenje, to jo było na žydzanej nići, tež, až som żywy wóstał. Ale mój Bog jo mjo zwernował 'tšed tym njezbožom a ňejo mi dał do njogo 'tšijé. A to jo było 'ned to přenje lěto, hako som był tam 'tšišel, až se mi tak chódziło jo, až su byli mójnejše hako ja a su mjo bodli. A nazymu w stanju smej bylejš na wupstšěganju w kefkach, da mója płowuša se mi njedała 'roćić, ale we skoku gnała pó tych kefkach a te druge za ňuju, a ja se drěł a ten wuj doch wusłyšał. Da pak jo pó nje běžał a je 'tšignał zasej k tomu wózoji a ja jim wót woza daloko njedał, 'dyž mi wužegaje a 'dyž domoj jětej ze slanja a na wugon górej 'tšijětej, da pak mója płowuša chopila we skoku gnać pó tych Kroteycach až na Zagony do tych kólejow a te druge za ňuju. Da pak ten wuj jo musał pó nje běžać, až je zasej 'tšignał k tomu wózoji. Ja jich njemógl dogonić, mi wuž'e'nuli kujždy raz: a ja se drěł kujždy raz dla teje krowy, až mi tak wužega 'tšece a

*) kónčojte.

se mjo njebóji a póten na druge lěto na wšych swětych bu doch
 'tśedana a tak bych jeje raz lós, a te druge mi derje ni'dy wěcej
 wuběgali nějsu, tak hako ta jo. Póten jo mi było lěpej, jeno až
 ta by prec. Ta jo mjo kus šarowała a góriła 'tśe tajkim pa-
 senim a 'racanim. Ja som se wóle raz napłakał, 'dyž mi tak
 wuběgali su. Nó da njech jo đosé tego pojedanja wót tego skotu.
 A tak dalej.

Da ja som na tu tśeću zymu póten chódził do Mileraza do
 šule a tam som wuknuł w bibliji lazować a tež som chódził
 k tomu farafoji na batowanje do Slěpego, k tomu Rinšoji a nas
 nějo było wěle. My smy byli 14 peršony, 7 gólcow a 7 gólicow.
 A my smy wuknuli derje a po zapusće tu njedźelu a póten we
 tom tydźenju srjodu a póten zasej kujždu njedźelu po mšy a
 kujždy tydźeń srjodu, tak smy na to batowanje my chódzić der-
 bjali a tež chódžili smy až do zelonego štwórtku a zelony štwórtk
 tež smy tej spojedzi 'tśišli aby bóžemu blidoji a smy wordowali
 gófej wezete. My smy byli w tśinastych a štyrnastych lětach a
 wušej žene nic. My smy derje mógli; nam jo derje što, da jo
 nas ten Rinš gófej wezeł k tej spojedzi, až smy tež dostali Je-
 zusowe Khrystusowe wótkazanje tak hako te 'še druge po bóžej
 'tśikazni. A tak dalej. Da ja som póten na tu štwórtu zymu
 chódził jěšćen zasej do teje šule do Mileraza pó tej spojedzi.
 Da som póten hakle wuknuł němski lazować we ewangeliju a to
 pisanje tež wuknuł, a to nějo dluho trało hako jeno 10 tydźenjow
 to mójo wuknjenje 'šo a bě z nim kójnc a to běšo jěšćen někotere
 tydźenje 'tśed jastrami, da ja derbjach nanoji pomagać młócić, a
 'dyž budžo wómłócone, da mogu jěšći póten do teje šule chódzić
 až do jastrow, ale to njebu nic wěcej, to bě ameu, a tak bě ten
 kójnc z teju mójeju šulu. A tak ja som jeno štyri zymy do teje
 šule chódził a to kujždy raz pó tśoch kralach jakle chopił chód-
 dzić a som do něje stajnje chódził te štyri zymy až do jastrow
 a dlej nic žene; póten jo było z něju kójnc a to kujždy raz
 'tśed jastrami.

VI. Mzda Miłorazskeho wučerja.

A ja nějsom za tu móju šulu wěle penjez wóthódził aby
 wudał; som-li ne'džon półsedyma kroša za tu zymu aby tež gor-

te sedym krošow aby tež te wótere zymy ne'džon te półwosyma kroša som wótochojdzil a wudał, da wěcej gor nic; to jo było jižo jare vysoko. A tež mjez nami někotere do teje šule stajnje njechódžili; ne'džon w tom tydženju jeden džeń wóstali doma, da sobotu tomu šularjoji dało se 5 penjez, a wótere wostało dwaj dny doma, da to dało tomu šularjoji štyri penježki; a wótere wostało gor 3 dny doma, da to dało tomu šularjoji krošyk; aby tež 'dyž tomu šularjoji to džěće jomu dało cełe 6 penjez aby ceły šesćorak, da ten šulař zasej dał krošyk wen. Tak jo přeřej było. A něnto nějo wěcej tak; něnto jo 'šo wěle hynacej a wěle wóstrfejšo 'šo. Něnter te džěći derbeje baldy wósym lět do šule chódžić, da te'dym móžeje 'šo prawje nawuknuć a 'šo prawje wědžeć a 'šo prawje móc, tak dobrje hako ten šulař a w pětnastem léče aby gor pětnasćo lět stare worduja, póten su gófej wezete k tej spojedži a bóžemu blidoji. O kak ja som jare mało na batowanje póchojdzil k tomu Rinšoji přeřej teje spojedži a ja som był jakle półtšinasta lěta stary, jako som był k tej spojedži aby k tomu bóžemu blidoji gófej wezety a Jezusowe Khrystusowe wótkazanje tež dostał a wužywał som.

O kak to něnto te džěći maje dlějki cas wustajony k tej wuchbe. Wóni něnto móžeje wósym lět do šule chódžić a to móžeje te'dym derje a prawje 'šycko nawuknuć a móc, 'dyž teliko lět móžeje do šule chódžić. A to mója mysl mi praji: 'Dy by rowno te głowy pół drjowjane měli te džěći, da to museje do nich 'šo spórać a 'šo prawje nawuknuć a móc tak derje hako ten šulař; a tež por lětow chódžeje na batowanje přeřej k tomu fararjoji přeřej teje spojedži, a to museje 'šo prawje nawuknuć a tež 'šo prawje wědžeć a tež 'šycko prawje móc, 'dyž něnto we tom casu tak wěle lět wucone su, da to južon móžeje 'šo prawje móc. O 'dy bych ja tež tak wěle lět do šule chódžil přeřej tak hako něnter chódžeje, ach da bych tež doch todla lepej nawuknuł a jo tež prawje wědžel a prawje mógl, ale ja nějsom do teje šule dlej chódžil hako jeno štyri zymy, pó tšóch kralach chopil a 'tšed jastrami 'tšestał, a tež ten šulař nas nějo ni'dy dlej wucyl hako do tych jastrow a póten jo 'tšestał, jo cynil z něju kójnc, ale mi jo doch jare lubo, až jo mi mój Bog doch tež tak wěle Jobroty a lubosći a smilnosći a gnady dał, až som ja doch tež

tak wéle nawuknuł, až ja mogu ze zbóžym słowom rozrécować a wót njogo rěceć mogu a mójogo Boga tež za tu jogo wéliku gnadu a dobrotu a lubosé a smilnosć chwalić a cesěć mogu a tež se jomu džěkować mogu za jogo wélike dobrotu, až wón mi je dał jo a šeńkował jo z jogo wélikeje gnady tuder w tom swětnem żywěnju. Ach ty mój luby smilny a gnadny Bóžo a wóscó, ja se tebi jare lubje a wutrobnje džěkujom, až mi ty tež te swóje duchowne dary džěliš kajž wéle ty 'coš pó twójom dobrem spódobanju, až ja mogu je prawje rozpomnjeć a je prawje lubować a we wutrobje wobchować, až by stokróene płody 'tsínjesli we sčerpliwosći a byli żywe wěcnje, wěcnje.

VII. Pastyrske kuski.

No, da ja mam jěšćen někotere słowa prajić wót teje słužby. A tak ja som póten zasej domoj 'tsišěł z teje słužby; da ja som póten doma jěšćen tsí lěta skót pasł a te Slabecy sobu. My smy měli [g]jich sedym, a to som wót kujždego šesé krošow krynuł a póten šantk za šyju. Tsí lěta som je pasł a to som měł todla pěć tolari a šesé krošow; jo, ale kak dłužko je mějach; to jo mój nan mi je 'šycke zasej wótpominał a som jomu je nadowk dawał tak dłuho, až 'še běchu; a jomu pomagał som a tež som džěłał kóřenjane maski, měrice, mjecki, bórki, běrtyle, kóbele a som je 'tsédawał, ale te penjeze jo mój nan 'šycke mjo wótpominał a ja som jomu je 'šycke dał zasej a jomu pomagał som we tej éłnej nuzy a nějsom wót nich nic krynuł zasej wěcej. — Tak jo se mi chódziło hako ja te skót pasł som, a 'dyž skót derje byli a derje jědli, da ja glědał, wokoło chójdził a pytał, 'džož tak prawje dlějke žerdzi byli aby prawje dlějke łaty narosćone byli, a jeno až ja někak górej 'tsíjé mógl, da ja zalězł na samy wěrch górej a za ten wěrch se dđerzał a jen na boki začěgował, da to todla mjo tak na boki chytała, až ja som na nej tak prawje daloko lětał na boki, a to jo se mi lubiło a chytše zdało, až mjo tak prawje na boki znosujo a se pózegibujo a todla se nje'tšělamjo, a todla gor dobre wiselne su byli, až se néjo doch ze mnu žena 'tšělamała, tak hako to se ze mnu zegibali su. A 'dy by se 'ned ta přěnja ze mnu 'tšělamała, da by było z mójim

žywenim dawno kójnc; da njebych how dawno był; a to jo jižon wót tego casa šesé džeset lět, hako te'dym tak se zwózował aby cynił som.

Mój Bog jo mjo zwernował až ja som glucnje 'šo dokonjał, a to jo było za Bertonjoc kutom a 'tši Mulkowjanskich kójncach aby 'tši tych pólach we tej kupje kerkow až pó Łomy wokoło, až ja te žerdži tak proběrował som, su-li redlich wiselne. Ja jeno něntor na to spominam, da mi se 'šo strach zda, až ja tajke cynił som pérej, až som tak zwažny a njebójazny a zycheř był pérej. A we tych Łomach su byli todla tajke wélike šmrjóki a małe šmrjóki a wélike chójce a małe chójce a kupy wólšow, a to su byli tak wélike šmrjóki a chójce hako wokoło hólnika su, a to jo była gor tajka chytra kupa wélikeje góle te Łomy a guste jare; to jo bylo 'šo émowe, 'dyž we nich jeden chódžił, až tak jare guste su byli. A te 'taški tam we nich jare wéle byli a młode měli a te škórcce rjanje šwikali a spiwali we tych Łomach. A te chójce su jare wéle šalowych bylo a te džééelce su do nich jare wéle džerow wuštapani a wudžěłali a póten we nich młode měli su a te škórcce w tych džerach tež jare wéle młodych měli su 'tšece. A my te gólcy nějsmy mógli ženych krynuć. Te chójce su měli jare gładku škóru a jare smykłu a suki nějsu žene byli, až jakle wušej tych džerow; a my nějsmy mógli k nim górej 'tšijé. Te su 'tšece 'šycke wen zwulětowali kujžde lěto a póten lětali wokoło jich tajke kopice a to spiwali a šwikali, a te druge 'taški tež spiwali a se drěli; to jo bylo lute zowolenje a šuměnje a šwicanje a šéawcanje wót tych 'taškow. Tam jo był tak prawy lěs a gusty za te 'taški we tych Łomach pérej. A te někotere šmrjóki su byli todla jare tłušte a jare gałuzate a jare dlujke; to su stojali wušej tych chójcow jěšće baldy raz tak wusoko górej. Ja 'cu prajić, až te někotere šmrjóki su byli gor tak wélike hako ten Slěpjanski tórm jo, a gałuze su wót nich wisali až do zemje doťoj. A kóterýž ten nejwěksý jo był, da ja na tom lěžł górej pó tych gałuzach až na samy wěrch górej a to widžěł Lisk a Slěpe a Brězowku a Trěbin a Mileraz a Mulkojce a Rowne, a 'dyž doťoj glědał, da se mi ta zemja tam jare gnizko a dlymoko jo zdała, a 'dyž ja něnto na to spominam, hako ja to cynił som pérej, da se mi to

něnto 'šo strach zda, až tak njobójazny był som pefej we tych młodych lětach a we tych Łomach; a to 'ned wót prjodka aby wót boka jo była jare tłusta chójca a jo měta jare gładku škóru a smykłu, na tu tež něsmy mógli górej 'tśijé; da we nej su byli młode rjegawy; a tam dalej jo ležała tajka chytra dlějka žerdka tak prawje sukata a gałuzata a rjepoškata, tu smy 'zyli a smy ju stajili 'tśi tej chójcy a ta jo dose'nuła až pó tu džěru; da ja som póten pó nej górej lězł a tej dwaj gólcaj stej ju dżeržałej; 'dyž ja běch baldy 'tśi tej džěrje, da mója žerdz se wobsunu z teje chójce dołoj a ja panuch do struńenja až se wóda a błoto jo rozlećeło a som był todla tak mokry a błotowaty žadławje. A to nějo žena njejluka była. Drasta jo zasej wusknuła a błoto jo se wótsurowało, až nie wele nějo znać było, ale we tom struńenju jo se cejchowała tajka mała kupka a we tej kupce jo był kófeń a na ten kófeń som ja panuł z gubu a z nosom a som sebi jare nos rozbił a gubu rozbił a jěšćen baldy zuby wubił a 'šo a z tego nosa a z teje guby jo mi póten cełe dopótnje krej běžała a jěšće dlej. To jo mi wele tydženjow bóleło a z tymi zubami nějsom smět gromadu. To nějsom mógl za wele dnjow chlěba kusać, až tajki rozbity a bólaacy som był. To jo była baldy njejluka mi se stała. A wóno nějo jare wusoko było, joli ne'džon džewéć aby džeseć łochí aby gor te jednaséo, da wušej derje doch było nějo; ja som z teju žerdzu lećeł dołoj; mi njeby nic było, 'dy bych jeno ja na ten kófeń njetfechił, a tak se mi sta baldy njejluka. A bych ja 'tśi tej chójcy dołoj panuł, bych se jare zbił a chromy wóstał aby gor zabił, tam jo była ceła kupa kófeni a tłuste, ale tak ja doch som wót teje chójce do boka lećeł z teju žerdzu a panuch do tego struńenja, až se wóda a błoto rozleće, a z teju gubu a z tym nosom panuch na tu kupu, na te kófenje a to sebi jare rozbich, až mějach wele nedželow bólenje. Ale mój Bog jo był 'tśipodla, wón jo mjo zwernował 'tśed tym wélikim njezbožem až som żywy wóstał. A tak dalej! Da jeden raz tež napowachmy skót w Mulkowjanskem gaće a póten tež smy tam chylu pasli a 'šo a to jo było južon trochu póznjach. Da my smy tam namakali mechowe (meškowe) ćinele; a ten Bidarjoc Matej jo je klukał; ten se jich nějo bójał; a tego mjoda jo nam tež někotere bušwicki

dať a te druge jo 'šycke sam wucycať. A póten jo te bušwicki a ten wósk 'šycke do mice zebrať; a póten jo ganjať za tymi pastyrjami a my smy 'tšed nim wuĕgali, 'dyž jo tych ěmjeli jare wéle we tej micy měť 'tši tych bušwickach. A na tom damje su byli chójeki, da ja som póten zalěžť górej na tu nejwěkšu, ale wón jo mjo derje wuglědať a jo lěžť za mnu górej z tymi ěmjelami. A jo je wustajať mi pód nógi a na nógi a te su wokoło mjo lětali a su mjo kusali do nógowy. Da ja som z teje chójeki skócyť a som se pó tych gaľuzach walať doľoj a te gaľuze su byli sukate a 'tširubowane, tajke šypate; za te jo se založyla ta kóšula a ju (z howsow) z kólowow wen wuter'nuli, a su mi todla tak jare brjuch rozdrěli a mi jare krej wen běžala jo a mi jare bóleło jo. To su mi te suki a te 'tširubowane gaľuze šypate todla tak jare wélike smugi rozdfeli, až su tajke trodliki kóže wisali: a tej dvě stej nejďlymej rozternulej; ale ta jena šmara jo nejwěcej a nejďlymej mi na tom brjuše tej kóžy wobej dvě rozproľa, až su mi crjowa lězli wen. To jo bylo te'dym to mójo žywenje na žydzanej nići wóstało, až ějesu se móje crjowa zeze mnjo 'ned tam na flaku wusypali. Da by bylo mójo žywenje 'ned tam prec; da bych był dawno prec a njebych how ni'dy wěcej widžony był; ale mój Bog jo mjo žywego zdžeržat a ějo mi dať tam wumřeť na tom měsće a mjo hyšćen dlej žywego ma pó jogo dobrem spódobanju, až ja tuder dlej bydľu mjez wami 'šyckimi tak hako z tymi mójimi lubymi znatymi; my smy tudy bratry gromadže hako džěci wót jeneje maćeri na tom swěće. A mój Bog mjo hyšćen dlej žywego zdžeržy pó jogo dobrem spódobanju a ějo mi tam dať wumřeť we tom njezbožu a jo mjo zwernowať 'tšed nim až ja hyšćen dlejšo bydľu na tom grěšnem swěće. Mój Bog jo mój a ja som jogo. Wón jo mi to žywenje dať a tež móžo mi jo prec wezeť. To jo 'šo w jogo mocy. Wón cyni 'šo derje a prawje; wón jo ten nejwušši a šogomóneny a wěcny kněz w njebjesach a na zemi, wón móžo cynić což 'co. To 'šo stoji w jogo mocy wót wěcnosci až do wěcnosci. Amen.

A tak dalej. Wót toho mójogo žywenja a bólenja. A ěj-som jare wusoko był na tej chójce, som-li te džewěć aby džeseć ľóchći, da wušeť gor nie, ale ja panuch na pastwišće nimo toho

damu dołoj; a ten dam jo był todla wušej teje zemje wěsće dwaj łóchća wusoki; ńejo-li jeno wušej był. A to gromadu jo todla jednasćo łóchći wusoko było to mójó pańenje dołoj a se mi todla tak jare wélike bólenje a mertra jo dostała. A ja tež som šel 'ned domoj; ja ńej som za ženym skótom wěcej pógłědał a za nicym ni'džo, ale som šel pomałem domoj; a ten brjuch som z woběma rukoma gromadu dźeržał, a domoj som 'tšišel, da som zalěži do hele, a druge pastyrje su te skót domoj 'tšignali a su našym 'šycko wupojedali, kak cynili smy, až jo se mi tak złě stało. A ten Bidarjoc Matej jo był póten tež jare swarjony, až jo mi tak cynił, až mam wéliku mertru a bólenje. A te naše su mjo pórali wen z teje hele a su mjo zgótowali za helu na ławu a tu kóšulu su scě'nuli górej a z flakami ńej su mógli jeje prec krynuć; to jo ta krej do teje kóšule nalězła a jo se 'tšisknuła twjerdo, až ńej su mógli jeje ležko prec krynuć, a su tu kóšulu mokru cynili, až jo ležej prec šła. A 'dyž te ludže su to zgónili, až ja tak jare bólacý som, da su ke mnje 'tšišli wogłědać; a 'dyž su te smugi widželi, su zapocynali a žałosćili, až tak jare zroztergowany som, a tež su se dźiwali, až som jěšćen doch domoj 'tšijć mógl, až ńej som 'ned na flaku leže wóstał a mi jo była sromota, až na mnjo chódže glědaja a naše mjo wótkrywaje a jim te šmary pokazaja, až kajki som a su mi dobre flastery kupowali a kładli górej su na te roztergane šmary a dobre papjery lipili, a delku 'tšiwězowali mi tu z lapami na ten brjuch. A ja som musał 'tšece na chrebeće ležać, až ten brjuch jo loker był až jo lepej žył. A to som wéle ńedžel doma ležať, až jo se zasej zrostło gromadu a trochu zažyło jo. A tak dlugo jo musał ten Bidarjoc Matej te naše skót sobu 'tši tych swójich pasć, až jo mi zasej lepej było. A póten, 'dyž som zasej chopił te skót pasć, da to ńej som směť jare chójdzic, ale pomałem, a tež ńej som směť jare wólać, to jo mi ten brjuch zasej jare bóleť kujždy raz, ale pomałem pojedac, a tež ńej som směť kuska běžać a 'dyž wótere razy ne'džon běžać 'ceť za skótom, da mi todla zasej tak jare bóleło jo, rowno tak hako by se tam 'šycko roztyla próło. Da to ńej som gor směť za dlějki cas aby za ceť nazymje až do gód prawje běžać, ale som musał pomałem chójdzic a tež pomałem pojedac a tež se ńej som směť prawje najěsć

za dlejški čas, dokelaž jo ten brjuch měki był až jo lepejš žyť; a som jen z rukoma gromadu dđeržať, da jo se mi lepejš zdaťo. Ach te'dym ja som wěliku mertru a wělike bólenje měť wót žnjow až 'tšez gódy a nějsom wumrjeť. Mój Bog jo mjo žywego zdđeržať we tom wělikem bólenju a mertrje a nějo mi dať wumrěc a mjo jěšćen tuder dlej žywego ma pó jogo dobrem spódobanju.

A tak dalejš. Da k sebjě Grodskeje drogi 'tši Nowej-Měšćanskej droze tam, hako Slěpjanske do Starika do mlyna jězdžeje pó tej droze, da tši tyma drogoma wo tom rožku, tam jo była tajka redlich tłusta chójca a wušě stej byťej dvě wót něje a na nima su byli suche gałuze, da ja som pó tej jenejš lěžł górej a som je wobrubowať ducy a 'dyž su byli 'še, da som lěžł až na samy wěrch górej a tu sekeru som chyćil na tu drugu chójcu na wěrch do tych gałuzow a wóna tam wósta wisecy — da ja som póten tu chójcu začěgowať na boki, až jo 'tšišla prawje do šweńka, až jo ten wěrch na ten drugi wěrch dosegať, da ja som póten we tom šweńku na tu drugu skócył, ale wóno mi baldy falnu a ja panuch baldy doťoj; ja běch baldy pózdže; wóna južon zasej lečešo prec, we tom hako ja z něje skócych na tu drugu. A ja lečech doťoj gnižej teje sekery a se zagrabach 'šak někak za te gałuze, až na něj někak lě'dym wobwisach, až njeapanuch doťoj na zemju. Ach te'dym som se jare strožyl a som byl kajž póť merdly, až som se tak tšěsť sejdže na tych gałuzach, až nějsom mógl 'towě 'dy chopić te gałuze wobrubować; tak som byl se 'tšestrožyl; a póten som pó tu sekeru zasej górej lěžł až na wěrch. Ta jo tam derje prawje wobwisala, ale ja nic; ja panuch gnižej a baldy gor doťoj; ach te'dym, te'dym jo to mójo žywenje na tej nejěeńšej žydzanej nići wobstaťo a wóstaťo, až nějsom se zabił, ale mój Bog jo byl 'tšipodla; wón jo mjo zwernowať 'tšed tym njezbožem až som žywy wóstał; a tak ja som póten tu sekeru na tom wěfše dose'nuť a som pomaťem wótrubowať te gałuze a som pomaťem lěžł doťoj a te suche gałuze som ducy aby sobu zwótrubowať pak 'še někak we tom doťoj lězenju, ale ja som byl todla jare nastrožony, až nějsom mógl za chytru chyly nic prawje twjerdo 'tšimać a dđeržać, až todla tak jare 'tšestrožony som byl ten raz. A 'dy by mjo mój Bog a Kněz njezdđeržať a

mi dał dołoj panuć, da bych se na klašćenicu rozbił a roztyła rozlećeł hako wózger, aź njeby nic wele wóte mnjo było. To běšo jare wusoko. Tej chójcy stej bytej jare wélikej a jare tłuštej a ta wusokosć jo derje gor była te štyriatšidžesća lóchći; néjo-li jeno wušej jěšći było, to pak doch jo, a ja panuť dołoj, ja bych rozlećeł roztyła hako wózger. Tam běchu jare kófenje a ta zemja jo była tež tam jare twerda. Ale mój Bog a šogomócnny kněz jo mjo zwernował 'tšed tym njezbožem a mi néjo dał do njogo 'tšijé a jo mjo žywego zdžerzał a mjo tuder jěšćen dlej žywego ma pó swójom dobrem spódobanju, aź ja tudy jěšći dlej žywy som we Bogu mójom šogomócnem knězu. Wón jo mjo we maćernem żywoće stwórił a jo mi ćěło a dušu dał a šycke stawy, mysle a rozym a pońertk a jo mi žywy dych do mójogo nosa dunuł a tak som ja wót njogo a jogo luba żywa duša. Wón mjo lubujo; wón na mnjo kedžbujó, wón mjo zwernujo 'tšed tym wélikem njezbožem; wón mjo žywego zdžeržy we jogo dobrem spódobanju a néjo mi dał wumřeć we tych wélikich strašnych njezbožach. Ach mój Bóžo a mój Kněžo, ja se tebi džěkujom za twóju wéliku gnađu a lubosć a dobrotu a smilnosć, což ty mi ju stajnje cyniš a dawaš a šeńkujoš a mjo zwernujoš a mjo žywego zdžeržyš pó twójom dobrem spódobanju; ach mój luby Bóžo a Kněžo, ja se ći wutrobnje džěkujom za twóju wéliku lubosć a smilnosć a gnađu a dobrotu, aź sy mjo zwernował we tych wélikich strašnych njezbožach aź som žywy wóstał a něnt strowy żywju se, mój Bóžo a mój kněžo, wót tebjo a 'tši tebi a we tebi aź do kójnea mójogo żywenja. Mój Bóžo, ty sy mój a ni'džon žeden drugi. Ach mój luby Bóžo a mój Kněžo, ty sy wěcnje mój a ja tež 'com być wěcnje twój; njewopušć mjo, ja njepušću tebjo. Ja džeržym će, mój Bóžo; ty sy wo mni a ja som wo tebi; mój Bóžo, zdžerž mjo wo prawej wěrje aź do kójnea mójogo żywenja. Njewopušć mjo, wezmi mjo, mój Bóžo, gnađnje a smilnje górej do twójogo wěcnego domu Twójogo lubego syna Jězusa Chrystusa dla.

A tak dalej. Da k sebje Tajncoc kutu, tam su tež byli chytre chójce we tom rogu pód tu drogu, hako my do Mileraza džomy a pód tu groblicku hako 'tši Tajncoc kuće mimo džo, a wóda pó nej tež bžy wele raz do gatu, da na tom samem rožku

jo byla gor tajka chytra tlusta chójca 'tši samej groblice na tom damcyku teje zemje což z teje groblicki wen wuchytana jo na bok, da z teje zemje jo tajka redlich tlusta chójca narostla a we tom řenku su byli gor tši. Ta druga jo byla tajka, hako prawy kózolnik, a ta tšea jo byla tak tlusta hako prawy řergowc; a 'tši tej zemi jo byla redlich tlusta; jare wélike řejsu byli, ale jare gaľuzate su byli. A ja som 'ceť meč k plotoji sochi; da na tej tam běchu jěšći někotere tajke gaľuze, až móžach je trjobač k plotoji; a tak som ja na nju ležł górej a nje-móžach skóro na nju górej 'tšijé; ta škóra jo byla tajka gładka, cerwjona a smykla a te sucki su byli hubjone a ja na nju lědym górej 'tšijdžoch a te gaľuze wótrubach a por jich panu doľoj a někotere wobwisachu na tej nejgnižšej spódnjej gaľuze. Ta běšo tajka rjepochata a tlusta, z teje njechachu ležko doľoj; da ja som se póten na te wótrubane gaľuze senuľ a som sebi myslil, budžo kajž budžo, řšako to řejo jare wusoko. A tak ja póten do teje gaľuze jeno trošku rubnuch, da wóna tež se tšepasnu a to běšo tajke řwyrńenje doľoj a buchńenje. A ja panuch na nógi doľoj a te gaľuze mjo póternuchu sobu, až se musach z nimi zwalač na zemju a ten raz mi nic njebě wéle, jeno na tyma nógoma som meľ řmarki trochu, až jo krej ležla wen. A bjez wócyma a na licoma meřach tež někotere řmarki trošku krejowate, a to njebě nic wéle bólenja wót togo pańjenja a wóno tež njeběšo wusoko to pańjenje doľoj. Jo-li te wósym łóchći, da wušej řšak derje bylo řejo. Mój Bog a Kněz jo mjo zwernowaľ a jo mjo řywego zdđeržal a mjo tuder jěšći dlej řywego ma pó jogo dobrem spódobanju. Amen.

Da njech jo raz dosé togo tajkeg' pojedaňa wót togo trařneho cyńjenja a řywenja.

VIII. Nanowe nazhonjenja z kónimi. Běda doma.

A tak dalej. Da mój nan a mač stej řeřej na Nykeloc póľ řywnosći džělaťej, a to běšo jěšćen por lét řeřej togo drogego léta; a hako Nykeloc góley buchú móčne, da su wóni to póľ řywnosći zasej gromadu wezeli a tež řyšćen džensajšy džeu Nykeloc řywnosé ceľa jo. A tak jo mój nan póten to Slabecy póľ řywnosći krynul, a na tej su byli wěkszy džěl lute léda a maľo

role; a wónej stej bylejš jeno dvě peršonje na celej żywnosći a űejstej móglejš wobstać a do prjodka 'tšijć a stej lědym tu półowicu wobdzělafej; a ten wuj jo był mójeje maćerje bratr a mój kmótr a ta ćota jo była mójeje maćerje sostra, a tak su byli bratry a sostry 'še wót jeneje maćerje.

A tak stej póten mój nan a mać to póľ żywnosći měfej a te lěda stej wukopowalejš a tež wuworowalejš, a ja som z nima raz sobu jěš na to wuworowanje na Doły na te dlějke góry hot Syjanskeje drogi. To stej tam wuworowalejš a ja som chódziš za nanom pó tej brozdze a pak som chódziš 'tši tom pługu, a som glědaš, kak to se wórjo, a mać jo póganjała a za wócku pomagala ćě'nuć a nan jo tež pomagaš ten pług ćišćać, a 'dyž stej ten pěty raz wokoło jělej a zasej k tej droze stej jělej a mały kusk stej do kójnce k droze měfej, da jo ten koń se zwalaš, da stej póten jogo zwigafej, mać za głowu a nan za wopyš, a to jima njechaš 'nedy stanuć; da ten nan jo póten jogo jare biš a tergaš górej, da jo ten wól aby jo była krowa, to ja prawje njewěm, Bog wě lěpejš hako ja, co jo było, krowa aby wól, da to jo se bójaš, njechaš změrom stojać, 'dyž jo nan na togo kónja harowaš, biš a tergaš, a ja som se tež bójaš teje hary a bića, kak to budžo, a tak jogo póten 'šak někak górej krynuštej, da stej póten pomaš jělej do kójnce pó tu drogu a stej se 'roćilejš zasej a na kójncu filku zastafejš a wótpocynuštej stej, a póten stej zasej pomaš jělej wokoło, da ja som póten zasej lubejš šeš domoj a tež űej som wěcej z nima sobu šeš ni'džon a te'dym ja som jěšći mały gólc był. Ja som był jakle w štwórtem lěće, jako som z nima sobu był na tom wuworowanju. A to běšo jěšće někotere lěta přeješ togo drogego lěta, a ten werš derbjašo nejpeřej prjodk prajony być a wón bě baldy zabyty.

A tak ja som póten šeš zasej domoj z teje Slabcye služby, 'dyž jo mjo ta ćota swarješa, až cely dzeń 'tšecynim w tej šuli, 'dyž domoj 'tšijdzom, da jo 'ned ćma a njenadzělam ze wšym nic, tajki wěliki gólc hako som a jěsć redlich 'cu; da ja som šeš zasej domoj. Ja som tam služyš 'tsez pólpěta lěta a 'dyž som zasej domoj 'tšišeš, som był w tšinastem lěće a som chódziš na batowanje k fararjoci a tež som spojedziš wótešeš, to lěto zelony štwórtk. A we tom štyrnastem lěće som jěšći póchojdiš

do šule džeseć tyždenjow, da te'dym pówuknuch němski lazować we tom ewangeliju, a to pisanje tež pówuknuch a to bě 'šo jare mało toho nawukńenja a bě aměń a bě kójnc z teju mójeju šulu. O 'dy by ja tež telik lět do šule chójdzil hako něnto džěci chódžeje, da bych ja tež lepej nawuknul a mógl a wědzet; ale nic hako jeno te štyri zymy a tóć bě 'šo a bě z něju kójnc. A tak ja som póten doma był 'tši mójim nanje a 'tši mójej maćeri a smy gromadže byli a džěłali, někotere te lěda wudobyli smy a nam jo 'tsece chłěba falowało to kujžde 'tsede-žni, 'dyž jo było mało wobsete, 'dyž jo było mało role a wěle lědow; a my jich nějsmy wudobyć mógli. Ten zaptšěg jo był 'tsece jare hubjony. Mój nan jo měł jeno dweju wólowu a wótery raz jo měł jenogo wołu a jenogo kónja; tak jo 'tsece džěłal a kónja chylu poměł a pobił a pak jogo dognał draćoji, 'dyž nějo wěcej čě'nuć mógl. A jo 'tsece był a džěłal a kupil zasej drugogo starego kónja a jo chylu jogo měł a bił, až njemógl wěcej stawać a chójdzic a zwinuć jogo njemógl, da jo Mužakowski běric 'tsijeł a kónja na karu zwindowal a wuwjedł, a nan někotere toleře 'tsisajdzil a nějo měł nic za to, ale jo se 'tsece do dluga wěcej pórál. Da jo póten krowu 'tši tom wóle sptšěgal a stej gromadže čě'nułej. A tak jo póten 'šak zasej někak džěłal pómałem. A to jo filu trało. A ta mać jo swarjeła, až ta krowa wěcej nic njedoji, až jo tak jare wušindowana a wubita a nic druge njegotujo a nje-kupi, ale ta krowa derbi 'tsece čě'nuć, až budžo 'šycka zabita, až póten njezmějotej nic ženogo kuska butry a mlóka, aby sebi jědz zacynić móglěj, ca budžo to něco lepej. Da jo mój nan zasej kónja kupil a toho jo chylu měł; jeno prawje žral nějo, chłošci jo był; tomu jo musal měki futr dawać; tomu jo musal wótruby a muku 'tsisypować aby 'tsiměšować a jare wěle žyta 'tsisypował, až jo žral; ten jo był jare chłošci. A ten nan jo póten jogo lušej zasej 'tsedał. Da jo sebi póten zasej kónja kupil wot Slěpjanskego Hažu, tajkego bětego, a toho nějo dlugo měł; ten nějo mógl stawać a nic wěle čě'nuć. Togo jo tež do Grodka běricoji dognał a póten jo sebi zasej kónja kupil; toho jo zasej chylu měł a póten jo tež 'tsestał stawać; toho jo derbjał tež rano górej wólać, 'dyž jomu jo ten futr dawał a tež jomu pomagać górej zwigać a 'šo, až jo stanul, a 'dyž jo dalej było,

da stej jogo wobej górej wólać musałej, až jo jima górej stanul; da jo mój nan jomu jare 'tšiměšował do tych futrow a tež jo z micu jomu žyto nosył a sypał do žłoba, až jo derbjal lepej žrać, aby telik mocy zasej mět, aby mógl jogo do tego Grodka: tomu bėricoji 'tšignać, aby se jomu todla ni'džon na droze njezwalał. Tak jo 'ćeł. O 'dy by mój nan lukej sebi młodego kónja kupił, da by mógl jogo todla wużywać wele lět a tež by todla wele glucńejšy był a tež by mógl prawje džětać; ale tak nějo mógl, 'dyž jo starych kóni sebi 'tšece kupował, wubitych a zagnatych, až nějsu wěcej ě'nuć mógli a tež z nimi wele nadžětał nějo, ako jeno futr jo z nimi redlich toplował a žyto z micu do žłoba sypał a sykanje 'tšiměšował, až derbjali lepej žrać a mócńejše bywać a zasej stawać móc, ale to 'šo nějo jim pomagało nic; 'dyž su smjertne byli, da prec su musali ze swěta tež.

A 'tši wšom póslědku som jěšći ja derbjal jenogo kónja hallować k Slěpjanskemu Jakubikoji. Mój nan jo mi kazał a ja tež som. To stej byłej bratra, mój nan a Jakubik, ale Jakubik jo był tež wěliki twarc wosebny a blizki 'tši kněžych a jo mět gor penjeze. Ten jo sebi kupił lěpšego kónja a młodšego a tak jo tego starego mójomu nanoji dał, až móžo jogo chyłu měć a bić, tak dłuho ako budžo hyć móc a póten móžo jogo dognać bėricoji a kajž wele penjez budžo za njogo krynuć, te derbi jeno jomu dać. A tak jo mój nan tego kónja jěšći gor chytru filu mět a jo jogo bił, tak dłuho až jo tež 'tšestał stawać. Da póten jogo jo tež dognał do Grodka tomu bėricoji a tych penjez tomu Jakubikoji nějo dał ženych; te jo wobchował 'še a tak na tego 'šak nějo nic 'tšisajdžil ten raz, ale na tych drugich jo wele 'tšisajdžował; skóće 'tšedał a penjeze na kónje 'tšidawał a kónje 'tšišli prec a penjeze wujšli sobu a njemět wót nicogo nic za to. My chudobne smy byli a mój nan jo se jěšćen 'tšece wěcej do teje chudoby a hubeństwa dołoj nješł a mójja mać jo plakała, až budžo na tych kóni 'šycko 'tšisajdžować až njezmějo wěcej wót nicogo nic, ca póten budžo zachopić; 'dyž te skót budžeje 'še, póten móžo hyć dołoj z teje žywnosći z proznyma rukoma a njezmějo nic za swójo džěło. A ten grat tež nějo lejder k nicomu, a te twařenja su tež džěrate a zgnite a njeporuča ze

wšym nic, až budžo šycko na nic 'tsíc, a njezmějo wěcej wót nicogo nic, až budžo musać hyć swóju drogu, 'džož 'co, dla swójogo njerodnego góspodařstwa a dla swójich starych kóni, zagnatych a zabitych, až tak cyni 'tsece. A mi jo było to tež tak zrudnje a styskno a čěžko, až jo ten nan tak cynił. My chudobne smy dosé byli a we tom hubeństwjje smy tsece dosé byli, a ten nan jo se 'tsece wěcej a wěcej do teje chudoby a hubeństwa dołoj pórať ze swójimi kónimi, a my tež póten tych skotu néjsmy nic wěle měli hako jenu krowu a jenogo wólu. Tej stej doch wóstaľej, a te druge su do tych starych kóni zalězli a néjo było nic za to. To bě šo zgubjone, a tak ja som póten tomu nanoji pojedať, až derbi lubej sebi wólu kupić a njedyrbi tych kóni wěcej kupować, až derbi lubej z dvěma wóloma džěľać a być a mać jo tež prajiľa, až džeseć raz by glucnějšy był, 'dy by lubej dweju wólowy měť a z nima džěľať, da njeby todla do tajkeje chudoby 'tsijšli wělikeje tak hako něnto we nej smy. A ten nan jo póten prajiľ: „Ja 'dyž ženych pěnjez njemam, za co derbu jogo kupić, togo wólu?“ Da jo ta mać jomu prajiľa, až derbi hyć k Jakubikoji; njech ten ěi požycy, ten skerej pěnjeze ma, 'dyž jo wěliki twajre a twój bratr jo; ale nan prajašo, ja sebi nic požycać njepójdžom, wót cogo derbu jomu je póten zasej dawać, budžo kajž budžo. A tak jo było někotere tydženje, da to džěťo jo šo stojaťo, 'dyž ten zaptšěg néjo był. Da jo mój nan póten 'tšedať tu krowu a póten jo kupiľ togo wólu, tajkego cernego, hako wugjel cerny jo, jeno na cole jo měť bětu blasu, hako ten sněg běly jo, a za togo jo dať džewěć toleri, a ten jo był z Brězowki Badarjoc. A tak jo mój nan póten teju dweju wólowu měť, až jo mógl trochu džěľać a někak być. A tak smy jogo měli lěto, a na druge lěto krynu gawu aby spinawu aby kak tomu tajkemu prajeje a to rowno wo žnjach. 'Tši kezku kezku jogo kusašo a wón se wobarašo a na boki se wijašo a zaskakowašo a tóć jeno chopi pó tšóch nogach skakać a teje štwórteje néjo mógl do prjodka krynuć; ta jo 'tsece do póslědka wisala, a my smy myslili, až jo skažona. Da ja som póten derbjaľ pó Slěpjan-skego pachmana hyć, togo Móšnarja; ten jo mógl tež skótu nogi rownać a wón jo tež 'tšišeľ do nas a jo póten ju 'tšetšimowaľ a .

howac jej nic ňejo; ta budžo derje zasej zažyć; ale wón derje za wele dnjow ňejo mógl na nju prawje chójdzíc a nic čěnuć, a jo jare dŕugo chójdzíl tajki chromy, a 'dyž jo derbjal ně'džon wótere razy jare čěnuć, da jo był zasej chromy, a to wele raz pak jeno ta noga se pósłědy čěnuła, 'dyž ta spinawa se zaprěła aby stajila jo. Da te'dym ňejo mógl ni'dy nic wele čěnuć, ale jo pomałem chójdzíl; a 'dyž teju wólowu smy měli, da za dlějki cas póten zasej ňejsmy ženeje krowy měli. Da jo ten nan póten kupował w Grodku wót tych rězownikow ten zacynk, až jo někak jeno było. A wóno jěšći někak ňejo było. My smy wele raz ten kusk jědźi njezacynjony zjědli, a mója mać jo tomu nanoji pojedala, až derbi lubej zasej krowu kupić; wóno budžo 'šak troška mloka a tež kusk butry, až móžo tu jědž lepej zacynić. To kupjone jo todla jare njespore a tež jare droge a jo jomu pojedala, až derbi hyć tomu Jakubikoji, njech ten čí tak wele penjez požycy, až tu krowu nam zasej kupiš. A wón jo jeje posłuchał a jo sebi po nje tam k njomu šel, až jo nam tu krowu zasej kupi a za šesć tolari tajku staru, a tej roga jo měla jare wélikej z teje głowy wurošćonej, na boki tajkej nje'tsístojnej, 'dyž jo se za muchami zachytowała z teju głowu a woganjala a jo skóće 'tši ňej blisko było, da to jo šmaruła aby štapila, až jo skóće zabjećało a wót ňeje tak wótskocyło na bok. Ta jo měla tej roga jare naboki wurošćonej, a 'dyž ně'džon wótery raz te skót 'tšez guste guscínki su lězli, da wóna ňejo mógła ležko wulěsć; tej roga stej se za te chójcki zakładowała a te móćnejše su ju gor pódžeržowali, až ňejo mógła prawje 'tšez nje 'tsijé. Ta jo derbjala šyroki rum měć, až jo mógła 'tšez njen 'tsijé. Tajkeju wélikeju rogowy ja 'tši ženych krowach jěšći ni'dy widzeł ňej-som, hako ta naša měla jo, tajkej žadławej rjepoše. To derbjali se teje aby jeje glědać až jenogo nještapila z tymi rjepochami. A póten smy ju taku filu měli, až smy někak byli, a dweju wólowu smy tež měli, až smy tak mógli někak džělać a być a se žywić; a tak jo to 'šo 'šak było filu někak; ale ten wól jo tu spinawu 'šak jare husto krydował a pak za wele dnjow ňejo mógl nic prawje čěnuć. Wóteremu wótoji nješkodźi nic; móžo derje čěnuć; ale ten naš derje ňejo mógl čěnuć. Tomu jo derje jare wele škódzěło, a 'dyž jo chudy był, da te'dym hyšćen wele wěcej,

až ňejo gor nie ćěnué mógt. Ten by 'šak było trochu pola nas, ale 'dyž tu gawu jo gusto mět, da jo póten jogo nan zasej 'tśedať a jo kupiľ zasej drugagego w Słómenju wót togo Nědzika za pěć tolari, tajkego bruniša, jeno stary južon jo jare był, a togo smy jěšći my jare wele lět měli a smy džěłali a někak byli smy; da z tyma som ja póten tež džěłat wótere razy, 'dyž jo nan jěť do Grodka z łucuwom, až smy někak byli a se žywili smy. A to jo tak filu traťo a někak było jo, da jo póten mój nan zasej tu krowu 'tśedať, a stara jo tež byla a maľo jo tež dojila.

A te penjeze jo zasej Jakubikoji dať, až jo jogo zasej wóťbyť, ale póten nam ňejo ženeje krowy wěcej kupowať zasej, ale jo w Grodku wót tych różnikow zasej kupowať ten zacynk, až smy 'šak někak byli a se žywili smy a tak smy póten zasej byli bez teje krowy někotere tydženje aby samo wele tydženjow, až ňejsmy ženeje měli wěcej za mójogo nana. Ale ten nan póten njeběšo jare dľujko žywy. Wón bu chóry pó Michale a 'tśed gódami wumrje; a tak bě wón wumoženy z teje chudoby a hubeństwa a z teje nuze.

(Pokračowanje.)

Dozběrki do serbskeho słownika.

Podal *dr. Ernst Muka.*

I. Słowa z namjeznych podrěčow.

Słowa z namjeznych podrěčow tu podate, kotrež sym při svojich pućowanjach po serbskim kraju w lětach 1889—1892 z ludoweho erta zezběrať, ani w Pfulowym hornjoserbskim ani w Zwahrowym delnjoserbskim słowniku zapisane ani w dotalnych pak hornjoserbskich pak delnjoserbskich dozběrkach w tutym našim Časopisu M. S. woćišćanych wozjewjene njejsu. Zběrať sym ja po cyłych našich namjeznych wot Mužakowa do Ztěho Komorowa z wuzwaćom Slepja nskeje wosady, dokelž tam naš pilny sobudžětaćeľ kn. farar Mato Handrik dospołny słowničk swojeje wosadneje podrěče zběra a za naš Časopis zestajuje porjedžejo a wudospołnjejo tak njedospołnu słownu zběrku swojeho prjedownika E. Wjelana w našim Časopisu, l. 1869, str. 82—92 woćišćanu, kotraž je tež hišće we tom napohladže za wědomosć a serbski rěčespyt njedosahaca, zo su do njeje zmylnje tež słowa wotkhiľneje Mužakowskeje podrěče a z Jakubicy měšane. A tež w Blunju zběrať njejsym, dokelž mamy z woneje wosadki wot kn. w. wuč. Nyčki dobrej zběrcy, hižo w Čas. M. S. 1870, str. 27—34 a 1876, str. 78—80 woćišćanej.

B.

Babka (Zagoř), Großmutter.
 balo (Jabłońc), das männl. geschmitt.
 Schaf, bes. als Vornname des-
 selben.
 banjuška (Brunojce), Krügel, kleine
 Urne.
 bërjowe swëtki (Lut. a Lutol.
 spëw.), Pfingsten.
 biber (Jabl.), wilde Rose resp.
 Hagebutte.
 bick (Jabl.), der Schlegel beim
 Dreschlegel.
 blaćeńk (Parcow), Stirnbindchen
 der trauernden Frauen.
 bludziš, m. (Jemjelica), bludzišk
 (Zagoř), Jrrücht.
 blakać (Jabl.), die Zunge heraus-
 stecken.
 blasa (Brun.), Blässe, Ruhname.
 blej, m. (Mużakowska narëc), die
 Weie (ein Fisch).
 Bog: z Bogom pódać (Jabl.), grüßen.
 bódk, pl. (Sprjeica), Schwämme
 (Pilze).
 bórk (Jabl.), Eimer.
 Bóże spjace (Brun.), Himmelfahrt.
 Brëzowka, Halbendorf b. Schleife;
 adj. Brëzański.
 brjezka (Muż. nar.), Birke.
 bruma, f. sg. (Zabrod, Terp), tež:
 Paßgeige.
 byrinka (Zag.), Bauernweib.

C.

capla (Muż. nar.), Fischreicher.
 'ceł (Brun.), gewollt.
 cerski (Jem.), wendisch.
 cłojeck (Zag.) & cłoješk (Jem.) &
 cłoješk (Kóšyna), Mensch, Mann.

Č.

čawcéć (Muż.), patzchen; luka
 čawći, die Weie schlämt (von

einer Weie, wo bei jedem Schritte
 Wasser hervorquillt).

čazki (Brun., Naré atd.), schwer.
 čerjac wokolo (Nëmješk) = ga-
 njac, herumrennen.
 čowkać (Jabl.), schaukeln.
 čurcać (Jabl.), in dünnem Strahl
 herunterfallen (von Wasser in
 ein Faß u. ä.).

D.

dawjejšy (Zag.), der frühere.
 dhać (Sprjeica), lügen.
 dľugo, dľejko, adv. (Jem., Par-
 cow), lange.
 dľymina (Jabl.) & d'ymina (Kó-
 šyna), Tiefe.
 dľymokosć (Jabl.), Tiefe.
 dľypać (Jabl.), ausmeißeln.
 dľejki (Parc.), lang; komp. dľejšy.
 dokelaž (Jem.), weil.
 dolój a doluj (Zag.), herunter.
 domjacny (Sprj.), häuslich.
 donicka (Jabl.), die Milchgelte, das
 kleine Schöpfbüchsen.
 drëwo (Zag.), Holz.
 drozka (Jabl.), der Fußsteig.
 dubijanka (Jabl.), Gallapfel.

Dž.

džacelc (Muż. nar.), Spedht.
 džadk; stary džadk (Zag.), Groß-
 vater.
 džejac, džësać atd. (Muż.); gen.
 džejaći, -ći.
 dźeržalin (Jabl.), der Halter beim
 Dreschlegel.
 'džëž (Brun.), wo (rel.).
 džëžka, Badewanne (Zag.), Faß
 (Jabl.).
 'džo (Jem.), wo (interrog.).
 džowka (Kóšyna), Mädchen über
 15 Jahre.
 džowšćo (Kóš.), Mädchen unter
 15 Jahren.

F.

dinknuć (Jabl.), jem. einen Schlag,
eine Ohrfeige geben.

G.

gad (Jabl., Jaseń, Prožym), Otter,
giftiges Gewürm u. zw: a) die
giftige Schlange, Otter (Ggs.
wuz, nichtgiftige Schl., Matter),
— b) eine Art stinkender Feld=
wanze (drje: cimex oleraceus).
ganjać (Brun.), tož: toben: wicher
ganja.

gargona (Jabl.), Krähe.

gjarnyšk (Jem.), Näpfchen, kleine
Urne.

glažack (Zag.), Gläschen.

głownica (Zag., Brun.), Nerven=
fieber.

gódlo (Jabl.), Schimpfrede, Spitz=
name.

gólub (Zag.), Taube.

gólica (Miloraz), Mädchen unter 15
Jahren.

grodkař (Jabl.), ein Spremberger.

grudać se (Jabl.), sich grauen.

gumo (Brun.) = ds. gumno, hs.
huno, Tenne.

gusćiny, pl. (Brun.), Dicht.

guslař (Zag.), Geiger, Geigenspieler.

H.

hajta (nawječorna nam. nar.), Mütze,
Hutze, Mützebüchsen (z džěćaceje
rěče, wosebje při wołanju
kóčki).

hanik (Sprj.), Jäger.

hapa (Jabl.), Messer ohne Gelenk
mit großem Holzgriff.

haž (Kóš.), bis, als.

haw (Kóš.), hierher.

hewon (Něm.), jener.

hladačko (Kóš.), Spiegel.

hlejki (Łut. atd.), lang.

hobkonk (Jabl., Jem.), Umkreis,
Rahmen; der äußere Rand und
zwar: a) das äußere Rändchen
von einem Stückchen Kuchen, —
b) das Kernhäuschen, der Krieps
von Äpfeln u. ä.

holo (nawječ. nam. nar.), Rindlein.
hulać (Brun.), Hühner vom Felde
scheuchen: vor dem Rufe der
Scheuchenden: hul, hul, hul.

humpala (Jabl.), Feldkinderwiege,
d. i. das dreibeinige Gestell, an
dem die kleinen Kinder im Zippel=
tuch gehäufelt werden (humpać).

huškać (Jabl., ds. huškaš), hegen.

Ch.

chiža (Zag.), Haus.

chłěw (Muž.), Pferde-, Kuh- und
Schweine Stall zc.

chochołk (Zag.), Bergfluppe, Hügel.

chocholak & -ack (Muž. nar.), die
Haubenlerche.

chopinać (Parcow-Luta), 3. sg.
chopinjo & chopnić, imp. chopni
(Brun.), anfangen.

chożyšćo (Jabl.), großer Besen.

chożyško (Jabl.), kleiner Besen.

chribjet (Zag.), Mücken.

chyba, Zweifel: chyba (khiba),
hać ta doma jo (Sprjeja), ich
zweifelte, ob dieselbe zu Hause
sein wird.

chytsej (Brun.), adv., besser.

J.

Jabłońc, Gablensz; Jabłoński.

jabluki m. (Sprj.) = jabłuka.

jakšego (Muž.), zumeist.

jasnje (Jabl.), adv., hell, klar,
deutlich (v. d. Aussprache).

jasle, pl. t. (Sprj.), Krippe; ale:
žlob = Trog.

jěžawa (Muž. nar.), Stedchapsel
(datum stramonium).
jormank (Jem.), Jahrmarkt.

K.

kabat (Něm.), Frauenrock.
kabat (Jabl.), die Tuchjacke der
Frauen.
kamzol (Jabl.), die Tuchjacke der
Männer.
kapa (Jabl.), die Leinwandjacke, der
Leinwandrock der Männer.
karšć (Brun.), Sarg.
kijanica (Muž.), Brustknochen,
Schlüsselbein, Widerrist.
kinž (Koš.), welcher.
kisć (Jabl.), wosebje: Girsenrippe.
kjaber, bra (Jabl.), Ober.
kjawcać (Jabl.), miauen (von
Käsen).
kjabel (Jabl.), das Hölzchen zum
Lösen; w Slepom: kebel; při-
słowo: pak kebel pak knebel!
kjablować (Jabl.), lösen.
kjerchob (Zag.), Kirchhof.
kmoša (Jabl.) = mōtka, das weibl.
Patentkind.
kněžnicka (Koš.), Fräulein.
knykotać (Brun.), kniftern.
kónic (Brun.) tež: Anfang; wót
kónica, von vorn.
kopanka (Zag.), Mulde.
kósćiki (Zag.), die Rinnladen.
kózla, Dachsparren.
kózlar (Muž.), Dudelsackpfeifer.
kózolniki (Sprj.) = kózły.
Kromola, Kromlau; Kromolanski.
kulcycka (Jabl.), kleine Kartoffel.
kulkowarna jogła (Jabl.), Sted-
nadel.
kuntóra (Brun.), Schnaße, „Grim-
ming“.
kwacka (Jabl.), Ente.

L.

lada, pl. (Jabl.), Leibe, Brache.
lapaty, lapotaty (Koš.), zerlumpt.
ležać (Zag.), liegen.
lubosny (Koš.), liebenswert.

M.

lacny (Muž.), durstig.
łow (Jabl.), Jagd.
ložišćo (Běla Woda), Deckbett.
lucyja (Jabl.), der Pfingstvogel.
Picol.
lybnuć (Muž.), knagen, einspringen.
lypac (Jabl.), etwas ausbrechen.

N.

mać; stara mać (Brun., Zag.),
Großmutter.
macharinka (Muž.), spärlich dünnes
Gras, einzelne vom Winde be-
wegte Grasshalme.
malučki (Muž.), klein: po maluč-
kim, langsam.
maza, f. (Jem.), Schmiere.
mėdlak (Brun.), ein Toter.
mejak (Brun.), Monat Mai.
mersnuć (Jabl.), jemand einen
Schlag versetzen.
mėtel, m. (Brun.), Schmetterling.
Miloraz, Mühlfrosch; Miloraski.
młyńc (Jabl.), der Mlängen.
módlita (Brun.), Gebet.
muchoradło (Jabl.), Fliegenpilz.
Mužakowar (Jabl.), ein Muskatener.
myrnuć (Jabl.), werfen.

N.

nalašyc (Koš.), einen Baum mit
einem Anstieb (Lacha) versehen,
anlatschen.
napěrskać (Koš.), ansetzen, be-
niesen.
nastrawać se (Jabl.), sich ge-
bärden.

nawubjerać někomu (Muž.), jem.
 fattsam ausschelten.
 nedm (Muž.), sofort, sogleich.
 něntawšy (Zag.), ješig.
 njebje (Brun.), Himmel.
 njebozac (Jabl.), der Bohrer.

P.

padać se, regnen: to se pada
 (Brun., Zag.), eš regnet.
 padać se (Jabl.), auffspringen: ruce
 se padatej.
 pcelnica (Sprj.), Bienenhaus.
 pecka (Kromoka, Jabl.), der Obstkern,
 überhaupt der Kern v. Früchten.
 pėrdula & pyrdula (Muž.), der
 Steiř; pyrdulka (tež), der
 Hintere (v. Kindern).
 perle, pl. (Jabl.), die Kartoffelkraut-
 troddeln.
 pėrskać (Koš.), niesien.
 pėc (Jem.), baden.
 pcha, gen. pchy (Sprj.), Floh.
 picka (Jabl.), ein Biřchen, kleines
 Stüćchen.
 pile (Jabl.), junges Gėnschen, Loc-
 ruf: pilko, pilko!
 pilnica (narańša nam. nar.), Keller.
 pirwy (Zag.), der erste.
 pjask (Brun.), Sand.
 pjeconka (Jem.), gebadene Birne,
 Apfel.
 pjekarnja (naran. nam. nar.), Bad-
 ofen.
 pjerašk (Muž.), der Kanlbarřch.
 plonc (Zag.), Drachenbaum, wilder
 Obstbaum.
 plowša (Brun.), Fehle, Rufname.
 plėwac (Jem.), schwimmen.
 plon (Brun.), Drache.
 ptsag (Muž. nar.), Gespann.
 pobrjašk (Koš.), Hochzeitbitter.
 podrjeźnjac (Jabl.), nachaffen.
 poduřyc (Muž.), unterdrücken.

potala (Jabl.), die thőnerne Flasche.
 powuzka (Jabl.), das Seihetuch.
 powodnik (Sprj.), Föhrmann.
 pódrijeńca (Luta), Mitternacht;
 prir. pódrijeńcowac.
 pójdze (Brun.), er wird gehen.
 pólubić (Zag.) angeloben & zlubić,
 verloben.
 pódńzele, n. (Koš.), Montag.
 póspoł & póspołk (Brun.), zu-
 sammen.
 póspołu & póspołku (Zag.), zu-
 sammen.
 póstela (Jabl.), Bett, Streu.
 póstoł, a, m. (nar. nam. nar.) ==
 póstola, Bett, Bettgestell.
 pót[e]jn (Brun.), dann, darauf.
 praskać (Zag.), mit Nuten peitschen.
 přec (Jem.), weg; Zagor: pryć
 & přec.
 prosar (Zag.), Bettler.
 prosna (Luta), Hirsestroh.
 pucnić (Muž.), aufquellen, ver-
 quellen.
 puder (Jabl.), der Brachkäfer (me-
 lolontha solstitialis).

R.

rėzyna (Zag.), Niedgras.
 rjadny (Koš.), řhön.
 rjapotać (Brun.), rascheln.
 rodři & radři (Nėm.), komp. wot
 rady, lieber; 'cu rodři 'nac, ak
 sejdźec.
 rozewrjeć (Zag.), öffnen.
 rozpucnić (Muž.), aufquellen, ver-
 quellen.
 roztoki, a, e, (Muž.), hart, alt-
 baden; roztoki klėb, altbadenes
 Brot.
 róg (Zag.), das Schalhörn am
 Dudelsack.
 rubaźnik (Koš.), Räuber.

S.

salata (Drětwja), Salat.
 sam swój (Muž.), selbständig.
 sčerby, a, e (Jabl.), zahnfüchtig.
 sekac (Jabl.), die Scharbe, das
 Scharbeifen.
 s[w]jatk (Něm.), Fest: sjatk tsich
 kralow.
 skakocu (Koš.), sie springen.
 skal (nawj. nam. nar.), Spür-
 biene.
 skalić & skalić so (tež), als Spür-
 biene einen Platz zur Nieder-
 lassung des Schwarmes bez.
 neuen Stammes suchen bez.
 finden.
 skiwlic (Jabl.), quiefen: v. Wald-
 künzchen (spusk).
 sklipjeny (Muž.), geil resp. hin-
 fällig (?): sklipjene zwěrje.
 skubać (Jabl.), raufen: kólej sku-
 bać, Knödrich raufen.
 skulej (Muž.), der Strandläufer
 (ein Vogel; wón běži kaž
 skulej).
 sliž (Jabl.), Schnecke.
 slo (Muž.), das Selenzeug (Pferde-
 geschirr).
 směrž, pl. směrže (Muž.), Morchel.
 směrkanja, pl. (Zag.), Dämmerung:
 we směrkanjach.
 smjertnica (Brun.) = smjertna
 njedzela a smjertny kěrluš.
 smogor (Muž. nar.): a) der Dorf, —
 b) das Vibrieren der Sonnen-
 strahlen (insbesondere über dem
 Wasser).
 spa (Drět., Muž., Něm. atd.), Stube;
 Něm.: zvjersna abo horzejčna
 spa, Oberstube — spódna abo
 doložěna spa, Unterstube.
 splěć (Jem.), praes. splějom,
 emporschwimmen.
 spočakać, (Sprj.), ein wenig warten.

spódarić (Brun.), scheuten.
 spóznać (Muž.), anerkennen.
 srěny s'jadžěn (Brun.) = zweiter
 Feiertag.
 srjedz, f. (Jem.), die Mitte; do
 srjedzi, in die Mitte.
 starka (Jabl.), alte Frau.
 stojawa (Jabl.), Seinderstehstuhl,
 d. i. Gestell, in dem kleine Kinder
 stehen lenen; přir. hs. stejak.
 stračić (Jabl.), verriren.
 stružyna (Zag.), Wasserfurche,
 Wassergraben.
 sturnja (Sprj.), Brunnen.
 sužok (Muž.), Docht.
 swadźba (Něm.), Hochzeit.
 swětkownicka (Jem.), der erste
 Pfingstfeiertag.
 swódźba (Něm.), Verwandtschaft,
 Freundschaft.
 swój (Jabl.), verwandt: my smy
 swóje = wir sind verwandt.
 syće, a, n. (Jabl.), Schiff.
 sykěra (Koš.), Weil.
 sypka (Jabl.; kor.: sypac), ein
 Bißchen, Stüßchen, ein wenig.

Š.

šcaska & stšaska (Zag.) = hs.
 třeska, Span.
 šćica, f. (Koš.), Kreuz.
 šćizowany (Zag.), gekreuzt: šćizo-
 wana droga, Kreuzweg.
 šćony (Zag.) = kreuzen, getauft.
 šekać (Brun.), Hühner scheuchen:
 še, še, še!
 šergowc (Jabl.), ein langes Stüß
 Holz, Balken (Schürholz?), přir.
 Blunjanske „šergojc“.
 šew (Něm.), Naht.
 šiba (Jabl.) = hs. eiba, Nachname
 für das weibliche Gesch.
 škórka (Muž.), Haut.
 škórudla (Jabl.), das Plinzeifen.

šlignuć (Zag.), ſchnippen, einen Schlag thun.

šmjel (Jabl.), a) Hummel, — b) Hopfen.

šmrjokowina (Zag.), Sichtengehöſz.

šmyca (Brun.), Mütze.

šnyppuć (Muž.), ſchnippen, ſchnipfen, ſchneiden.

štarpac (Muž.), Raſen abſchälen (jedyň łopac zaſtapi a druhi čehnje za pripjaty postronk).

štekowańc (Zag.), Umzäumung.

šwaba & šwabica = hs. ſwejch, beſonderer Frauenrod.

šytawa (Jabl.), Fiſchreiher.

šywarna jogła (Jabl.), Nähnaſel.

T.

te'dyn (Zag.), dann.

tenka (Jabl.), die Kriechenpflaume.

terganje (Brun.), Gift, Reißen.

tjala (Zag.) = hs. twjela, Schärpe.

tjalka (Jabl.) = hs. twjelka, das Handtuch.

toć (Kóš., Jabl.), da, hier; daher, demnach.

tonić (Jabl.), einſtuen.

trantawa (Parc.) = tarakawa, wend. Klarinette.

tresč, f. gen. tresči, pl. tresči, Dübelsadpfeife aus Rohr (scina), teſ treska (cf. hs. troska).

trockawa (nar. nam. nar.), das große Graſtuch, die Hängematte.

truba (Jabl.), das Ofenrohr, die Ofenröhre zum Warmſetzen von Speißen (hewak: róla).

tšumpala (Sprj.), Feldkinderwiege.

tšunkac & tšonkac (Jem.), ſchauſeln.

tšezpólnja (Zag.), adv. mittags.

tšupy (Sprj.) ſumpſ, ſchwerfällig: wón ma tupu głowu, er lernt ſchwer.

twardy (Parc.) & twordy (Něm.), hart; komp.: twardžejſy & twordžejſy.

U.

utere, n. (Kóšyna), Dienſtag.

W.

waktere, n. (Kóšynka), Dienſtag.

wafmo (Jabl.), warme Buttermilchſuppe.

wechlowac (Muž.), hechelſen; metaph.: jem. derb abſchütteln.

węc (Zag.), ob.

wěsoly (Brun.), fröhlich.

wěža (Muž. nar.), Wohnhaus.

wězny (Terp) = jězny, Reiter.

wězor (Brun., Zag.), Sec.

wiršoba (Kóš.), Hex.

witšuwy, a, e (Kóš.), oſterlich,

Oſter-; sc. čas, Oſterzeit.

witšwó pl. (Luta) & witry, pl. (Kóšynka), Oſtern.

[w]jacej (Zag.), mehr.

wjerhać se (Něm.), ſich wälzen; kón se wjerhašo.

wježa (nawj. nam. nar.), Hausflur.

wobdđeržac (Brun.), erhalten, na př.: we gnadze, in der Gnade.

woblekafnica (Jabl.), Totenbettfrau, Heimbürgin.

wolkowaty (Jabl.), geiſtesſchwach (wot: wól, Wölſe).

wospice, pl. (Muž.), Röteln, Maſern.

wotłypić (Jabl.), etwas Angeleimtes lošbreden.

wotrawa (Kobjelin), Stachelvarſch (ein Fiſch).

wócućec (Zag.), erwachen.

wó[j]šc (Brun.), Vater.

wóleńc (Muž. nar.), Ochſenſtall.

wóltere, n. (Brun.), Dienſtag.

wónjechać (Zag.), nachlaſſen.

wóstruž (Jabl.), Dornſtrauch.

wóšcerack (Jem.), Hund (w řeči
lulkow).
wóteraz (Jem.), z: wótery raz,
mančmal.
wótruzowy kefk (Kóš.), Brombeer-
strauch.
wrješćac (Jabl.), schreien, heftig
weinen (von Kindern).
[w]ropić se (Jabl.), Falten ziehen
(werfen).
[w]šakoraki (Muž.), mancherlei.
wubjerać někomu (Muž.), jem.
ausšchimpfen.
wuhnjať (Nowe Město), Essenlehren.
wuchacyk (Zag.), Hässlein.
wupytać (Kóš.), ausfindig machen,
finden.
wusna (Kóš.), Stirn.
wusypać se na někogo (Muž.),
Ausschlag bekommen.
[w]šudžen (Muž. nar.), überall.
wuzki, eng. komp. wuzčejšy (Parc.).
wuzrać (Ptačecy a Čorny Khołmc.),
reif werden.
wužeńc (Jabl.), der Wurm, Regen-
wurm.

Z.

zabdžeć (Jabl.), heimlich einen
fahren (streichen) lassen.

zadušyć (Muž.), ersticken.
zadzělać (Sprj.): a) anmachen (wo-
geń, Feuer), — b) erarbeiten;
khlěb zadzělać, sein Brot ver-
dienen.
zagłowk (Zag.), Kinderbettchen,
eigentlich: Kopfkissen.
zaměnić (Jabl.), verwechseln (Kinder).
zamžerić wócy (Jabl.), die Augen
schließen.
zasporzác (Jabl.), verrosten.
zastrojić wogeń (Muž.), Feuer an-
machen.
zawozować (Něm.), verführen.
zawuknuć (Jabl.), verlernen.
zablec se (Jabl.), sich ausziehen
(Reider).
zele (Brun.), Kraut.
zl'owk (Kóš.), Wolkenbruch.
znank (Muž.), Laufzeuge.
zubik (Muž.) = canka, Bače an
der Frauenhaube.
z[w]jazk (Něm.), Wieder.

Ž.

žagły (Zag., Jabl.), brennend.
žegnowanje (Brun.), das Segnen.
žokćica (Brun.), Selbstucht, Fleisch-
sucht.
žyda (nawj. nam. nar.), Seide.

II. Slova z hornjoserbskich podrěčow.

Hornjoserbske slova, kotrež tu podawam a kotrež w Pfulowym słowniku a w druhich čišćaných zběkach njenamakaš, sym wosebje we swojej ródnej wsy Wulkim Wo. yku (W. Wos.) Hornjowujěždžanskeje wosady, w Klětnom a Krjebi (Klět. a Krje.), we Wochozach a Čelnom (Woch. a Čel.), w Kulowje (Kul.) a wjacorych wsach Wojerowskeho (Woj.) wobwoda (Čorny Khołmc = Č. Kh.; Čisowa = Čis.; Hory = Ho.; Łaz = Ł.; Lejno = Lej.; Naré = Ně.; Němcy = Nm.; Spale = Sp.; Ždžary = Ždž.) z ludowego erta slyšicy znapisował. Jenož někotre su ze serbskich spisacelow Mateja (Matthaei), Dejki a Zejlerja (Zejl.).

B.

běluch (W. Wos.), Champignon.
błudnik (Narč), Strichf.

błuki (Bukojna-Bart), tübrig, ne-
befig, tu wó jstwjje je tak błuko
(wot železnych kachli); błuke-
šumjenje.

blidko (Né.), tež: Stuhl.

Bóh: z Bohom podaé (Né.), grüßen.
bóškač, pl. -ače (W. Wos.), drje
= błyskač, družina mjehkich
bělych jablukow.

bozdo, a, sr. (Zejl.), ſchmußige, in
der Kleidung ganz ſiederliche
Perſon.

brjošk & bróšk, m. (W. Wos.),
Pfirsich.

Č.

česelo (Čisowa), Kamm: knjez
Wjeselo, daj mi te moje česelo!

Č.

čumpy, pl. & čumpale, pl. (Né.),
Kinderfeldwiege; přir. Mužak.
humpala.

Đ.

'da wě (Né.), wer weiß?

doženje & dožnosť, Zahlung=
verbindlichkeit, Zahlungsbefreie=
heit.

doženka, Schuld, Schuldpoſten.

durja, sr. pl. (Né.), Thür.

H.

hajkač (Łaz.), tändeln, etwas ohne
Ernst thun; so hajkač, ſich tän=
delnd aufhalten.

hajkaty, tändelnd.

hanik (Né.), Balbauffeher, Förſter.

hanjacy & hanjeſki, ſchmäßjüchtig,
läſternd.

hłowicka (Wochozy), Rößſchen.

honidło (Ł.), ein Treiben bei der
Jagd; přenje, druhe honidło.

horjeni (Ždžary), der obere; ho=
rjeni młón, obere Mühle.

hórkaty & hórkoty, hügelig.

hórniwy (Nowa Łuka), erzirnt.

hubawka (Smječkecy) = hwiżk,
das Mundstück der Tarakawa.

huwno (Hory), der Garten.

J.

jadro (W. Wos.), die Weinbeere.

jakny (W. Wos.), herb, tüchtig,
kräftig.

jaro & jare (wok. Wojerec), Jahr.

K.

karona (Č. Kholmec), Krähle.

kdo (Né.), wer? kda & 'da (z
kdoha), wer denn?

kedźbliwość, Aufmerksamfeit.

kemšany (Né.), Kirch-: kemšane
puce, Kirchwege.

Kětańca a kuty: pomjenowanja
dźělow wsy Čelnoho na lěwej
stronje Sprjewje.

kisć (Matthaei), Traube.

kmótr: husto w směšnym zmysłu:
kmótre! — ty by mi był kmótr!

knykotak & -ačk, die Zwetſche.

kónce (Woch.), tež: Anfang; wot
kónca, vom Anfang.

kosy, adj., quer, ſchräg; na př.:
kosy hrjebje (Ralbicy), die
Quergräben.

krahnuc (Né.; h je slyšec), ſtehlen.

křižniki, pl. (W. Wos.), Kreuzweg.

ku (Né.), zu; na př.: ku wsy,
zum Dorfe.

khětro (Né., Ždž.) = khětre,
ſchnell.

khila (Né.), Weiße, Zeit.

khiza & dem. khizka (Né.), Haus.

L.

Lipja, pje, f., Lippe, t. j. z lipami
wobrosčeny brjóh srjedz klóštra

Marijn. Hwězdy a Swinjarnje.

lólac (W. Wos.), piſſen (w. dźěci).

lólak (tež), Piſſer.

M.

maćerna pomoc (W. Wos.), mütter=
liches Erbe.

měchipačeſ (Ždž.), Bälgetreter,
Ballant.

merchwey (Woch.), Möhre.
 młodzina (Nč.), junge Triebe, na
 př.: dub młodzinu pušća, die
 Eiche schlägt aus, bekommt neue
 Triebe.

N.

nahłowjacy, für den Kopf bestimmt;
 nahłowjace rubiško, Kopftuch.
 nowotnik (Němcy), Neubauer.
 nowotnistwo, Neubaugut.
 nutřiku (Nm.), drinnen.

P.

paža: do paže (pažow), bis unter
 die Achsel(n).
 piskoric (Jědlica, Wujězd), weinen,
 nullen, ningen (wot džěci).
 pjesć (Nč.), baden.
 plěšk (Nm.), Stempel des Obfes.
 pochorta (Nm.) = pokruta, Laib
 Brot.
 polojčka (Klětno), Benennung der
 Frauenhaube im Plitten, „halbe
 Haube“.
 polin & polin (Čelno) = č.č.
 poleno t. j. hrjada wot kachlow
 přez jstwu při wjerchu, Ofen-
 balfen.
 pomnjeny (Wojerecy), gedächtnis-
 stark: tyn jo pomnjeny, der hat
 ein gutes Gedächtnis.
 pónďzele (Kulow), Montag.
 pornje (Nč.) = porno, neben.
 při c. gen.: při wětnika (Lěska),
 bei der Windmühle.
 prosnja (Krjehja), Hirschtroh.
 prudło (wok. Huski), Quellteich,
 Teich: šewcec prudło.
 pryjč (Krje.), weg.
 pši = wši (wok. Kulowa a Kló-
 štra), Läufe.
 ptsaza (Č. Kh.), Spinte.
 pt'azaniča (tež), Spinnerin.

R.

rěč, nic: ryč (wok. Wojerec),
 Sprache.
 rejowniča (Lejno p. Woj.), Längerin.
 rjesć (Nm.), fagen.

S.

skrućić se (Nč.), tež: sič ermannen.
 spjatnica pjenježna (Koslow),
 Geldflemme.
 sprochnyč, zu Staub werden, sterben.
 stak & dem. stačk (Kl.) = ptak
 & ptačk, Vogel.
 starjejšej (Nč.), die beiden Eltern.
 starske, pl. (Nč.), die Alten, Alt-
 vordern.
 swěčnik (Čel.) = kadołb, Rauch-
 fang.
 swětalcko (Ždz., Ptačecy), daš
 Lichtlein.
 swój, eigen: te swóje holey (wok.
 Woj.), die Hausstöchter, napře-
 čiwu: služobne holey, die
 Dienstmägde.
 sykač (Lěska), mähen.

Š.

šalmaja (Smječk.), Flöte, Schalmei.
 štyrihranaty (Nm.), vierkantig.
 šurk (wok. Lubija a Wósorka)
 = žurk, Hamster.

T.

ta (Nč.) & tola, doch.
 toč (Nč.), da! hier!
 tolkańca & tolčěńca, die Stampferei,
 Preßerei.
 trajaty & -cy, dauernd, bleibend.
 'tsipolnjejšy (Nč.), Mittags-; na
 př.: 'tripolnjejša štunda.
 truba (Čel.) = č.č. trouba, Ofen-
 röhre; přir. trubjel (wok. Woj.),
 hewak: rōla.
 trūdžišćo (Nč.), Peitschenstock.
 truzki (Ždz.) = krótke wuwroča
 na kóncach polow, Pflugwende.

tulejkoronc & tulejkoron (Nć.),
gerade hier.
tuž (Nć.), baher, demnach.
tylko & tylk (Ždz.), so und so viel.

W.

wabjaty & -cy, reizend, lochend.
wědziwosc (Dejka), Kunst; njech
so tutón prawje tworjeny wur-
raz do našeje pismowskeje rěče
přiwozmjé město wurazow:
wumjełstwo (wot dial. wuměć)
a Pfuloweho wjedžo, pl. wje-
dzeca, kotrež našemu ludej
stajnje cuze wostanu; wědzi-
woscé a wědy (lěpje hač wje-
dzeća a wjedženstwa), Kunst
und Wissenschaften; kaž słowo
wědziwosc su tworjene abo wot
njeho wotwodžowane tele wur-
razy, kiž bychy so tohorunja
do našeje pismowskeje rěče
přijec mēle:

wědziwy & adv. wědziwje, künstlerisch.

wědziwc, Künstler.

wědziwić, künstleren.

wědziwosciwy & adv. -sciwje,
künstlerisch, kunstlerfahren, kunst-
liebend.

wědziwostny & adv. -stnje, kunst-
mäßig.

wědziwski & adv. wědziwscy,
künstlerisch.

wědziwstwo, Künstlertum.

wěnac (Kul.), Kranz.

wodnje (Č. Kh.), am Tage.

wodzawka (Lej.): a) wulka ru-
bjana plachta, kotruž žónske

při dešćiku přez hłowu scáhnu,
großes Leinentuch, — b) w ně-
kotrych susodnych wsach:
wulka běloplátowa plachta wot
hłowy hač do póž žiwota, w
kotrejž žónske žaruja, weiß-
leinenes Trauertuch.

wójnišćo (Nć.) = wójmidlo, Dhr
u. j. w.

wokrjeć (Nć.), Kreis, Umkreis.

woškobina & woškomina, Schärfe
der Zähne.

wotery (Č. Kh.), mancher; wotery
raz, manchmal, bisweilen.

wuprawa, richtiges Verhältnis, Be-
stimmung; to ma wšo swoju
wuprawu, das hat alles seine
Bestimmung.

wurdława, wurlawa & wódlawa
(Č. Kh.), wěste šerjenje, přir.

Ad. Černý, Myth. byt., str. 155.

wuska (Nć.) = huska, Wecken
weichem Brotes.

wusypać so na někoho, jemanden
nach Herzenslust ausschimpfen.

wutere (Kul.), Dienstag.

wuzdrać (Spale), reifen, ausreifen.

Z.

zachadzać (Č. Kh.), färmen.

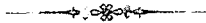
zakhopnyć (Woch.), anfangen;
zakhopnje, er wird anfangen.

zaplěcizna, Verflechtung, verflocht-
enes Wirrwarr (v. Wurzeln u. á.).

zeseć (Nć.), abhauen (zito).

zespjerać (Nć.), stützen.

zwohruzć (Nm.), riebs.

Dwě Serbowstwo nastupacej lisćinje sakskeho hlowneho statneho archiva.

Podał *dr. Jurij Pilk.*

Wěc w stawiznach dawno znata je, zo buchu w prjedawšich lětstotkach kóždemu čłowjekej serbskeho naroda wurjadne wobčežnosće do puća kładzene, hdyž chcyše wón swoje sydlišćo přeměnić abo hdyž so wón wo přijeće do města abo do měšćanskeho rjemjeslniskeho zwjazka prócowaše. Bogusławski a Hórnik wo tom we swojej historiji serbskeho naroda str. 72 pišetaj: „Jelizo chcyše so šćo do druheho města přesydlić a do měšćanstwa zapisać, dyrbyeše po knježerskich wukazach w jeho wobswědčenju spomnjene być, zo njeje wot serbskeju staršuju rodženy, ale wot němskeju.“ Za tutón prawizniski nahlad, kotryž našich wótcow do poddanow najnižšeje rjadownje ponižowaše, nam lisćina wjerchwuzwolerja Augusta Sakskeho (1553—1586) dotal hišće njewozjewjena dalši přikład dawa.

Wobydleř městačka Altenberga w sakskich Rudohorach z mjenom Hans Schubart so z myslu nošeše, zo by so do Serbow přesydlił a tam woženil. Tohodla wón wot swojeje měšćanskeje wyšnosće žadaše, zo by jemu narodne wopismo („Geburtsbrief“) dała, w kotrymž by wuraznje napisane stało, zo je wón „nie wot robotniskich serbskich roboćanow, ale wot swobodnych čestnych, njeporočnych ludźi němskeho naroda rodženy“. Sudnicy a přisydnicy Altenbergscy tutu sadu do jeho wopisma přijeć njechachu. Tuž so Schubart wobčežujo na wjerchwuzwolerja Augusta wobroći, a tutón 8. novembra 1569 rozsudžiwiš wukaza: Za Schubarta je nuzno, zo wón tutón dopokaz prinjese, dokelž městnosć, hdžež chce so wón zasydlić, mjez Serbami leži. Runjež by džě so snano žadany přistawk měšćanskej wyšnosći w Altenbergu džiwny być zdał, tola žaneje přičiny widzeć njeje, čehodla by so wone wobswědčenje zapowědžeć měło. Tohodla wón prikazuje, zo ma so pomjenowanemu Schubartej po jeho žadanju w jeho narodnym wopismu wobswědčić,

zo je wón rodzeny Němc, nic robotniski muž, dokelž džě žani poddانسcy robotniscy ludžo w Altenbergu njejsu.*)

Nic mjenje zajimawy je druhi wukaz woneho samsneho wjefchwuzwolerja wudaty 16. měrca 1581. Na wjefchowskim hrodže w Stołpnje běše hač do woneho časa zahrodnik serbskeje rěče mócný z mjenom Hendrich Strauss w službach stał. Po jeho smjerći kurwjefch August na namjet swojeho Stołpnjanskeho šosarja (hamtskeho hejtmana) wukaza, zo ma so tam zaso serbski zahrodniski pomocnik přistajíc, kiž by so ze služobnikami zrěčec mohł (*„der mit den Dienstleuten reden könne“*). Wosobu k tomu so přihódzacu njech šosař z Budyšina wobstara. Słowa „kiž by so ze služobnikami zrěčec mohł“ k přemyslowanju wabja. By-li we wjefchowskim wukazu stało, „kiž by so z dańskimi ludźimi (Zinsleuten) zrěčec mohł“, potom by so hodžalo myslíc, zo su wobydlerjo serbskich we Žužicy ležacych wsow Stołpnjanskemu hamtej njeposřednje poddanych Bóšeric, Dobranec, Drječina, Hodžija, Koblic, Kosarnje a Khanec měnjeni a zo měješe Stołpnjanski hrodowski zahrodnik tohodla serbskeje rěče mócný być, zo by mohł z tutymi burskimi poddanami, hdyž woni swój zakupny dawk w žiće, kuroch a jejach wobstějacy na Stołpnjanski hród přinošachu, serbski jednać. Dokelž pak je

*) Hłowny statny archiv. Copiale 356a fol. 230: „An richter vnd scheppen auff Aldenberg.“ „Liebe getreue! Was sich Hans Schubart an vns beclagt, das ir ime verwegern sollet, seinen geburtsbriff dermassen zu stellen vnd mitzuthailen, das er ime an dem orth, do er sich niederzulassen vnd zu uorehelichen willens, dinstlich vnd furdersam sein konntte, das habt ir inliiegendt zu uornehmen. Ob nun wol bey euch nicht gebruchlich, eine solche vngewonliche clausel, das Schubart nicht von dinstbaren wendischen leibeigenen, sondern von freien, ehrlichen, vntatelhaftigen leutten teutschen gebluts geboren sei, solches auch in vnsern landen, da icziger zeit solche leibeigne leutte zu finden, vnnöttig, weil aber Schuberts notturfft erfordert, das er des an denen orten, do er sich niederlassenn will, welche vnter den Wenden gelegen, schein vnd zeugnuss bringe, so können wir nicht erachten, aus was vrsachen euch bedenklich sei, ihme solche clausel in seinen geburtsbriff zu seczen; begeren derhalben vnd befehlen euch, ir wellet ime solche clausel, das er ein geborner Teutscher vnd kein leibeigen man sei, der warheit zu zeugnus, vnd sonderlich, weil keine leibeigene dinstbare leut auff Aldenberg sein, in sein geburtsbriff vorleiben vnd setzen. Daran thut ir zur hilligkeit vnserer gefellige meinung. Datum Pirnaw, den 8. Nouembris anno 69.“

tu prosto rěč wo služobnikach t. j. wo ludžoch, kiž mjějachu pola Stołpnjanskemu hrodej słušace wobdźělować, na tamne daleko wotležane lužiske wsy myslić njesměmy. Z najmjejša nam žadyn přiklad znaty njeje, zo bychu měli zakupni poddanjo swoju robočansku službu ze přahom a ruku w tajkej zdalenosći (4—6 hodžín puća) wot swojeje domizny činić. Wjele bóle so hodži myslić, zo na kóncu 16. stolěća we wjetšej blizkosći Stołpna hišće telko robotniskich Serbow bydleše, zo mjěštaj wjefchwuzwolof a jeho šosař stajnu přitomnosć serbskeho tołmača za třěbnu a wužitnu. Hdyž tež my při tom njemyslimy na wsy Stołpnjanskeje wokoliny z čistoněmskimi mjenami pomjenowane a tuž najskerje zwjetša wot němskich zasydlerjow załožene, směmy drje čim skerje na wsy jónu wěsće serbske Bělu (Bühlau), Wulke a Małe Drjewnišće (Gross- und Klein-Drebnitz) a na wudwoř Čepow (Zscheppa) pokazować. My ze słowami lisínje pod smuhu podatymi*) tutón naš nahlad k přemyslowanju a k posudžowanju předpołożamy.

Malutkich słowničk.

Rěčespytna malinka.

Zertajał *Radyserb- Wjela*.

Wěsće zajimawe za čitarjow budže, raz w dospołnym słowniskim zestajenju widžeć, kajke słowa a wurazki naše małke, hdyž počinaju rěčeć, najprjedy wot swojich pěstowčow wuknu a rade po nimi plapotaju. Tež za serbski narodopis tuća zběrka njezajimawa njeje. Wosebjje pak je wona wažny a wužitny přinošk za serbski rěčespyt, dokelž je we nej radna kopica słowow a wurazkow poskićena, kotraž w našim wulkim a wubjernym słowniku

*) Hłowny staty archiv. Copiale 466 fol. 195b: „An schosser zum Stolpen.“ „Lieber getreuer! Wir haben deinen bericht, Heinrich Straussen, den gertner, so sich aus muthwilliger verzweiflung selbst erhenckt, belangende, horen lesen. Weil du nun vor rathsam vnd nöttig erachtest, das dem andern gertner wiederumb ein gehulffe, der die wendische sprache vnd mit den dienstleuten rehden konne, zugeordenet werde, so seindt wir gnedigst zu frieden, das du etwan einen von Budissin, so sich vor einen helferknecht gebrauchenn lasse vnd der wendischen sprach kundig, annehmen vnd dich des vnterhalts vffs leidlichste du kanst mit ihme vergleichenn mögest. Wolten wir dir hinwieder zu gnedigstem beschaidt nicht bergen, vnd beschicht daran vnsere meinung. Datum Drossden, den 16. Martii anno 81.“

prof. Pfula hišće njesteja. Naš pilny nestor serbskeho rěčespyta a serbskeje belletrije kn. wyšši wučer em. Jan Wjela w Budyšinje pak tu podawa te wurazki wšitke tajke, kajkež je wón je z ludoweho erta sam słyšał a sebi znapisował.

Redaktor.

B.

Ba! Šfui!
 babka, Mund, metaph. Biendchen.
 bajkać, erzählen, fabeln.
 bak! häßlich.
 bakać, experimentieren.
 bakanc a pl. bakancy, Experiment.
 bakany, a, e, schmutzig, ekelhaft.
 baki, pl. t., Unrat.
 bamižo, -mižko resp. bemižo,
 -mižko, Wäschaf, =schäffchen.
 běžkać, laufen, gehen.
 bimbak, Perpendikel.
 bimbom, Glockengeläute.
 bjak! Šfui!
 blabka, Mund.
 bluncać, speien.
 bluncy, Speie.
 bobak a časěišo pl. bobaki, verdichter Schleim in der Nase.
 bolkać, schmerzen.
 bucać, bucnyć, buckać, hinfallen, mit der Stirne anstoßen.
 bucak & bucka, Stirn, stoßendes junges Horn-tier.
 burwujk, Sperling.
 byrstuc, Zuruf bei gelinden Stirnstoßen.

C.

cycack, saugendes Kind, Kalb u.
 cycawka, Milchzahn.
 cyck, Zigel.
 cyckać, saugen.
 cympac, melken.

Č.

čiba, čibka, Schaf, Lamm.
 čipa, čipka, Huhn, Hühnel.
 čólać, pissen.
 čolanki, čóle, čólki, Biße.

čuća & čućak, Hündlein.
 čukl & čukr & čuka resp. čužk
 & čužka, Hundel.

D.

dakawa, Begehenne, Henne.
 dakdak, Ruf der Begehenne.
 didle, pl., Geige.
 dikotak, dykotak, Hahn (Haus-hahn).
 djada, Großvater.
 domka, daheim.
 domku hić, heimgehen.
 drěmačk, schlummerndes Kind.
 drěmki, pl. t., Schlummer.
 ducać, ducnyć, mit dem Kopfe stoßen wie junge Schafe und Ziegen.
 ducak, ducačk, kopfstößiges junges Tier.
 duck, duclik, duck, Hausbäckchen (Kind).
 dujkać, dujknyć, blasen, hauchen.
 dypdyp, Pichvogel.
 dziwdźiw, Sperling.

F.

fifi & fijak, Star.

G.

gagak & gigak, Gans.

H.

habla habla! Zuruf ans Wollvieh.
 habla, hablo, Schaf, Lamm.
 habo, Apfel.
 hač, hihać, hihak, Pferd.
 haja, Wiege, Bettchen.
 hajcać, liegen.
 hajcu hić, zu Bett gehen.
 hajtać, liegen, schlafen.
 hajtawa, Schlafstätte.

hamać, hamkać, essen.
 hamanki & hamki, pl., Speiße.
 hamka, Mündlein.
 hapk, Bissen („Häppchen“).
 hapl, haplk, haplik, Pferd.
 haplak, Pferdetracht, Rutscher.
 hawak, Hund.
 hawhaw, Geßell.
 hepa, hepka, Ziege, Zickel.
 hepak, Ziegenbock.
 heperka, Meckerziege.
 hephep, Loftruf an die Ziegen.
 hica, hicka, Käse, Kästchen.
 hicać, saugen (an der Brust).
 hick, hielk, Säugewarze.
 hijak, Pferd, tež: fahrende Person.
 hila, Ziege.
 hilak, Ziegenbock.
 hilhil, Zuruf ans Ziegenvieh.
 hilka, Zickel.
 hitara, Karre, Wagen.
 hitarać, fahren.
 hladko, Guckel, Äugel.
 hopać, sitzen.
 hopak, hopašk, jugendes Kind;
 Hütsche, Stühlchen.
 hophop, hopp hopp!
 hopnyć so, sich niedersetzen.
 hoša, hoška, kleiner Knabe.
 hotak, Pferd; Zügtier.

hotl & hotlk & hotohijak, Pferd,
 Pferdchen.
 hrajkać, spielen.
 hrajki, pl., Spielzeug.
 hrymzl, hrymzlk, Ragesahn,
 Schneidezahn.
 hryzl, hryzlk, Sähnchen.
 huja, Better.
 hujk, Meerſchweintchen.
 huncać, außſchmälen.
 hunčo, Schwein.
 hundhunč, Zuruf an die Schweine.
 huro, hurko, Schwein, Ferkel.
 hušk, hušk! kalt, kalt!
 huže, huže! Zuruf an die Gänse.
 hužo, hužko, hužatko, hužlko,
 Gänſchen.

J.

jejderko, jejdersko, jejderom, jej-
 kole, Ausdruck der Bewunder-
 ung, Überraschung.

K.

kakać & kekać, extrementieren.
 kaki & keki, pl., Extrememente.
 kačk, Dorn, Spitze, Schere.
 kačkać, kačknyc, ſtechen.
 kešeć, keškać, mit den Händchen
 klatschen, Platthändchen machen.
 (Skónčenje.)

Nekrolog XXXVII.

Jan Bjedrich Tešnar,

farar Nidański, doholětny sobustaw Maćicy Serbskeje, předsyda
 delnjołužiskeho wotrjada M. S., plódný delnjoserbski spisacel a
 swěrný serbski wótčinc.*)

* 18. oktobra 1829, † 14. junija 1898.

Rědko so stawa, zo móžemy w našim Časopisu na muža
 spominać, kiž by z cyłej wutrobu za delnjołužiskich Serbow čas

*) Přir. kharakteristiku a posudženje džělawosće Tešnarja z dospołnym
 zapisom jeho spisow w „Lausitzer Magazin“ 1898, str. 321 sl., z pjera
 redaktora Maćičneho Časopisa.

svojeho žiwjenja džětať. Tajki muž je był njeboh farať Jan Bjedrich Tešnať.

Narodźiwši so 18. oktobra 1829 jako syn Khoćebuzskeho měšćanskeho hajnika w Gótkojskej Pódgoli khodžeše wón hač do svojeho 12. lěta do tehdy čisto-serbskeje Gótkojskeje šule, bywaše potom dvě lěće pola fararja Krygarja w Picnju a Janšojeach a přińdže 1843 na Khoćebuzski gymnasij.

Běše w lěće 1849, jako naš njezapomnuty Palowski Jenč na swojim pućowanju po Delnej Łužicy tež do Khoćebuza zastupi. A hdyž so tam za serbskimi gymnasiastami doprašowaše, pokazachu jeho k Tešnarjej. To běše wulcy wažny dzeń za Tešnarja, přetož wot toho časa čitaše wón ze štyrjomi druhimi wučomcami serbski, džěše nazymu do Budyšina na serbski spěwanski swjedžeń a zezna so tam ze Smolerjom a Imišom. Serbski spěwanski swjedžeń zahori jeho mócnje za maćeřnu řeč, tak zo je za nju džětať čas svojeho žiwjenja.

Tešnať študowaše w Halli a Barlinju bohustowstwo. W Barlinju wopytowaše tež přednoški profesora Cybulskego wo starostowjansćinje.

W lěće 1858 bu wón za nižšeho fararja při Khoćebuzskej serbskej cyrkwi powołany, hdžež pjeć lět wosta. Dokelž pak běše tam mzda nizka, prócowaše so wo druhu serbsku faru, hdžež wosada jara za nim žadaše, patron pak jeho wotpokazowaše. Na to džěše do Nidy pola Zhorjelca w pruskoněmskej Hornjej Łužicy, a hačrunjež tam bywaše mjez Němcami, swojich Serbow ženje zabył njeje. Na wšitkich delnjoserbskich klětkach je stejať a Bože słowo připowjedať; přetož hdyž hdže swjedžeńskeho předarja trjebachu, Tešnarja prošachu, a tón so njezarjeknu.

Najwosebniše pak je Tešnať z pjerom za swojich Serbow wukonjať. Započať je z tym, zo wšelke powěsće za „Bramborski Casnik“ napisowaše. Potom pomhaše při porjedžowanju kěrlušowych knihow. Jeho přenje serbske knižki běchu traktat „Z kjarchoba domoj“. Dale wón wudawk noweho testamenta w porjedženym prawopisu wobstara, pomhaše cyłu bibliju prepisowať, přestajowaše a wuda 80 regulativnych kěrlušow za delnjoserbske šule, napisa modleřske, kotrež su w dvěmaj wudawkomaj wušte, a dale knižku: „Kejžor Wylem I.“ Najwosebniše džěto

pak su jeho předařske knihi: „Ten Kněz jo mój pastyř! abo Prjatkafske knigły na ewangelije cełego lěta“, kotrež su so we třoch wudawkach rozpredaše a so w 4. wudawku přihotuja.

Hdyž w lěće 1880 delnjolužiski wotrjad Maćiey Serbskeje založichmy, sebi Tešnarja za přenjeho předsydu wuzwolichmy, a hačrunjež je za 18 lět jenož 7 raz na hłownu zhromadźiznu přišoł, a hačrunjež dyrbjese pismawjedžeř džěło wotrjada sam wobstarować, smy jeho tola přeco a přeco zaso wuzwoleli, dokelž běše mjez Delnimi Serbami wosebnje lubowany muž, a dokelž je nam kóždy čas ze skutkom a dobrej radu pomhał, kaž scěhowaca jeho listy dopokazuja.

„W Niže, 23./9. 80. Pšešiwu hobzamknjenju wubjerka njamam nic, — *si omnes consentiunt, ego non dissentio!* — lěcrownož běch teje mysli, až dejali se pši našych donětejšnych snadnych pjenjeznych mócach mjeńše knigły hudaš. Abo ma naš pokładnikar 700—800 markow w swójom kašćiku? To bužo trjeba, až naše serbske šularje a fararje pilnje za nowymi člonkami se hogleduju a jich k našomu towarštwu wabje, kaž to w Górnej Łužyce se stawa. Redakciju Starkowych knigłow chcu na se wezeš, ale pšosym, aby druge pšestajowarje swój rukopis tak dobry a cysty napisali, až šišćar wšykne pismiki mogał krađu póznaš, — a až cystu serbsku rěc natože. Njej-lic to, ga mogał redaktor a korektor lubjej gnoj kidaš, ako we takem nje-rěchu se mjerwiš. Grońšo knězam pomocnikam, až njej trjeba kužde słowko na ʔosk pšestawiš, ale tak, až kuždy postawk serbski zuk ma za serbskej hušy! Postrow! Tešnar.“

„W Niže, 30./5. 87. Luby serbski pšijašel! Mějšo žěk za Waše hutšobne słowa we mójej tužycy. Bóže drogi su žiwne a našyma wócyma šamne, ale pšece dobre a zwěrne, pseto Wón njama z nami mysljenja tužyce a žalosći, ale měra. Tež serbske luže z mójeje stareje serbskeje Chóšebuzskeje wósady běchu na pšewoźowanje pšišli, a to móju hutšobu z cełuju mócu zapšimje. — Wy pišošo, až nowe knigły dejali žywjenje našogo starego kejžora hopisaš. Ja gronim: „pšawje tak!“ ale žož niži móžno, z dobrymi rědnymi bildkami. Tak derje tež se za górno-łužyske Serby stanjo. Te ga mogali nam klišeje pózycyš, nažeju se pak, až budu pódobnjejše ako mój naglěd we „Pratyjy“, kótryž ně-

kakemu bubakaju se rowna. W... jo mě to hudlupane drjewniško připoslať, ja njewěžeč, cogodla? Tak hyšći lažy hu nas, až jo raz do Budyšyna spóraj. Rukopis derje Wy nejlěpje hobstarašo a hužělašo, dokulaž sćo južo tesame kniglicki we „budyšynskej“ rěcy pisali. — Na Brošma njebudu lětosa mogaš na zgromažinu do Chósebuza psíš. Wy ga južo na nejlěpše wšykno hobstarašo a huwježešo, což jo trjeba. Póstrowšo naše psijašele wóte mnjo hutšobnje. Ęoni běšo mója žona sobu, lětosa wótpocywa we síchem rowje. — Bog buži z Wami wšyknymi tam dołojkach a z Wašym starym Tešnarjom!“

W Niže, 5./2. 90. Mój luby Mašicny sekretar! Z města som psípožožen kortku dostať a sćeťu ju Wam, ab' Wy z drugimi člonkami našogo prjedkstojařstwa dolnołužyskego wotrědu hobradowali, co ma se cyníš. — Ja som zabuť, kótre nimske knigły ten cas pla našeje slědneje gromady se poměnichu, až dejali do serbskeje kóšule se pšeboblac. Cas drje jo, až něco se stanjo, ale bóžko, žo su pjera a ruki, kenž gódne a wólne byli, něco pšawego a dobrego nam napisáš a pódariš, tak aby měło cystoserbski zuk! Ale kaki nowy dar dejmy našym člonkam do ruki daš, aby njechopili warcaš a barcaš! — Na 3. hudawk swóych prjatkařskich knigłow derje njebudu mogaš sam se daš, dokulaž mój stary pomocnik a kompagnon B., kenž je so pilnje za wšykno starať, jo njabogi, kaž som w „Casniku“ wižeť! 'Co-li našo knigłowne towařstwo taki nowy hudawk hobstaraš samo za se, ga by jomu rad kšěť pódariš. Ale žo mocy, žo pjenjeze su k takemu statku? To mogu groniš, gab' te knigły gotowe buli a gab' se we někotarych lětach z pomocu nowego knigłowroznosowarja teke zasej zepšedali, ga by to našej Mašicnej pokładnicy taki hužytk psínjasto, až by se rozmognuła! Ale! — ale! — ale! — gusy su we kale! — Bog buži z Wami! Hutšobny póstrow! Waš Tešnar.

30./8. 92. Mój luby cesćony serbski bratš a psijaćel! Mějšo hutšobny žěk za Waš list a za wšykno, což sćo dobrego za mnjo we njom pisali. Na zgromažinu našeje Mašice njamogu lětosa psíš, sćeťu pak Wam a wšyknym lubym serbskim towarišam a towaríškam (— tych njocomy a njederbimy žednje zabuš! —) hutšobne strowjenje. Serbske prjatkařske knigły su skóro gótowe,

kaž H. mě pišo. Móju bildu, jo-lie póžedana, by ja dejał daš na nowe gótowaš. Wóstańšo z Bogom! Waš Tešnař.

W Niže, 21./5. 94. Wšyknym na Brošma zgromažonym cłonkam našogo serbskego towarštwu sćełu hutšobne strowjenje, dokulaž sam na našu zgromažinu tek' lětosu pšís njamogu. Łoni běch hokoło togo casa hyšći wjelgi chóry; lětosu se mě žo, chwališ Boga, z mójim strowim zasej lěpjej. Rad by ja na Brošma pši Was był a se z Wami wjaselił na tom, až našo žěto njejo pó darmo, ale až Bóže kralejstwo se twari mjaz našym małym serbskim ludom pšez snadny statk našeju rukowu. Pó-łojca našych nowych prjatkarskich knihłow jo po tak krotkem casu we serbskich domach a wsach swójo město namakała. Togo se njejsom nažał, ale to jo znańkstwo a hopokazń, kak naš serbski lud ma póžedanje za Bóžym słowom we mašerinej rěcy. A togo- dła by buło grěch, gab' serbske fararje a hucabniki mógali stojać wotnazdala a pšiglědowaš ze styknjonyma rukoma, kak naš lud głodom mrějo we tej pusćinje, žož se jomu nje pódawa klěb nimjernego žywjenja. — Bogu lubemu Knězu na njebju pórucy- jomy dalej našo žěto, aby bogate płody pšínjasło za cas a ni- mjernosć! Žěłajmy dalej pilnje, tak dłužko ako jo zeń, pšeto noc pšizo, žož nichten wěcej žěłaš njamožo! Wóstańšo wšykne z Bogom a njezabuńšo pšed tym Knězom Wašogo Nidańskego Tešnarja.

4./6. 98. Luby cesćony serbski bratš! Lětosu by ja wjelgi rad na Brošma k Wam do Chósebuza na našu zgromažinu pšiseł, ale ja derbim móju chóru žonu hyšći raz do sópłego myša spóraš a pójědu pšichodne wałtora pšez Chósebuz do Barlinja a pótom dalej do Oeynhausena we Westfalskej. Waš Popojski torm ja póstrowjam kuždy raz wót daloka. Ja sćełu wšyknym zgroma- žonym našogo starego serbskego towarštwu hutšobne strowjenje. Bog ten Kněz žognuj našo žěto za naš serbski lud a tych žěła- šerjow teke. We starej zwěrnej lubosći Waš Tešnař.“ —

To běše jeho posledni připis. Hižo tyždeń pozdžišo khwa- taše jeho duch k swojemu knjezej. Swoju khoru žonu běše wón do kupjelow přewodžał, a wona dyrbyeše jeho čěto domoj do Nidy přewodžeć. Wón bu wot Božeje ručki zajaty; tuž běše jeho po- slednja khorosć krotka a jeho smjerć lohka. W Božej roli w Nidze

wón nětko wotpočuje, jeho skutki pak su mjez nami žiwe a jeho duch džěta dale mjez Serbami, a njeličomne džakowne zdychnjeńčka du a póńdu za nim do zbóžneje wěčnosće. Zo bychu jemu poslednju čes wopokazali, tehdy k jeho pohrjebej khwatachu tež dwaj delnjoserbskej fararjej a jedyn kandidat, a tak běše móžno, zo bu swjatočnosť ze serbskim „Wótče našom“ wobzamknjena. Na 30 druhich zastojskich bratrow běše k jeho přewodzenju so zejšto, tež Němcy běchu jemu jara přikhileni a swědčachu wo nim: „zo měješe přeco sol za duše při sebi.“ Jeho jenički syn steji nětko we Nidze we nanowym zastojsnstwje.

Prašamy-li so, z čim je njeboh Tešnař najwjetšu džakownosć delnjołužiskich Serbow zasłužił, dyrbymy wotmołwić: najprjedy z tym, zo je za delnju serbsćinu nowy prawopis zestajał, a potom z tym, zo je Serbam „serbski“ pisał. Wón je tak pisał, kaž serbski bur powjeda a mysl, a je we swojich předowanjach najbóle za duchowne potrjebnosće Serbow wojował. Wón praji na př. we předowanju wo dobrym pastyrju: „Chcedža-li do wasich wosadow tajcy pastyrjo so čišćeć, kiž serbski njemóža, ja was božedla prošu, wobaraje jim, přetož woni chcedža měć jenož tu wołnu.“ Serbja su tež so wobarali, ale dowobarali so njejsu, přetož počojca delnjołužiskich Serbow ma hižo na 20 lět samo němske předowanja, jich wokřewjuja jenož Tešnarjowe předařske.

H. Jordan.

Přinoški sobustawow M. S.

Swój lětny přinošk zapłaćichu w času wot 1. jan. hač do 1. dec. 1899 tute sobustawy:

Na lěto 1900: kk. probst Solowjew w Koburgu a dr. phil. Jurij Sauerwein w Bantelnje.

Na lěto 1899: kanonik faraf Herrmann we Wotrowje; dr. A. Vozárik w prochowym zawodze Geesthacht p. Hamburga; dr. med. z Boetticher w Budyšinje; kapitan Jedlička we Worklecach; řečník dr. Havlíček w Železnym Brodže; překupe E. Klin (Glien) w Budyšinje; Ernst Lohe, stud. phil. w Barlinju; prof. Morfill w Oxfordže; prof. Baudouin de Courtenay w Krakowje; prof. Baš. Kopyteczak w Tarnopoli; spisaćel Stefan Ramułt we Lwowje; kapł. Fr. Malý w Příbramje; kubleř a sejmski zapósłanc Smoła w Spytacach; faraf ryćeř Jakub w Njeswaćidle; wučeř Slodeňk w Ku-

kowje; farař Křiřan w Hodźiju; farař Mrózak w Hrodźišću; wučef Wrobl w Delnjej Hórey; H. Kónčan, džěłaćef při železnicy w Rownom; farař Wićaz w Nosaćicach; farař Żur w Radworju; kubler Młynk w Ćemjeřcach; překupe Mjerwa w Budyšinje; wučef Šudak w Bóšecach; farař Bolte w Brjazynje w D.-Ł.; far. admin. Šewčik w Lubiju; assessor dr. Imiš w Lipsku; redaktor Marko Smolef w Budyšinje; Wincent Młynafski, řečnik a notař w Kališu; překupe Jakub Rjelka we Worklecach; wučef Rybak w Khwaćicach; lic. theol. Renč, farař w Ketlicach; † stud. theol. Marćin Mrózak z Hrodźišća; stud. iur. Góľ z Rakec; stud. theol. Wićaz z Přišec; kapłan Andricki w Ralbicach; stud. theol. Delan w Mohunéu; kapłan Nowak w Budyšinje; Melanija Parčewska w Kališu; kantor Zahrjeńk w Hrodźišću; překupe Ćeć w Budyšinje; farař Rāda w Budyšinje; dr. phil. Muka w Freibergu; kantor em. Kocor w Ketlicach; P. Romuald Domaška w klóštrje swj. Mar. Hwězdzy; farař Urban we Wukranćicach; tachantski předař Sewčik w Budyšinje; wyšši wučef Nyčka w Charlottenburgu; stud. theol. Pawoł Mrózak w Hrodźišću; dr. med. Ćesla w Njewjeklownje w Ćechach; farař Kubaš w Njebjelćicach; wučefka Kramattowa w Prazy; wjeřeh Anatol Jew. Gagarin w Oknje; dr. phil. Sauerwein w Bantelnje; dr. med. Władysław Biakowski w Ropezycach; Serbska Ćitalnica w Prjedoru; stat. radź. Aleksander Petrów w Orenburgu; Hoffmann, tajny radźiel w Gross-Lichterfeldze; farař Matek w Hućinje; wučef Jenč w Drježdžanach; kantor Kapler w Budyšinje.

Na lěto 1898: kk. překupe Mjerwa w Budyšinje; stud. phil. Jurij Daneš w Prazy; direktor Bruno Schulze w Drježdžanach; architekt Grothe w Drježdžanach; kantor Jordan w Popojcach; kubler a sejmski zapóslanc Smoła w Spytecach; farař Wjacka w Hornim Wujězdze; farski zastupjeř Mikela we Łupoj; kantor Symank w Baćonju; kubler a sejmski zapóslanc Kokla w Khrósćicach; řečnik dr. Herrmann w Budyšinje; farař Mrózak we Wulkich Ždžarach; farař Mrózak w Hrodźišću; wučef Wrobl w Delnjej Hórey; farař Handrik w Slepom; farař Wićaz w Nosaćicach; kapłan Domaška w Hodźiju; wučef Wjerab w Budyšinje; assessor dr. Imiš w Drježdžanach; redaktor Marko Smolef w Budyšinje; kantor em. J. Bartko w Budyšinje; Wojciech Cybulski, rejent w Kališu; tachantski předař Sewčik w Budyšinje; farař Handrik w Husecy; kapłan Andricki w Ralbicach; farař Kubica w Bukecach; kapłan Nowak w Budyšinje; farař Zahrjeńk w Khwaćicach; kantor Zahrjeńk w Hrodźišću; farař Rāda w Budyšinje; farař Urban we Wukranćicach; farař Góľ w Rakecach; farař Kubaš w Njebjelćicach; wučefka Kramattowa w Prazy; missionar H. Franke w Leh w Kašmiru; dr. phil. Sauerwein w

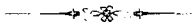
Bantelnje, stat. radz. Aleksander Petrów w Orenburgu; farař Matek w Hućinje; kantor Kapleř w Budyšinje.

Na lěto 1897: kk. farař Křižank w Grunawje, wojeřski farař Renč w Drježdžanach; prof. dr. Fr. Pastrnek w Prazy; wučer Wjerab w Budyšinje; kubleř a sejmiski zapósłanc Kokla w Khrósćicach; farař Wićaz w Nosaćicach; rěčn. Alfons Parczewski w Kališu; W. Cybulski, rejent w Kališu; wučerka Kramattowa w Prazy; kapłan Nowak w Budyšinje; farař Zahrjeńk w Khwaćicach; farař Rāda w Budyšinje; dr. phil. Sauerwein w Bantelnje; stat. radz. Aleksander Petrów w Orenburgu; Serbske Towarřstwo w Bukecach.

Na lěto 1896: kk. wojeřski farař Renč w Drježdžanach; prof. dr. Fr. Pastrnek w Prazy; farař dr. phil. Renč we Wjelećinje; rěčnik Alfons Parczewski w Kališu; kapłan Nowak w Budyšinje; farař Zahrjeńk w Khwaćicach; farař Rāda w Budyšinje.

Na lěto 1895: kk. wojeřski farař Renč w Drježdžanach a farař Pawoł Rāda w Budyšinje.

Na lěto 1894: kk. wojeřski farař Renč w Drježdžanach; farař P. Rāda w Budyšinje; kantor Smoła w Budestecach (teř na 1893).

Dary za dom M. S.

W běhu lěta wot 1. jan. hač do 1. dec. 1899 składowachu jako dobrowólne dary za Serbski Maćičny Dom w hriwnach:

I. Při zjawnej zběrce po serbskich wsach sakskeje Hornjeje Łužicy w měsacu wulkim rózku 1899 wobydlerjo: z Baćonjanskeje wosady 102,50, z Běleje Hory 3, z Bělšec 64,40, z Błócan 4,25, z Brězy p. Hodźija 8,80, z Brónja 19, z Budestec 31,80, z Budyšina 10,59, z Bukec 62,20, z Bukojny p. Barta 13, z Čerwjonych Noslic 2, z Čěžkec 14, z Čornjowa p. Lubija 10,55, z Čornych Noslic 11,90, z Dažina 5,50, z Debrikec 3, z Debsec z Lejnóm 15, z Delan 1,50, z Delnjeje Hórki 11,70, z Dobranec 13, z Drobowa Hatka 4,10, z Droždźija 50, z Dubrawki p. Barta 3,45, z Hodźija 37, z Hrodzišća 8,60, z Hunjowa 13,50, z Kamjenjeje p. Radworja 23, z Kašec 3, z Kislicy 2,15, z Klukša 59, z Kobjelnja p. Klukša 1,55, z Kołwazy 19,31, z Komorowa p. Klukša 3,95, z Konjec p. Poršic 16,50, z Konjec ze Šunowom p. Ralbic 105,10, z Kopore 18,40, z Kózkow 0,20, z Krapowa 26, z Kumšic 30, z Kupoje a Jatřobja 3, z Khasowa 11,50, z Khelna 14, z Khortnicy 13,10, z Khwaćic 14,70, z Łazka 2,61, z Łuha 8, z Łupjanskeje wosady 26,85, z Lichanja 7,75, z Lipiča 2, z Lutyjec 18, z Małeje Prahi

3, z Malešec 11,70, z Měrkowa 4,50, z Miloćic a Krjepec 5, z Minakała 8,95, z Mješic 6,40, z Mnišonca 2,50, z Myšec 13,75, z Njebjelčic 16, z Njeswaćidla 11,80, z Pančic a Kukowa 16, z Plusnikec 1,50, z Połpicy 2,10, z Pomoc 15, z Poršic 10, z Prěčec 14,50, z Radworja 113,91, z Rachlowa pod Čorn Bohom 12, z Rakojd ze Skanecami a Brězecami 10,75, z Ralbic 81,73, ze Seńchowa 3, ze Špikałow 6,20, z Trjebjeńcy 5,70, z Trupina 15,50, z Wadec 7,40, z Wolešnicy p. Lubija 16,35, z Wotrowa z Nowym Městkom a Kanecami 33, z Wujězda p. Ketlic 10,80, z Wujěžka p. Wósorka 10, z Wujěžka p. Bukec 6,50, z Zahorja 15,70, ze Ždžarkow p. Klukša 1,10, ze Ždžerje z Brēmjenjom 28, ze Žornosyk 8, ze Žuric 3,25 = do hrom. 1485,70 hr.

II. Zakładne přinoški dobrowólnych **kommissijow** serbskeho Maćičneho doma po wysokosci přinoškow (wot 1./I.—1./XII.) zjadrowanych: kommissija „Liški Póndželnicy“ w Budyšinje 164,34; Delanska patentna kommissija w Ralbicach 70,84; Radworska płatowa kommissija 51,29; Horjanska kommissija „Rozkolnikow“ 29,60; Ždžerjanska „lučwjana“ kommissija 13,36; Milčanska „kofejowa“ kommissija 18,60; Freibergska kommissija „Syrotka“ 7,13; kemsaca kommissija w Hrodzišću 3,80; kommissija „Sobotnikow“ na Skalmierzyskim dwórnišću 2; přenja pruska kommissija 1,90.

III. Dary towařstwow a wustawow: Serbske burske towařstwo w Bělšecach 11; serbske towařstwo „Čornobóh“ w Drježdžanach 20,70; Mało-Wjelkowska lutowarnja (2. přinošk) 40; serbske blido w Lipsku **100**; serbske towařstwo „Spěwny wěnc“ w Slepom 5; Konječanske wojefske towařstwo 12,75; spěwanske towařstwo „Bratrowstwo“ w Kulowje 19,62; Ralbičanska katolska „Bjesada“ 3,60; spěwanske towařstwo „Meja“ w Radworju 70; spěwanske towařstwo „Jednota“ w Khrósćicach 10; swobodne zjednoćeństwo katolskich wučerjow serbskeje Łužicy 8,90; Ralbičanske serbske spěwanske towařstwo 10; Kukowska katolska „Bjesada“ 15.

IV. Zběrki redakcijow serbskich časopisow: a) redaktorej „Łužicy“ dr. E. Mucy podachu: prof. dr. Procházka w J. Hradcu 3,34; gymn. Jan Křižan w Freibergu 4; sobustaw M. S. prof. Ad. Černý w Prazy zběrku 64,24; Adolf Černý dalši přinošk na zakl. dar 16,94; sobustaw M. S. Jurij Daneš w Prazy wuwikowanku 13,79; překupc Nowak w Barlinju 1; kaplan Jakub Bart-Ćišinski w Kamjenicy doplatu na zakładny dar 60; knjeni Anna Kreislowa w Jablunkowje zběrku 8,84; dr. phil. Jurij Sauerwein w Bantelnje 2; hromakowe posyłki fararja M. Handrika w Slepom 6,60; wučer Rošer w Jitru 10; historisko-filologiske towařstwo w Charkowje

32,30; professorjo Symferopolskeho gymnasia 19,35; zberka sobustawa M. S. Stefana Ramuĭta we Lwowje 68,84; sobustaw M. S. Frant. Malý, kaplan w Příbramje 9,28; zberka inžynjera T. Ciaglińskeho w Inżawinje 32,25; přez sobustawa J. J. wjercha An. Ęw. Gagarina dr. med. Skliforowski 21,50; zberki sobustawa M. S. dr. med. Wład. Białkowskeho w Ropczycach 284,70; serbska čitalnica w Prjedoru 1,04; sobustaw M. S. historiograf Edward Bogusławski we Wařawje 100; zberka inžynjera Miecz. Dowojno-Sylwestrowicza w Rėżicy 62,35; sobustaw M. S. stat. radž. Aleksander Petrów w Orenburgu 235,50; prof. univ. Roman Th. Brandt w Moskwje 53,75; sobustaw M. S. wopr. stat. radž. historiograf Wylem Bogusławski w Źitoměrje (zberka) 31,90 = do hrom. 1143,51 hr.

b) Do redakcije „Katholskeho Pósla“ so wotedachu tele jednotliwe dary (nimo darow kath. wsow a tow. pod I & II): M. M. 1; Ć. D. 2; B. D. 2,50; K. K. 3; Mikławš Šoĭta ze Šunowa 1, ze zawostajeństwa njeboh seniora Monsignore Jakuba Kućanka w Budyšinje 300; překupec Jakub Rjelka z Worklec 10; farař Jurij Křižank w Grunawje 10; Jan Vonásek w Pławču p. Znojma 1,70; zbytk z Róžanta 0,30; Mikł. Buk z Konjec 1,50; Michał Čornak z Konjec 2,40; Marja Próceć z Rakeć 1; přez P. Romualda Domašku w klóštrje Marijnej Hwězdze: z klóštra P. Romuald 10, hnadna knjeni abbatissa Bernarda Kasper 200, sekretar Jakub Deleńčka 10, piwarc Fr. Nahlik 3; dr. med. Rachel w Pančicach 6; wučer Jakub Klimank z Kukowa 2; Jakub Heša w Ronšperku 1; inspektor Jan Šoĭta w klóštrje Marijnym dole 10; farař Bernard Hieka w Kamjencu pod Špitalom 20; Hańža Hórnikowa z Časec 5; ĭale kaplan Jedlička z Worklec 6; Pětr Šilak z Hórkow 1; njemjenowana z měšć. wosady 10; Měrcink z Hrubjelčic 6; Jakub Wjesela, twařski wjednik w Kielu 1; Zynda z Banec 3; njemjenowany z Podhroda 1; P. Tadej Natuš w Róženće 7,60; farař Źur w Radworju přeni přinošk na zakładny dař 20; Khata Wjeršowa ze Smjerdžaceje 1; hospoza 1,50; Marja Hadamec z Khróscic 3; z Konjec po kofeju 3; kan. farař Herrmann we Wotrowje 300; inžynjer Wjacław Fiala w Pětrohrodze 2,16; dr. Jičinski, centralny direktor w Jindřichowym Hradeu 100; Rjelka w Budyšinje 1; Deleńk 1,50; njemjenowana z Nowoslic 1; F. J. z Budyšina 3; Lebzowa z Konjec 3; Šoĭta z Łazka 2; ze Słoneje Boršće 1; Dostál, kooperator w Pustej Polomi třeća wuwikowanka z Mukowych knižkow 12 (dotal hrom. 30); Hejdanec z Khróscic 5; Krawc ze Smjerdžaceje 2; W. Geneli w Bialej Cerkwi 21,50; přez redaktora Adama Kryńskeho we Wařawje 12,96; za serbske dopisnicy 4; Mikławš Ledźbor z Drježdźan 1; katecheta Winger w Budyšinje 100; F. P. 15; kwasarjo 3; Kilank z Kosłowa 0,50; čitarnej „Politiki“ 4; kaplan Jan Šoĭta w Kulowje (dalši zakł. dar)

20; Pawlik w Zwonicach 1; Serbowka w Prazy **100**; mały mištr 9,47; přez Feliksa Pětranca 20,01; P. Method Halabala w Rajhradze 8,40; dary bjezmjencow a malke dary při wšelakich składnosćach a wjeselach: 0,63 + 1 + 1 + 2 + 1,50 + 1 + 1 + 0,50 + 0,50 + 0,25 + 0,50 + 0,50 + 0,50 + 0,50 + 1 + 1 + 0,05 + 2 + 3 + 0,85 + 0,60 + 0,40 + 0,50 + 1,05 + 0,30 + 1 + 1 + 0,40 + 0,50 + 3 + 1 + 0,50 + 1,50 + 0,50 + 0,20 + 0,20 + 1 + 1,50 + 0,10 + 1 + 1 + 3,60 + 1 + 1 + 2 + 2 + 8 = do hrom. 52,13.

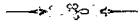
c) Přez redakciju tydženika „Pomhaj Bóh“: kantor Jordan w Popojcach 10; překupc Bart w Brězyncy 2,50; farať Golč w Budyšinju 5; wučer Sommer w Budyšinje 0,80 = do hrom. 18,30.

d) Přez redakciju „Missionskeho Pósla“: hosćo a kmótra na farje w Žďzarach 12; N. N. z N 1; N. N. w Prazy 3; z Hornjeho Wunjowa Kubicowa 1; Winkler 1; Kulpina 0,50; N. N. z Hodźija 2 = do hrom. 20,50.

V. Składnostne dary: na wječoru kn. notara Cyža w Budyšinje 3; na Halmic kwasu we Wuricach 19,50; na Nowakec kwasu w Lěskej p. Wóslinka 6,20; zbytk stipendija při M. S. 35; na Pawlikec křicznach w Jitku 3; zastojnicy towařstwa wzajomnych zawěšćenjow we Lwowje 28,81; zastojnicy towařstwa wzajomnych zawěšćenjow w Přemysli 27,09; Smolerjec kmótra w Budyšinje 15; na Nutničanski ch kwasu w Njehornju 16; na Ponichec kwasu w Malešecach 4; na Kurzreiterec kwasu w Spytecach 9,20; Panachec kmótra w Bozankecach 12; dar starych knjezow serbsk. stud. młodžiny na jubilejnej skhadžowancy **100**; na Jordanec kwasu w Popojcach 15,25; z přednoškow měsč. wučerja A. Sommera w Budyšinje 13,70; na wulkej kořbasy w Bělšecach 1,40 (K. P.); kmótra w Budyšinje 3 (K. P.); na Ryćeric kwasu na Horje 3,60 (K. P.); na Zelnakec-Bulankec kwasu w Kukowje 3,50 (K. P.); na Pjetašec-Kralec kwasu w Mašecach 6 (K. P.); Rachlowscy kmótra 8,56 (K. P.); zběrka při jubilejnej skhadžowancy serbskeje studowaceje młodžiny w Khrósćicach 51,20.

VI. Dary jednotliwcow: N. N. z N. 1; Donat w Nuknicy 15; Eiselt w Lejnje p. Khrósćic 5; hercaj Bowla a Wobuza w Slepom 2; farať lic. theol. Renč w Ketlicach 10; diakon Voigt tam 3; Bjenada z Njeznarow 3; Spótka z Lětonja 1; Brózk z Přiwěc 1; Swětoš w Žďzarach 2; J. Hawš w Nowej Wsy 1,50; E. Hawš 1; ryćefkubler Zimmermann w Pořicach 10; Jenkel w Lejnem 1; Winkler z Lejna 2; M. Krušwica z Budyšina 3; njemjenowany z Bělšec 0,50; knjeni Holanowa z Nižneho 5,10; za trubki 2; murjer z D. Łužicy 1,50; Gruban z Rěža 0,80; bl. 0,10; Pjech w Smječkecach 3; Lětončanaj 2; N. w Pořicach 10; rěčnik dr. iur. Herrmann w Budyšinje 20; stud. phil. Ernst Lohe w Barlinju 2;

přez řečnika Alfonsa Parczewského w Kališu 177,98; A. Parczewski k wopomnjeću njeboh mačefki jako dalši přinošk na zakladny dar 10; Melanija Parczewska w Kališu 1; L. w. B. 3; Broda w Bělšecach 100; na zwjeselenju w Hrodzišću 1; Króna w Bukecach 1; njemjenowany w L. 1; sprawny Serb w J. 1,50; E. Kh. J. W. we W. 10; K. Šelčik w Barlinju 3; serbska hospoza z Raboc 30; J. A. z Jenkec 5; M. B. w B. 10; faraf Mrózak w Hrodzišću 10; Hataf na Židowje 1,20; přez notara Cyža w Budyšinje 6; wučer em. Mučink w Zemicach 5,25.

Zličbowanje M. S. w 52. léce (1898).

A. Dokhody.

I. Zbytk w pokladnicy.	VI. Dopłaćenja sobustawow.
Z léta 1897 . . . hriwnow 25. 32.	Z cyła 304. —
II. Domoj wzate kapitale.	VII. Z předawanja knihow.
Z krajnostawskich nalutowanskich knižkow č. 54600 1292. —	Z cyła 1809. 04.
Wupłaćenje za 2 kred. papjerje ze zawost. kn. Wjelana-Slepjanskeho . . . 643. 24.	VIII. Dobrowólne dary.
1935. 24.	Dwórski radzičel prof. dr. J. Jakub w Drježdžanach . 100. —
III. Daň z wupožčenych pjenjenz.	Wot 8 daričelow 8. 22.
Z krajnostawseje nalutowarnje kn. č. 54600 . . . 25. 69.	108. 22.
Ze statnje sakskeje papjery 500 hr. pola Mačićneho doma (legat Łahody z Bozankec) 20. —	IX. Wšelčizny.
1000 hr. pola Mačićneho doma (legat Tyburowskeho) . . . 40. —	Vacat.
96. 19.	Wospjetowanje.
IV. Přinoški sobustawow.	Staw I. 25. 32.
Wot 43 sobustawow na l. 1898 po 4 hr. 172. —	" II. 1935. 24.
V. Předpłaćenje sobustawow.	" III. 96. 19.
Wot 9 sobustawow 36. —	" IV. 172. —
	" V. 36. —
	" VI. 304. —
	" VII. 1809. 04.
	" VIII. 108. 22.
	Do hromady 4486. 01.

B. Wudawki.

I. Zapłaćenje loňšeho wułožka.	III. Čestne myto.
Vacat.	Vacat.
II. Wupožčene pjenjezy.	IV. Čišé knihow.
3 listy Lipsč. hyp. banka po 200 hr., Ser. VIII Lit. E 02070, 02071, 02072 . . . 622. 25.	Mony za Časopis čo. 96 . 275. 60.
	" " " " 97 182. 70.
	Latus 456. 30.

Transport	458.	30.
Monsy za Časopis č. 99	227.	25.
" " " " 100	209.	—
" " Registrik (č. 98)	182.	—
" " Myth. bytosée .	100.	—
	<u>1176.</u>	55.

Transport	418.	65.
Zawěsćenje wohnjowe .	15.	—
Diskont na krajnost. bancy	12.	—
Dań za knjeni Wjelanowu .	14.	48.
Wudawki pokladnika	<u>9.</u>	85.
		<u>469.</u>

V. Wudawki za protyku.

Čiše (6000 ex.)	252.	—
Papjera	165.	76.
Wobrazy	68.	30.
Wjazanje	82.	50.
Spisanje kalendara	12.	—
	<u>580.</u>	56.

Wospjetowanje.

Staw II.	622.	25.
" IV.	1176.	55.
" V.	580.	56.
" VI.	1378.	01.
" VII.	247.	44.
" VIII.	469.	98.
Do hromady	<u>4474.</u>	79.

VI. Wudawki za knihownju a knihiskład.

Za nowe kniženey (regale)	1280.	—
Za barbjenje knižencow .	79.	51.
Za zawěški	68.	50.
	<u>1378.</u>	01.

Prirunanje.

Wšitke dokhody	4486.	01.
Wšitke wudawki	<u>4474.</u>	79.
Zbytk		11. 22.

VI. Wjazanje knihow.

Časopisy	47.	44.
Bibliske stawizny	137.	50.
Spěwna radosć	28.	80.
Wjazanje knihow z knihownje	33.	70.
	<u>247.</u>	44.

VIII. Wšelčizny.

Za rozestanje knihow .	80.	45.
Za zběračne listna .	57.	50.
Za kralowsku hymnu .	35.	—
Za diplomy	52.	—
Za nawěstki atd.	27.	05.
Dokhodny dawk 1897/98	20.	—
Kniha: Nottroth, Aus der Wendenmission .	8.	—
Dań za knihownju .	90.	—
Pycha na row	23.	—
1 stempel	3.	90.
Porto	5.	25.
Wułožki při zarjadowanju noweje knihownje	<u>16.</u>	50.
	<u>418.</u>	65.

Zamóženje knižneje pokladnicy.

W krajnostawskej lutowarni na knižki č. 54600	1248.	93.
Na Mačićn. domje	1500.	—
Awstriska statna papjera č. 384706 k. Halabale .	170.	—
Sakska statna papjera č. 149303 k. rěč. Jakuba	297.	—
3 listy Lipč. hyp. banka ze zawost. Wjelanoweho .	618.	—
Zbytk p. pokladnika .	<u>11.</u>	22.
Z cyła	<u>3845.</u>	15.

Pódlá toho ma Maćica Serbska w swojim wobsedźenstwje: 1) wopismo zawěsćenja žiwjenja zawěsćaceje banki za Němsku w Gotha č. 290839 za 5000 hr. knjezej dr. A. Mucy, wyżš. gymn. wučerjej w Freibergu wustajene. 2) Knižku měsč. lutowarnje č. 64441. fond za Budarjowy pomnik, 99 hr. 8 np.

W Budyšinje, 31. měrca 1899.

M. Mjerwa.

Zličbowanje domu Maćicy Serbskeje z l. 1897.

I. Ležownosć a stary dom nastupace.

A. Dokhody.

Saldo při Mało-Wjelkowskej nalutowarni	3459. 75.
Dobrowólne dary	498. 30.
Za kupony wot kawcije, při měsč. radže zapožoženeje	87. 50.
Dań wot Valtena na II. štwórelěta 1898	150. —
Dań wot Mało-Wjelkowskeje nalutowarnje	22. 21.
w hromadže	<u>4217. 76.</u>

B. Wudawki.

Za mjecenje	8. 10.
Za hypoteku, zwud. Wićazowej w Janecach wupłaćenu	1500. —
Dań za nju	29. 17.
Hamtskemu sudnistwu za zapisanje hypoteki	255. 05.
Zamkarzej Mehlichej za džěło při starym domje	9. 65.
Do měsčanskeje pokladnicy, twar nastupajo	11. —
„ „ „ za čišćenje jamy	3. 20.
Z Wjelkowskeje nalutowarnje do měsčanskeje zapłaćene	900. —.
Molerjej Hennigej	4. 90.
Za nawěstki, twar nastupace	7. 13.
Hulčej za hozdže atd.	6. 79.
Do Mało-Wjelkowskeje nalutowarnje zapłaćene	60. —
Zarjadnikej na I. třecinu lěta	10. —
Zarjadnikej wróćene za dwoje zličbowanje z lěta 1897	32. 56.
w hromadže	<u>2837. 55.</u>

Přehlad:

Dokhody	4217. 76.
Wudawki	<u>2837. 55.</u>
	1380. 21. na nalutowarnsk. knižkach
	M.-Wjelkowsk. nalutowarnje.

II. Nowy dom nastupace.

A. Dokhody.

Požčonki při Budyšskej nalutowarni:	
17. małego różka	12000. —
18. „ „	1000. —
2. hapryla „	1000. —
Hromadže	<u>14000. —</u>

B. Wudawki.

Misnarzej za železo	2603. 40.
Kaupej wotplaćenje za murjerške džěło	7000. —
Budyšskej nalutowarni za wuhotowanje požč. wopisma	22. 50.
Hörnigej za pěskowe	3000. —
Šmidtej za pomětu prócu	207. —
Heinrichej za wjerchi	880. —
18712. 90.	

Přirunanje.

Wšě dokhody	14000. —
Wšě wudawki	<u>13712. 90.</u>
Zbytk	287. 10.

W Budyšinje, 22. hapryla 1898.

Jan Bartko.

Rozprawa wo knihiskładže M. S.

W běhu 52. Mačičneho lěta wot 1. hapr. 1897 hač do 31. měrcu 1899 buchu z knihiskłada slědowace knihi a knižki wudate:

350 exx. Čitanki, 330 exx. Spěwn. radosće, 10 exx. Pjekarjowych spěwow, 290 exx. Bibl. stawiznow, 5 exx. Křiža a počmésaca, 15 exx. Bitwy pola Budyšina, 5 exx. Hroda na Landskronje, 10 exx. Nadpada p. Bukec, 5 exx. Genofefy, 5 exx. Robinsona, 10 exx. Maheho gratulanta, 5981 exx. Protyki na 1899, 668 exx. Časopisa, 1 ex. Słownika, 72 exx. Towafšnych spěwnikow, 23 exx. mužskich quartettow, 4 exx. XV Narodnych Spěwow, 2 exx. VI Spěwow wot Kocora = 7786 exx., k tomu 3 exx. wobrazow J. E. Smolerja.

W Budyšinje, 5. hapyła 1899.

J. Kapleř, knihiskładnik M. S.

W o b s a h.

Słownik z Jakubicoweho Noweho Zakonja. Podał dr. Ernst Muka (pokračowanje a skónčenje)	str. 3.
Rukopisy Hansa Nepile-Rowniskeho. Podawa Handrik-Slepjanski	„ 42.
Přidawk k delnjoserbskej pismowskej starožitnostej. Wot Pawoła Lenika	„ 56.
Nekrolog XXXVI. (Monsignore Jakub Kučank)	„ 57.
Wučahy z protokollow M. S.	„ 60.
Rozprawa wo knihiskładže M. S.	„ 64.
Serbja w Pruskej po ličenju luda z l. 1890. Zestajał A. J. Parčewski	„ 65.
Rukopisy Hansa Nepile-Rowniskeho. Podawa Handrik-Slepjanski (pokračowanje)	„ 88.
Dozběrki do serbskeho słownika. Podał dr. Ernst Muka	„ 115.
Dwě Serbowstwo nastupacej lisćinje sakskeho hlowneho statneho archiva. Podał dr. Jurij Pilik	„ 126.
Malutkich słowničk. Zestajał Radyserb-Wjela	„ 128.
Nekrolog XXXVII. (Jan Bjedrich Tešnar)	„ 130.
Přinoški sobustawow M. S. (1899)	„ 135.
Dary za dom M. S. (1899)	„ 137.
Zličbowanje M. S. w 52. léće (1898)	„ 141.
Zličbowanje domu Mačicy Serbskeje z l. 1898	„ 143.
Rozprawa wo knihiskładže M. S.	„ 144.

W o b s a h .

Serbja w Pruskej po ličenju luda z l. 1890. Zestajał A. J. Parčewski	str. 65.
Rukopisy Hansa Nepile-Rowniskeho. Podawa Handrik-Slepjanski (pokračowanje)	„ 88.
Dozěrki do serbskeho słownika. Podał dr. Ernst Muka	„ 115.
Dwě Serbowstwo nastupacej lisěinje sakskeho hłowneho statneho archiwa. Podał dr. Jurij Pilk	„ 126.
Malutkich słowničk. Zestajał Radyserb-Wjela	„ 128.
Nekrolog XXXVII. (Jan Bjedrich Tešnař)	„ 130.
Přinoški sobustawow M. S. (1899)	„ 135.
Dary za dom M. S. (1899)	„ 137.
Zliěbowanje M. S. w 52. léće (1898)	„ 141.
Zliěbowanje domu Maćicy Serbskeje z l. 1898	„ 143.
Rozprawa wo knihiskładze M. S.	„ 144.

Z tutym wudawa so:

101) **Prótyfa na L. 1900.**

K tomu je z nakładom Maćicy Serbskeje nimorjadnje wušła
spěwna zběrka wot jeje hudźbneho wotrjada wudata:

Dwajatrićći narodnych hłosow za štyrihłósny mužski khor.

Tuta zběrka je dostać za 50 np. přez pokładnika abo knihi-
składnika M. S.

Wo zapłaćenje lětnych a wosebje tež zastatych přinoškow
(kóždolětnje 4 *M.* abo w cuzych pjenjzech po kursu) a wo dary
za dom M. S. najpodwólnišo prosimy. Lěto so bórzy minje!
Pokładnikowa adresa za póst je: Kaufmann August Zetsch,
Bautzen (Sachsen), Reichenstrasse 8.

Tež prosimy, zo bychy naše česćene sobustawy svojich znatych
k přistupjenju do našeje Maćicy Serbskeje namołwjeli.

Přinoški kwitujemy w Časopisu a we „Łužicy“, darjene knihi
buchu jenož w „Serbskich Nowinach“ kwitowane.

Časopisa M. S. su tež mnohe stare lětniki hišće na předaň a
móža so direktnje skazać pod adressu: An die Maćica Serbska in
Bautzen (Sachsen).

Njesobustawam předawa so zešiwk Časopisa za 2 hr.
50 np. (2,50 *M.*) a cyły lětnik za 5 hr. (5 *M.*).

Rozeslanje Maćičnych spisow stawa so porjadnje dwójcy za
lěto a to stajnje po jutrach a wokoło hód. Hdy by něchtó wo-
zjewjeny spis njedostał, njech sebi žada z lisćikom pod adressu:
Dr. Ernst Muka (Mucke), Freiberg (Sachsen).